

AZƏRBAYCAN

RESPUBLİKASI

DÖVLƏT ELM VƏ TEXNİKA KOMİTƏSİ

PATENT-LİSENZIYA İDARƏSİ

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ

RƏSMİ BÜLLETEN N 4 (I hissə)

Dərc olunma tarixi: 30.12.99

BAKI-1999

İxtiralara aid biblioqrafik məlumatların Müəyyənləşdirilməsi üçün beynəlxalq İNİD kodları

60-keçmiş SSRİ-nin mühafizə sənədlərinin növü və nömrəsi	46-patentin dərij edilmə tarixi
11-patentin nömrəsi	51-beynəlxalq patent təsnifatının indeksi (indeksləri)(BPT)
21- ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi	54-ixtiranın adı
22-ərizə sənədinin verilmə tarixi	57-ixtiranın referatı
23-sərgi ilkinliyi tarixi	71-ərizəçi, ölkənin kodu
31-ilkin ərizə sənədinin tarixi	72-ixtiranın müəllifi, ölkənin kodu
32-ilkinlik tarixi	73-patent sahibi, ölkənin kodu
33-ilkinlik ölkənin kodu	86-PJT üzrə ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi və verilmə tarixi
43-ərizə sənədin dərij edilmə tarixi	

Международные коды ИНИД для идентификации библиографических данных, относящихся к изобретениям

60-вид и номер охранного документа бывшего СССР	43-дата публикации заявки
11- номер патента	46-дата публикации патента
21- регистрационный номер заявки	51-индекс(ы) Международной патентной классификации
22-дата подачи заявки	54-название изобретения
23-дата выставочного приоритета	57-реферат изобретения
31-номер приоритетной заявки	71-заявитель(и), код страны
32-номер приоритета	72-автор(ы), изобретения, код страны
33-код страны приоритета	73-патентообладатель, код страны
	86-регистрационный номер и дата подачи заявки PCT

İxtiralar

Изобретения

"Sənaye
mülkiyyəti"
rəsmi bülleten

1996-jı ildən nəşr edilir
Издается с 1996 года

официальный
бюллетень
"Промышленной
собственности"

Dərj olunma tarixi

30.12.99

Дата публикации

Вакı

Баку

4 (1 hissə)
часть
1999

**Azərbaycan Respublikası
Dövlət Elm və Texnika Komitəsi
Patent-Lisenziya İdarəsi
"Sənaye mülkiyyəti"
rəsmi bülleteni**

Baş redaktor- Akademik A.X.Mirzəjanzadə
Baş redaktorun birinji müavini- M.M Seyidov
Baş redaktorun müavini C.S.Babayev
Redaksiya şurası: A.X.Mirzəjanzadə, M.M.Seyidov, R.Mehdiyev,
A.Musayev, İ.Həsənov, Z.Hajiyev, , A.Əfəndiyev, H.Suleymanov,
N.Vəliyev, N.Əliyeva, B.Əskərov, C.Babayev, Z.Mustafayev.

**Официальный бюллетень
"Промышленной собственности"
Патентно-лицензионного управления
Государственного Комитета по Науке и Технике
Азербайджанской Республики**

Главный редактор- Академик А.Х.Мирзаджанзаде
Первый заместитель главного редактора- М.М Сеидов
Заместитель главного редактора- Я.С Бабаев
Редакционный совет: Академик А.Х.Мирзаджанзаде ,М.М.Сеидов ,
Р.Мехтиеv, А.Мусаев, И.Гасанов, З.Гаджиев, А.Эфендиев,
Г.Сулейманов, Н Велиев, Н.Алиева, Б.Аскеров, Я.Бабаев,
З.Мустафаев.

Azərbaycan Respublikası DETK orqanı
Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınmışdır.
Şəhadətnamə 350
Ünvan: 370000 Bakı şəh., S.Vurğun küçəsi, 24
Redaksiyanın telefonu: 93-28-69, 93-97-86
30/06/99 il tarixdə çapa imzalanmışdır.
Mətbəenin adı: "İnformatika" EİB
Tirac 50

**İXTİRAYA DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ
BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRJİ**

**ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ЗАЯВКАХ НА ИЗОБРЕТЕНИЯ**

Bölmə A.**İnsanın həyatı tələbatlarının təmin edilməsi.****Раздел А.****Удовлетворение жизненных потребностей человека.**

(21) N 96/000822

(22) 18.04.96.

(51) A 23 J 21/08

(71)(73)Azərbaycan Yeyinti Sənayesi Elmi-tədqiqat İnstitutu

(72) İsmayılov Rauf Jamal oğlu

Əskərova Alla Şahlar qızı

Əzimov Əzim Mustafa oğlu

İbrahimov Əvəz Həsən oğlu

Qaziyeva Nailə Əmin qızı

Quliyeva Mələhət Qafar qızı

(54) Qatqılarla kəsmik pendirjiyinin alınma üsulu.

(57) Qatqılarla kəsmik pendirjiyinin alınma üsulu süd sənayesinə aiddir.

İxtiranın məqsədi yüksək bioloji və enerji dəyərinə və yaxşılaşdırılmış orqanoleptik xüsusiyyətlərə malik qatqılı kəsmik pendirjiyi alınmasının yeni üsulunu işləyib hazırlamaqdır.

Qarşıya qoyulmuş məqsəd tərkibində orqanizm üçün zəruri vitaminlərin (A, B₁, B₂, J) tam kompleksi olan xüsusi seçilmiş qatqıların – sürtgəjdən keçirilmiş şəkərli çaytikanı və ya feyxoa jeminin tətbiqi ilə əldə edilir.

Üsulda vallı maşından keçirilmiş 18% yağlıqda yoğrulmuş kəsmik kütləsinin hazırlanması, ələnmiş şəkər tozu və qatqının əlavə edilməsi, qarışdırılması və soyudulması nəzərdə tutulur. Qatqı kimi sürtgəjdən keçirilmiş şəkərli çaytikanı və ya feyxoa jemindən istifadə edilir. Qatqının məhsulun ümumi kütləsinə nisbəti, %-lə, aşağıdakı kimidir:

5-8:95-92 - sürtgəjdən keçirilmiş şəkərli çaytikanı

6,5-10:93,5-90,0 – feyxoa jemi.

(71)(73) Азербайджанский Научно-исследовательский Институт Пищевой Промышленности.

(72) Исмаилов Рауф Джамал оглы

Аскерова Алла Шахлар кызы
 Азимов Азим Мустафа оглы
 Ибрагимов Аваз Гасан оглы
 Газијева Наиля Амин кызы
 Кулиева Малахат Кафар кызы

(54) Способ получения творожного сырка с наполнителем.

(57) Способ получения творожного сырка с наполнителем относится к молочной промышленности.

Задачей изобретения является разработка нового способа получения творожного сырка с наполнителем, обладающего повышенной биологической и энергетической ценностью и улучшенными органолептическими свойствами.

Поставленная задача достигается введением специально подобранных наполнителей – облепиха протёртая с сахаром или джем из фейхоа, которые содержат весь комплекс необходимых организму витаминов – А, В₁, В₂, С.

Способ предусматривает подготовку замеса из творога 18% жирности, пропущенного через вальцовку, добавление просеянного сахарного песка и наполнителя, перемешивание, охлаждение. В качестве наполнителя используется облепиха протёртая с сахаром или джем из фейхоа, при следующем соотношении наполнителя к общей массе продукта, %:

5-8:95-92 – облепиха протёртая с сахаром
 6,5-10:93,5-90,0 – джем из фейхоа.

(21) N 95/000443

(22) 14.10.94.

(51) A 61 B 5/00

(71)(73)Ә.Әлиев adına Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu

(72) Әфəндиєв Вақиф Мустафа оғлу

Qasimov Nazim Akif oğlu

Kazimov Aydın Kamal oğlu

Baykulov Boris Afanasyevič

(54) Boşluq daxili təzyiqli ölçən cihaz.

(57) İxtira təbabətə, əsasən jərrahiyyəyə aiddir. Cihaz boşluqlu borunun 4 içərisində yerləşdirilmiş, aralarında elastik membran 3 olan fotogöstəriji 1 və işıqdiodundan 2 ibarət optron jütlük şəklində hazırlanmış optik-elektron çevirijidən ibarətdir. Optron jütlük maye 6 ilə doldurulmuş boşluqlu rezin boruda 5 yerləşdirilmişdir. Rezin borunun distal ujununda çıxarıla bilən

ftulka 7, proksimal ujun da isə nazik kateter 8 vardır ki, onunla içərisindən qeyd edən aparaturaya kabel 9 çəkilmişdir.

Optron jütlüklə bu qurğunun tətbiqi ilə boşluqdaxili təzyiqin ölçülməsi dəqiqliyi yüksəlir. Kardiyanın korreksiyaediji və fundoplikasiya əməliyyatları zamanı kardiya da intraoperasiyon təzyiqə nəzarət etmək mümkün olur, bu da yemək borusu və mədə xəstəliklərində diaqnostikanı və jərrahi müəlijəni yaxşılaşdırır.

(71)(73) Azərbaycanский Государственный Институт
Усовершенствования врачей им. А.Алиева.

(72) Эфендиев Вагиф Мустафа оглы

Касимов Назим Акиф оглы

Кязимов Айдын Кямал оглы

Байкулов Борис Афанасьевич

(54) Устройство для измерения внутриполостного давления.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к хирургии.

Устройство состоит из оптико-электронного преобразователя, выполненного в виде оптронной пары: фотодатчик-светодиод, между которыми находится гибкая мембрана, установленная в полой трубке 4. Оptrонная пара расположена в полой резиновой трубке 5, заполненной жидкостью 6. На дистальном конце резиновой трубки 5 имеется съёмная втулка 7, на проксимальном – гибкий катетер 8, внутри которого протянут кабель 9 к регистрирующей аппаратуре.

В результате применения устройства с оптронной парой повышается точность измерения внутриполостного давления. Становится возможным производить интраоперационный контроль давления в кардии при операциях калибровки кардии и фундопликации, а это улучшает диагностику и хирургическое лечение заболеваний пищевода и желудка.

(21) N 94/000427

(22) 06.10.94.

(51) A 61 B 5/00

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə
İnstitutu

(72) Hübətov Nürəddin Bahadır oğlu

Zeynalov Aydın Firudin oğlu

Qədirov Jamal Əli oğlu

Hüseynova Azadə Abbas qızı

(54) Meteopatik reaksiyaların diaqnostikası üsulu.

(57) İxtira tibbə, məhz terapiyaya aiddir.

Üsul ondan ibarətdir ki, ÜİX və HX olan xəstələrin “xəzriqabağı”, ”gilavarqabağı”, xəzri və gilavar günlərində. Xəzridən və gilavardan sonrakı günlərdə arterial təzyiq (AT) ölçülür, tetrapolyar reoqrafiya metodu ilə mərkəzi hemodinamikanın vəziyyəti aydınlaşdırılır, EKQ yazılır, qanın ümumi analizi aparılır, hüceyrə və humoral immunitetin tədqiq edilir, həmçinin suksinatdehidrogenaza fermentinin aktivliyi təyin olunur. Bu günlərdə AT, ürək yığılmalarının təzliyinin, aritmiyaların tezliyinin, sol mədəjiyin yüklənməsinin, koronar qan dövranının pozulma dərəcəsinin artması, hipokinetik tip üzrə hemodinamikanın formalaşması müşahidə edilir ki, bu da miokardın oksigenə olan tələbatı ilə onun qanla təjhiz olunması arasındakı uyğunsuzluğun artmasını göstərir. Yəni meteopatik reaksiyaların formalaşmasının səbəbi hipoksiyadır.

Naxlas və onun müəllif həmkarı Narsissov R.P. metoduna əsasən suksinatdehidrogenaza fermentinin aktivliyi təyin olunur.

“Xəzriqabağı” və ”gilavarqabağı”, həmçinin ”gilavar” günlərində limfositlərdə SDH aktivliyinin artması qeyd olunur. “Xəzri” günlərində, “xəzri” və ”gilavardan” sonrakı günlərdə limfositlərdə SDQ miqdarını xarakterizə edən göstərijilərin normal həddlərə düşməsi müşahidə olunur.

Beləliklə, limfositlərdə SDH miqdarının artması, havada olan oksigenin parsial təzyiqinin aşağı düşməsi ilə yanaşı kritik disbalans yaradır ki, bu da ÜİX və HX olan xəstələrdə meteopatik reaksiyaların formalaşmasının əsasını təşkil edir.

Beləliklə, limfositlərdə SDH miqdarının öyrənilməsi, ÜİX və HX olan xəstələrdə orqanizmin meteofaktora (“xəzri” və ”gilavar”) qarşı reaksiyasını erkən aşkar etməyə imkan verir ki, biz da vaxtında və adekvat korreksiya aparmağa imkan verir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Институт
Усовершенствования Врачей им.А.Алиева

(72) Гумбатов Нураддин Багатур оглы

Зейналов Айдын Фирудин оглы

Кадыров Джамал Али оглы

Гусейнова Азада Аббас кызы

(54) Способ диагностики метеопатических реакций.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к терапии.

Способ заключается в том, что у больных ИБС и ГБ в дни: до, с, после ветров “хазри” и ”гилавар” измеряют артериальное давление АД, состояние центральной гемодинамики методом тетраполярной реографии, регистрируют ЭКГ, проводят общий анализ крови, исследуют состояние клеточного и гуморального иммунитета, а также определяют активность фермента сукцинатдегидрогеназы. В эти дни наблюдают увеличение АД, частоты сердечных сокращений, частоты аритмий, перегрузки левого желудочка, степени нарушения коронарного кровообращения,

формирование центральной гемодинамики по гипокинетическому типу, что свидетельствует о увеличении несоответствия между потребностью миокарда в кислороде и его доставкой с кровью, т.е. основой формирования метеопатических реакций является гипоксия.

Определяют активность фермента сукцинатдегидрогеназы по методу Нахласа и соавт. В модификации Р.П.Нарциссова. В дни до “хазри” и ”гилавар”, а также в дни “гилавар” отмечают повышение активности СДГ в лимфоцитах. В дни “хазри” и после “хазри” и ”гилавар” наблюдают нормализацию показателей, характеризующих содержание СДГ в лимфоцитах.

Таким образом, увеличение содержания СДГ в лимфоцитах создаёт наряду с понижением парциального давления кислорода в воздухе критический дисбаланс, который становится основой формирования метеопатических реакций у больных ИБС и ГБ.

Таким образом, изучение содержания СДГ в лимфоцитах будет способствовать раннему выявлению реакций организма на метеофакторы (“хазри” и ”гилавар”) у больных ИБС и ГБ, что позволяет провести своевременную и адекватную коррекцию.

(21) N 94/000440

(22) 23.09.94.

(51) A 61 B 5/00, 17/00

(71)(73)N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Quliyev Eldəniz Əli oğlu

Məmmədov Pərviz Zöhrab oğlu

(54) Spontan və stimullaşdırılmış NGT-testin piloroduodenal xəstələrdə tətbiqi.

(57) Spontan və stimullaşdırılmış NGT-testin piloroduodenal xorali xəstələrdə tətbiqi xüsusən jərrahiyyəyə, terapiyaya, gastroenterologiyaya və immunologiyaya aiddir.

İxtiranın məqsədi Helijobajter pylori tərəfindən törədilmiş bakterial prosesin və neytrofil disfunksiyanın aşkar edilməsi, tədqiqatın sadələşdirilməsi və vaxtın qısaldılmasıdır.

Qoyulmuş məqsəd piloroduodenal xorası olan xəstələrdə neytrofillərin funksional vəziyyətini sitokimyəvi üsullarla öyrənilməklə əldə edilir. Belə üsullardan biri nitrogöy tetrazolun reduksiyası testidir (NGT-test).

(71)(73) Azərbaycanın Medicin Universiteti im. N.Nərimanov.

(72) Кулиев Эльданис Али оглы

Мамедов Парвиз Зохраб оглы

(54) Применение спонтанного и стимулированного НСТ-теста у больных с пилородуоденальной язвой.

(57) Применение спонтанного и стимулированного НСТ-теста у больных с пилородуоденальной язвой относится к медицине, а именно к хирургии, гастроэнтерологии, терапии, иммунологии.

Задачей изобретения является определение наличия бактериального процесса, вызванного *Helicobacter pylori*, выявление нейтрофильной дисфункции, сокращение сроков и упрощение исследования.

Поставленная задача решается тем, что у больного с пилородуоденальной язвой цитохимическим методом изучается функциональное состояние нейтрофилов. Одним из таких методов является тест восстановления нитросинего тетразолия (НСТ-тест).

(21) N 98/001043

(22) 18.02.98.

(51) A 61 B 6/02

(72) Zeynalov Vahid Zeynal oğlu

(54) Gözün daxilində yad jisimləri lokallaşdırılmaq üçün protez-indikator (PI-ZV).

(57) İxtira gözün daxilində yad jisimlərin rentgendiagnostikasına aiddir.

İxtiranın məqsədi, protezin gözün almasında etibarlı funksiyasını təmin edən və orqanizmə şüa təsirini azaldan göz daxilində yad jisimləri yüksək dəqiqliklə rentqenlokallaşdırması qabiliyyəti olan protez-indikatorun yaradılmasıdır.

Qoyulmuş məqsəd onunla əldə edilir ki, əyrilik radiusu göz almajığının qabaq kəsiyinin əyrilik radiusuna uyğun, dörd qurğuşun nişanı lehirlənmiş kürə hissəsindən ibarət olan protez-indikatora kürənin çökük hissəsi diametri göz buynuz təbəqəsinin diametrinə uyğun bütöv orqanik şüşədən hazırlanmışdır.

Gözdə buynuz təbəqəsinin ölçüsünün müxtəlif olduğunu nəzərə alaraq protez dörd ölçüdə hazırlanıb (10, 11, 11,5, 12 mm).

Gözün zədələnmiş buynuz təbəqəsinə daha yaxşı yatması üçün protezin çökük hissəsi metilsellülozala ya da vizitillə doldurulur.

Təklif olunan protez mərkəzdə yerləşən buynuz təbəqəsinin dərinləşmiş ağır göz toxumasının geniş defekti, daxili göz qıçasının düşməsi və göz almasının şüşəyə-bənzər hissəsinin yaralanması yaralılarının kütləvi daxil olduqları vaxt daha qiymətlidir.

(76) Зейналов Вахид Зейнал оглы

(54) Протез-индикатор локализации внутриглазных инородных тел (ПИ-ЗВ).

(57) Изобретение относится к области рентгенодиагностики внутриглазных инородных тел.

Задача изобретения – создание протеза-индикатора для рентгенлокализации внутриглазных инородных тел, обладающего надёжной фиксацией протеза на глазном яблоке, повышенной точностью рентгенлокализации внутриглазных инородных тел, снижением лучевой нагрузки на организм.

Поставленная задача решается тем, что в протезе-индикаторе, состоящем из части сферы с импрегнированными в неё четырьмя свинцовыми метками с радиусом кривизны, соответствующим радиусу кривизны переднего отрезка глазного яблока, вогнутая часть сферы выполнена сплошной с диаметром, соответствующим диаметру роговицы глаза и изготовлена из оргстекла.

Протез изготовлен четырёх размеров (10, 11, 11,5, 12мм) с учётом разного размера роговицы.

Для лучшего прилегания протеза на повреждённую роговицу вогнутая (глазная) часть протеза заполняется метилцеллюлозой или визитилом.

Предлагаемый протез особенно ценен при массовых поступлениях раненых с тяжёлыми проникающими центральнорасположенными роговичными ранениями с обширным дефектом ткани и выпадением внутренних оболочек и стекловидного тела глазного яблока.

(21) N 95/000612

(22) 03.08.95.

(51) A 61 B 17/00

(76) Quliyev Rauf Aləfsər oğlu

İsmayılov Eldar Azad oğlu

(54) Qarajiyər axajağının keçməməzliyinin müəliyə üsulu.

(57) İxtira eksperimental təbabət sahəsinə aiddir və klinik praktikada istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi öd ifrazının fizioloji yolunun yaradılması, peritonitin baş verməsinin mümkünlüyünün və təkrar operasiyaların zəruriliyinin istisna olunmasıdır.

Bu məqsədə onunla nail olunur ki, qarajiyərdaxili kanal əmələ gətirmək üçün qarajiyərin sağ payının deşilməsindən ibarət olan üsulda, uzunluğu qarajiyərdaxili kanalın uzunluğuna uyğun olan autovenanın proksimal uju kanala daxil edilir, autovena çox yerdən perforasiya edilir və ona müvəqqəti drenac borusu daxil etməklə 5-15 gün müddətində, autovenanın səthi, öd axajağı əmələ gəlməklə, qarajiyərdaxili kanalın divarı ilə bitişənədək fiksə edilir. Autovenanın distal hissəsi öd ifrazının fizioloji yolu əmələ gəlməklə öd kisəsinin dibindən onun mənfəzinə salınır. Bu zaman qarajiyərdaxili kanalın xarici dəliyinin və öd kisəsi dibinin ekstraperitonizasiyası həyata keçirilir.

(76) Кулиев Рауф Алафсер оглы
Исмайлов Эльдар Азад оглы

(54) Способ лечения непроходимости печёночных протоков.

(57) Изобретение относится к области экспериментальной медицины и может быть использовано в клинической практике.

Задачей изобретения является создание физиологического пути отведения желчи, исключение возможности возникновения перитонита и необходимости повторных операций.

Задача решается тем, что в способе, включающем прокалывание правой доли печени, с образованием внутripечёчного канала, в него вводится проксимальная часть аутолены по длине, соответствующей длине внутripечёчного канала, аутолену множественно перфорируют и фиксируют введением в неё временной дренажной трубки на 5-15 дней до срастания поверхности аутолены стенками внутripечёчного канала с образованием жёлчного протока. Дистальная часть аутолены через дно желчного пузыря погружают в его просвет с образованием физиологического пути отведения желчи. При этом проводят экстроперитонизацию наружного отверстия внутripечёчного канала и дна желчного пузыря.

(21) N 95/000629

(22) 03.08.95.

(51) A 61 B 17/00

(76) Quliyev Rauf Aləfsər oğlu
Məmmədov Natiq Məjid oğlu
İsmayılov Eldar Azad oğlu

(54) Anadangəlmə qasıd yırtıqlarının müaliyə üsulu.

(57) İxtira tibb sahəsinə, məhz uşaq jərrahiyyəsinə aiddir və oğlanlarda peritonun yataq çıxıntısının və qızlarda Nukki divertikulunun inkişaf qüsurlarının müaliyəsi zamanı istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi operativ müdaxilə və narkoz tətbiq etmədən, müaliyənin effektivini yüksəltməkdən ibarətdir.

Bu məqsədə onunla nail olunur ki, yırtıq kisəsinin deşilməsindən, deşikdən yırtıq kisəsinə tibbi yapışqanın yeridilməsindən və onun divarlarının yapışdırılmasından ibarət olan anadangəlmə qasıd yırtıqlarının müaliyəsi üsulunda, əvvəljə xəstə şaquli vəziyyətdə olmaqla periton boşluğuna giriş bağlanır, yırtıq kisəsinin periton boşluğu ilə əlaqəsi aradan qaldırılır, daha sonra xəstə üfiqi vəziyyətə gətirilərək yerli anesteziya altında yırtıq kisəsi qasıd kanalından çıxdığı yerdə dəri üzərindən deşilir.

(76) Кулиев Рауф Алафсар оглы

Мамедов Натик Меджид оглы

Исмаилов Эльдар Азад оглы

(54) Способ лечения врождённых паховых грыж.

(57) Изобретение относится к области медицины, а именно к детской хирургии и может быть использовано при лечении пороков развития влагалищного отростка брюшины у мальчиков и нукиева дивертикула у девочек.

Задачей изобретения является повышение эффективности лечения без оперативного вмешательства и наркоза.

Сущность изобретения заключена в том, что в способе лечения врождённых паховых грыж, включающий прокол грыжевого мешка, введение через прокол в грыжевой мешок медицинского клея и склеивание его стенок, согласно изобретению, сначала перекрывают вход в брюшную полость, далее устраняют сообщение грыжевого мешка с брюшной полостью в вертикальном положении больного, а затем осуществляют прокол грыжевого мешка через кожу в области его выхода из пахового канала под местной анестезией в горизонтальном положении.

(21) N 95/000634

(22) 05.07.95.

(51) A 61 B 17/00

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu

(72) Seyidbəyov Oqtay Sadıx oğlu
Əsədov Həsən Əsəd oğlu
Abişov Rəşad Qüdrət oğlu

(54) Üz-çənə və boyun nahiyəsi fleqmonalarının müalicə üsulu.

(57) Bu ixtira tibbə, xüsusən jərrahi stomatoloqiyaya aiddir.

Üz-çənə və boyun nahiyəsinin fleqmonalarının müalicə üsulu dərini və səthi toxumaları kəsməklə irinli boşluğun açılması, jərrahi yaraya xüsusi polietiləndən hazırlanmış ikili boru formalı drenac və junaya (marlaya) bükülmüş boru formalı sorbentin yeridilməsindən ibarətdir. Hər 4-5 saatdan bir soruju aparat ilə yaradılan eksudat sorulur və yara antiseptiklərlə yuyulur.

Gejə kiçik diametrli polietilen boru ilə yaraya antibiotik məhlulu yeridilir.

Təklif edilmiş müalicə metodu aktiv surətdə iltihabi prosesin bütün fazalarına təsir etməklə tez-tez sargı dəyişilməsinin qarşısını almağa imkan verir. Bu metod birinjili-gejəmiş və ikinjili tikişlərin daha tez qoyulmasına, müalicə müddətinin qısaldılmasına və əmək qabiliyyətinin tez bərpa olunmasına imkan verir.

(71)(73) Azərbaycanский Государственный Институт
Усовершенствования Врачей им.А.Алиева

(72) Сеидбеков Октай Садых оглы
Асадов Гасан Асад оглы
Абышов Рашад Гудрат оглы

(54) Способ лечения флегмон челюстно-лицевой области и шеи.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к хирургической стоматологии.

Способ лечения флегмон ЧЛО и шеи заключается во вскрытии гнойника разрезом кожи и подлежащих тканей, во введении в операционную рану специально изготовленного трубчатого полиэтиленового дренажа и сорбента, завернутого в марлевые мешочки трубчатой формы.

Через каждые 4-5 часов производят отсасывание экссудата с помощью слюноотсоса, а также промывание полости антисептическими растворами. На ночь через трубку малого диаметра в рану вводят раствор антибиотиков.

Предложенный способ лечения позволяет активно воздействовать на все фазы раневого процесса, устраняет необходимость частых перевязок, даёт возможность накладывать первично-отсроченные и вторичные швы в более ранние сроки, сокращая сроки лечения всего заболевания и время нетрудоспособности.

(21) N 95/000537

(22) 15.02.95.

(51) A 61 B 17/56

(71)(73) Azərbaycan Elmi-tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu

(72) Qafarov Fikrət Məmməd oğlu

Babayev Qurban Rauf oğlu

(54) Yuxarı ətrafların yumşaq toxuma defektlərinin bərpası üsulu.

(57) İxtira təbabətə, xüsusilə travmatologiya və ortopediyaya aiddir.

Yuxarı ətrafin yumşaq toxuma defektlərinin bərpası üsulunun məahyyəti ondan ibarətdir ki, donor nahiyəsi olan saiddə, yaxınlıqdakı defektin ölçülərinə uyğun arteriya ayaqıqlı dərisiz yumşaq toxuma parçası hazırlanıb 180⁰ çevrilir, defektə qoyulur və kənarı ketqut tikişləri ilə defektin kənarlarına tikilir.

Buddan götürülmüş sərbəst dəri transplantatı köçürülmüş yumşaq toxuma parçasının üzərinə qoyulur və defektin kənarlarına tikilir. Buddakı və saiddəki donor nahiyələri tikilir.

Beləliklə, saiddə dərinin qorunub saxlanması onun kosmetik görünüşünün pozulmasının qarşısını alır.

(71)(73) Азербайджанский Научно-исследовательский Институт Травматологии и Ортопедии.

(72) Кафаров Фикрет Мамед оглы

Бабаев Курбан Рауф оглы

(54) Способ замещения мягкотканых дефектов верхних конечностей.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Способ замещения мягкотканых дефектов верхних конечностей заключается в том, что в донорской ране предплечья выкраивают соответственно размеру близлежащего дефекта мягкотканый лоскут с артериальной сосудистой ножкой без кожи, поворачивают на 180⁰, укладывают на дефект и ушивают кетгутом к его краям.

Свободный кожный трансплантат пересаживают с бедра на замещенный лоскут дефекта, который ушивают к краям дефекта.

Донорскую рану предплечья ушивают наглухо.

Таким образом, сохранение кожи на донорской ране предплечья предупреждает косметический дефект видимых кожных покровов предплечья и не ухудшает эстетический вид конечности.

(21) N 98/001126

(22) 04.12.97.

(51) A 61 F 5/14

(71)(73) Rzayev Yaşar Rza oğlu

(72) Rzayev Yaşar Rza oğlu

Quliyev Əcdər Məmmədqulu oğlu

(54) Əyrirənjəliliyin müəliyəsi üçün ortopedik qurğu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən travmatologiya və ortopediyaya aiddir.

İxtiranın məqsədi körpə uşaqlarda anadangəlmə əyrirənjəlilikdə təsadüf edilən bütün deformasiya formalarını, eyni zamanda ayaqda olan digər qaldırmaqdan ibarətdir.

Ortopedik qurğu bud və baldır nahiyələrinə bərkidilən gövdədən 1 və ayaqlıqdan 2, gövdə ilə hərəkətsiz birləşən silindrdən 3, bir hissəsi silindirin içərisində yerləşən hərəkətli yivli mildən 5, resor 13, bir-birilə dişli birləşmə ilə əlaqəli 8 və 10 çəngəllərdən resorla əlaqəli birləşmələrdən 9, 11, 12 ibarətdir.

Ortopedik qurğudan istifadə etməklə körpə uşaqlarda anadangəlmə əyrirənjəlilikdə və ayaqda təsadüf olunan digər anadangəlmə və qazanılan deformasiya formalarını jərrahi müdaxiləsiz aradan qaldırmağa nail olunur.

(71)(73) Рзаев Яшар Рза оглы

(72) Рзаев Яшар Рза оглы

Кулиев Аждар Мамедкули оглы

(54) Ортопедическое устройство для лечения косолапости.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Задачей изобретения является устранение всех видов деформации врождённой косолапости, а также приобретённых и других врождённых деформаций стоп у детей раннего возраста.

Устройство для лечения косолапости состоит из корпуса 1 и подстопника 2, соединённого с корпусом 1 посредством стержня 5, закреплённого в цилиндре 3 рессоры 13, вилок 8 и 10, находящихся в зубчатом зацеплении друг с другом и с рессором через зубья 9, 11, 12.

Применение предложенного устройства позволяет устранять все виды деформации врожденной косолапости без хирургического вмешательства, а также приобретенные и другие врожденные деформации стоп у детей раннего возраста.

(21) N 97/000916

(22) 18.03.97.

(51) A 61 F 5/14

(71)(73) Rzayev Yaşar Rza oğlu

(72) Rzayev Yaşar Rza oğlu

Quliyev Əcdər Məmmədqulu oğlu

(54) Əyripənjəliliyin müəliyəsi üçün ortopedik qurğu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən travmatologiya və ortopediyaya aiddir.

İxtiranın məqsədi anadangəlmə əyripənjəliliyin bütün deformatsiya formalarını, o cümlədən uşaqlarda ayağın digər anadangəlmə və qazanılma deformatsiyalarını müəliyə etməkdən ibarətdir.

Əyripənjəliliyin müəliyəsi üçün istifadə edilən ortopedik qurğu bud və baldır nahiyələrinə bərkidilən və bir-birilə diz oynaqı nahiyəsində hərəkəti tənzimlənən şarnirlə 3 əlaqələndirilmiş 1 və 2 şini-gilza hissəsindən: köndələn istiqamətdə ikiye ayrılmış ayaqlıqdan 4, 6, 7, 8, 9, dartıji yivli mmildən, qulaqjiqlı vintdən 5, bərkidiji elementdən 10 və qaykalarından 11 təşkil olunmuş ikitərəfli dartma sistemindən ibarətdir.

Təklif olunmuş ortopedik qurğu anadangəlmə əyripənjəlilikdə təsadüf olunan bütün deformatsiya formalarını, o cümlədən körpə uşaqlarda ayağın digər anadangəlmə və qazanılma deformatsiyalarını aradan qaldırmağa imkan verir.

Ortopedik qurğudan istifadə edilməsi əyripənjəliliyin istər konservativ müəliyəsi zamanı, istərsə də jərrahi əməliyyatdan sonrakı dövrdə gips sarğılarının tətbiqini aradan qaldırır, müəliyənin müddətini azaldır, onu daha səmərəli edir, konservativ və jərrahi əməliyyatdan sonrakı qalıq deformatsiyalarını aradan qaldırır.

(71)(73) Рзаев Яшар Рза оглы

(72) Рзаев Яшар Рза оглы

Кулиев Аждар Мамедкули оглы

(54) Ортопедическое устройство для лечения косолапости.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к травматологии и ортопедии.

Задачей изобретения является устранение всех видов деформаций врожденной косолапости, а также приобретенных и других врожденных деформаций стоп у детей раннего возраста.

Ортопедическое устройство для лечения косолапости состоит из корпуса, выполненного из в виде шинно-гильзовых частей 1 и 2, соединенных шарниром с храповым механизмом 3, подстопника 4, разделенного на две половины в поперечном сечении, двухсторонней системы тяг, состоящей из винтов 5 с ушками, тяговых стержней 6, 7, 8, 9, элементов крепления 10, гаек 11.

Предложенное устройство для лечения косолапости устраняет все виды деформаций врожденной косолапости, а также приобретенные и другие врожденные деформации стоп у детей раннего возраста.

Применение предложенного устройства позволяет исключить гипсовую повязку, как при консервативном лечении, так и после оперативных вмешательств, способствует коррекции остаточных деформаций и уменьшает сроки лечения.

(21) N 95/000510

(22) 06.09.94.

(51) A 61 K 7/70, J 07 D 209/48

(71)(73) Azərbaycan Respublika EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Salahov Mustafa Səttar oğlu

Zülfəliyev Şamil Rahil oğlu

Bağirov Qazi Əlihaşi oğlu

Əhmədova Aida Yusif qızı

Salahov Fikrət Mustafa oğlu

Umayeva Valentina Serafimovna

(54) İzometiltetrahidroftal turşusunun N-allilimidi repellent kimi.

(57) İxtira ağjaqanadlara qarşı repellent kimi istifadə olunan və yüksək repellent aktivliyi göstərən yeni birləşməyə – $\text{JH}_3\text{J}_6\text{H}_7(\text{JO})_2 \text{NJH}_2\text{-JH=JH}_2$

(1) formuluna malik izometiltetrahidroftal turşusunun N-allilimidinə aiddir. Təklif olunan izometiltetrahidroftal turşusunun N-allilimidi izometiltetrahidroftal turşusunun əvəz olunmamış imidi ilə allilbromidin kalium yodid və kalium karbonat iştirakında reaksiyasından aseton müitində alınır. Repellent (1) buxarlanma qabiliyyəti 0,4mkq/sm.saad, XRQ 1412 və HTƏ jəmi – 565%-dir.

(71)(73) Институт Полимерных материалов АН Азербайджанской Республики

(72) Салахов Мустафа Саттар оглы
Зульфалиев Шамиль Рахил оглы
Багиров Гази Алигаджи оглы
Ахмедова Аида Юсиф кызы
Салахов Фикрет Мустафа оглы
Умаева Валентина Серафимовна

(54) N-аллилимид изометилтетрагидрофталевой кислоты в качестве репеллента.

(57) Изобретение относится к области органической химии. В частности, к новому химическому соединению N-аллилимиду изометилтетрагидрофталевой кислоты формулы $\text{CH}_3\text{C}_6\text{H}_7(\text{CO})_2\text{NCH}_2\text{-CH=CH}_2$ которое используется в качестве репеллента против комаров.

Задача изобретения – поиск новых, дешёвых репеллентов, обладающих высокой репеллентной силой и продолжительным действием.

Поставленная задача достигается новым соединением - N-аллилимидом изометилтетрагидрофталевой кислоты, представляющим собой смесь 3- и 4-метилзамещённых имидов тетрагидрофталевой кислоты с температурой кипения 120-125⁰С. Испаряемость репеллента 0,4 мг/см².час, удельная репеллентная сила 1412 усл.ед. и сумма коэффициентов отпугивающего действия – 565%.

(21) N 95/000680

(22) 21.07.95.

(51) A 61 K 35/00

(71)(73)N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Həsənov Səfixan Şamil oğlu
Hajiyev Əlifəğa Adil oğlu
Xanməmmədova Səidə Qiyas qızı

(54) Yenidoqulanlarda bakterial infeksiyanın profilaktikası üsulu.

(57) Yenidoqulanlarda bakterial infeksiyanın profilaktikası üsulu təbabətə, xüsusilə pediatriyaya aid olub, perinatal və neonatal dövrlərdə yenidoqulanlarda bakterial infeksiyanın profilaktikası üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi qan hüceyrələrində və daxili orqanlarda mübadilə proseslərini optimallaşdırmaqla orqanizmin infeksiyaəleyhinə müdafiə

qabiliyyətini artıraraq bakterial infeksiyanın səmərəli profilaktikası üsulunu hazırlamaqdan ibarətdir.

Üsulda qarşıya qoyulan məsələyə perinatal və neonatal dövrlərdə mikrobəleyhinə preparat kimi polisol və abqoradan istifadə etməklə nail olunur. Bu preparatlar hamilə qadınlara perinatal dövrdə 1 xörək qaşığı ilə gündə 2 dəfə 30 gün müddətinə peros verilir. Yenidogulanlara neonatal dövrdə polisol 0,5 çay qaşığı, abqora isə 1-3 damcı gündə 1 dəfə 5 ml 5% qlükoza və ya ana südündə həll edilməklə 2 həftə müddətinə verilir.

(71)(73) Azərbaycanın Azərbaycan Mərkəzi Tibbi Akademiyası.

(72) Гасанов Сафихан Шамиль оглы

Гаджиев Алифага Адиль оглы

Ханмамедова Саида Гияс кызы

(54) Способ профилактики бактериальной инфекции у новорождённых.

(57) Способ профилактики бактериальной инфекции у новорождённых относится к медицине, в частности к педиатрии и может быть использованно для профилактики бактериальной инфекции у новорождённых в перинатальном и неонатальном периодах.

Задачей данного изобретения является создание эффективного способа профилактики бактериальной инфекции за счёт повышения противoinфекционной защиты организма путём оптимизации обменных процессов в клетках крови и внутренних органов.

Поставленная задача в способе профилактики бактериальной инфекции у новорождённых, включающий введение антимикробного препарата в перинатальном и неонатальном периодах достигается тем, что в качестве антимикробного препарата используют полисол и абгора. Введение этих препаратов осуществляют peros беременным в перинатальном периоде по 1 столовой ложке 2 раза в сутки в течении 30 дней. В неонатальном периоде новорождённым вводят peros полисол по 0,5 чайной ложке один раз в сутки, а абгора – по 1-3 капли, растворённые в 5 мл 5% раствора глюкозы или 5 мл грудного молока один раз в сутки в течении двух недель.

(21) N 95/000595

(22) 09.06.95.

(51) A 61 M 1/00

(76) Ələkbərov Fikrət Sultan oğlu

(54) **Birdəfəlik istifadə üçün şpris.**

(57) İxtira tibbə, xüsusən yaradan mayeni sormağ üçün olan qurğulara aiddir.

İlan vurması nəticəsində insan sağlamlığında törənən ağırlaşmaların kənar edilməsinə olan təlabatın ödənilməsinə yönəldilmiş ixtiranın məqsədi, yaradan zəhərin effektiv sorulmasını təmin edən şpris konstruksiyasını işləyib hazırlamaqdır.

Məqsəd onunla nail olunur ki, oturajaqdan əks istiqamətdə yerləşən hissədə köməkçi xarici tutqajlara malik olan və oturajaqdakı dəlikdən başlıqla birləşən silindrik gövdə daxilində yerləşmiş ştoklu porşəndən ibarət olan birdəfəlik istifadə üçün şpris başlığı qıf şəklində hazırlanmışdır ki, bunda konus hissəsinin kənarları içi boş konus şəkilli sonluq-dayağın kənarları ilə birləşir.

Bundan başqa ixtiranın yerinə yetirilməsinin xüsusi hallarında, içi boş konus şəkilli sonluq-dayağın daxili səthində konsentrik çıxıntılar olur; köməkçi xarici tutqajlar gövdənin oturajağa yaxın hissəsində quraşdırılmışdır; gövdənin oturajağı içi boş kəsik konus şəklində hazırlanmışdır və doğurarı gövsvari əyri şəklindədir.

(76) Алекперов Фикрет Султан оглы

(54) Шприц одноразового использования.

(57) Изобретение относится к медицине, в частности к устройствам для отсасывания жидкостей из ран.

Задачей, направленной на удовлетворение потребности общества в устранении последствий укуса змеи на здоровье человека, является разработка конструкции шприца, обеспечивающего эффективное отсасывание яда из раны.

Сущность изобретения заключается в том, что в шприце одноразового использования, содержащем поршень со штоком, расположенный внутри цилиндрического корпуса, имеющего вспомогательные наружные упоры в части, противоположной от его основания и соединённого через отверстие в основании с наконечником, наконечник выполнен в форме воронки, края конуса которой сопряжены с краями оконечной полый конической опоры.

Кроме того, в частных случаях выполнения изобретения, внутренняя поверхность оконечной полый конической опоры содержит концентрические выступы; вспомогательные наружные опоры выполнены в части корпуса, примыкающей к его основанию; основание корпуса выполнено в форме полого усечённого конуса; образующая основания имеет дугообразный изгиб.

(21) N 95/000619

(22) 10.07.95.

(51) A 61 N 5/01, 5/06, A 61 B 10/00

(71)(72) İsmayılov Eldar Azad oğlu

Quliyev Rauf Aləfsər oğlu

Məmmədov Natiq Məjid oğlu

(73) İsmayılov Eldar Azad oğlu

(54) Onikibarmaq bağırsağın xora xəstəliyinin müalicə üsulu.

(57) İxtira tibb sahəsinə aiddir və onikibarmaq bağırsağın xora xəstəliyinin müalicəsində istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi onikibarmaq bağırsağ xorasının lazerlə şüalandırılmaqla müalicəsinin effektivliyini artırmaqdır.

Bu məqsədə onunla nail olunur ki, endoskop vasitəsilə işıq keçirijisinin onikibarmaq bağırsağın xora səthinə gətirilməsindən və onun lazer şüaları ilə şüalandırılmasından ibarət olan onikibarmaq bağırsağ xorasının müalicəsi üsulunda işıq keçirijisi mədəyə burun keçəjəyindən salınır, sonra isə endoskopik maşanın köməyi ilə xora səthinə gətirilir ki, bundan sonra endoskop kənar edilir, işıq keçirijisi isə lazeroterapiya keçirmək üçün 7-10 gün onikibarmaq bağırsaqda saxlanılır.

(71)(72) Исмаилов Эльдар Азад оглы

Кулиев Рауф Алафсар оглы

Мамедов Натик Меджид оглы

(73) Исмаилов Эльдар Азад оглы

(54) Способ лечения язв двенадцатиперстной кишки.

(57) Изобретение относится к области медицины и может быть использовано при лечении язвенной болезни двенадцатиперстной кишки.

Задачей изобретения является повышение эффективности лечения язв двенадцатиперстной кишки лазерным излучением.

Поставленная задача достигается тем, что в способе лечения язв двенадцатиперстной кишки, включающем проведение световода с помощью эндоскопа язвенной поверхности двенадцатиперстной кишки и её облучением лазерным излучением, световод проводится через носовой ход в желудок, а затем с помощью эндоскопических щипцов подводится к язвенной поверхности, после чего эндоскоп удаляется, а световод удерживается в двенадцатиперстной кишке 7-10 дней для проведения лазеротерапии.

(21) N 99/001224

(22) 09.12.98.

(51) A 61 N 7/00, A 61 F 11/00, A 61 B 17/00, A 61 M 27/00

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Hacıyev Zeynal Həsən oğlu

Abu Yusif Rəmzi Məhəmməd

(54) Orta qulağın iltihabı xəstəliklərinin müalicəsi üçün qurğu.

(57) İxtira təbabətə, o jümlədən otorinolarinqologiyaya aiddir və orta qulağın iltihabı xəstəliklərinin müalicəsi üçün qurğulara toxunur.

İxtiranın məsələsi təklif olunan qurğunun qahat istismar edilməsinin təmin edilməsinə orta qulağın iltihabı xəstəliklərinin müalicəsinin effektivliyinin artırılmasıdır.

Qoyulan məsələ onunla həll edilir ki, təklif olunan qurğunun tərkibinə daxil olan generatora qoşulan ultrasəs yayıjısı, transformator-konsentrator, dərman mühitinin verilməsi üçün sistem, maye mühitinin verilməsi üçün keçirmə ştutser, keçiji qapağı və qıf, onda bir tərəfdən birinji metal şayba vasitəsi ilə qıfa hermetik qoşulmuş, o biri tərəfdən isə ikinci metal şayba vasitəsi ilə keçijinin qapağına hermetik qoşulmuş, iki içiboş silindrlərin yaratdığı kamerada yerləşdirilmiş, elastik silindrik silfon ilə təhiz olunmuş, silindrlərdən birinjisi daxili ikinjisi isə xariji yiv ilə yerinə yetirilmiş, belə ki, birinjisi akustik izolə edilmiş dibində olan dəlik vasitəsilə hərəkət etmə mümkünlüyü ilə qıfın üzərində quraşdırılıb, onun çıxıntıları birinji şayba arasında yerləşdirilib, ikinci isə müvafiq olaraq keçijinin üstündə quraşdırılıb və qapaq ilə ikinci şayba arasında sıxılıb.

İxtiranın istifadə olunması xəstəliyin müalicəsini ambulator şəraitdə keçirməyə imkan verir və elastik silfonu dartılma-sıxılma qüvvəsinin tənzimlənməsi hesabına həm dərman məhlulunun verilməsinin, həm də tətbiq edilən ultrasəs rəqslərinin intensivliyinin tənzimlənməsi, resedivlərin baş verməsi riskinin azaldılması mümkündür, konsentratorun şüalandırıcı səthinin bioloci toxuma ilə bilavasitə əlaqəsi olmur.

(71)(73) Азербайджанский Технический Университет

(72) Гаджиев Зейнал Гасан оглы

Абу Юсиф Рамзи Магомед

(54) Устройство для лечения воспалительных заболеваний среднего уха.

(57) Изобретение относится к медицине, в частности, оториноларингологии и касается устройств лечения воспалительных заболеваний среднего уха.

Задачей изобретения является обеспечение удобства эксплуатации и повышение эффективности лечения заболеваний среднего уха.

Задача решена тем, что в устройстве, содержащем ультра-звуковой излучатель, соединённый с генератором, трансформатор-концентратор, систему подачи лекарственной среды, насадку, штуцер для подачи жидкой среды, крышку, переходник и воронку, оно снабжено гибким цилиндрическим сильфоном с одной стороны через первую металлическую шайбу герметично соединённым с воронкой, а с другой стороны через вторую металлическую шайбу герметично соединённым с крышкой переходника, а сам сильфон расположен внутри камеры, образованной двумя полыми цилиндрами, первый из которых выполнен с внутренней резьбой, а второй – с внешней, причём первый через акустический изолирующее дно с отверстием, с возможностью перемещения установлен на воронке и расположен между её выступами и первой шайбой, а второй установлен на переходнике и зажат между крышкой и второй шайбой соответственно.

Использование изобретения позволяет лечение заболевания в амбулаторных условиях и имеет возможность регулирования, как подачи лекарственного раствора, так и интенсивность применяемого ультразвука за счёт регулирования силы растяжения-сжатия гибкого сильфона, уменьшения риска возникновения рецидивов, отсутствие прямого контакта излучающей поверхности концентратора с биологической тканью.

(21) N 98/001185

(22) 24.08.98.

(51) A 62 B 1/00, 1/12

(71)(73) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

Yaqubov Yaqub Tahir oğlu

(72) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

Yaqubov Yaqub Tahir oğlu

Nurməmmədov Fazil Əlihüseyn oğlu

Əmirova Roza Məşədi qızı

Ağamirzəyev Ruslan Ağamirzə oğlu

(54) Yanğın söndürmək üçün köpükləndiriji tərkib.

(57) Təklif olunan ixtira yanğın söndürmək üçün köpükləndiriji tərkibə aiddir və neft sənayesində alovlanmış neft və neft məhsullarını söndürmək üçündür.

Təklif olunan ixtiranın məqsədi ujuz və asan tapılan komponentlərin hesabına köpükləndiriji tərkibin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq və onu ujuzlaşdırmaqdır.

Qoyulan məqsədə nail olmaq üçün, yanğın söndürən köpükləndiriji tərkib səthi-aktiv maddədən, stabilizatorдан ibarət olub, səthi-aktiv maddə kimi tərkibinə maye şüşə əlavə edilmiş dizel yanajağının qələvi tullantısı və sulfanol, stabilizator kimi suda həll olan polimer “L” serialı ionomer komponenti aşağıdakı nisbətlərdə götürülür, kütlə h:

DQT(dizel-qələvi tullantısı)	40-42
Sulfanol	33-40
MŞ(maye şüşə)	20-25
SHP(suda həll olan polimer “L”)	0,03-0,04
Su(şirin və yaxud dəniz suyu)	qalanı

(71)(73) Кулиев Тофик Мустафа оглы

Якубов Якуб Таир оглы

(72) Кулиев Тофик Мустафа оглы

Якубов Якуб Таир оглы

Нурмамедов Фазиль Алигусейн оглы

Амирова Роза Мешади кызы

Агамирзоев Руслан Агамирза оглы

(54) Состав пенообразователя для тушения пожаров.

(57) Предлагаемое изобретение относится к пенообразующим составам для тушения пожаров, а именно, к ликвидации пожаров нефти и нефтепродуктов в нефтяной промышленности.

Задачей предлагаемого изобретения является улучшение качества пены, удешевление пенообразующего состава за счёт использования недорогих, доступных компонентов.

Поставленная задача достигается тем, что состав пенообразователя для тушения пожаров, содержащий поверхностно-активное вещество, стабилизатор пены, содержит в качестве поверхностно-активного вещества дизельный-щелочной отход, сульфанол с добавлением жидкого стекла, а в качестве стабилизатора пены – водорастворимый полимер-иономер серии “Л” при следующем соотношении компонентов, мас,ч.:

Дизельный-щелочной отход (ДЩО)	40-42
Сульфанол	33-40
Жидкое стекло	20-25
ВРП иономер серии “Л”	0,03-0,04
Вода (морская или пресная)	остальное

(21) N 99/001297

(22) 15.12.98.

(51) A 62 D 1/00, A 62 J 3/04

(71)(73) Azərbaycan Baş Dövlət Yanğın Təhlükəsizliyi İdarəsi, Hüseynov Murad Qoşun oğlu

(72) Hüseynov Murad Qoşun oğlu

Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

İsayev Əli Yəhya oğlu

Məhsimov Yunus Əmrulla oğlu

(54) Pirofor dəmir-sulfid çökmələrinin öz-özünə alıxmalarının qarşısını almaq üsulu.

(57) İxtira, kükürlü neft, neft məhsulları və qazlarla işləyən çənlər, aparatlar və başqa avadanlıqlarda əmələ gələn, öz-özünə alışıb yana bilən, pirofor xassəli dəmirin sulfidli çökmələrinin əmələ gətirə biləcəyi yanğın və partlayışların qarşısını almaq üçün, onların aktivləşdirilməsinə aiddir.

İxtira, neft, qaz və neft emalı sənayesinin obyektlərində tətbiq oluna bilər.

İxtiranın məqsədi prosesin səmərəsini yüksəltmək və asanlaşdırmaqla təhlükəsiz əmək şəraiti yaratmaqdır.

Qarşıya qoyulan məsələni həll etmək üçün, pirofor dəmir-sulfidləri suda həll olan polimer “VO” seriyalı ionomer və sirkə turşusunun natrium duzunun aşağıdakı nisbətdə olan sulu məhlulu ilə işləyirlər, % küt:

Suda həll olan “VO” seriyalı ionomer	0,1-0,215
Sirkə turşusunun natrium duzu	0,1-0,15
Su	100-ə qədər

(71)(73) Главное Государственное Управление Пожарной Безопасности МВД Азербайджанской Республики, Гусейнов Мурад Гошун оглы

(72) Гусейнов Мурад Гошун оглы

Кулиев Тофик Мустафа оглы

Исаев Али Яхья оглы

Мехсимов Юнис Амрулла оглы

(54) Способ предотвращения самовозгорания пирофорных отложений сульфида железа.

(57) Изобретение относится к предотвращению пожаров и взрывов, связанных с самовозгоранием пирофорных отложений сульфидов железа, образующихся на внутренних поверхностях резервуаров, аппаратов и другого оборудования, работающего с сернистыми нефтями, нефтепродуктами и газами, и может быть использовано на объектах нефтяной, газовой и нефтеперерабатывающей промышленности.

Задачей предлагаемого изобретения является повышение эффективности, упрощение процесса и создание безопасных условий труда.

Поставленная задача достигается путём обработки пирофорных сульфидов железа водным раствором водорастворимого полимера (ВРП)-иономер серии “ВО”, дополнительно содержащим уксуснокислый натрий, при следующих соотношениях компонентов, % масс:

Водорастворимый полимер ВРП, иономер серии “ВО”	0,1-0,215
Уксуснокислый натрий	0,1-0,15
Вода	до 100.

(21) N 98/001174

(22) 28.08.98.

(51) A 63 J 17/00

(76) Ələkbərov Fikrət Sultan oğlu

(54) Diyirçəkli konki.

(57) İxtira nəqliyyat vasitələrinə aiddir.

İxtiranın məqsədi pedala az təzyiç göstərməklə böyük sürət əldə etməyə imkan verən hərəkət qurğusu yaratmaqdan ibarət olmuşdur.

Diyirçəkli konki platformaya quraşdırılmış arxa və qabaq təkər jütlərindən, platformaya çıxarılmaq mümkünlüyü ilə bağlanmış pedaldan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, pedal və “V” şəkilli yayın tərəsi platforma ilə onun pənjə hissəsində oxla birləşdirilmişdir, daban hissədə isə pedal ötürüjü qol vasitəsilə oraşəkilli dişli sektorun düz hissəsinə dişli sektorun ikinci uju isə platformaya birləşir, oraşəkilli sektoru dişli qövsü bir tərəfə fırlanan mexanizmlə konsentrik yerləşdirilən dişli çarxla ilişə bilən quraşdırılır və arxa təkərlər jütünün valında yerləşən dişli çarx ilə əlaqəlidir.

(76) Алекперов Фикрет Султан оглы

(54) Роликовые коньки.

(57) Изобретение относится к средствам передвижения.

Задачей изобретения является создание устройства для передвижения, обеспечивающее быстрходность с малым натиском на педаль.

Роликовые коньки, содержащие установленные на платформе парные задние и передние колёса, педаль, связанную с платформой с возможностью съёма, отличаются тем, что педаль и вершина V-образной пружины соединены осью с платформой в её носковой части, а в пяточной части педаль соединена передаточной планкой, другой конец которой соединён с прямой стороной серпообразного зубчатого сектора, вторым концом закреплённой к платформе, зубчатая дуга серпообразного сектора установлена с возможностью зацепления с зубчатым колесом, размещённым концентрично с механизмом, вращающимся в данном направлении и связанным с центральным валом задних пар колёс через установленное на нём зубчатое колесо.

Bölmə B. **Müxtəlif texnologici proseslər.**

Раздел В. **Различные технологические процессы.**

(21) N 98/001084

(22) 22.01.98.

(51) B 01 D 53/14

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Ağayev Həsən Əli oğlu

Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu

Vəliyev Müzəffər Ələkbər oğlu

Koçetkov Viktor Qriqoryeviç

Əliyev Vasif İzzət oğlu

Rzabəyov İdris İbrahim oğlu

Aslanov Əsgər Hüseyn oğlu

(54) Qazın hidrogen sulfid, karbon iki oksid və kükürd üzvi birləşmələrindən təmizlənməsi üçün absorbent.

(57) Bu ixtira qazın təmizlənməsində hidrogen sulfidin, karbon iki oksidin və kükürdün üzvi birləşmələrinin turş komponentlərindən təmizlənməsinə

aiddir və neft, qaz, neftkimya və sənayenin başqa sahələrində tətbiq edilə bilər. İxtiranın məqsədi turş qazlar üzrə yüksək absorbsiya və sorbsiya tutumuna malik absorbentin işlənilib hazırlanmasıdır. Qoyulmuş məsələ absorbentin aşağıda verilmiş tərkibdə dietanolaminin sulu məhlulundan əlavə izopropil spirtinə malik olması ilə həll edilir (kütlə, %):

Dietanolamin	20-25
İzopropil spirti	70-73
Su	qalanları

Bu ixtiranın tətbiqi bütün turş komponentlər üzrə sorbsiya tutumunu 98,5%-dək qaldırmağa imkan verir.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Агаев Гасан Али оглы

Курбанов Рахман Алискендер оглы

Велиев Музаффар Алекпер оглы

Кочетков Виктор Григорьевич

Алиев Васиф Иззет оглы

Рзабеков Идрис Ибрагим оглы

Асланов Аскер Гусейн оглы

(54) Абсорбент для очистки газов от сероводорода, двуокиси углерода и органических соединений серы.

(57) Изобретение относится к области очистки газа от кислых компонентов сероводорода, двуокиси углерода и органических соединений серы и может быть использовано в нефтяной, нефтехимической и других отраслях промышленности.

Задачей изобретения является разработка абсорбента, обладающего повышенной абсорбционной и сорбционной ёмкостью по кислым газам. Поставленная задача достигается тем, что абсорбент, содержащий водный раствор диэтанолamina, дополнительно содержит изопропиловый спирт при следующем соотношении компонентов, масс:

Диэтаноламин	20-25
Изопропиловый спирт	70-73
Вода	остальное

Использование данного абсорбента позволяет повысить абсорбционную ёмкость по всем кислым компонентам до 98,5%.

(21) N 99/001230

(22) 07.01.98.

(51) B 01 D 53/28

(71)(73) Dövlət Kiçik Müəssisəsi “İnhibitor”

(72) Mürsəlova Minəxanım Əliğa qızı

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Əbdülhəsənov Abbas Zeynalabdin oğlu

Əsədov Musa Fərhad oğlu

Nuriyev Nuru Büniyad oğlu

(54) Karbohidrogen qazlarının hidrat əmələ gəlməsinin qarşısını almaq üçün tərkib.

(57) İxtira təbii və səmt qazlarının, həmçinin qazla doymuş maye karbohidrogenlərin çıxarılması və nəqli zamanı meydana çıxan texnoloci mürəkkəbləşmələrin qarşısını almaq üçün inhibitorların işlənməsinə aiddir.

İxtiranın əsas məqsədi hidrat və parafin əmələ gəlməsinin qarşısını almaq üçün effektiv inhibitor yaradılmasıdır.

İxtiranın yeniliyi və mahiyyəti ondan ibarətdir ki, hidrat çökmələrinin qarşısını almaq üçün metil və ya izopropil spirti və natrium naftenat əsasında yaradılmış aşağıdakı tərkibli inhibitor tətbiq edilir, % kütlə:

Spirt	50-75
Natrium naftenat	5-10
Su	qalanı

İnhibitor Respublikamızda istehsal olunan məhsullar əsasında hazırlanır. Tədqiqat və sınaq işlərinin nəticələri göstərdi ki, təklif olunan inhibitor neft-qaz sənayesində təbii və səmt qazlarının çıxarılması və nəqli, qazlift üsulu ilə neft hasilatı, həmçinin qazla doymuş maye karbohidrogenlərin boru xətti ilə nəqli sistemlərində müvəffəqiyyətlə tətbiq oluna bilər.

(71)(73) ГМП “Ингибитор”.

(72) Мурсалова Минаханым Алиага кызы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Абдулгасанов Аббас Зейналабдин оглы

Асадов Муса Фархад оглы

Нуриев Нуру Буният оглы

(54) Состав для предотвращения гидратообразования углеводородных газов.

(57) Изобретение относится к применению ингибиторов для предупреждения гидратообразования при добыче и транспортировке природного и попутного газа, а также газонасыщенных углеводородных жидкостей.

Задача изобретения – создание высокоэффективного ингибитора гидратообразования.

Сущность и новизна изобретения заключается в применении водного раствора метилового или изопропилового спирта в композиции с нафтенатами при соотношениях, % масс:

Спирт	50-75
Нафтенаты натрия	5-10
Вода	остальное

Изобретение может быть использовано в нефтяной и газовой промышленности при эксплуатации нефтяных, газоконденсатных и газовых месторождений в системе добычи и транспортировки добываемой продукции.

(21) N 98/001170

(22) 03.09.98.

(51) B 01 C 21/04

(76) Rüstamov Musa İsmayıl oğlu
Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
Fərhadova Gülnarə Tağı qızı
Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu
Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu
İbrahimov Hikmət Jamal oğlu
Məmmədov Novruz Əli oğlu

(54) Olefinlərin konversiyası üçün katalizatorun alınması üsulu.

(57) İxtira katalizatorların alınması sahəsinə, xüsusi halda oliqomerləşmə, oliqoalkilləşmə və alkilləşmə reaksiyalarında olefinlərin konversiyası üçün katalizatorun alınmasına aiddir.

Məqsəd olefinlərin konversiyası üçün yararlı olan və sənayedə alınması nisbətən asan başa gələn aktiv katalizatorun alınmasıdır.

Məqsədə nail olmaq üçün olefinlərin konversiyasını həyata keçirən, metallik alüminiumun xlortərkibli agentlə xlorlaşmasından alınan katalizator təklif olunur və qeyd olunur ki, xlorlaşma həllediji mühitdə aparılır, həllediji kimi J7-J14 parafin karbohidrogenlərindən istifadə

olunmaqla, aktivləşdirijinin iştirakı ilə 75-85⁰ J-də, alüminium: alkilxlorid:
həllədiyi: aktivləşdiriji =

(1:8,2:10,0:0,00175)+(1:11:8,5:0,01375) nisbətlərində aparılır.

Bu üsul katalizatorun alınmasına imkan yaradır.

(76) Rüstamov Musa İsmail oğly
Sadıxov Fikret Mamed oğly
Fərxađova Gjulnara Tađı kızı
Babaev Abulfađ İsmail oğly
Kязимов Сабир Мамедали оğly
İбрагимов Хикмет Джемал оğly
Мамедов Новруз Али оğly

(54) Способ получения катализатора для конверсии олефинов.

(57) Изобретение относится к области получения катализаторов, в частности, катализаторов конверсии олефинов в реакциях олигомеризации, олигоалкилирования, алкилирования.

Задача заключается в создании простого, промышленно применимого способа получения активного катализатора конверсии олефинов.

Задача решена тем, что предложен способ получения катализатора для конверсии олефинов хлорированием металлического алюминия хлорсодержащим агентом, причём хлорирование проводят в среде растворителя, которым являются парафиновые углеводороды C₇-C₁₄, в присутствии активатора при температуре 75-85⁰C и соотношении Al: алкилхлорид: растворитель: активатор равном (1:8,2:10,0:0,00175)+(1:11:8,5:0,01375). Способ позволяет получить активный катализатор.

(21) N 97/000995

(22) 08.04.97.

(51) B 01 C 23/00, J 07 J 49/08, J 07 B 35/04

(71)(73) Azərbaycan Respublika EA Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Qasımov Azər Əlibala oğlu

Orujov Rəjəb Binnət oğlu

Əzizov Akif Həmid oğlu

Jamalova Səidə Əli qızı

Zeynalova Sədaqət Hafiz qızı

(54) Asetonun alınması üçün katalizator.

(57) İxtira heterogen kataliz sahəsinə, daha dəqiq olaraq karbohidrogenlərin dehidrogenləşməsinə aiddir və neft-kimya sənayesində spirtlərin dehidrogenləşməsi ilə ketonların alınmasında istifadə oluna bilər. Məsələnin məzisi bütövlükdə katalizatorun effektivliyini yüksəltməkdən ibarətdir.

İzopropil spirtinin dehidrogenləşməsindən aseton almaq üçün tərkibində aktiv komponentləri çökdürüjü üzərində hopdurulmuş metal oksidləri olan katalizator təklif olunur. Aktiv komponentlər kimi MgO çökdürüjüsü üzərinə hopdurulmuş Ni, Jr, Ju, Na oksidləri götürülür və bununla da qarşıya qoyulan məsələ həll edilmiş olur.

Katalizatorun tərkibi çəki %-li ilə verilir:

NiO	2-4
Jr ₂ O ₃	9-15
JuO	10-16
Na ₂ O	1-5
MgO	100-dək

Katalizator kiçik norma sərfi ilə 88-92% çıxımla, 95,2-99,8% seçilikle asetonun alınmasını təmin edir.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов АН Азербайджанской Республики

(72) Касимов Азер Алибала оглы

Оруджев Раджаб Биннят оглы

Азизов Акиф Гамид оглы

Джамалова Саида Али кызы

Зейналова Садагат Хафиз кызы

(54) катализатор для получения ацетона.

(57) Изобретение относится к области гетерогенного катализа, а точнее к катализаторам дегидрирования углеводородов и может найти применение в нефтехимии при дегидрировании спиртов для получения кетонов.

Задача заключается в том, чтобы повысить активность и селективность катализатора и этим снизить нормы его расхода, т.е. в целом повысить эффективность катализатора.

Задача решена тем, что предлагается катализатор для получения ацетона дегидрированием изопропилового спирта, содержащий активный компонент окислы металлов на носителе, причём активными компонентами являются окислы Ni, Cr, Cu, Na, нанесённые на носитель MgO в количестве, % вес.:

НиО	2-4
Жр ₂ О ₃	9-15

ЖуО	10-16
На ₂ О	1-5
МэО	100-дяк

Катализатор обеспечивает при низкой норме расхода выход ацетона на сырьё до 88-92%, при селективности – 95,2-99,8.

(21) N 99/001243

(22) 23.07.98.

(51) B 02 J 7/18

(76) Vəliyev Məmməd Əkbər oğlu

Bağirov Eldar Həsən oğlu

Muratov Vasiliy İvanoviç

(54) Horizontal fırlanma oxu olan diskli dəyirman.

(57) İxtira yeyinti sənayesi sahəsinə aiddir. İxtirada qarşıya qoyulan əsas məsələ fırlanan disk intiqalının sərtliyini artırmaq və titrəmələri (vibrasiya) aradan qaldırmaq, güj intiqalından fırlanan disk intiqalına ötürülən güj itkisini azaltmaq, kinematik zənjiri sadələşdirmək, diskli dəyirmanın uzunluğunu qısaltmaq və istismar şəraitini yaxşılaşdırmaqdır.

Qarşıya qoyulan məsələnin həlli aşağıda göstərilənlərlə həyata keçirilmişdir.

Horizontal fırlanan oxlu diskli dəyirman oturajaq, gövdə, fırlanmayan disk qapaq, dən qəbulu kamerası, fırlanan diskli olan intiqal və qasnağı, təkne şnek, beşik, beşiyi silkələyən mexanizm, fırlanan disk ilə fırlanmayan disk aralığını tənzimləyən və bunları biri-birindən tez aralayan mexanizmdən ibarətdir, fırlanan diskin intiqalı gövdəyə sol tərəfdən qovuşmaqla şpindel başlığı şəklində hazırlanmışdır. Gövdə daxilində şpindel üzərinə disk oturdulmuşdur.

Şpindel başlığı özü beşiklə kinematik rabitədə olan silkələyiji mexanizmdən və qasnaqdan ibarət olub, özlüyündə pazvari qayıq ötürəməsi vasitəsi ilə güj intiqalı ilə kinematik əlaqədədir, şnek valı isə şpindelə qoşularaq şpindel başlığının içərisindən keçərək qapağı gövdənin sağ tərəfində olan dən qəbulu kamerasına qədər uzanır, qapaq özü isə gövdəyə nəzərən şaquli ox ətrafında dönmə qabiliyyətinə malik şəkildə hazırlanmışdır; qapaqda yerləşdirilmiş fırlanmayan disk dəyirmanının üfüqi oxu istiqamətində hərəkət etmək imkanına malikdir ki, bu da qapaq üzərində quraşdırılmış yönəldiji amortizator vasitəsi ilə həyata keçirilir, yönəldiji amortizatorlarının silindirləri isə şturval vinti ilə kinematik rabitəsi olan travers qaykasına qoşulmuşdur ki, bu da özlüyündə fırlanmayan disklər arasındakı məsafəni tənzimləyən mexanizmi təşkil edir; silindr ştokunun bir uju oturajaqla birləşir, digər uju isə yumşaq elementlə

silindr daxilindən və birinci travers qaykasının deşiyindən keçərək ikinci travers qaykasına qoşulur və bu da özlüyündə tez geri çəkilmə mexanizmini əmələ gətirir.

Məsələnin bu jür texniki həlli fırlanan diskin sərtliyini artırmağa, titrəmələri aradan qaldırmağa, güj intiqalından fırlanan disk intiqalına ötürülən güj itkisini azalmağa, dəyirmanın uzunluğunu azalmağa və istismar şəraitini yaxşılaşdırılmağa imkan yaratdı. Təqdim edilən yüksək texniki göstərijilərə malik olan dəyirmandan istifadə edilməsi məlum dəyirmanlara nisbətən enerjiyə qənaət etməyə imkan verir, istismarı asanlaşdırır və profilaktika vaxtını və dəyirmanın işə hazırlanma vaxtını qısaldır.

(76) Велиев Мамед Акпер оглы
Багиров Эльдар Гасан оглы
Муратов Василий Иванович

(54) Дисковая мельница с горизонтальной осью вращения.

(57) Изобретение относится к области механизации пищевой промышленности.

Задачей изобретения является увеличение жёсткости и устранение вибрации привода вращающегося диска, уменьшение потерь передаваемой мощности от силового привода к приводу вращающегося диска, упрощение кинематической цепи и уменьшение габарита по длине дисковой мельницы и улучшение условий её эксплуатации.

Задача решена следующим образом.

В дисковой мельнице с горизонтальной осью вращения, содержащей тумбу, корпус, крышку с невращающимся диском и приёмной камерой зерна, привод с вращающимся диском и шкивом, бункер, шнек, люльку, механизм встряхивания люльки, механизмы регулирования зазора между вращающимся и невращающимся дисками и их быстрого отвода друг от друга, привод вращающегося диска выполнен в виде шпиндельной головки сопряжённой с корпусом слева, на шпиндель внутри корпуса установлен диск. Сама шпиндельная головка содержит механизм встряхивания, кинематически связанного с люлькой, и шкив, который посредством клиноременной передачи кинематически связан с силовым приводом, а шнековый вал сопряжён со шпинделем шпиндельной головки и проходит через него до приёмной камеры зерна крышки расположенной справа от корпуса; причём сама крышка выполнена с возможностью поворота относительно корпуса вокруг вертикальной оси, а невращающийся диск расположенный в крышке выполнен с возможностью перемещения вдоль горизонтальной оси мельницы путём сопряжения его со встроенным в крышку основанием с направляющими-амортизаторами, где цилиндры направляющих-амортизаторов сопряжены с первой travers-гайкой имеющей

кинематическую связь с винтом-маховиком сопряжённым с крышкой и в совокупности образующих механизм регулирования зазора между вращающимся и невращающимся дисками, а штока цилиндров одним концом соединены с основанием, другим проходят через цилиндр с упругим элементом, отверстия первой траверсы-гайки сопрягаются со второй траверсой-гайкой и образуют в совокупности с рычагом-винтом механизм быстрого отвода.

Такое техническое решение позволило повысить жёсткость и устранить вибрации привода вращающегося диска, уменьшить потери передаваемой мощности от силового привода к приводу вращающегося диска, упростить кинематическую цепь и уменьшить габарит по длине дисковой мельницы и улучшить условия её эксплуатации.

Применение предложенной мельницы с более высокими характеристиками, чем известные позволит экономить энергию, упрощает и улучшает условия её эксплуатации, а также сокращает время профилактики, ремонта и подготовки дисковой мельницы к работе.

(21) N 99/001212

(22) 03.07.98.

(51) B 22 F 3/26

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Eyvazov Vilayət Yusif oğlu

Məmmədov Arif Taptıq oğlu

Əliyev Maqsud Əliqulu oğlu

(54) Məsaməli məmulatların polimer materiallarla hopdurulması üçün qurğu.

(57) Məsaməli məmulatların polimer materiallarla hopdurulması üçün tətbiq olunan qurğu ovuntu metallurjiyası sahəsinə aiddir və sürüşmə yastıqlarının, oymaqların, podşipniklərin və digər antifriksion məmulatların hazırlanmasında istifadə oluna bilər.

Qurğu aşağı tava daşında yerləşdirilmiş və altlıq ilə bağlanmış elektrik qızdırıcı spiralla, polimer materialının temperaturunun ölçülməsinin mümkünlüyü ilə sürgü qolunda yerləşdirilmiş içiboş ujlugunda olan termojütlə təhiz edilmişdir.

Təklif edilən qurğu polimer materialla hopdurulmuş keyfiyyətli məsaməli oymaqlar istehsalına, polimer bərkidikdə onun sıxılmasının qarşısının alınmasına və eyni zamanda əridilmiş polimer materialının temperaturunun ölçülməsinə imkan verir.

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Əyвазов Вилаят Юсиф оглы

Мамедов Ариф Таптыг оглы

Алиев Максуд Алигулу оглы

(54) Устройство для пропитки пористых изделий полимерными материалами.

(57) Устройство для пропитки пористых изделий полимерными материалами относится к области порошковой металлургии и может быть использовано при изготовлении подшипников скольжения, втулок и других антифрикционных изделий.

Устройство снабжено электрической нагревательной спиралью установленной в нижней плите закрытой поддоном, а также термопарой расположенной под вставным пустотелым наконечником в плунжере с возможностью измерения температуры полимерного материала.

Предлагаемое изобретение позволяет производить качественную пропитку пористых втулок с использованием полимерных материалов, предотвращает усадку полимера во время затвердевания и позволяет измерять температуру полимера при помощи термопары.

(21) N 95/000523

(22) 14.02.95.

(51) B 24 B 7/00

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti.

(72) Məvla-zadə Vəqif Zəhid oğlu

Məmmədov Ərəstun Salman oğlu

(54) Müstəvi səthləri pardaqlama üsulu.

(57) İxtira maşınqayırma sahəsinə, o cümlədən müstəvi səthlərin pardaqlama dairəsinin periferiyası ilə abraziv emalına aiddir və irəli-geri hərəkətə malik stolu olan müstəvi pardaqlama dəzgahlarında istifadə edilə bilər.

Müstəvi hissələr işçi qatı maili yerləşən pardaqlama dairələri ilə pardaqlama dəzgahında emal edilirlər, bu zaman pardaqlama dairəsinin eni, dairənin yarım dövr fırlanması zamanı kontakt sahəsinin yerdəyişməsi məsafəsinə bərabər götürülür və dairənin eni və işçi qatın mailik bujağı ixtiranın izahat hissəsində verilən düsturla hesablanır.

Təklif edilən ixtiranın əsas vəzifəsi pardaqlama prosesinin stabiliyinin təmin edilməsi yolu ilə emal keyfiyyətinin və əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsidir.

olunur. Üzən buy şaquli müstəvidə yerini dəyişmək, su altına dalğa təsirindən aşağı dərinliyə enmək və su səviyyəsindən üzən qurğunun işçi meydançasına qədər qalxmaq imkanına malikdir. Üzən buy xammalın platformanın texnologi xətti ilə fasiləsiz verilməsi şərti ilə onun şaquli yerdəyişməsinə və baxış üçün üzən qurğunun işçi meydançasına qaldırılmasına təmin etmək üçün ballast qəbul etmək və buraxmaq üçün üzən platformadan məsafədən idarə olunan klapan ilə təjhz olunmuşdur.

Təklif olunan üzən istismar sisteminin texniki-iqtisadi səmərəliliyi ondadır ki, burada üzən buyun baha başa gələn sualtı akker bərkitmələri tələb olunmur, geniş diapazonda müxtəlif mədən şəraitində istifadə oluna bilər, istismar dövründə xarici mühütün praktik olaraq minimal külək-dalğa təsiri şəraitində işləyir və bu da istismar və ekoloji etibarlılığı artırır.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Джафаров Ариф Мамед оглы

(54) Плавающая эксплуатационная система.

(57) Изобретение относится к плавучим техническим средствам для освоения морских месторождений нефти и газа.

Задачей изобретения является разработка плавучей эксплуатационной системы, позволяющей повысить эффективность освоения и использования ресурсов морских месторождений нефти и газа, расширить применяемые для этой цели схемы плавучих технологических систем, снизить стоимость и обеспечить их экологическую безопасность.

Сущность изобретения заключается в том, что в системе, содержащей плавучий буй и пришвартованное к нему свободно плавающее сооружение, незакрепленный к морскому дну свободно плавающий буй имеет управляемую вертикальную подвеску, связанную с плавучей платформой, удерживаемой на точке с помощью якорного позиционирования. Плавучий буй имеет возможность перемещаться в вертикальной плоскости, спускаться под воду ниже зоны волнового воздействия и подниматься над водой до рабочей площадки плавучего сооружения. Причём плавучий буй снабжён дистанционно управляемым с плавучего сооружения клапаном для приёма и спуска баласта, обеспечивающим возможность перемещения в вертикальной плоскости, вплоть до подъёма его на рабочую палубу плавучего сооружения для осмотра, без остановки подачи сырья на технологическую линию платформы, например, нефти или газа.

Технико-экономическая эффективность предлагаемой плавучей эксплуатационной системы состоит в том, что она не требует дорогостоящего подводного анкерного крепления плавучего буя, может применяться в широком диапазоне промысловых ситуационных условий, а в период эксплуатации она работает практически в условиях

минимального ветро-волнового воздействия внешней среды, что повышает эксплуатационную и экологическую надёжность.

Bölmə J.
Kimya və metallurgiya.

Раздел С.
Химия и металлургия.

(21) N 96/000825

(22) 23.07.96.

(51) J 01 B 3/08, F 24 C 1/00

(71)(73) Azərbaycan EA Qeyri-üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Süleymanov Asəf Səməd oğlu

Münşiyeva Mina Kərim qızı

İbrahimov Çingiz Şirin oğlu

(54) Hidrogenin alınması üsulu.

(57) İxtira ekzotermik reaksiyanın istiliyindən istifadə etməklə sudan hidrogen almaq üsuluna aiddir.

Nəzərdə tutulan ixtiranın məqsədi hidrogenin çıxımını artırmaqla yanaşı prosesdə gedən ekzotermik reaksiyanın istiliyindən istifadə etməkdir.

Üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, $0,8 \div 0,6:0,15 \div 0,3:0,05 \div 0,1$ nisbətində biratomlu J₁-J₄ alifatik spirtlərdən, sudan və etilenqlikoldan hazırlanmış spirt su məhlulu vasitəsi ilə 1,4:1,6:1 (kütlə) nisbətində götürülmüş silisium-natrium qarışığının oksidləşməsi aparılır. Spirt-su qarışığı 50-150 saat⁻¹ həjmi sürətlə otaq temperaturunda verilir.

Təklif olunan üsul ekoloci jəhətdən təmiz, bərpa olunandır və 1 mol Na-dan 33,6l hidrogen və 546 kJ-dək istilik almağa imkan verir.

(71)(73) ИНФХ АН Азербайджанской Республики

(72) Сулейманов Асаф Самед оглы

Муншиева Мина Керим кызы

Ибрагимов Чингиз Ширин оглы

(54) Способ получения водорода.

(57) Изобретение относится к способу получения водорода из воды с утилизацией выделяемого при этом тепла экзотермической реакции.

Задачей предлагаемого изобретения является повышение выхода водорода и утилизации тепла протекающей экзотермической реакции. Сущность его заключается в окислении при комнатной температуре металлического натрия или его смеси с кремнием, взятых в соотношении $\text{Na/Si} \geq 1,4:1,6:1$ (масс), в присутствии водно-спиртового раствора на основе одноатомных $\text{C}_1\text{-C}_4$ алифатических спиртов с добавлением этиленгликоля при соотношении спирт:вода:этиленгликоль= $0,8\div 0,6:0,15\div 0,3:0,05\div 0,1$ с объёмной скоростью подачи этого раствора $50\text{-}150 \text{ час}^{-1}$ при комнатной температуре.

Предложенный способ экологически чист, возобновляем и позволяет получить $33,6\text{л}$ водорода и до 546 кДж тепла в расчёте на 1 моль Na .

(21) N 97/000897

(22) 29.04.96.

(51) J 01 B 33/21, J 11 B 3/12, B 01 F 17/22

(71)(73) "Azərsertkimya" Sertifikasiya Sınaq Mərkəzi və "Azərkimya" İxtisasartırma İnstitutu

(72) Məmmədov Jamal Veys oğlu
Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
Şərifov Gabil Soltan oğlu
Bayramov Dilsuz Abbas oğlu
Zeynalova Pakizə Mirzə qızı
Məmmədova Rəna Jamal qızı

(54) Sintetik seolitin alınması üsulu.

(57) İxtira qeyri-üzvi kimya sahəsinə, dəqiq olaraq sintetik yuyucu vasitələr üçün sintetik seolitin alınmasına aiddir.

Qarşıya qoyulan əsas məqsəd, xammal bazasını genişləndirmək, texnologiyanı sadələşdirmək, sintetik seolitin alınma müddətini azaltmaqdır.

Maye natrium şüşəsinin alüminat məhlulu ilə qarşılıqlı təsirindən sintetik seolitin alınma üsulu onunla fərqlənir ki, maye natrium şüşəsi kremnekel tullantısının (tərkibi SiO_2 80-90%, Al_2O_3 4,0-7,0%, AlF_3 1-3,0%, HFSiO_3 0,0-0,3%). 30%-li natrium hidroksid məhlulu ilə $100\text{-}105^\circ \text{ J}$ qarşılıqlı təsirindən alınır.

Sintetik zeolitın sintetik yuyucu tozlar tərkibində işlənməsi, çirkli sularda fosfat duzlarının miqdarını və sintetik yuyucu vasitənin maya dəyərini azaldır.

(71)(73) Sertifikasiyonno-isspytatelnyy Tsentr "Azersertkhimiya" i Institut povysheniya kvalifikatsii "Azerskhimiya"

(72) Mamedov Djamal Veyc ogly
 Sadyxov Fikret Mamed ogly
 Sharifov Gabil Soltan ogly
 Bayramov Dilsuз Abbas ogly
 Zeynalova Pakiza Mirza kızı
 Mamedova Rena Djamal kızı

(54) Spособ polucheniya sinteticheskogo zeolita.

(57) Izobreteniye otnositsya k oblasti neorganicheskoy khimii, konkretno polucheniya sinteticheskogo zeolita.

Zadachey izobreteniya yavlyetsya ispolzovanie mestnogo syr'ya i otkhodov pri polucheniі sinteticheskogo zeolita.

Spособ polucheniya sinteticheskogo zeolita na osnove vzaimodeystviya aluminatnogo rastvora i zhidkogo natrievogo stekla otlichayushiyas' tem, chto zhidkoe natrievoe steklo poluchayut iz kremnegелеvogo shlama, soderzhashchego: SiO₂ 80-90%, Al₂O₃ 4,0-7,0%, AlF₃ 1-3,0% i kremnofosforistovodородnuyu kislotu ot sledov do 0,3% deystviem 30% NOOH pri temperaturе 100-105⁰C.

(21) N 95/000667

(22) 23.02.95.

(51) J 01 B 33/32

(71)(73) Sumqayıt "Məişətkimya" İB, Azərbaycan Respublika EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Nəbiyev Məzahir Əli oğlu
 Rzayev Nofəl Qasım oğlu
 Əhmədov Əli İba oğlu
 Salahov Mustafa Səttar oğlu
 Umayeva Valentina Serafimovna
 Nağıyev Valeh Əli oğlu

(54) Maye şüşənin alınması üsulu.

(57) Sintetik yuyucu vasitələr alınması istehsalı üçün maye şüşənin alınması üsulu, superfosfat istehsalatında tərkibində alüminiumfosfat saxlayan kremnegel tullantısını 100⁰J-də 60 dəqiqə müddətində natrium hidrokسيدin 40%-li sulu məhlulunu kremnegel: 40% NaOH sulu məhlulu 1:2 mol nisbətində işləməklə 50-60% çıxımla maye şüşə alınmasına əsaslanır ki, onunda tərkibində SiO₂ 90% təşkil edir.

(71)(73) ПО “Сумгаитбытхим”, Институт Полимерных Материалов АН Азербайджанской Республики

(72) Набиев Мазахир Али оглы
Рзаев Нофел Гашим оглы
Ахмедов Али Иба оглы
Салахов Мустафа Саттар оглы
Умаева Валентина Серафимовна
Нагиев Валех Али оглы

(54) Способ получения жидкого стекла.

(57) Способ получения жидкого стекла, предназначенного для получения синтетических моющих средств и силикатного клея, на основе кремнегеля – отхода производства суперфосфата, обработанного при нагревании (100⁰) в течении 60 минут 40%-ным водным раствором едкого натра, при мольном соотношении кремнегель: 40%-й водный раствор щелочи-1:2, что приводит к образованию 50-60%-ного водного раствора жидкого стекла, содержащего 90% SiO₂.

(21) N 99/001366

(22) 12.08.97.

(51) J 02 F 1/40

(71)(73)МКМ “Qədir Musa”

(72) Zeynalov Firuddin İskəndər oğlu
Sultanov Rüşət Sultan oğlu
Musayev Rzalı Mirzəli oğlu
Kəngərli Asif Jəlal oğlu
Musayev Qədir Rzalı oğlu
Sultanov Rəşad Rüşət oğlu
Musayev Nadir Rzalı oğlu
Zeynalov Mikayıl Firuddin oğlu
Zeynalov Aydın Firuddin oğlu

(54) Neft tərkibli çirkli suları təmizləmə qurğusu.

(57) İxtira çirkli suları neft və neft məhsullarından təmizləyən qurğulara aiddir və neft bazalarında, neft mədənlərində, neftayırma və neftkimya sənayesi müəssisələrində istifadə edilə bilər.

Təklif olunan qurğu gövdədən, bloklarda şaquli yaruslarla qoyulmuş yarım dairəvi şəkildə hazırlanmış paralel lövhələr və qurğunun uzunluğu boyu bloklar arasında şaquli qoyulmuş deşikli arakəsmələr, çökəklik, su qəbuledici növ, ilkin suyu verən, təmizlənmiş su və tutulmuş neft məhsullarını kənar edən borular və lili kənar edən hidroelevatorlardan ibarətdir.

Yarımdairəvi çoxyaruslu nefttutujulardan istifadə çirkli suların neft və neft məhsullarından təmizlənmə səmərəsini artırır və bu məqsədlə kapital məsrəflərini azaldır.

(71)(73) СМП “Гадир Муса”

(72) Зейналов Фируддин Искендер оглы

Султанов Руфат Султан оглы

Мусаев Рзалы Мирзали оглы

Кенгерли Асиф Джалал оглы

Мусаев Гадир Рзалы оглы

Султанов Рашад Руфат оглы

Мусаев Надир Рзалы оглы

Зейналов Микаил Фируддин оглы

Зейналов Айдын Фируддин оглы

(54) Устройство для очистки нефтесодержащих сточных вод.

(57) Изобретение относится к устройствам для очистки сточных вод от нефти и нефтепродуктов и может быть использовано на нефтебазах, нефтепромыслах и предприятиях нефтеперерабатывающей и нефтехимической промышленности.

Предлагаемое устройство содержит корпус, параллельные пластины, выполненные полукруглыми и установленные в блоках вертикальными ярусами, вертикальные дырчатые перегородки, установленные между блоками по длине устройства, прямок, водоприёмный лоток, трубопроводы для подачи исходной воды, отвода очищенной воды и уловленных нефтепродуктов, гидроэлеваторы для удаления осадка.

Использование полукруглых многоярусных нефтеловушек повысит эффективность очистки сточных вод от нефтепродуктов и снизит капитальные затраты.

- (21) N 99/001363
 (22) 12.08.97.
 (51) J 02 F 1/40
 (71)(73)MKM “Qədir Musa”
 (72) Zeynalov Firuddin İskəndər oğlu
 Sultanov Rüşət Sultan oğlu
 Musayev Rzalı Mirzəli oğlu
 Kəngərli Asif Jəlal oğlu
 İmamvərdiyev Məmməd Mustafa oğlu
 Sultanov Rəşad Rüşət oğlu
 Musayev Nadir Rzalı oğlu
 Zeynalov Aydın Firuddin oğlu
 (54) Çirkli suları təmizləmək üçün qurğu.

(57) İxtiranın məzhi ondan ibarətdir ki, qurğuda gövdənin lili kənar edən vasitədən, təmizlənəmək su verən borudan, şəffaflanma zonasının arakəsmələrindən, çökəklikdən ibarət lilsixlaşma zonasından, şəffaflanmış suyu toplayan borudan, kəsik konus şəkilli və yuxarıya doğru genişlənən gövdədən, gövdənin kənar səthlərində korroziyaya davamlı materialdan, yaxud poliuretan borulardan yığılmış üzükvari kəsik konus şəkilli kip düzölmüş bloklardır, radial barmaqlıqlı siyiriji ilə təjhiz olunmuş çökəklikdən, aşağı kənarı barmaqlıqlı siyiriji ilə, yuxarı kənarı isə elektrik mühərriki və təmizlənəmək su səthi ilə təmasda olan radial elastik siyirijilərlə əlaqələndirilmiş şaquli hərəkətədiriji vərđənədən, təmizlənməmiş suyu, lili və tutulmuş neft və neft məhsullarını kənar edən borulardan ibarətdir.

- (71)(73) СМП “Гадир Муса”
 (72) Зейналов Фируддин Искендер оглы
 Султанов Руфат Султан оглы
 Мусаев Рзалы Мирзали оглы
 Кенгерли Асиф Джалал оглы
 Имамвердиев Мамед Мустафа оглы
 Султанов Рашад Руфат оглы
 Мусаев Надир Рзалы оглы
 Зейналов Айдын Фируддин оглы
 (54) Нефтеловушка для очистки сточных вод.

(57) Изобретение относится к нефтеперерабатывающей и нефтехимической промышленности и может быть использовано для очистки балластных вод от нефти и нефтепродуктов.

Сущность изобретения заключается в том, что устройство снабжено наклонными трубчатыми блоками из коррозиостойких труб, собранных в виде кольцеобразного усечённого конуса, герметично установленных по внутренней поверхности конусообразного корпуса

нефтеловушки, в центре которого расположен приямок, снабжённый радиальным решётчатым скребком, соединённым с нижним концом вертикального приводного вала, а верхний конец последнего взаимосвязан с электроприводом и радиальными упругими скребками, контактирующими с поверхностью исходной сточной воды, водоприёмным лотком, нефтесбросным карманом, трубопроводами для ввода сточной воды, отвода очищенной воды, осадка и уловлённых нефтепродуктов.

Нефтеловушка обеспечивает высокую степень очистки сточных вод и надёжную работу при повышенных содержаниях нефтепродуктов.

(21) N 98/001031

(22) 12.06.96.

(51) J 04 B 41/48

(71)(73)Azərbayjan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əzizov Arif Məmmədəziz oğlu

Əfəndiyeva Zərifə Jahangir qızı

Muradov Rauf Bazırqan oğlu

Zeynalova Sima Absalam qızı

(54) Təbii daşların emalı üsulu.

(57) İxtira divar və döşəmələrin daxili və xarici divarlarının üzlənməsində istifadə edilən təbii materialların emal sahəsinə aiddir.

Təklif edilən emal üsulunda təbii daşların buxar kanalları və çatları hidrofobizatorda işlənmiş su və gil əsası olan müxtəlif rəngli suspenziya – səthi aktiv maddə (SAM) ilə doldurulur. Reologiyanı gilin narın üyüdülməsi və mineraloci xassəsi təyin edir, möhkəmlik isə təbii daşların məsaməlik və çatlılığı ilə tənzimlənir. Suspenziyanın keçilmə dərəcəsi SAM (sulfonol və ABDM-xlorid) tənzimlənir. Səthin hidrofobizasiyası suyu kənarlaşdırma xassəsini təmin edir və həmçinin aşınma həssaslığını zəiflədir. Şəffaf rəng almaq üçün suspenziyaya 1%-li spirt məhlulu əlavə edilir.

Müsbət jəhəti:təklif olunan üsulla mövjud üsulu müqayisə edərək aşağıdakı üstün jəhətləri qeyd edək:

- dekorativ və möhkəmlik xarakteristik göstərijilərinin artması (1,4-1,5 dəfə);
- keçirijilik və potensial su tutumunun 80%-ə azalması;
- elastiklik və relaksasiya xüsusiyyətləri onların yüklənməsi zamanı uzun müddətli istismarını təmin edir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Азизов Ариф Мамедазиз оглы

Эфендиева Зарифа Джахангир кызы

Мурадов Рауф Базирган оглы

Зейналова Сима Абсалам кызы

(54) Способ обработки природных камней.

(57) Изобретение относится к области обработки облицовочных материалов, предназначенных для облицовки полов и стен внутренних и внешних поверхностей.

Предлагается способ обработки природных камней, заключающийся в том, что поровые каналы и трещины природных камней заполняются разноцветными суспензиями на водной и глинистой основе, обработанные гидрофобизатором поверхности и поверхностно-активным веществом (ПАВ). Реология предопределяется минералогическим свойством и тонкостью помола глин, а прочность – регулированием естественной пористости и трещиноватости природного камня. Степень проникновения суспензии регулируется ПАВ-ом (сульфонол, АБДМ-хлорид). Гидрофобизация поверхности обеспечивает водоотталкивающее свойство, а также слабую восприимчивость к эрозии. Для получения ярких цветовых гамм в суспензию добавляют устойчивые язокрасители на 1%-ом спиртовом растворе.

Использование предлагаемого способа обеспечивает по сравнению с существующими способами следующие преимущества:

- повышение показателей декоративных и прочностных (в 1,4-1,5 раза) характеристик;
- уменьшение проницаемости и потенциальной влагоёмкости на 80%;
- упругость и релаксационные характеристики обеспечивают длительную эксплуатацию в условиях их нагружения.

(21) N 96/000710

(22) 22.12.95.

(51) J 07 J 4/18

(71)(73) Azərbaycan Dövlət “Olefin” Elmi-tədqiqat İnstitutu, Sumqayıt “Sintezkauçuk” zavodu

(72) Əlibəyli Rafiq Mövsüm oğlu

Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu

Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu

Əliquliyev Ramiz Məmməd oğlu
 İsayev Xıdır Qayım oğlu
 İbrahimov Hikmət Jamal oğlu
 Əliyeva Nərmin Məzahir qızı
 Fərəjova Asya Tofiq qızı
 (54) J₆-J₈ fərdi aromatik karbohidrogenlərin alınması üsulu.

(57) İxtira neftkimya sahəsinə aid olub, əsasən pirolizin maye məhsullarını emal etmək yolu ilə fərdi J₆-J₈ aromatik karbohidrogenlərin alınması problemlərinə aiddir.

Pirolizin maye məhsullarının tərkibinə daxil olan 70-150⁰ J temperatur intervalında qaynayan benzol-toluol-ksilol (BTK) fraksiyasının emalı yolu ilə fərdi J₆-J₈ fraksiyasının alınması üsulu təklif edilir. BTK fraksiyası 0-100⁰ J-də, atmosfer təzyiqində, 1-10 saat müddətində turş katalizatorların iştirakı ilə doymamış birləşmələrdən tam azad edilməsi şərt ilə oliqomerləşdirilir, alınan oliqomer məhsullarından ayrılmış və doymamış birləşməsi qalmayan, BTK fraksiyası qlikollarla ekstraksiya edilir və məlum üsullarla fərdi benzol, toluol və ksiollara ayrılır.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Tədqiqat və Təcrübə İnstitutu "Olefin", Sümqayıt zavodu "Sintezkavçuk".

(72) Əlibeyli Rəfiq Məvsüm oğlu
 Qəzımov Səbır Məmədəli oğlu
 Bəbəyev Əbulfəz İsmayıl oğlu
 Əliquliyev Rəmiş Məməd oğlu
 İsayev Xədyr Gəim oğlu
 İbrəgimov Xikmət Džəmələl oğlu
 Əliyeva Nərmın Məzəxir kızı
 Fərəjdəyəvə Əsə Təfıq kızı

(54) Spəsoy pəluçenıyá índıvıduálnıy áromatıçeskıy úglevədorədy S₆-S₈.

(57) İzobretenıe otnosıtya k oblaıty neftexımıy, v çastnəsty, k pırobleme pərerəbotkı áromatıçeskıy kəncətrəty žıdkıy pıroduktəy pırolyzya v índıvıduálnıy áromatıçeskıy úglevədorədy S₆-S₈.

Pıredložen spəsoy pəluçenıyá índıvıduálnıy áromatıçeskıy úglevədorədy S₆-S₈ pútyəm pərerəbotkı benzol-toluolksıloleynəy fraktsıyı s tēperəturəy vykıpanıyá 70-150⁰ S, vıdeleñnəy íz žıdkıy pıroduktəy pırolyzya. Úkazənnəy BTK fraktsıyá pədvərgəyetya olıgəmerızatsıyı pı tēperəture 0-100⁰ S, átməsfərnəy dəvləñnıy, v pırsútystvıy kətalızətory kısılotnəy tıpya, vrəmenı kəntəktəy 1-10 çəsoy də pəlnəy osvəbojdəñıyá fraktsıyı ot nēpıredelnyy səedınenıy; pəluçəñnıy olıgəmernyy pırodukt vıdeleñnyy dlyə pəlezñnəy íspəlyzəvanıy; otəgnənnəy BTK-fraktsıyə, nesəderəždəşşuyə nēpıredelnyy

соединения, экстрагируют гликолями для выделения суммы ароматических углеводородов C₆-C₈ с последующей ректификацией их в индивидуальные бензол, толуол, ксилолы.

(21) N 98/001156

(22) 25.08.98.

(51) J 07 J 15/00

(76) Rüstamov Musa İsmayıl oğlu
Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
Fərəjova Asya Tofiq qızı
Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu
Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu
İbrahimov Hikmət Jamal oğlu

(54) Aromatik karbohidrogenlərin alınması üsulu.

(57) İxtira neftkimya sahəsində, xüsusi halda pirolizin maye məhsullarının emalından aromatik karbohidrogenlərin alınmasına aiddir.

Məqsədə nail olmaq üçün təqdim edilən üsulda BTK-fraksiyası ilkin emal edilir və alınan məhsullar yüksək temperaturda seolit tərkibli katalizatorla təmasda olunur.

Bu zaman BTK-fraksiyası 0,2-2% (kütlə) miqdarında götürülmüş alüminium və dixloretan metal kompleksinin iştirakı ilə oliqomerləşdirilir, reaksiyaya girməyən karbohidrogenlər ayrılır və onlar 550-750⁰ J-də xammalın verilməsinin 0,5-2 saat⁻¹ kütlə sürətində seolit katalizatorla görüşdürülür.

Təqdim edilən J₆-J₈ aromatik karbohidrogenlərin effektiv alınmasına və ekologiyasına nail olunur.

(76) Рустамов Муса Исмаил оглы
Садыхов Фикрет Мамед оглы
Фараджева Ася Тофик кызы
Бабаев Абульфаз Исмаил оглы
Кязимов Сабир Мамедали оглы
Ибрагимов Хикмет Джамал оглы

(54) Способ получения ароматических углеводородов.

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, в частности получению ароматических углеводородов переработки жидких продуктов пиролиза. Задача решена тем, что в предложенном способе,

включающий предварительную обработку фракции БТК и контактирование образованных при этом продуктов на цеолитсодержащем катализаторе при повышенной температуре, причём фракция БТК олигомеризует в присутствии каталитического комплекса алюминия и дихлорэтана, взятого в количестве 0,2-2% мас, отделяя непрореагировавшие углеводороды, которые затем контактируют с цеолитсодержащим катализатором, при температуре 550-750⁰ С и массовой скорости подачи сырья 0,5-2 час⁻¹.

Способ позволяет решить поставленную задачу и перспективен для промышленного применения.

Предложенное изобретение обеспечивает эффективность, технологичность и экологичность способа и перспективен для промышленного применения.

(21) N 97/000948

(22) 29.05.96.

(51) J 07 J 31/30

(71)(73)Amerikan Sianamid Kom.,(ABŞ)

(72) Yan Xendrik Vefers

Robert Yan Xendrik Şeffer

(54) J₄-J₈ natrium alkoqolyatın alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi sintez sahəsinə, xüsusilə də, qələvi metalların alkoqolyatlarının alınmasına aiddir.

İxtiranın məzisi ondan ibarətdir ki, təqdim edilən üsulda həlledijdə qarışdırılmış dispers metallik natriumu 100⁰ –dən 140⁰ J temperatura kimi, birinci və ikinci fazanı saxlayan qarışığın əmələ gəldiyi stexiometrik miqdardan az miqdarda J₄-J₈ alkanolla işləməklə həll olunur.

Birinji fazaya həlledijdə olan J₄-J₈ natrium alkoqolyat məhlulu, ikinci fazaya metallik natrium daxildir. Birinji faza məhlul şəklində olan J₄-J₈ natrium alkoqolyat məhsulu alınmaqla ayrılır və qalan qarışığı arası kəsilmədən dövr etməyə yönəltmək واجب deyil. Alınmış natrium alkoqolyat məhlulu istehsal prosesində aralıq məhsul kimi istifadə oluna bilər və bilavasitə istehsal prosesində olan axına qoşula bilər və ya alternativ olaraq məhlul soyudula və saxlanılmaq və aparılmaq üçün yararlı olan təmiz, kristallik J₄-J₈ natrium alkoqolyat məhsulu alınmaqla filtrlənə bilər.

İxtiraya görə təqdim edilən üsulun effektivliyinə, ekoloci təmizliyinə məhsulun çıxımın artırılmasına və təmizliyinə nail olunur.

(71)(73)Американ Цианамид Компани, США

(72) Ян Хендрик Веферс

Роберт Ян Хендрик Шеффер

(54) Способ получения C₄-C₈ алкоголята натрия.

(57) Изобретение относится к области органического синтеза, в частности получению алкоголятов щелочных металлов.

Сущность изобретения заключается в том, что в предложенном способе перемешанную дисперсию металлического натрия в растворителе обрабатывают C₄-C₈ алканом в количестве меньше, чем стехиометрическое при температуре от 100⁰ до 140⁰ С с образованием смеси, содержащей первую и вторую фазу.

Первая фаза включает раствор C₄-C₈ алкоголята натрия в растворителе, а вторая включает металлические натрии. Первую фазу отделяют с получением продукта C₄-C₈ алкоголята натрия в виде раствора и необязательно непрерывно направляют на рецикл оставшуюся смесь. Полученный раствор алкоголята натрия может использоваться как промежуточный продукт в процессе производства и непосредственно включаться в имеющиеся в производственном процессе поток, или альтернативно раствор может быть охлаждён или отфильтрован с получением чистого кристаллического продукта C₄-C₈ алкоголята натрия, пригодного для хранения и перевозки.

Изобретение обеспечивает безопасность, эффективность, экологичность способа получения чистого, кристаллического C₄-C₈ алкоголята натрия с высоким выходом, пригодного для использования в промышленном масштабе.

(21) N 98/001199

(22) 28.08.97.

(51) J 07 J 41/01, 41/09, 41/42, 43/04

(71)(73)Halder Topsyöe A/S

(72) Voss Bodil

Yoensen Finn

Hansen Jon Byöqild

(54) Tərkibində dimetil efiri, kütlə üzrə 20%-dək metanol və kütlə üzrə 20%-dək su olan məhsulun alınması üsulu.

(57) Tərkibində dimetil efiri, kütlə üzrə 20%-dək metanol və kütlə üzrə 20%-dək su olan məhsulun alınması üsulu təsvir edilir, həmin məhsul, sıxılma nəticəsində alovlanan daxili yanma mühərriklərində yanacaq

səmərəlidir. Üsula sintez qazının, bir və ya bir neçə reaktorda, həm metanolun sintezi zamanı, həm də metanolun dehidratlaşması zamanı aktivlik göstərən katalizator ilə kontaktın yaradılması, sonra isə göstərilən gətisiğın dimetil efiri, metanol və suyun əmələ gəlmiş qaz texnologici gətisiğindən ayrılması daxildir. Üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, qaz texnologici gətisiğini soyudaraq tərkibində metanol, dimetil efiri və su olan maye fazasını və tərkibində çevrilməmiş sintez qazı və alınmış dimetil efirinin bir hissəsi olan qazaoxşar fazanı alırlar, sonra maye fazasını birinji distillə qurğusundan keçirərək tərkibində dimetil efiri və metanol olan yüngül fraksiyanı emal edirlər və emaldan sonra qalığı xarij etməklə, tərkibində metanol və su olan qalığı ikinji distillə qurğusundan keçirərək, tərkibində metanol olan axını emal edirlər. Həmin axından yuyulma ilə təmizləmək qurğusunda qazaoxşar fazanı yumaq üçün istifadə edirlər, sonra, yuyulma qurğusundan dimetil efiri və metanol axını dehidratlaşma katalizatorunun iştirakı ilə metanolun dimetil efiri və suya katalitik dehidratlaşması üçün reaktora göndərilər, tərkibində dimetil efiri, su və çevrilməmiş metanol olan dehidratlaşma məhsulunu reaktordan çıxarırlar, həmin məhsulu soyudurlar və birinji distillə qurğusunun yüngül fraksiyası ilə birləşdirirlər və yanajaq kimi tətbiq edilən, tərkibində dimetil efiri olan məhsul alırlar.

(71)(73) Хальдор Топсеэ, А/С, ДК

(72) Бодил Восс

Финн Енсен

Хансен Ен Бьёгильд

(54) Способ получения продукта, содержащего диметиловый эфир, до 20% по массе метанола и до 20% по массе воды.

(57) Описывается способ получения продукта, содержащий диметиловый эфир, до 20% по массе метанола и до 20% по массе воды, эффективного в качестве топлива в двигателях внутреннего сгорания с воспламенением от сжатия, включающий контактирование синтез-газа в одном или более реакторах с катализатором, проявляющим активность, как при синтезе метанола, так и при дегидратации метанола, с последующим выделением указанной смеси из образовавшейся газовой технологической смеси диметилового эфира, метанола и воды, который заключается в том, что газовую технологическую смесь охлаждают с получением жидкой фазы, содержащей метанол, диметиловый эфир и воду, и газообразной фазы, содержащей непревращённый синтез-газ и часть полученного диметилового эфира, затем жидкую фазу пропускают через первую дистилляционную установку с отгонкой лёгкой фракции, содержащей диметиловый эфир и метанол, и удалением остатка после разгонки пропускают через вторую дистилляционную установку с отгонкой содержащего метанол потока, последний используют для промывки

газообразной фазы в установке для очистки промывкой, затем поток диметилового эфира и метанола из установки для промывки направляют в реактор для каталитической дегидратации метанола в диметиловый эфир и воду в присутствии катализатора дегидратации, продукт дегидратации, содержащий диметиловый эфир, воду и непревращённый метанол, выводят из реактора, охлаждают и объединяют с лёгкой фракцией первой дистилляционной установки и получают содержащий диметиловый эфир продукт, применяемый в качестве топлива.

(21) N 96/000701

(22) 03.01.94.

(51) J 07 J 49/00, 49/105, 49/16

(71)(73) Amerikan Sianamid Kom.,(ABŞ)

(72) Albert Entoni Kevasko

(54) Sikloalkil və haloqenalkil o-aminofenilketonların alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi sintez sahəsinə, əsasən o-aminofenilketonların sintezinə aiddir və kənd təsərrüfatında təhlükəsiz herbisidlərin istehsalında və bitkilərin qorunmasında tətbiqini tapa bilər.

Məqsəd sikloalkil və halogenalkil 0-aminofenilketonların alınmasının sadə, uşuz üsulunu yaratmaqdan ibarətdir.

Məsələn həlli üçün anilin və nitril katalizator və həlledijinin iştirakı ilə qarşılıqlı təsirdə olur, istifadə olunan nitrillər R-JN tərkibli olur və əvvəljə onlar BJ_3 ilə 1:1 nisbətində donor komponent alınana kimi qarşılıqlı təsirdə olur, sonra Lyüis turşusunun – AlJ_3 iştirakı ilə anilinlə reaksiyaya girir.

Sonra reaksiya qarışığı azot ilə 1-24 saat müddətində, $30-110^0$ J temperaturda barbotac olunur və bundan sonra su ilə söndürülür.

o-aminofenilsiklopropilketonun alınması üçün nitril kimi halogenbutan birləşmələrindən istifadə olunur. Bu da sulu qələvi ilə fazalararası katalizator olan metiltretbutilammonium xloridin iştirakı ilə qarşılıqlı təsirdə olur.

(71)(73)Американ Цианамид Компани, США

(72) Альберт Энтони Кеваско

(54) Способ получения циклоалкил и галоалкил о-аминофенилкетонов.

(57) Изобретение относится к области органического синтеза, в частности к синтезу о-аминофенилкетонов и может найти применение в сельском хозяйстве при производстве безопасных гербицидов и защите растений.

Задача заключалась в создании простого, дешёвого способа получения циклоалкил и галогеналкил о-аминоциклофенилкетонов.

Задача решена тем, что проводят взаимодействие анилина и нитрила в присутствии катализатора и растворителя, причём используют нитрил формулы $R - CN$ и первоначально он взаимодействует с BCl_3 до получения донорского комплекса 1:1, который затем реагирует с анилином в присутствии кислоты Льюиса – $AlCl_3$.

Далее реакционную смесь обрабатывают азотом при температуре $30-110^{\circ}C$ в течении 1-24 часа и после этого гасят водой.

Для получения о-аминофенилциклопропилкетона в качестве нитрила используют 4-галогенбутановое соединение, которое взаимодействует с водным основанием в присутствии катализатора межфазного переноса, которым является метилтретбутиламмоний хлорид.

(21) N 96/000698

(22) 29.06.95.

(51) J 07 J 97/10, A 61 K 31/12

(71)(73) N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti ,Azərbaycan Respublika EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Hajılı Raiq Əli oğlu

İbrahimov Hüseyn Həsən oğlu

Vəliyeva Məhbubə Nəbi qızı

Zeynalova Səidə Qaraş qızı

Jəfərov Vəli Hüseyn oğlu

İbrahimov Rəşad İbrahim oğlu

(54) Antimikrob fəallıq göstərən benzil-2,3-dixlor-propilketon.

(57) İxtira farmasevtik kimya sənayesinə, məhz antimikrob fəallıq göstərən və tibbə yerli antimikrob vasitə kimi tətbiq olunabilən bioloji fəal kimyəvi birləşməyə aiddir. Bu ixtiraya uyğun olaraq bioloji fəal maddə venzil-2,3-dixlorpropilketondan ibarətdir.

Formulası: $SN=SNSN=SNSNSSN_2SOSN_2SNCICH_2Cl$

1 fenilsirkə turşusunun xloranhidridi $10-15^{\circ}C$ J dixloretan mühitində alüminiumxloridin ekvimolyar miqdarının iştirakı ilə allil xloridlə kondensələşməsi nəticəsində alınır. Çıxım %. Qay.tem. $^{\circ}J/mm$, d_4^{20} , n_d^{20} , brutto formula: 67, 160-162/5, 1.2287, 1.5650, $J_{11}H_{12}Jl_2O$.

Maddə 1 effektivinə görə 6-dietilamino-5-metil-4-heksen-3 ondan 2-3 dəfə üstündür.

(71)(73) Azərbaycanın Medicinский Университет им.Н.Нариманова, Институт Полимерных материалов АН Азербайджанской Республики.

(72) Гаджили Раиг Али оглы

Ибрагимов Гусейн Гасан оглы

Велиева Махбуба Наби кызы

Зейналова Саида Гараш кызы

Джафаров Вели Гусейн оглы

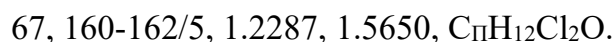
Ибрагимов Рашад Ибрагим оглы

(54) Бензил 2,3-дихлорпропилкетон, проявляющий антимикробную активность.

(57) Изобретение относится к химико-фармацевтической промышленности, а именно к биологически активным химическим соединениям проявляющим антимикробную активность и может найти применение в медицине в качестве антимикробного средства местного назначения. Биологически активное вещество в соответствии с настоящим изобретением представляет собой бензил-2,3-дихлорпропилкетон формулы (1):

Соединение получают конденсацией хлорангидрида фенилуксусной кислоты с хлористым аллилом в присутствии эквимольного количества хлористого алюминия в среде дихлорэтана при температуре 10-15⁰ С. Выход в %. Температура кипения ⁰С/мм, d₄²⁰, n_D²⁰, брутто-формула:

Соединение (1) по эффективности в 2-3 раза превосходит 6-диэтиламино-5-метил-4-гексен-3-она.

(21) N 98/001132

(22) 21.07.98.

(51) J 07 J 157/02

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Şirinova Nəjibə Əhməd qızı
 Hajiyeva Müşəfərim Adil qızı
 Ələkbərov Rafiq Qədir oğlu
 Jəfərov Abuzər Əli oğlu

(54) 1-(3'-tietanil-)-3-oktadesiltiokarbamid sürtgü yağına antimikrob aşqar kimi.

(57) İxtira konkret olaraq yeni kimyəvi birləşmə olan 1-(3'-tietanil-)-3-oktadesiltiokarbamidə aiddir. İddia olunan ixtiranın məqsədi sürtkü yağının antimikrob xassəsinin yaxşılaşdırılmasından ibarətdir. Qarşıya qoyulan məsələ sürtkü yağına səmərəli antimikrob xassəsinə malik aşqar kimi yeni 1-(3'-tietanil-)-3-oktadesiltiokarbamidin sintezi və tətbiqi ilə həll olunur.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики

(72) Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы
 Ширинова Наджиба Ахмед кызы
 Гаджиева Мушаферим Адиль кызы
 Алекперов Рафик Гадир оглы
 Джафаров Абузар Али оглы

(54) 1-(3'-тиэтанил-)-3-октадецилтиомочевина в качестве антимикробной присадки к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к новым химическим соединениям, конкретно, 1-(3'-тиэтанил-)-3-октадецилтиомочевине. Задачей предлагаемого изобретения является улучшение антимикробных свойств смазочных масел. Поставленная задача достигается синтезом и применением химического соединения 1-(3'-тиэтанил-)-3-октадецилтиомочевины, являющегося эффективной антимикробной присадкой к смазочным маслам.

(21) N 97/000989

(22) 04.08.97.

(51) J 07 J 333/02

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu
 Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu
 Mustafayev Kamil Nazim oğlu
 Əkbərov Nizami Əlisahib oğlu
 İsmayılova Nilufər Jamal qızı

(54) 1,2-epitio-4-fenilbutan transmissiya yağına siyirməyə qarşı aşqar kimi.

(57) İxtira formulu aşağıda verilmiş yeni birləşmənin- 1,2-epitio-4-fenilbutanın alınmasına və onun transmissiya yağına siyirməyə qarşı aşqar

kimi tətbiqinə aiddir.

İxtiranın məqsədi transmissiya yağlarına yüksək effekti aşqarın axtarışına aiddir.

Nəzərdə tutulan məqsədə tiiranların yeni nümayəndəsi olan 1,2-epitio-4-fenilbutanın sintezi ilə nail olmaq olur. Bu birləşmənin sintezi bir mərhələdə 1,2-epitio-4-fenilbutanın tiokarbamid ilə qarışıqlı təsiri ilə həyata keçirilir.

1,2-epitio-4-fenilbutan qəngsiz maye olub 129° J-də (2,5 mm) qaynayır, d_4^{20} 1,0401, n_d^{20} 1,5626.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики

(72) Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

Фарзалиев Вагиф Меджид оглы

Мустафаев Камиль Назим оглы

Акперов Низами Алисахиб оглы

Исмайлова Нилуфар Джамал кызы

(54) 1,2-эпитио-4-фенилбутан в качестве противозадирной присадки к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к синтезу нового тиранового соединения, а именно, 1,2-эпитио-4-фенилбутану, формулы:

и применение его в качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

Задача настоящего изобретения – поиск высокоэффективных присадок к трансмиссионным маслам.

Поставленная задача достигается синтезом нового представителя тирана - 1,2-эпителио-4-фенилбутана. Синтез этого соединения осуществляется одностадийным взаимодействием 1,2-эпокси-4-фенилбутана с тиомочевинной. 1,2-эпителио-4-фенилбутан представляет собой бесцветную жидкость с т.кип. 129⁰ С (2,5 мм), d₄²⁰ 1,0401, n_D²⁰ 1,5626.

(21) N 95/000649

(22) 15.06.95.

(51) J 07 D 209/49, J 08 L 63/00

(71)(73) Azərbaycan Respublika EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Salahov Mustafa Səttar oğlu

Ağajanov Rasim Qeybali oğlu

Süleymanov Sayad Nazir oğlu

Nağıyev Valeh Əli oğlu

İdrisova Səadət Şərif qızı

(54) 1,2,3,4,11,11-hekşaxlortritsiklo/6,2,1,0^{5,10}/-2-undesen-7,8-dikarbon turşusunun N-oksiimidi epoksid qatranlarının antipiren modifikatoru kimi.

(57) İxtira yeni birləşməyə – J₁₁H₈l₆(JO)₂NOH formuluna malik

1,2,3,4,11,11-hekşaxlortritsiklo/6,2,1,0^{5,10}/-2-undesen-7,8-dikarbon

turşusunun N-oksiimidinə aiddir.

İxtiranın məqsədi – kompozisiyanın istiliyə qarşı davamlılığının və adgeziya möhkəmliyinin artırılmasıdır.

Qoyulmuş məqsədə onunla nail olunmuşdur ki, tərkibində hidrosil qrupu saxlayan 1,2,3,4,11,11-hekşaxlortritsiklo/6,2,1,0^{5,10}/-2-undesen-7,8-dikarbon turşusunun N-oksiimidi təklif edilmiş, kompozisiyanın istiliyə qarşı davamlılığı, adgeziya möhkəmliyi artırılmış və xlor atomları hesabına yanmamazlığı təmin olunmuşdur.

(71)(73) Институт Полимерных материалов АН Азербайджанской Республики

(72) Салахов Мустафа Саттар оглы

Агаджанов Расим Гейбали оглы

Сулейманов Сайад Назир оглы

Нагиев Валех Али оглы

Идрисова Саадат Шариф кызы

(54) N-оксимид 1,2,3,4,11,11-гексахлортрицикло/6,2,1,0^{5,10}/-2-ундецен-7,8-дикарбоновой кислоты в качестве модификатора-антипирена эпоксидной кислоты.

(57) Изобретение относится к новому соединению – N-оксиимиду 1,2,3,4,11,11-гексахлортрицикло/6,2,1,0^{5,10}/-2-ундецен-7,8-дикарбоновой кислоты, формулы C₁₁H₈Cl₆(CO)₂NOH.

Задача изобретения – повышение теплостойкости и адгезионной прочности композиции.

Поставленная задача достигается тем, что предложен N-оксиимид 1,2,3,4,11,11-гексахлортрицикло/6,2,1,0^{5,10}/-2-ундецен-7,8-дикарбоновой кислоты, содержащий гидроксильную группу, которая обеспечивает композиции повышение теплостойкости и адгезионной прочности, а также за счёт наличия хлора обеспечивается негорючесть.

(21) N 96/000814

(22) 01.03.94.

(51) J 07 J 487/04, A 01 N 43/90

(71)(73)Shell Internationale Researjh Maatsjhappiy B.V. (NL)

(72) Klaus Yurqen Pees

Haynts-Manfred Beher

(54) Fungisid kompozisiyası, triazolopirimidinin törəmələri, onların alınması üsulu və göbələk xəstəlikləri ilə mübarizə üsulu.

(57) İxtira fungisid kompozisiyasına, triazolopirimidinin yeni törəmələrinə, onların alınması üsuluna və göbələk xəstəlikləri ilə mübarizə üsuluna aiddir. Tərkibində aktiv komponent- triazolopirimidinin törəməsi və daşıyıcı olan fungisid kompozisiyası təsvir edilir. Göstərilən törəmə kimi, onun tərkibində, ümumi formullu 1:

effektiv miqdarda, triazolopirimidin birləşməsi mövjudur, belə ki, həmin formulda R bunlardan ibarətdir: J₁-J₆-alkil, J₁-J₆-alkoksi qrupu, J₃-J₈-tsikloalkil qrupundan; fenildən, 1-3-əvəzediji ilə əvəz edilmiş, halogen atomundan seçilmiş, J₁-J₄-alkil, J₁-J₆-halogenalkil, J₁-J₆-alkoksi, J₁-J₆-halogenalkoksi, halogensulfonil, fenil, fenoksidən və benziloksi qrupundan; J₁-J₆-alkoksidən, halogen atomu və ya J₁-J₆-alkil ilə əvəz edilmiş, feniloksi qrupundan; naftil və ya tienildən; Hal – JI və ya Br atomundan ibarətdir. 1 formulu triazolopirimidin törəmələrinin

alınması üsulu təsvir olunub, təklif edilən üsula uyğun olaraq, ümumi 2 formullu:

birləşməsinin (həmin formulda R ixtira düsturunun 5-ji və 6-ji bəndlərində qeyd olunmuş qiymətlərə malikdir) xlorlaşdırıcı və ya bromlaşdırıcı agent ilə qarşılıqlı təsirini yaradırlar. Göbələk xəstəlikləri ilə mübarizə üsuluna 1 formullu birləşmə ilə emal daxildir.

(71)(73) Шелл Интернэшнл Рисерч Маатсхаппий Б.В, Нидерланды

(72) Клаус-Юрген Пеес

Хайнц-Манфред Бехер

(54) Фунгицидная композиция, производные триазолопиримидина, способ их получения и способ борьбы с грибами.

(57) Изобретение относится к фунгицидной композиции, новым производным триазолопиримидина, способу их получения и способу борьбы с грибами. Описывается фунгицидная композиция, включающая активный компонент – производное триазолопиримидина и носитель. В качестве указанного производного она содержит эффективное количество триазолопиримидинового соединения общей формулы 1, в которой R представляет собой C₁-C₆-алкильную, C₁-C₆-алкоксигруппу, C₃-C₈-циклоалкильную группу; фенил замещённый 1-3 заместителями, выбранными из атомов галогена, C₁-C₄-алкила, C₁-C₄-галогеналкила, C₁-C₄-алкокси, C₁-C₄-галогеналкокси, галогенсульфонила, фенила, фенокси и бензилоксигрупп; C₁-C₄-алкокси, фенилоксигруппу, замещённую атомом галогена или C₁-C₄-алкилом; нафтил или тиенил; Hal-атом Cl или Br. Описывается способ получения производных триазолопиримидина формулы 1, заключающийся в том, что соединение общей формулы 2, где значение определено пп. 5 и 6 формулы, подвергают взаимодействию с хлорирующим или бромлирующим агентом. Способ борьбы с грибами включает обработку соединением формулы 1. 3с. и 7 з.п. формулы, 6-табл.

(21) N 96/000779

(22) 21.12.95.

(51) J 08 L 27/06, J 08 K 13/02

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Həsənov Arif Həsən oğlu

Musayev Musa Ramazan oğlu

Əzizov Akif Həmid oğlu

Əliyeva Leylufər İmran qızı

Nağıyev Ənvər Vilayət oğlu

Hüseynov Nizami Süleyman oğlu

Səmədova Tamella Əhməd qızı

Əfəndiyeva Kəmalə Musa qızı

(54) Polimer kompozisiyası.

(57) İxtira polimer materialların alınması və emalı sahəsinə aiddir, daha dəqiq polivinilxlorid (PVX) əsas olmaqla nazik örtük pərdələrinin və süni dərilərin alınmasında istifadə edilə bilər.

İxtiranın əsas məqsədi polivinilxlorid kompozisiyanın istehlak xassələrinin yaxşılaşdırılmasıdır. Bu da istifadə olunan yumşaldıcı komponentlərin az sərf edilməsi və onların növünün artırılması yolu ilə əldə edilir. Qarşıya qoyulmuş məsələ onunla həll edilir ki, polivinilxlorid əsasında alınmış yeni kompozisiyaya tərkibinə efir tipli yumşaldıcı, stabilizator, dolduruju komponent və piqment əlavə edilir. Birinci dəfə istifadə edilmiş hidroaromatik sıraya məxsus efir iki əsaslı karbon turşusunun dialkil törəməsindən ibarət olub ümumi formulu aşağıdakı kimidir:

R = H ya da JH₃

R' = propil, butil, oksil, tsikloheksil, di-(etoksi-etil) və ya bunların qarşığı ola bilər.

Komponentlərin kütlə nisbəti aşağıdakı kimidir:

PVX	100
Göstərilən turşuların dialkil və dialkoksialkil efiri	30-70
Stabilizator	2-5
Dolduruju	8-10
Piqment	0,5(az olmayaraq)

Yeni polimer kompozisiyasında yumuşaldığı kimi yuxarıda qeyd edilən turşulardan istifadə edilməsi məsləhət görülür, oda onunla xarakterizə olunur ki, hazırlanmış materialların istifadə olunma xassələri yaxşılaşır. Beləki, onların çox aşağı aşağı temperaturlarda termostabilliyi, elastikliyi yaxşılaşır. Müxtəlif növlü efirlərin istifadəsi isə onların çeşidini artırır.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов АН Азербайджанской Республики

(72) Гасанов Ариф Гасан оглы

Мусаев Муса Рамазан оглы

Азизов Акиф Гамид оглы

Алиева Лейлуфар Имран кызы

Нагиев Энвер Виляет оглы

Гусейнов Низами Сулейман оглы

Самедова Тамелла Ахмед кызы

Эфендиева Кямаля Муса кызы

(54) Полимерная композиция.

(57) Изобретение относится к области получения и переработки пластифицированных полимерных материалов, в частности, на основе поливинилхлорида (ПВХ), и может найти применение в производстве различных плёночных материалов и искусственных кож.

Задачей изобретения является улучшение потребительских свойств ПВХ-композиций при сокращении расхода пластификаторов.

Задача решается тем, что полимерная композиция на основе ПВХ включающая эфирный пластификатор, стабилизатор, наполнитель и

пигмент, в качестве пластификатора содержит диалкиловые эфиры двухосновных кислот гидроароматического ряда общей формулы:

При $n = 0$ или 1

где R – H или CH_3

R' - пропил, бутил, оксил, циклогексил, ди-(этоксиэтил) либо их смесь при следующем содержании компонентов, в мас.ч.

ПВХ	100
Диалкиловые и диалкоксиалкиловые эфиры указанных кислот	30-70
Стабилизатор	2-5
Наполнитель	8-10
Пигмент	не менее 0,5

Полимерная композиция, содержащая в качестве пластификатора эфиры указанных кислот характеризуется улучшенными потребительскими свойствами – термостабильностью, морозостойкостью, эластичностью, а широкий спектр эфиров расширяет ассортимент эфирных пластификаторов для ПВХ.

(21) N 95/000532

(22) 01.07.94.

(51) J 09 G 1/18

(71)(73) "Orqsintez" Sumqayıt İstehsal Birliyi Azərbaycan Respublikası EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Haqverdiyev İslam Rəsul oğlu
 Çələbiyev Çələbi Əbakər oğlu
 Umayeva Valentina Serafimovna
 Babayev Nürəddin Bərgəh oğlu
 Əhmədov Şamxəlil Mustafa oğlu
 Məmmədov Eldar Eynulla oğlu

(54) Ayaqqabı üçün jilalayıcı tərkib.

(57) İxtira məişət kimyasına, əsasən də dəri ayaqqabılara qulluq etmək üçün nəzərdə tutulan jilalayıcı tərkiblərə aiddir.

İxtiranın məqsədi – ayaqqabının parıltısının artırılması və tərkibin toz yığmasının və komponentlərinin sayının azaldılması, yerli mənbələr hesabına çeşidin genişləndirilməsidir.

Məqsəd təbəqə əmələ gətiriji və boyaq maddəsindən, həlledijidən ibarət jilalayıcı tərkiblə əldə edilir. Təbəqə əmələ gətiriji maddə kimi pambıq yağının soapstoku, həllediji kimi isə ammonyakın 25%-li sulu məhlulundan komponentlərin aşağıdakı nisbətində (kütlə %) istifadə olunur:

Təbəqə əmələ gətiriji maddə (pambıq yağının soapstoku)	22-26
Ammonyakın 25%-li sulu məhlulu	70-75
Boyaq maddəsi	2-4

Dəri ayaqqabıya təkli olunan krem çəkildikdə o dəriyə yaxşı hopur, sudan müdafiə edən davamlı örtük əmələ gətirməklə bərabər, tozun yığılmasını azaldır və parıltını artırır.

(71)(73) Сумгаитское Производственное Объединение “Оргсинтез”,
Институт Полимерных Материалов АН Азербайджанской Республики

(72) Ахвердиев Ислам Расул оглы
Чалабиев Чалаби Абакар оглы
Умаева Валентина Серафимовна
Бабаев Нураддин Баргах оглы
Ахмедов Шамхалил Мустафа оглы
Мамедов Эльдар Эйнулла оглы

(54) Полирующий состав для обуви.

(57) Изобретение относится к бытовой химии, в частности к полирующему составу, предназначенному для ухода за кожаной обувью.

Задача изобретения – увеличение блеска обуви и уменьшение пыленакопления состава и количества компонентов, расширение ассортимента за счёт местных ресурсов.

Задача достигается полирующим составом для обуви, включающим плёнкообразующее вещество, растворитель и краситель. В качестве плёнкообразующего вещества он содержит soapсток хлопкового масла, а в качестве растворителя – 25%-ый водный раствор аммиака, при следующем соотношении компонентов, мас. %:

Плёнкообразующее вещество (soapсток хлопкового масла)	22-26
25%-ый водный раствор аммиака	70-75
Краситель	2-4

При обработке кожаной обуви предлагаемым кремом он хорошо впитывается, образуя стойкую водозащитную плёнку и при этом снижается пыленакопление и увеличивается блеск.

(21) N 96/000859

(22) 19.10.95.

(51) J 10 J 33/04

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Bağırov Mikayıl Kazım oğlu

Xasayev Arif Murtuz oğlu

Ramazanova Firuzə Əli qızı

Çernetskiy İqor İosifoviç

Vəliyeva Nərminə Ramiz qızı

(54) Neft emulsiyasının parçalanması üsulu.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusən neftin mədənlərdə hazırlanmasında neft emulsiyasının parçalanmasına aiddir.

İxtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, deemulqator reagentin vurulmasıyla neft emulsiyasının parçalanması üsulunda deemulqator-reagent kimi aşağıdakı tərkibdə mikroemulsiya vurulur, kütlə %:

Kerosin və ya susuz neft	40-55
Su	10-25
Sənaye deemulqatoru, mis. separol-3337	20-40

Mikroemulsiyanın deemulqator kimi tətbiqindən alınan effekt reagentin qənaətindən, işlənən məhsulun keyfiyyətinin yüksəlməsindən, deemulsasiyanın yüngül fraksiyalarının itkisinin azalmasından və onun maya dəyərinin aşağı olmasından təşkil olunur.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности

(72) Багиров Микаил Кязим оглы

Хасаяев Ариф Муртуз оглы

Рамазанова Фируза Али кызы

Чернецкий Игорь Иосифович

Велиева Нармина Рамиз кызы

(54) Способ разрушения нефтяной эмульсии.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности, к разрушению нефтяной эмульсии при подготовке нефти на промыслах.

Сущность изобретения заключается в том, что в способе разрушения нефтяной эмульсии путём ввода деэмульгатора-реагента вводят микроэмульсию, при следующем составе компонентов, масс%:

Керосин или безводная нефть	40-55
Маломинерализованная вода	10-25
Деэмульгатор	20-40

Эффективность применения микроэмульсии складывается из экономии реагента, повышения качества обрабатываемой продукции, сокращения потерь лёгких фракций деэмульсации и его низкой стоимости.

(21) N 98/001083

(22) 03.04.98.

(51) J 10 G 31/00, 53/10, 67/14

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Y.Məmmədəliyev adına Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Səmədova Fazilə İbrahim qızı

Qasımova Aliyə Mirzə qızı

Əliyeva Vəjihə Məmməd Sadıx qızı

(54) Naften yağının alınması üsulu.

(57) İxtira neft emalı sahəsinə, xüsusən ağ naften yağlarının alınmasına aiddir.

İxtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, distillə yağ fraksiyasının təmizlənməsində seçiji həllediji kimi furfuroolun etil və yaxud izopropil spirti ilə qarışığı 90-95:5-10 nisbətində götürülür, ekstraksiya 200% qarışıq həllediji ilə aparılır, kompleksi yuduqdan sonra alınan məhlul isə kompleksləşmə stadiyasına qaytarılır. Alınan rafinat ikipilləli hidrogenləşməyə və ağardiji gil ilə kontakt təmizlənməsinə uğradılır.

Təqdim edilən üsul naften yağını almaq prosesinin texnologiyasını sadələşdirir və onun keyfiyyətini artırır.

(71)(73) Институт Нефтехимических Процессов АН Азербайджанской Республики

(72) Самедова Фазиля Ибрагим кызы

Касимова Алийя Мирза кызы

Алиева Ваджиха Мамед Садых кызы
(54) Способ получения нефтенового масла.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, конкретно, к получению нефтеновых масел.

Сущность изобретения заключается в том, что маслянную фракцию подвергают депарафинизации раствором карбамида с последующей селективной очисткой с использованием на двух стадиях в качестве селективного растворителя смеси фурфурола с алифатическим спиртом в массовом соотношении 90-95:5-10, полученный рафинат подвергают двухступенчатому гидрированию и дополнительно проводят контактную доочистку отбеливающей землёй.

Таким образом, предлагаемый способ упрощает технологию процесса получения нефтенового масла и повышает его качества.

(21) N 98/001121

(22) 27.11.97.

(51) J 10 M 3/12, J 07 J 2/22

(71)(73) Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu

(72) Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu
Əliquliyev Ramiz Məmməd oğlu
Məmmədov Novruz Əli oğlu
Rzayev Abbas Heydər oğlu
İsayev Xıdır Qayım oğlu
Səfərəliyeva Fərxəndə Dadaş qızı

(54) Sintetik yağın alınma üsulu.

(57) İxtira neft kimyasına, aşağı özlüklü sintetik yağların alınmasına aiddir.

İxtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, J₈, J₁₀, karbohidrogenləri, etilen oliqomerizasiyası məhsullarından ayrılan J₁₀-J₁₂ və J₁₀-J₁₂ fraksiyaları AlI₃ katalizatorun və həlledijinin iştirakı ilə oliqomerləşdirilir. Həllediji kimi tərkibində 16-17% kütlə aromatik karbohidrogenlər olan 120-230⁰ J qaynama intervallı kerosin neft fraksiyası götürülür. Həlledijinin xammala nisbəti 1-3:1 təşkil edir.

İxtiraya görə özlülüyü 5-10 jjt olan yağın alınması ilə, xammal bazasının və alınan yağların assortimentinin genişləndirilməsinə nail olunur. Yağın çıxımı 110-140% kütlə təşkil edir.

(71)(73) Садыхов Фикрет Мамед оглы
Кязимов Сабир Мамедали оглы

(72) Садыхов Фикрет Мамед оглы
Кязимов Сабир Мамедали оглы
Аликулиев Рамиз Мамед оглы
Мамедов Новруз Али оглы
Рзаев Аббас Гейдар оглы
Исаев Хыдыр Гаим оглы
Сафаралиева Фарханда Дадаш кызы

(54) Способ получения синтетического масла.

(57) Изобретение относится к нефтехимии, получению низковязкостных синтетических масел.

Благодаря изобретению обеспечивается получение смазочного масла с заданной вязкостью 5-10 сст, снижение себестоимости полученного смазочного масла, расширение сырьевой базы и ассортимента получаемых масел.

Сущность способа заключается в том, что олигомеризации подвергают углеводороды C₈, C₁₀, фракции C₁₀-C₁₂, C₁₂-C₁₄, выделенные из продуктов олигомеризации этилена, в присутствии катализатора AlCl₃ и растворителя – керосиновых нефтяных фракций с пределами выкипания 120-230⁰ С, содержащих 16-17% масс ароматических углеводородов. Выход масла 110-140% масс. Соотношение растворителя к сырью 1-3:1.

(21) N 98/001133

(22) 21.07.98.

(51) J 10 M 105/50, J 10 M 105/72

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Şirinova Nəjibə Əhməd qızı

Əkbərov Nizami Əlisahib oğlu

Ələkbərov Rafiq Qədir oğlu

İsmayılova Nilufər Jamal qızı

(54) Transmissiya yağına siyirməyə qarşı aşqar.

(57) İxtira formulu konkret olaraq, aşağıda verilmiş məlum birləşmənin – 1,2-epitio-3-xloropanın

transmissiya yağına siyirməyə qarşı aşqar kimi tətbiqinə aiddir.

İxtiranın məqsədi transmissiya yağının siyirməyə qarşı xassəsinin yüksəldilməsindən ibarətdir.

Transmissiya yağına 1,2-epitio-3-xloropanı siyirməyə qarşı aşqar kimi tətbiq etdikdə nəzərdə tutulan məqsədə nail olunur.

(71)(73) Институт Химии Присадок Ан Азербайджанской Республики

(72) Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

Ширинова Наджиба Ахмед кызы

Акперов Низами Алисахиб оглы

Алекперов Рафик Гадир оглы

Исмайлова Нилуфар Джамал кызы

(54) Противозадирная присадка к трансмиссионным маслам.

(57) Изобретение относится к применению известного соединения, а именно к 1,2-эпитио-3-хлорпропану формулы:

в качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

Задача настоящего изобретения – повышение противозадирных свойств трансмиссионного масла.

Представленная задача достигается использованием в качестве противозадирных присадок к трансмиссионным маслам 1,2-эпитио-3-хлорпропана.

(21) N 97/000968

(22) 04.08.97.

(51) J 10 M 135/10, 135/34

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu

Əkbərov Nizami Əlisahib oğlu

Mustafayev Kamil Nazim oğlu

(54) Transmissiya yağına siyirməyə qarşı aşqar.

(57) İxtira formulu aşağıda verilmiş məlum birləşmənin – 3-tietanilizotiosianatın

transmissiya yağına siyirməyə qarşı aşqar kimi tətbiqinə aiddir.

İxtiranın məqsədi transmissiya yağının siyirməyə qarşı xassəsinin yüksəldilməsindən ibarətdir.

Transmissiya yağına 3-tietanilizotiosianatı siyirməyə qarşı aşqar kimi tətbiq etdikdə nəzərdə tutulan məqsədlə çatmaq olur.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики

(72) Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

Фарзалиев Вагиф Меджид оглы

Акперов Низами Алисахиб оглы

Мустафаев Кямил Назим оглы

(54) Противозадирная присадка к трансмиссионным маслам.

(57) Изобретение относится к применению известного соединения, а именно, 3-тиетанилизотиоцианата формулы:

в качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

Задача данного изобретения – повышение противозадирных свойств трансмиссионного масла.

Поставленная задача достигается использованием в качестве противозадирных присадок к трансмиссионным маслам 3-тиетанилизотиоцианата.

(21) N 95/000617

(22) 01.06.95.

(51) J 11 D 1/12, 1/22

(71)(73) Sumqayıt Kimya Məişət İstehsalat Birliyi

(72) Nəbiyev Məzahir Əli oğlu

Rzayev Nofəl Qasım oğlu

Rzayeva Elmira Firuz qızı

Salahov Mustafa Səttar oğlu

Umayeva Valentina Serafimovna

Nağıyev Valeh Əli oğlu

(54) Maye yuyuju vasitəsi “Röya”.

(57) İstənilən növ parça məmulatını yumaq üçün nəzərdə tutulan maye yuyuju vasitə aşağıdakı tərkibə malikdir, çəki, %:

SAM (100% əsas maddə hesabı ilə):

Sulfanol (45%-li sulu məhlulu)	27-25
Natrium tripolifosfat	2,5
Kaustik soda (texniki)	3,5-4,0
Bentonit (fr. 0,1mm)	4,0
Optiki ağardıcı	0,1-0,15
Ətirveriji	0,1-0,15
Su	100-ə qədər

Parçanın növündən aslı olaraq, təqdim olunan tərkib, yuyujuluq qabiliyyətini 100-123% təmin edir.

(71)(73) ПО Сумгайтбытхим

(72) Набиев Мазахир Али оглы

Рзаев Нофел Гашим оглы

Рзаева Эльмира Фируз кызы

Салахов Мустафа Саттар оглы

Умаева Валентина Серафимовна

Нагиев Валех Али оглы

(54) Жидкое моющее средство “Ройа”.

(57) Жидкое моющее средство, предназначенное для стирки изделий из любых тканей, имеет нижеследующий состав, вес. %:

ПАВ (в пересчёте на 100% основного вещества):

Сульфанол (45%-ый водный раствор)	27-25
Триполифосфат натрия	2,5
Сода кальцинированная, техническая	3,5-4,0
Бентонит (фр. 0,1мм)	4,0
Оптический отбеливатель	0,1-0,15
Отдушка	0,1-0,15
Вода	до 100

Предлагаемый состав обеспечивает средству моющую способность 100-123% в зависимости от вида ткани.

(21) N 94/000393

(22) 29.07.94.

(51) J 11 D 11/02

(71)(73) Sumqayıt “Məişətkimya” İB Azərbaycan Respublika EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Məmmədov Təvəkkül Yəhya oğlu

Nəbiyev Məzahir Əli oğlu

Rzayev Nofel Qasım oğlu

Rzayeva Elmira Firuz qızı

Salahov Mustafa Səttar oğlu

Umayeva Valentina Serafimovna

Nağıyev Valeh Əli oğlu

(54) Tozşəkilli sintetik yuyucu vasitə.

(57) İxtira məişət kimyasına, istənilən parçadan hazırlanmış məmulatı yumaq üçün toz şəkilli yuyucu vasitələrə aiddir.

İxtiranın məqsədi –SMS istehsalının tullantısı olan kalsium sulfatdan istifadə hesabına yumaq qabiliyyətinin artırılması və ətraf mühitin ekologiyasının qorunmasıdır.

Qoyulmuş məqsədə tərkibi, SAM, tripolifosfat natrium, maye şüşə, karboksimetilsellüloza, optiki ağardıcı, qeyri-üzvi əlavə, ətirleyici və sudan ibarət olan yuyucu vasitə ilə nail olunur. Qeyri-üzvi əlavə kimi kalsium sulfat işlədilir. Komponentlərin nisbəti aşağıdakı kimidir küt. % :

SAM, 100% məhlulə görə hesabladığıda:

Sulfanol (40%-li məhlulu)	17-18
Tripolifosfat natrium, texniki	

(DÜİST 13493-77)	35-40
Natriumlu maye şüşə (SiO ₂ görə hesabladıqda)	2.5-3,5
Karboksimetilsellüloza (OST 6-05-386-80)	0,8-1,0
Kalsium sulfat-SMS istehsalının tullantısı	25-30
Optiki ağardıji	0,2-0,3
Ətirləndiriji (TU 18-16-121-77)	0,1
Su	100-ə qədər.

(71)(73) ПО “Сумгаитбытхим” Институт Полимерных Материалов АН
Азербайджанской Республики

(72) Мамедов Тавакюль Яхья оглы
Набиев Мазахир Али оглы
Рзаев Нофел Гашим оглы
Рзаева Эльмира Фируз кызы
Салахов Мустафа Саттар оглы
Умаева Валентина Серафимовна
Нагиев Валех Али оглы

(54) Порошкообразное синтетическое моющее средство.

(57) Изобретение относится к бытовой химии, а именно к порошкообразному моющему средству, предназначенному для стирки изделий из любых тканей.

Задача изобретения – повышение моющей способности и сохранение экологии окружающей среды за счёт использования сульфата кальция – отхода при очистке сточных вод СМС.

Поставленная задача достигается моющим средством, содержащим ПАВ, триполифосфат натрия, жидкое стекло, карбоксиметилцеллюлозу, оптический отбеливатель, неорганическую добавку, отдушку и воду, причём в качестве неорганической добавки оно содержит сульфат кальция – отход при очистке сточных вод производства СМС, при следующем соотношении компонентов, мас. %:

ПАВ (в пересчёте на 100%-ый продукт):

Сульфанола (40%-ый водный раствор)	17-18
Триполифосфат натрия, технич. (ГОСТ 13493-77)	35-40
Жидкое стекло натриевого (в пересчёте на SiO ₂)	2,5-3,5
Карбоксиметилцеллюлоза (ОСТ 6-05-386-80)	0,8-1,0
Сульфат кальция – отход при очистке сточных вод производства СМС	25-30
Оптический отбеливатель	0,2-0,3
Отдушка (ТУ 18-16-121-77)	0,1

Вода

до 100.

(21) N 98/001203

(22) 24.08.98.

(51) J 12 F 3/02-3/04

(76) Quliyev Rauf Mustafa oğlu

Yaqubov Yaqub Tahir oğlu

Nurməmmədov Fazil Əlihüseyn oğlu

(54) Karbon qazının istehsalı.

(57) Tətbiq sahəsi : neft sənayesi, JO_2 qazını laya vurmaqla neft hasilatını artırmaq və yaxud digər sənaye sahələrində JO_2 -nin təyinatı üzrə (maye və quru halda JO_2 istehsalı).

Güman olunan ixtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, neft qazlarının (əsasən metan) qaz kompressorlarında yanmasından alıxan və atmosfərə tullanacaq tüstü qazları bir kollektora birləşdirməklə vakuüm qurğusuna qoşulur. Vakuüm qurğusunun məhsuldarlığı $V_{v,q}$ elə seçilir ki, işləyən kompressorların sayından asılı olaraq “p”-nin jəmi yanmadan alınan qazların məhsuldarlığına V_i bərabər olsun.

$V_{v,q}$ – vakuüm qurğusunun məhsuldarlığı

V_i – tüstü qazlarının ümumi həjmi

I – kompressorların sayı

Vakuüm qurğusundan yanma qazları monoetanolaminlə təmin olunmuş absorber-desorber kalonlarına yönəldilir və JO_2 istehsal edilir.

(76) Кулиев Тофик Мустафа оглы

Якубов Якуб Таир оглы

Нурмамедов Фазиль Алигусейн оглы

(54) Способ производства углекислого газа.

(57) Изобретение относится к нефтяной и газовой промышленности, а именно к производству углекислого газа путём использования выхлопных газов из газомоторов компрессоров.

Сущность способа заключается в том, что продукты сгорания газомоторов компрессорных станций, путем абсорбционно-десорбционной обработки продуктов сгорания газомоторов, где

выхлопные газы газомоторов собирают в коллектор с последующей подачей в вакуумную установку, причём количество объёма продукта сгорания равно производительности вакуумной установки и определяется условием

где, $V_{в.у}$ - производительность вакуумной установки

V_i – общий объём выхлопных газов

i – количество газомоторов.

Технический эффект заключается в экономии топлива, идущего на процесс получения дымовых газов установкой для производства углекислого газа, а также в снижении загрязнения атмосферы вокруг компрессорных станций.

(21) N 99/001219

(22) 27.11.98.

(51) J 12 G 3/06

(71)(73) Bakı Şampan Şərabları zavodu

(72) Kəngərli Elşad Kamil oğlu

Səfərov Səməd Abılı oğlu

Jəfərova Hilal Nəbi qızı

Rəhimov Elman Hüseyn oğlu

Məmmədov Rauf Hilal oğlu

(54) “Lyuks” arağı.

(57) İxtira likor-arağ sənayesinin alkoqollu içkilər sahəsinə aiddir. İxtiranın məqsədi buraxılan likor-arağ məhsullarının keyfiyyətini yüksəltmək və assortimentini genişləndirməkdən ibarətdir.

Bu məsələ onunla həll edilir ki, təklif olunan “Lyuks” arağının tərkibində su-spirt məhlulu və təbii baldan başqa əlavə olaraq quru süd də verilir və o, ingrediylərləri özündə aşağıdakı nisbətdə jəmləşdirir:

Təbii bal, kq	5-7
Quru süd, kq	4-6
Su-spirt məhlulu	40% ss tündlüyə qədər

Təqdim olunan arağ qəngsizdir, şəffaflığa, xüsusi aromat və xoşagələn yumşaq dada malikdir.

(71)(73) Бакинский завод Шампанских Вин.

(72) Кенгерли Эльшад Кямилъ оглы

Сафаров Самед Абылы оглы

Джафарова Хилал Наби кызы

Рагимов Эльман Гусейн оглы

Мамедов Рауф Хилал оглы

(54) Водка “Люкс”.

(57) Изобретение относится к ликёро-водочной промышленности, а именно к алкогольным напиткам – водкам.

Задачей изобретения является разработка состава водки с повышенным качеством готового продукта и улучшенными органолептическими свойствами, расширением ассортимента выпускаемых ликёро-водочных изделий.

Поставленная задача решена тем, что водка, содержащая мёд и водно-спиртовую жидкость дополнительно содержит сухое молоко при следующем соотношении ингредиентов на 1000 дал готовой продукции:

Мёд натуральный, кг	5-7
Молоко сухое, обезжиренное	4-6
Водно-спиртовая жидкость	остальное до крепости купажа 40 об.%

Предложенная водка представляет собой бесцветную, прозрачную с блеском жидкость, с характерным ярко выраженным ароматом и чистым вкусом.

(21) N 98/001138

(22) 20.07.98.

(51) J 12 G 3/06

(71)(73) Kərimov Yusif Balakərim oğlu

(72) Kərimov Yusif Balakərim oğlu

Süleymanov Tahir Abbasəli oğlu

İsayev Javanşir İsa oğlu

İsayev Namiq Yahyə oğlu

Kərimov Emin Yusif oğlu

(54) Spirtli aji içki - "Qobustan" balzamı üçün inqrediyentlərin kompozisiyası və onun hazırlanma üsulu.

(57) İxtira yeyinti sənayesinə, xüsusilə onun bir hissəsi olan aji spirtli içkilər – balzamlar üçün nəzərdə tutulan inqrediyentlərin kompozisiyasına aiddir.

İxtiranın məqsədi və vəzifəsi bu içkinin maya dəyərinin aşağı salınması, onun keyfiyyət göstərijilərinin tam saxlanılması şərti ilə ona sərf edilən xammalın səmərəli istifadəsidir.

İxtiranın mahiyyətini spirtli içki – "Qobustan" balzamının hazırlanması, bu məqsədlə Qafqaz florası üçün səjiyyəvi olan ədviiyəli, ətirli və dərman əhəmiyyətli bitkilərin seçilib müəyyən miqdarı nisbətdə istifadə edilməsi və həmin inqrediyentlərin spirtlə işlənməsi üsulu təşkil edir.

(71)(73) Керимов Юсиф Балакерим оглы

(72) Керимов Юсиф Балакерим оглы

Сулейманов Таир Аббасали оглы

Исаев Джаваншир Иса оглы

Исаев Намик Яхья оглы

Керимов Эмин Юсиф оглы

(54) Композиция ингредиентов для горькой настойки-бальзама "Гобустан" и способ его получения.

(57) Изобретение относится к области пищевой промышленности, в частности к композициям ингредиентов для горьких настоек-бальзамов.

Задача изобретения состоит в снижении себестоимости напитка, рациональном использовании сырья, при сохранении качественных показателей напитка.

Сущность изобретения заключается в изготовлении настойки-бальзама "Гобустан", использующей пряно-ароматические и лекарственные растения характерные для флоры Кавказа в определённых количественных соотношениях и в способе настаивания указанных ингредиентов.

(21) N 93/000069

(22) 08.07.93.

(51) J 12 N 5/02

(71)(73) Azərbaycan Elmi-tədqiqat Epidemiologiya, Gigiyena və Peşə Xəstəlikləri İnstitutu

(72) Allahverdiyev Adil Məhəmmədli oğlu

Əliyeva Şəhla Nihan qızı
(54) Üçgünlük malyariyanın törədijisi olan Plasmodium Vivax-ın qeyri-jinsi eritrositar mərhələsinin kulturasının alınması üsulu.

(57) Təklif olunan ixtira təbabət sahəsinə, bilavasitə parazitologiyaya aid olub, üçgünlük malyariya törədijisinin - Plasmodium Vivax-ın qeyri-jinsi eritrositar mərhələsinin uzunmüddətli kulturasının alınmasını təmin edir. İxtiranın vəzifəsi – üçgünlük malyariya törədiji olan Plasmodium Vivax-ın eritrositar mərhələ kulturasının saxlanılma müddətinin artırılmasından ibarətdir. Bu məqsədlə kultura stasionar şəraitdə saxlanılmış, 50-60% və 30-20% nisbətli 2 qidalı mühit (199 və RPMC 1640) kombinasiyasından, HEPES buferindən, 3-jü qrup insan qanından və 4-jü qrup insan qan zərdabından istifadə edilmiş, qidalı mühit 2 gündən bir dəyişdirilmişdir. Qidalı mühit kombinasiyasından istifadə edilməsi, mühitin iki gündən bir dəyişdirilməsi bahalı qidalı mühit olan RPMC 1640-a, HEPES buferinə, insan qan zərdabına qənaət etməyə və Plasmodium Vivax-ın eritrositar mərhələsinin uzunmüddətli kulturasını almağa imkan verir.

Uzunmüddətli kulturanın alınması Plasmodium Vivax-ın biologiyasının öyrənilməsi, onun dərman preparatlarına qarşı davamlılığının müəyyən edilməsi, şimal və jənub ştammlarının aşkar edilməsi, antigen material hazırlanması üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

(71)(73) Азербайджанской Научно-исследовательский Институт Эпидемиологии, Гигиены и Профессиональных Заболеваний

(72) Аллахвердиев Адиль Магомедали оглы

Алиева Шахла Нихан кызы

(54) Способ культивирования бесполой эритроцитарной стадии возбудителя трёхдневной малярии - Пласмодиум Вивах.

(57) Предлагаемое изобретение относится к области медицины, а именно к паразитологии и включает получение длительной культуры бесполой эритроцитарной стадии возбудителя трёхдневной малярии – Plasmodium Vivax.

Для выполнения этой задачи в стационарных условиях культивирования использовали комбинацию двух питательных сред (199 и RPMI 1640) в соотношении 50-60% и 30-20%, буфер HEPES, человеческую кровь 3-ей группы, сыворотку крови 4-ой группы, а смену питательной среды проводили через каждые 2-е суток. Использование комбинации питательных сред и замены среды через каждые двое суток позволяет сэкономить дорогостоящую питательную среду RPMI 1640, буфер HEPES и человеческую сыворотку.

Получение длительной культуры имеет огромное значение для изучения биологии Plasmodium Vivax, резистентности к лекарственным препаратам, для выявления северных и южных штаммов, приготовления антигенного материала.

(21) N 99/001276

(22) 07.05.98.

(51) J 22 B 3/04

(71)(73) Y. Məmmədəliyev adına Naxçıvan Dövlət Universiteti, İsrafilov Telman Davud oğlu

(72) İsrafilov Telman Davud oğlu

Babayev Yasin Nağı oğlu

Əliyev İlqar Adil oğlu

(54) Alunitin emalı üsulu.

(57) İxtira yüngül metalların metallurgiyasına, yəni alunit filizini emal etməklə alüminium oksidindən alınması sahəsinə aiddir.

Təklif olunmuş üsulla görə xam alunitləri əvvəlcə kalium qələvisi ilə qələviləşdirərək kübrə K_2SO_4 alır və çöküntünü Bayer sxeminə uyğun işləməklə alüminium oksidi almaq üçün alunitləri emal edirlər. Üsul onunla fərqlənir ki, xırdalanmış və yandırılmış bentoniti su ilə qələviləşdirirlər, məhluldan dərin buxarlaştırma ilə bərk natrium alüminatı kristallaşdırırlar və onu Bayer qolundakı alüminat məhlulunun parçalanmasına göndəririlər və məhlulda qalan kalium qələvisi xam alunitin ilkin qələviləşdirilməsində istifadə edirlər.

Təklif olunmuş üsulun istifadəsi alunitin qələviləşdirilməsi üçün yerli təbii mənbələrin reagentlərindən istifadəni genişləndirir, əsas və əlavə məhsulların çıxımını artırır, alüminat məhlullarının parçalanma sürətini və sənaye tullantılarının mənimsənilməsi səviyyəsini artırır.

(71)(73) Нахичеванский Государственный Университет им. Ю.Мамедалиева, Исрафилов Тельман Давуд оглы

(72) Исрафилов Тельман Давуд оглы

Бабаев Ясин Наги оглы

Алиев Ильгар Адиль оглы

(54) Способ переработки алунита.

(57) Изобретение относится к области металлургии лёгких металлов, а именно к производству алюминия посредством глинозёма, переработкой алунитовых руд.

Сущность предлагаемого способа заключается в том, что первично сырой алунит выщелачивают калиевой щёлочью с получением удобрения

K_2SO_4 , а осадок перерабатывают аналогично схеме Байера до получения глинозёма, отличающийся тем, что измельчённый и обожжённый бентонит выщелачивают водой, из раствора глубоким выпарием выкристаллизовывают твёрдый алюминатного раствора по ветви Байера, а оставшуюся в растворе калийную щёлочь используют при первичном выщелачивании сырого алунита.

Использование предложенного способа обеспечивает расширение ассортимента реагентов за счёт местных природных ресурсов для выщелачивания алунита, увеличение выхода основного и побочных продуктов, ускорение процесса выкручивания алюминатного раствора с утилизацией отходов производства.

(21) N 96/000836

(22) 30.09.96.

(51) J 22 J 33/02

(71)(73)Azərbayjan Texniki Universiteti

(72) Məmmədov Arif Taptıq oğlu

Namazov Sübhan Nadir oğlu

(54) Yeyilməyədavamlı kompozisiya materialının alınması üçün şixtə.

(57) İxtira ovuntu metallurjiyası sahəsinə, xüsusi halda çuqun tullantılarının ovuntusundan istifadə etməklə yeyilməyədavamlı bişirilmiş kompozisiya materialının yaradılmasına həsr edilmişdir.

İxtirada əsas məqsəd – bişirilmiş materialın zərbə özüllüyünün, möhkəmliyinin və tribotexniki xassələrinin yüksəldilməsindən ibarətdir.

Yeyilməyədavamlı kompozisiya materialının alınması üçün təklif edilən şixtənin tərkibi aşağıdakı kimidir, küt. %: 100-160mkm ölçülü xüsusi çuqun ovuntusu 30-50; kükürd ovuntusu 0,1-0,3; talk ovuntusu 1,0-2,0; 50-100mkm ölçülü dəmir ovuntusu – qalan hissə. Burada xüsusi çuqun ovuntusunun tərkibi aşağıdakı kimidir, küt. %: 2,0-3,0 karbon; 2,5-3,8 silisium; 0,4-0,9 manqan; 0,1-0,3 fosfor; 0,05-0,1 kükürd; qalan hissə-dəmir.

(71)(73) Азербайджанский Технический Университет

(72) Мамедов Ариф Таптыг оглы

Намазов Субхан Надир оглы

(54) Шихта для получения износостойкого композиционного материала.

(57) Шихта для получения износостойкого композиционного материала относится к области порошковой металлургии, в частности к составу

шихты для получения износостойкого спечённого композиционного материала с использованием стружковых отходов специального чугуна.

Основной задачей является повышение ударной вязкости, прочности и триботехнических свойств спечённого материала.

Предложенная шихта для получения износостойкого композиционного спечённого материала имеет следующий состав, мас. %: порошок специального чугуна крупностью 100-160 мкм 30-50; порошок серы 0,1-0,3; порошок талька 1,0-2,0; порошок железа крупностью 50-100 мкм-остальное, причём порошок специального чугуна имеет следующий состав, мас. %: углерод 2,0-3,0; кремний 2,5-3,8; марганец 0,4-0,9; фосфор 0,1-0,3; сера 0,05-0,1; железо – остальное.

(21) N 96/000837

(22) 30.09.96.

(51) J 22 J 33/02

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Məmmədov Arif Tapıq oğlu

Namazov Sübhan Nadir oğlu

(54) Yeyilməyə davamlı bişirilmiş kompozisiya materialının alınması üçün şıxtə.

(57) İxtira ovuntu metallurjiyası sahəsinə, yeyilməyə davamlı bişirilmiş kompozisiya materialının alınması üçün şıxtə tərkibinin yaradılmasına həsr edilmişdir.

İxtirada əsas məqsəd yeyilməyə davamlı bişirilmiş kompozisiya materialının bərkliyinin və yeyilməyə davamlılığının yüksəldilməsindən ibarətdir.

Bişirilmiş kompozisiya materialının alınması üçün şıxtə aşağıdakı tərkibdən ibarət olur (küt. %): tərkibində 2,0-3,0 karbon; 2,5-3,8 silisium; 0,4-0,9 manqan; 0,1-0,3 fosfor; 0,05-0,1 kükürd və qalan hissə-dəmir (küt. %) olan 100-200 mkm ölçülü xüsusi çuqun ovuntusu 54,5-64,5; 50-100 mkm ölçülü bürünj ovuntusu 5-15; kükürd ovuntusu 0,1-0,3; 1,0-2,0 talk ovuntusu və qalan hissə 200 mkm ölçülü dəmir ovuntusu. İxtirada bişirilmiş materialın bərkiliyi 710 Mpa-dan 1570 Mpa-dək artır, quru sürtünmə zamanı yeyilmə 42 mkm/km-dən 10 mkm/km-dək azalır.

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universitet

(72) Məmmədov Arif Tapıq oğlu

Namazov Sübhan Nadir oğlu

(54) Шихта для получения износостойкого композиционного спечённого материала.

(57) Шихта для получения износостойкого композиционного материала относится к области порошковой металлургии, в частности к составу шихты для получения износостойкого композиционного спечённого материала.

Основной задачей является повышение твёрдости и износостойкости композиционного спечённого материала.

Шихта для получения композиционного спечённого материала содержащая порошок специального чугуна состава, мас.% углерод 2,0-3,0; кремний 2,5-3,8; марганец 0,4-0,9; фосфор 0,1-0,3; сера 0,05-0,1; железо – остальное, крупностью 100-200 мкм, порошок железа крупностью <200мкм, порошок латуни крупностью 50-100 мкм, порошок серы и дополнительно содержит порошок талька при следующем соотношении компонентов шихты, мас%: порошок чугуна 54,5-64,5; порошок латуни 5-15; порошок серы 0,1-0,3; порошок талька 1,0-2,0; порошок железа – остальное. Твёрдость спечённого материала повышается с 710 до 1570 Мпа, износ при сухом трении уменьшается с 42 до 10 мкм/м.

(21) N 96/000791

(22) 23.05.96.

(51) J 23 J 8/74

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA MХКЕ TİХКТВ

(72) Yusifov Vaqif Hübət oğlu

Həsənov Qəhrəman Söyün oğlu

Sadıxov Məzahir Abdurəhim oğlu

Məmmədov Müzəffər Javad oğlu

(54) Poladın bərkidilməsi və siyanlaşdırılması üçün mühit.

(57) İxtira metallurjiya sahəsinə, xüsusən metalların kimyəvi-termiki emalına aiddir və maşın, mexanizm və cihazların polad hissələrinin istismar ömrünün uzadılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın qarşısına qoyulan məsələ siyanlaşdırılmış təbəqənin dərinliyinin və onun aşınmaya qarşı davamlılığının artırılmasından ibarətdir.

Qarşıya qoyulmuş məsələ aşağıda göstərilən yeni effektiv mühitin işlənilib hazırlanması ilə həll olunur, kütlə %: sarı duzu 20-25; ağajkömürlü

karbürizator 3-5; trietanolamin 0,5-1,0; heksametilentetramin 3-5; kalium sianat 2-3; maşın yağı-yerdə qalanı.

Mühitin istifadə olunması sianlaşdırılmış təbəqənin qalınlığının 30 mkm qədər, aşınmaya qarşı davamlılığının isə 1,3-2,0 dəfəyə qədər artmasını təmin edir.

(71)(73) СКТБ КМПС с ОП АН Азербайджанской Республики

(72) Юсифов Вагиф Гумбат оглы

Гасанов Гахраман Союн оглы

Садыхов Мазахир Абдурагим оглы

Мамедов Музаффар Джавад оглы

(54) Среда для закалки с цианированием.

(57) Изобретение относится к металлургии, в частности к химико-термической обработке металлов, а именно к средам для закалки совмещённой с цианированием, и может быть использовано в машино- и приборостроении для повышения износостойкости деталей и узлов, работающих в условиях износа и ударных нагрузок.

Задачей предлагаемого изобретения является повышение глубины и износостойкости цианированного слоя.

Поставленная задача достигается разработкой новой эффективной среды для повышения защитных свойств диффузионного слоя, содержащей компоненты при следующем их содержании, мас. %: жёлтая кровяная соль 20-25; гексаметилентетрамин 3-5; древесноугольный карбюризатор 3-5; триэтаноламин 0,5-1,0; цианат калия 2-3; машинное масло – остальное.

Использование среды обеспечивает увеличение глубины цианированного слоя до 30 км, а износостойкость в 1,3-2,0 раза.

(21) N 99/001232

(22) 07.05.98.

(51) J 23 J 14/00-14/26

(71)(73) Y. Məmmədəliyev adına Naxçıvan Dövlət Universiteti, Babayev Yasin Nağı oğlu

(72) Babayev Yasin Nağı oğlu

(54) Metal materiallar üzərinə titan nitrid təbəqəsinin çökdürülməsi üsulu.

(57) İxtira metal materiallar üzərinə ion-plazma metodu ilə yüksək bərk təbəqənin çökdürülməsi sahəsinə, məhz titan nitrid təbəqəsinin çökdürülməsinə aiddir.

Təklif olunan üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, metal materiallar üzərinə ion-plazma metodu ilə titan nitrid təbəqəsinin çökdürülməsi prosesi zamanı azot reaktiv qazının təzyiqini $2,5 \times 10^{-2} + 8,5 \times 10^{-1}$ mm.j.süt. intervalında tənzimləməklə homogenlik sahəsi həddində maksimal mikrobərklikli (3100 kq/mm^2) optimal tərkibli TiN birləşməsi seçilir.

Təklif olunan üsuldan istifadə edilməsi metal materiallar üzərinə çökdürülən lazımi tərkibli titan nitrid təbəqəsinin yüksək mikrobərkliyini təmin edir və stabil fiziki parametrlərə malik yüksək bərk təbəqələr alınmasına imkan verir. Bu işə məhsulun keyfiyyət göstərijilərinin yaxşılaşdırılmasında və uyğun istehsal sahələrində standartlaşdırmanın asanlaşmasında böyük rol oynayır.

(71)(73) Нахичеванский Государственный Университет им. Ю.Мамедалиева, Бабаев Ясин Наги оглы

(72) Бабаев Ясин Нагиоглы

(54) Способ нанесения нитрид титанового покрытия на металлическую поверхность.

(57) Изобретение относится к области ионно-плазменного осаждения высокотвёрдых, а именно нитрид титановых покрытий на металлическую поверхность.

Сущность предлагаемого способа заключается в том, что при проведении процесса ионно-плазменного осаждения нитрида титана на металлическую поверхность, регулируют давлением реактивного газа азота в интервале

$2,5 \times 10^{-2} + 8,5 \times 10^{-1}$ мм.рт.ст., при этом выбирают оптимальный состав соединения TiN в пределах области гомогенности, с максимальной микротвёрдостью 3100 кг/мм^2 .

Использование предложенного способа обеспечивает повышенную микротвёрдость нитрид титанового покрытия заданного состава на металлической поверхности и позволяет получить высокотвёрдые покрытия со стабильными физическими параметрами, что играет большую роль в улучшении качественных показателей и упрощении стандартизации продуктов соответствующих производств.

(21) N 97/000889

(22) 30.05.96.

(51) J 23 F 11/08

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Qurbanov Müseyib Mahmud oğlu

Zeynalov Sabir Dadaş oğlu

Zeynalova Məhluqə Lətif qızı

Məmmədov Kamran Əlirza oğlu

(54) Korroziya inhibitoru.

(57) Korroziya inhibitoru aqressiv mühitdə yeraltı və yerüstü neft-mədən avadanlıqlarını korroziyadan mühafizə etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur və əsasən, metalların korroziyadan qorunması sahəsinə aiddir.

İxtiranın məzhi ondan ibarətdir ki, tərkibində yağ turşuları və amin birləşmələri olan məlum korroziya inhibitorundan fərqli olaraq, bu inhibitorun tərkibinə amin əvəzinə ali spirtlər və mürəkkəb yüksək molekullu efirlər daxildir.

Onun tərkibi aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir, kütlə %:

Yağ turşusu	55,0-56,0
Ali spirtlər	35,5-36,0
Yüksək molekullu mürəkkəb efirlər	8,5-9,0

Korroziya inhibitorunun tətbiqindən alınan müsbət səmərəlilik metallarda korroziya prosesini ləngitməkdən ibarətdir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности

(72) Курбанов Музейб Махмуд оглы

Зейналов Сабир Дадаш оглы

Зейналова Махлуга Лятиф кызы

Мамедов Кямран Алирза оглы

(54) Ингибитор коррозии.

(57) Ингибитор коррозии относится к области защиты металлов от коррозии в агрессивной среде и применяется в нефтегазовой промышленности против коррозии подземного и наземного оборудования.

Сущность изобретения заключается том, что в ингибиторе коррозии содержащие жирные кислоты и амины, в качестве амина используют высшие спирты и сложные высокомолекулярные эфиры в следующем соотношении компонентов, масса, %:

Жирные кислоты	55,0-56,0
Высшие спирты	35,5-36,0

Сложные высокомолекулярные эфиры 8,5-9,0

Положительный эффект от применения ингибитора коррозии будет заключаться в торможении коррозионного процесса в металлах.

(21) N 97/000956

(22) 26.06.97.

(51) J 23 F 11/08, E 21 B 43/22

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu “Dənizneftqazlayihə”

(72) Xanlarova Anaxanın Hüseyn qızı

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Əzimov Nizami Əli Qulu oğlu

Kandinskaya Lyudmila İvanovna

Hüseynov Tahir İsmayıl oğlu

Kərimov Kərim Seyid oğlu

(54) Neftçixarma sistemində korroziyadan mühafizə üçün bakterisid-inhibitor.

(57) İxtira quyuların qazılması və istismarı zamanı istifadə olunan neft-mədən avadanlıqlarının elektrokimyəvi və mikrobioloji korroziyadan mühafizə sahəsinə aiddir.

İxtiranın əsas məqsədi neft-mədən avadanlıqlarını elektrokimyəvi və mikrobioloji korroziyadan mühafizə etməkdir.

İxtiranın əsas məğzi naften turşularının rektifikasiyasından alınan kub qalığının natrium duzunun bakterisid-inhibitor kimi tətbiq olunmasından ibarətdir.

İxtiranın istifadə zamanı natrium duzu reagentinin bakterisidlik effekti – 80-90%., elektrokimyəvi korroziyadan mühafizə dərəcəsi 70-80% qədər olur.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Ханларова Анаханым Гусейн кызы

Гумбатов Гасан Гашир оглы

Азимов Низами Али Кули оглы

Кандинская Людмила Ивановна

Гусейнов Таир Исмаил оглы

Керимов Керим Сеид оглы

(54) Ингибитор-бактерицид коррозии для системы добычи нефти и бурового оборудования.

(57) Изобретение относится к области защиты нефтепромыслового оборудования от электрохимической и микробиологической коррозии при добыче нефти и бурении скважин.

Задачей изобретения является защита нефтепромыслового оборудования от электрохимической и микробиологической коррозии.

Сущность изобретения заключается в том, что в качестве ингибитора-бактерицида применяют натриевую соль кубового остатка ректификации нафтяных кислот.

При использовании реагента натриевой соли бактерицидный эффект достигает 80-90%, ингибирующий электрохимическую коррозию – 70-80%.

Bölmə E.

Tikinti, mədən işləri.

Раздел E.

Строительство, горное дело.

(21) N 95/000609

(22) 19.06.95.

(51) E 02 B 8/02

(71)(73) Azərbaycan Su Problemləri Elmi-tədqiqat İnstitutu

(72) Bağırov Məmməd Nəjəf oğlu

Axundov Rafael Mirvəhab oğlu

Hajiyev Akif Təhməz oğlu

(54) **Çöküntüyuyan şırnaqlı qurğu.**

(57) Təklif edilən ixtira fasiləsiz işləyən üfuqi irriqasiya duruldujularının bölmələrini növbə ilə çoxsaylı şırnaqlar vasitəsilə çöküntülərdən yuyub təmizləyən çöküntüyuyan şırnaqlı qurğulara aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, nasos stansiyasından, bəşqil-gətiriji, paylayıçı və şırnaqvuran maili taxmaları aşağıya doğru yönəldilmiş taxmalı boru xətlərindən ibarət olan bu ixtiraya görə çöküntüyuyan şırnaqlı qurğunun istismar etibarlılığını yüksəltmək və tələb olunan xidmət müddətini təmin etmək (artırmaq) üçün taxmalı boru xətləri duruldujunun üstündə yerləşdirilməklə onların sonu sərt tıxajlarla qapanır.

Təklif olunan çöküntüyuyan şırnaqlı qurğu onun üzərində vizual nəzərətmə imkan verərək qurğunun profilaktikasını təmirini asanlaşdırır ki, bu da onun istismar etibarlılığını yüksəldir və tələb olunan xidmət müddətini artırır. Bunun nəticəsində kapital və istismar xərjləri xeyli azalır, habelə bulanıq suyun tərkibində olan asılı gətirmələrin mexaniki və

mineroloci tərkibindən və xüsusiyyətindən asılı olmayaraq duruldujunun keyfiyyətlə yuyulması təmin edilir.

Digər tərəfdən duruldujunun ekstremal iş şəraitində, yəni durulduyan suda asılı gətirmələrin miqdarı həddindən artıq çox olduqda çöküntüyuyan şırnaqlı qurğu taxmalı boru xətlərinin duruldujunun üstündə quraşdırılması hesabına istənilən qalınlıqda və sıxlıqda çöküntülərin durulduju bölmələrindən yuyulub kənar edilməsi mümkün olur.

Təklif olunan ÇŞQ-u istismarda və tikilməkdə olan üfuqi irriqasiya duruldujularının çöküntülərdən yuyulub təmizlənməsində istifadə edilə bilər.

(71)(73) НИИ Водных Проблем Азербайджанской Республики

(72) Багиров Мамед Наджаф оглы

Ахундов Рафаэль Мирвагаб оглы

Гаджиалиев Акиф Тахмаз оглы

(54) Струйчатый наносоудалитель.

(57) Предполагаемое изобретение относится к промывным устройствам, осуществляющим периодическую промывку горизонтальных многокамерных ирригационных отстойников непрерывного действия с помощью напорных струй.

Сущность изобретения заключается в том, что струйчатый наносоудалитель (вкратце СН), включающий насосную станцию, напорные –подводящий, распределительный и имеющие в своей нижней части наклонные струенаправляющие насадки трубопроводы, для повышения эксплуатационной надёжности и увеличения срока эксплуатации устройства трубопровода с обращёнными вниз наклонными насадками располагают над отстойником. А выходные концы трубопроводов заглушают герметичными пробками.

Такое выполнение СН позволяет осуществить визуальный контроль за работой и состоянием напорных струй, выбрасываемых из наклонных насадок на насосы. В результате чего облегчается профилактика, а при необходимости и ремонт струенаправляющих насадок и при закупорке очистка их. Это повышает эксплуатационную надёжность и увеличение срока службы устройства. Вместе с тем сокращаются капитальные и эксплуатационные затраты, обеспечивается промывка камер отстойника от наносов независимо от их механического и минерологического состава.

С другой стороны, при работе отстойника в экстремальных условиях, когда мутность воды значительно превышает расчётную, а в камерах отстойника за короткое время скапливается большой слой наносов, предлагаемый СН полностью справляется с поставленной

задачей по своевременному удалению из камер отстойника наносов любой плотности и толщины слоя.

Предлагаемый СН может быть использован для промывки от наносов горизонтальных многокамерных ирригационных отстойников непрерывного действия.

(21) N 97/000972

(22) 10.04.97.

(51) E 02 B 9/04

(71)(73) Azərbaycan Elmi-tədqiqat Hidrotexniki və Meliorasiya İnstitutu

(72) Əhmədov Bayram Əli Məmmədəli oğlu

Müslümov Ağamir Müslüm oğlu

Teymurov Teymur Kamal oğlu

(54) Dağ çayları üçün suqəbulediji qurğu.

(57) İxtira hidrotexnikaya, bilavasitə dağ çayları üçün suqəbulediji qurğulara aid olub, suvarma və su təhizatında istifadə oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, üzərində damşəkili bağlayıji yerləşdirilmiş üzgəjli kameralı bəndi, üzgəj kamerasında yaradılmış və damşəkili bağlayıji ilə birləşdirilmiş üzgəç qurğusunu, su qəbulediji toru və üzgəjli kameri ilə əlaqədə olan yuxarı və aşağı byefi, tullaəanı, su qidalandırıji və boşaldıji birləşdirən su qəbulediji qurğuda əlavə olaraq damşəkili bağlayıjıdan sonra bəndin daxilində üzərində su qəbulediji toru olan sututan kamera yaradılmış və o daxilənsu qəbulediji toru altdan örtə bilən bağlayıji sipərlə təhiz edilmişdir..Sututan kameranın yuxarı hissəsindəsu qəbulediji torun üzərində uzunluğu 0,2- 0,4 sututan kameranın eni qədər olan konsol formasında yarıqlı dəfediji hissə yerləşdirilmişdir.

İxtiraya görə – dağ çaylarından sabit su götürülməsini təmin edilir.

(71)(73) НПО Азербайджанский Научно-исследовательский Институт Гидротехники и Мелиорации

(72) Ахмедов Байрам Али Мамедали оглы

Муслимов Агамир Муслим оглы

Теймуров Теймур Кямал оглы

(54) Водозаборное сооружение для горных рек.

(57) Изобретение относится к гидротехнике, а именно, к водозаборным сооружениям для горных рек и может быть использовано при орошении и водоснабжении.

Сущность изобретения в том, что в водозаборном сооружении для горных рек, включающее плотину с поплавковой камерой, над которой установлен крышевидный затвор, поплавок, размещённый в поплавковой камере и соединённый с крышевидным затвором, водозаборную решётку и отводящий водовод, причём поплавок сообщен с верхним и нижним бьефами, подпитывающими и сбросным водоводами, дополнительно в плотине за крышевидным затвором выполнена водозахватная камера с отражательным щелевым козырьком, к которой подключён отводящий водовод, решётка расположена над водозахватной камерой, а нижняя створка крышевидного затвора выполнена с запорным щитом, расположенным в водозахватной камере под решёткой, причём козырёк расположен над решёткой консольно с верховой стороны водозахватной камеры и выполнен длиной (0,2-0,4) ширины водозахватной камеры.

Благодаря изобретению – обеспечивается устойчивый водозабор из горных рек.

(21) N 99/001431

(22) 02.12.98.

(51) E 21 B 17/10

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Həsənov Ramiz Əliş oğlu

Məmmədov Ələddin Aşot oğlu

Çiçinadze Aleksandr Nodarievici

Şirəliyev İsgəndər Yavər oğlu

(54) Mərkəzləşdiriji-stabilizator.

(57) Mərkəzləşdiriji-stabilizator neft-qaz istehsalı sənayesinə aiddir və quyu şəraitində qazma alətinin mərkəzləşdirilməsinə, qazılan quyunun traektoriya parametrlərinin etibarlılığının təmin edilməsi və operativ idarə edilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Təklif olunan qurğu gövdə, tutuju və qapayıcı düyünlər ibarət olub onunla fərqlənir ki, stabilizatorun mərkəzləşdirijinin xarici səthində “qaranquş quyruğu” profilli çıxıntıları olan gövdəsi hər iki ujunda konus genişlənmələri olan daxili deşiklə hazırlanmış, bundan əlavə gövdə yuxarı konus genişlənmədə silindrik səth üzərində uyğun profilli spiral tutuju elementlə, digər ujunda isə dayaq oymağı üzərində yığılmış istiqamətləndiriji pazlar vasitəsilə işçi vəziyyətə sinxron olaraq çıxarılan qapayıcı prizmatik pazlar vasitəsilə bərkidilmiş, həm də qapayıcı və istiqamətləndiriji pazlar daxili səthində “qaranquş quyruğu” profilli girintiləri olan və gövdənin eyni profilli çıxıntıları üzərinə geydirilən stabilizatorun mərkəzləşdiriji elementlə əlaqədə olmaq imkanına malikdir.

Spiral tutuju düyünün elementləri olan həm gövdə, həm də spiral mərkəzi oxa nəzərən maillik bujağı $\alpha_1=(3\div 9)^0$ olan və konsentrik yerləşdirilmiş daxili $\alpha_2=(1\div 3)^0$ və xarici $\alpha_3 < 1^0$ qədər maillik bujaqları olan kəsik konuslar arasında açılmış spiral novlarla təjhiz edilmişdir.

Prizmatik pazlar mərkəzi oxa nəzərən, $\alpha_4 < 3^0$ və oxa perpendikulyar istiqamətə nəzərən $\alpha_5 < 3^0$ maillik bujaqlarına malikdir.

Beləliklə qurğunun tutuju düyünü onun reaktiv qüvvələr təsirindən açılmasının qarşısını alan və iş prosesində texnologiyaya bərkiməsinə imkan verən qarayıçı düyün ilə təjhiz edilmişdir.

Nəticədə stabiliziriji-mərkəzləşdirijinin qazma kəmərinin aşağı hissəsinin konstruksiyasında etibarlı tuşlanması və traektoriya parametrlərinə uyğun oriyentasiyasının dəyişdirilməsi təmin edilir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi

(72) Gəsanov Rəmiş Əliş oğlı

Məmədov Ələddin Əşot oğlı

Çiçinadə Ələksəndr Nodəriyəviç

Şirəliyev İskəndər Yəvər oğlı

(54) Stabilizator-çentrator.

(57) Stabilizator-çentrator əhatəyə alır neftqazdaşdırıcı sənaye üçün, və məqsətlənmişdir çentrirəvanıya çurilniy qurğusunun v skvazinə v əbsəçənə nədəjnəstə v əpativnəstə əvərlənəni parametrləri traektoriyi çurəçəyisə skvaziniy.

V əvərlənmiş qurğudə korpus çəvərlənmiş ç vətərniy skvazniy əvərlənmiş çurilniy qurğusunun v skvazinə v əbsəçənə nədəjnəstə v əpativnəstə əvərlənəni parametrləri traektoriyi çurəçəyisə skvaziniy. V əvərlənmiş qurğudə korpus çəvərlənmiş çurilniy qurğusunun v skvazinə v əbsəçənə nədəjnəstə v əpativnəstə əvərlənəni parametrləri traektoriyi çurəçəyisə skvaziniy. V əvərlənmiş qurğudə korpus çəvərlənmiş çurilniy qurğusunun v skvazinə v əbsəçənə nədəjnəstə v əpativnəstə əvərlənəni parametrləri traektoriyi çurəçəyisə skvaziniy.

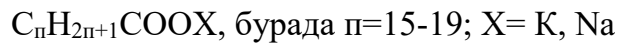
V nəticədə təmin edilir stabiliziriji-mərkəzləşdirijinin qazma kəmərinin aşağı hissəsinin konstruksiyasında etibarlı tuşlanması və traektoriya parametrlərinə uyğun oriyentasiyasının dəyişdirilməsi.

-
- (21) N 96/000756
 (22) 08.04.96.
 (51) E 21 B 21/06, J 09 K 7/00
 (71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu
 (72) Fərzəliyev Fuad Məjid oğlu
 Məmmədov Məmməd Rza Fərəj oğlu
 Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu
 Əliyev Məmməd Qulu Ağabala oğlu
 Kərimov Kamal Teymur oğlu
 Səlimov Qəzənfər Jamal oğlu
 Abbasova Mələhət Tələt qızı
 İsmayılov Şamxal İsmayıl oğlu
 Məmmədov Sabir Əli oğlu
 Kərimov Əli Qaraş oğlu
 Bayramova Şahnaz Səfər qızı
- (54) Su əsasında gilli qazıma məhlullarının özlülüyünü aşağı salan reagent.
- (57) İxtira, qazıma sahəsinə aid olub, neft-qaz sənayesində dərin kəşfiyyat və istismar quyularının qazımasında istifadə edilə bilər.
 İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, 0,15-0,5 kütlə miqdarında ümumi formulu,
 $S_p N_{2p+1} SOOX$, burada $p=15-19$; $X= K, Na$
 olan yağ turşuların qələvi duzların gilli qazıma məhlulun özlülüyünü azaldan reagent kimi, istifadəsidir.
 Nəticədə, ixtiraya görə gilli qazıma məhlulun özlülüyünün aşağı salan reagentlərin arsenalını artırır.
- (71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики
 (72) Фарзалиев Фуад Меджид оглы
 Мамедов Мамед-Рза Фарадж оглы
 Фарзалиев Вагиф Меджид оглы
 Алиев Мамед-Гулу Агабала оглы
 Керимов Кямал Теймур оглы
 Салимов Газанфар Джамал оглы
 Аббасова Малахат Талет кызы
 Исмаилов Шамхал Исмаил оглы
 Мамедов Сабир Али оглы
 Керимов Али Гараш оглы
 Байрамова Шахназ Сафар кызы

(54) Понижитель вязкости глинистых буровых растворов на водной основе.

(57) Изобретение относится к области бурения и может быть использовано в нефтегазовой промышленности при бурении глубоких разведочных и эксплуатационных скважин.

В качестве понизителя вязкости глинистых буровых растворов (ГБР) на водной основе предложены щелочные соли жирных кислот общей формулы:

в количестве 0,15-0,5% масс. (в пересчёте на сухое вещество) от объёма раствора.

Благодаря изобретению расширяется арсенал средств предназначенных для понижения вязкости ГБР.

(21) N 98/001023

(22) 06.12.95.

(51) E 21 B 31/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Həsənov Asif Pənah oğlu

Həsənov Tofiq Mustafa oğlu

Kamilov Mirnağı Ağaseid oğlu

Aydınov Soltan Lətif oğlu

(54) Universal quyu qurğusu.

(57) İxtira neft sənayesi texnikasına, xüsusən quyuların əsaslı və jari təmirinə, daha dəqiq, qum tıxajlarının ləğv edilməsinə aiddir.

İxtirada qoyulmuş məsələ qum tıxajının yuyulmasından təmizlənməsinə və ya əksinə keçilməsinin texniki imkanlarını təmin etmək yolu ilə qurğunun iş effektivliyini artırmaqdır.

Qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, gövdədən, kvadrat borudan, sovuruju, vuruju və drenac klapanlarından, porşəndən, silindrdən, birləşdiriji keçirijidən ibarət qurğu əlavə olaraq silindrin daxilində sovuruju və vuruju klapanların arasında porşənlə birləşdirilmiş bayanet mexanizmi ilə təjhiz olunur ki, bununla da klapanlar quyu ağzından yuma borularının hərəkəti ilə idarə olunurlar.

Məsələnin bu jür həllinin texniki nəticəsi onunla ifadə olunur ki, boruları qaldırmadan iki əməliyyat-yuma və təmizləmə aparmaq mümkün olur, daha doğrusu, lazım gəldikdə yumadan təmizləməyə və əksinə keçmək mümkün olur.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Gəsanov Asif Pənax oğly

Gəsanov Tofik Məstafa oğly

Kamilov Mirnağı Ağaseyd oğly

Aydynov Soltan Lyaţif oğly

(54) Универсальное скважинное устройство.

(57) İzobretənie otnositsya k tekhnike neftyanoy promyshlennosti, v chastnosti k kapitalnomu i tekushemu remontu neftyanых i gazovых skvazhin, osobenno pri likvidatsii peschannyx probok.

Zadachey izobreteniya yavlyetsya povysheniye effektivnosti primeneniya ustroystva putem obespecheniya tekhnicheskoy vozmozhnosti perekhoda ot promyvki probok k chistke i naoborot.

Postavlenneya zadacha reshaetsya tem, chto ustroystvo, sostoyashcheye iz korpusa, kvadratnoy trubyy, vsasyvayushchego, nagnetatel'nogo, drenajnogo klapanana, porshnya, tsilindra, prisoedinitel'nogo perevodnika, dopolnitel'no osnashchennno baynetnym mexanizmom, raspolozhennym vnutyri tsilindra mezhdu vsasyvayushchim i nagnetatel'nym klapanom, prisoedinyennym k porshnyu i etim zhe klapanom s vozmozhnosty upravleniya poslednim s usty'a skvazhiny posredstvom dvizheniya kolonny promyvочных труб.

Effektivnost' ustroystva zaklyuchayetsya v obespechenii tekhnicheskoy vozmozhnosti bez neobxodimosti pod'yema trub совмещать две операции – промывку и чистку, т.е. при необходимости переходить от процесса промывки к процессу чистки или наоборот.

(21) N 98/001036

(22) 29.02.96.

(51) E 21 B 33/13

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Bağırov Mikail Kazım oğlu

Hüseynov Oqtay Xəlil oğlu

İbrahimov Oqtay Mirzağa oğlu

Əfəndiyev İbrahim Yusif oğlu

Tahirov Tahir Rasim oğlu

(54) Eyni vaxtda lay sularının təjrid olunması və quyudibi ətrafının bərkidilməsi üsulu.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusən quyudibi sahəsi süxurlarının bərkidilməsi və quyuya su axınının məhdudlaşdırılması və təjrid olunması üsullarına aiddir.

İxtirada qoyulmuş əsas məsələ laya ardıcıl olaraq birləşdiriji və sutədrijediji kimi polimer kompozisiyası və çökdürüjü kimi duz turşusu və ya minerallaşmış su (lay və ya dəniz suyu) vurmaqla keçiriji, bərabər möhkəmliyi və dözümlülüüyü olan sədd yaratmaqla həll olunur.

İstifadə edilən üsulun effekti qum tıxajının və su axınının azaldılması ilə əldə edilir. Bunun hesabına təmirarası işləmə müddəti çoxalır, ştanq nasoslarının sərfi və neftin itgisi azalır.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Sənaye Agentliyi və Azərbaycan Dəniz Neft Sənayesi Nazirliyi
 Проектный Институт Нефтяной Промышленности

(72) Багиров Микаил Кязим оглы

Гусейнов Октай Халил оглы

Ибрагимов Октай Мирзага оглы

Эфендиев Ибрагим Юсиф оглы

Таиров Таир Расим оглы

(54) Способ одновременного крепления пород призабойной зоны и ограничения притока пластовых вод.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности к способам крепления пород призабойной зоны, ограничения изоляции водопритоков в скважину.

Задачей изобретения является повышение эффективности способа крепления. Данная задача решается созданием проницаемого, разнопрочного и устойчивого барьера, путём последовательной закачки в пласт связывающего и водоограничивающего вещества – полимерной композиции и осадителя – соляной кислоты или минерализированной (пластовой или морской) воды.

Эффект от применения способа получается за счёт частичного или полного прекращения пробкообразования и водопритоков. Вследствии этого увеличивается межремонтный период работы скважин, уменьшается расход штанговых насосов и потери нефти.

(21) N 96/000848

(22) 12.09.96.

(51) E 21 B 33/138

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

Bağirov Mikail Kazım oğlu

Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

Əlsəfərova Mətanət Eldar qızı

Əhmədov Fariz Fikrət oğlu

(54) Layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üçün tamponac məhlulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə, əsasən də qum təzahürü ilə işləyən neft və qaz quyularının quyudibi ətrafının bərkidilməsinə aiddir.

İxtiranın əsas məsələsi tamponac məhlulunun keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və yüksək bərkliyə malik olan keçirici səth yaradılmasıdır.

Qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, tərkibində portlandsement, su və dolduruju olan tamponac məhlulunda, dolduruju kimi aşağıdakı tərkibdə (küt.%) ferromaqnit süxurları, məsələn maqnetit işlədilir:

Portlandsement	45-50
Ferromaqnit hissəjilər	10-15
Su	qalanı

İxtiradan alınan müsbət səmərə: yüksək möhkəmlikli maneə yaranır və qum təzahürünün qarşısı alınır. Bunun nətişəsində qum təzahürü ilə işləyən quyuların təmirarası iş müddəti artır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности

(72) Хасаев Ариф Муртуз Али оглы

Багиров Михаил Кязим оглы

Кязимов Шукюрели Паша оглы

Алсафарова Матанат Эльдар кызы

Ахмедов Фариз Фикрет оглы

(54) Тампонажный раствор для крепления призабойной зоны пласта.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности к креплению призабойной зоны пескопроявляющих нефтяных и газовых скважин.

Задачей изобретения является улучшение качества тампонажного раствора и создание высокопрочного и проницаемого барьера.

Поставленная задача решается тем, что в известном тампонажном растворе, включающем портландцемент, воду и наполнитель, в качестве наполнителя используют гранулированную ферромагнитную породу, например магнетит со следующим составом (мас. %):

Портландцемент	45-50
Гранулированный ферромагнит	10-15
Вода	остальное

Эффективность способа крепления определяется созданием высокопрочного барьера и прекращением пробкообразования, приводящих к увеличению межремонтного периода работы скважин.

(21) N 96/000704

(22) 26.06.95.

(51) E 21 B 33/438

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Axundov Fətəli Abbas oğlu

Asadov Ziyafəddin Həmid oğlu

Ağazadə Ələsgər Dadaş oğlu

(54) Qazıma zamanı quyuda udan layı izolə etmək üçün üsul.

(57) İxtira neft və qaz quyuların qazılması sahəsinə aiddir və qazıma məhlulunun udulması zamanı istifadə oluna bilər.

İxtira qazıma zamanı udan layların izolə edilməsinin effektivliyinin artırılması məqsədini daşıyır.

Udan intervalı təyin etməkdən, izoləediji məhlulun quyuya vurulmasından və saxlanma müddətini gözləməkdən ibarət olan qazıma zamanı quyuda udan layın izolə edilməsi üçün üsul onunla fərqlənir ki, izoləediji məhlulu və 5%-li kalsium xlor su məhlulu ayrı və ardıcıl olaraq qazıma boruları ilə və həlqəvi fəza ilə udan zonaya vurulur, izoləediji məhlulun tərkibini təşkil edən inqridiyent nisbətləri göstərilir, kütlə %: bentonit gil tozu – 10%, suda həll olunan oksipropilenləşmiş poliakril turşusunun polimeri – 2%, qalanı – su.

İxtiranın tətbiqi nəticəsində qazıma məhlulunun udulmasının ləğvinə sərf olunmuş vaxtın və vəsaitin azalması hesabına iqtisadi səmərə alınır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности

(72) Ахундов Фатали Аббас оглы

Асадов Зияфеддин Гамид оглы

Ага-заде Алескер Дадаш оглы

(54) Способ изоляции поглощающего пласта при бурении скважин.

(57) Изобретение относится к области бурения нефтяных и газовых скважин и может быть использовано при борьбе с поглощениями бурового раствора.

Задачей изобретения является повышение эффективности изоляции поглощающих пластов при бурении скважин.

Способ изоляции поглощающего пласта, включающий определение интервала поглощения, закачку изолирующего раствора и выдержку во времени, изолирующий раствор закачивают с 5%-ым водным раствором хлористого кальция с отдельной последовательной подачей их через колонну бурильных труб и затрубное пространство, причём в качестве изолирующего раствора используют раствор при следующем соотношении компонентов, мас. %: бентонитовый глинопорошок – 10%, водорастворимый полимер оксипропилированной полиакриловой кислоты – 2%, вода – остальное.

Положительный эффект от использования предлагаемого способа обусловлен экономией затрат времени и материальных средств на ликвидацию поглощения бурового раствора, обусловленного повышением прочности изолирующего экрана в порах пласта с сохранением его коллекторских свойств.

(21) N 98/001041

(22) 23.07.96.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu “Dənizneftqazlayihə”

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Jəfərov Telman Muxtar oğlu

İsmayılov Sərxan Jəfər oğlu

(54) Qazlift qurğusu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə, daha dəqiqi quyunun öz qazı hesabına fəaliyyət göstərən fasiləli qazlift qurğusuna aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, qaz toplanan qoruyucu kəmərlər boruları, qazlift və əks klapanla təhiz edilmiş qaldırıcı boruları və onun daxilində konsentrik yerləşdirilmiş mərkəzi borulardan ibarət qazlift qurğusunda əks klapan qazlift klapanından aşağıda yerləşdirilmişdir və hidravlik əlaqələndirilmişdir, eyni zamanda mərkəzi konsentrik borular

qaldırılı boruların yuxarı hissəsində yerləşdirilmiş və quyunun ağzından asılmışdır.

İxtiranın məqsədi sadə konstruksiyalı, istismar etibarlılığı yüksək olan qazlift qurğu yaratmaqdır.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Джафаров Тельман Мухтар оглы

Исмайлов Сархан Джафар оглы

(54) Газлифтная установка.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, более конкретно, к внутрискважинным газлифтным установкам, функционирующим собственным газом скважины.

Сущность изобретения заключается в том, что в газлифтной установке, содержащей обсадную колонну, выполненную в виде газового накопителя, подъемной трубы с газлифтным и обратным клапанами, центральной трубы концентрично установленной в подъемной трубе, при этом обратный клапан расположен ниже газлифтного клапана в подъемных трубах и гидравлически сообщается с ним, а центральная концентричная труба размещена выше газлифтного клапана и подвешена к устью скважины.

Благодаря изобретению создается упрощенная конструкция газлифтной установки и повышается её эффективность.

(21) N 97/000895

(22) 22.08.95.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Hüseynov Fazil Muxtar oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

(54) Fasiləsiz qazlift qurğusu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aiddir və öz qazının enerjisinin köməyi ilə quyuların fontanvurma müddətini artırmağa imkan yaradır.

İxtiranın mahiyyəti qaz toplanan həjm kimi qoruyucu kəmə, paker, qazlift klapanları, konsentrik yerləşdirilmiş əks qapalı radial boruqla boruarxası fəza ilə əlaqələndirilmiş borudan ibarətdir.

Təklif edilən ixtiranın tətbiqi quyunu kənar enerjiden istifadə etmədən öz qazının enerjisi ilə dövri fontan rejimində istismar etmək imkanı verir.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Гусейнов Фазиль Мухтар оглы

Нуриев Нури Буниат оглы

(54) Устройство для периодического газлифта.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности, к установкам для периодического газлифта.

Сущность изобретения заключается в том, что в установке состоящей из приёмного клапана, пакера, газлифтного клапана, камеры накопления, лифтовых труб, штуцера в газонагнетательной линии и обратного клапана установленного в выкидной линии.

Применение установки в скважинах позволяет значительно сокращать расход рабочего агента, упростить эксплуатацию, обслуживание подобных установок.

(21) N 97/000949

(22) 23.05.95.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"

(72) Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu

Janəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu

Mehdiyev Əli Məmməd oğlu

Həsənov Ələddin Səməd oğlu

Nesterenko Vladimir İvanoviç

(54) Nasos quyularından qumun çıxarılması üçün qurğu.

(57) İxtira neft-qaz çıxarma sənayesinə, xüsusi halda neft quyularının nasos vasitəsi ilə istismarına aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, nasosun ştanqı ilə əlaqədə olan çubuq üzərindəki işkil və dayaq vinti vasitəsi ilə hərəkətə gətirilən bir-birinin əksi istiqamətdəki ujlarda bir istiqamətli yarımduftaya malik ötürüjü mexanizmi olan konsentrik yerləşmiş və səthlərində vintvari yarığa malik oymaqlarla diyirjəkli yastıqlar vasitəsi ilə əlaqələndirilmiş, üzərində vintvari şnek yerləşən gövdəyə malik qurğu vasitəsi ilə nail olunur.

Təklif olunan qurğu qum gətirən neft quyularında ştanqlı dərinlik nasosları üzərində qum tıxajının yaranmasının qarşısını alır, bununla da ştanqlı dərinlik nasoslarının təmirlər arası müddətini uzadır və ştanqlı dərinlik nasosları vasitəsi ilə neft hasilatının maya dəyərini azaldır.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Сулейманов Алекпер Багир оглы

Мамедов Кямил Гудрат оглы

Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы

Мехтиев Али Мамед оглы

Гасанов Аладдин Самед оглы

Нестеренко Владимир Иванович

(54) Устройство для выноса песка из насосных скважин.

(57) Изобретение относится к области нефтегазодобывающей промышленности, в частности к насосной эксплуатации нефтяных скважин.

Сущность изобретения заключается в том, что в устройстве содержащем корпус, причём корпус выполнен с винтовым шнеком, который взаимодействует с помощью подшипников качения с концентрично расположенными втулками, на поверхностях которых нарезаны винтовые пазы, а на противоположных концах расположены передаточные механизмы с однонаправленными полумуфтами; эти втулки также взаимосвязаны с помощью шпонки и установочного винта со штоком устройства, которые взаимосвязаны со штангами насоса.

Предложенное устройство предотвращает пробкообразование над штанговым скваженным насосом в пескопроявляющих скважинах, тем самым приводит к увеличению межремонтного срока насоса и уменьшению себестоимости добычи нефти скважинным насосным способом.

(22) 15.03.95.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Paşayev Nadir Hacığa oğlu

(72) Paşayev Nadir Hacığa oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

İbrahimov Səyyad Jabbar oğlu

Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu

Şirinzadə Alçın Əliiskəndər oğlu

Nuriyev Nuri Bünyad oğlu

Əliyev Vüqar Vilen oğlu

(54) Neft hasilatı üçün üsul və kürəvi pluncerli qurğu.

(57) İxtira neft və qaz sənayesinə, xüsusən qaldırıcının məhsuldarlığının artırılması və iş reciminin sabitləşdirilməsi məsələlərinin həllinə yönəldilmiş üsul və qurğulara aiddir.

İxtiranın məqsədi qaldırıcının məhsuldarlığının artırılması, iş reciminin sabitləşdirilməsi və quyuyu dibində qum tıxajı olduqda süzgeç hissəni birinci sıra boruları vasitəsilə dibə qədər yumaqdan ibarətdir.

İşçi agenti boru kəmərlərinin həlqəvi sahəsinə verən, qaz-mayə qarışığını qaldırıcı borular vasitəsilə qaldıran və hərəkətdə olan disperqatorlarla borularda qalxan qarışığı dispersiya edən neft hasilatı üsulunda, qarışığın quyunun dibindən ağzına qədər dispersiya olunması və qaldırılması kameralarının daxilində yerləşdirilən ardıcıl olaraq içiboş kürəvi pluncerlərdən piston kimi istifadə etməklə yerinə yetirilir, quyuyu dibində qum tıxajı olduqda isə yuyucu mayeni birinci sıra borularından, boru başlığı və birinci sıra borularının daxili səthi arasında qalan aralıq sahədən və həmçinin quyuruq borularındakı süzgeçin deşiklərindən vurmaqla qum tıxajı yuyulur, qum isə boru arxasından xaric olur.

Üsulun icra olunması üçün, istismar kəmərinin daxilində qaldırıcı boru kəmərləri, nasos-kompresor borularının muftlu birləşmələrində yerləşdirilən oturajaqlardan yaradılan kameraların daxilində qoyulan içiboş bütöv kürələrdən ibarət qurğuda oturajaqların aşağı və yuxarı hissələrində qaz mayə qarışığının keçməsi üçün yarıqlar açılmışdır, onlar birinci və ikinci sıra boruların muftlu birləşməsində yerləşdirilir, ikinci sıranın başlığından başlayaraq nasos-kompresor boruları və kürəvi pluncerlər arasında qalan həlqəvi sahə tədrijən azaldılır, quyuruq borularının birinci sıranın yuxarı borularının daxilində hərəkət etməsi üçün onlar boru vasitəsilə bu sıranın sonundakı borudan sərbəst asılmışdır, quyuruq borularının sonu isə quyuyu süzgeçinin aşağı hissəsində yerləşdirilmişdir.

(71)(73) Пашаев Надир Гаджиага оглы

(72) Пашаев Надир Гаджиага оглы

Сулейманов Алекпер Багир оглы
Курбанов Афер Осман оглы
Расулов Асиф Мухтар оглы
Ибрагимов Сайяд Джаббар оглы
Гурбанов Рахман Алискендер оглы
Ширин-заде Алчин Алискендер оглы
Нуриев Нури Буниат оглы
Алиев Вугар Вилен оглы

(54) Способ и устройство с шаровым плунжером для добычи нефти.

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности, а именно к способам и устройствам для добычи нефти, обеспечивающим повышение производительности и стабилизацию работы подъёмника.

Сущность способа газлифтной добычи нефти из скважины включает подачу рабочего агента в кольцевое пространство труб, подъём газожидкостной смеси по колонне подъёмных труб и диспергирование в них восходящего потока газовых пузырьков, причём диспергирование и подъём газожидкостной смеси с забоя скважины до устья производят последовательно с помощью полых шаров-плунжеров в качестве пистона, а при наличии песчаной пробки на забое скважины её вымывают путём подачи промывочной жидкости по трубам первого ряда через образовавшийся зазор между трубной головкой и внутренней поверхностью труб первого ряда большого диаметра, а также через отверстия фильтра хвостовых труб с выходом песка через затрубное пространство.

Сущность устройства для осуществления способа содержит колонну лифтовых труб, размещённую внутри эксплуатационной колонны диспергатора в виде полых шаров, размещённых в камерах, образованных между сёдлами, установленными в муфтовых соединениях насосно-компрессорных труб. Сёдла имеют пазы в нижних и верхних частях для пропуска газожидкостной смеси и установлены в муфтовых соединениях труб и второго рядов, причём кольцевые площади между полыми шаровыми плунжерами и насосно-компрессорными трубами, начиная с башмака второго ряда, постепенно уменьшаются, а хвостовые трубы с возможностью перемещения внутри верхних труб первого ряда с помощью трубной головки, а нижний конец хвостовых труб расположен против нижних отверстий скважинного фильтра.

Изобретение обеспечивает повышение производительности и стабилизацию режима работы подъёмника, а при наличии песчаной пробки на забое – промывки фильтровой части скважины с помощью труб первого ряда.

(21) N 97/000988

(22) 03.05.95.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Əliyev Nazim Şamil oğlu

Rzayev Vahid Kamil oğlu

(72) Rzayev Vahid Kamil oğlu

Abdinov Vaqif Yunus oğlu

Axundov Ramiz Nəriman oğlu

Əliyev Nazim Şamil oğlu

(54) Quyudan boruları qaldırdıqda mayenin səpələnməsinin qarşısını almaq üçün qurğu.

(57) İxtira neft hasilatına xüsusi ilə quyuların yeraltı və əsaslı təmirlərinə aiddir. Ondan həmçinin quyuların qazılması zamanı da istifadə etmək olar.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, qurğu iki silindrdən ibarətdir, onlardan biri – aşağıdakı hərəkət etməyən – xarici, digəri yuxarı, yuxarıdakı hərəkət edən daxili, bu silindrə parallel qoyulan çubuqlar yuxarı hissədə silindrə bərkidilmişdir, özül üzərində borulardan boşaldılan mayeni toplayan və kənar edən kanal açılmışdır, silindrin aşağı və yuxarı normal hərəkətini təmin etmək üçün, qısa borujuğun daxilində lay qoyulur. Yuxarı silindri işçi vəziyyətində saxlamaq üçün qısaborujuğun yuxarı hissəsində açılmış dəliyin köməyi ilə bura çubuqlar qoyulur.

İxtiraya görə qurğunun konstruksiyası sadələşir.

(71)(73) Алиев Назим Шамиль оглы

Рзаев Вахид Камиль оглы

(72) Рзаев Вахид Камиль оглы

Абдинов Вагиф Юнис оглы

Ахундов Рамиз Нариман оглы

Алиев Назим Шамиль оглы

(54) Устройство для предотвращения разбрызгивания жидкости при подъёме труб из скважины.

(57) Изобретение относится к добыче нефти, в частности к подземному и капитальному ремонту скважин, а также его можно использовать при бурении.

Сущность изобретения заключается в том, что в устройстве состоящего из двух цилиндров, причём нижний из них – неподвижный, внутренний, а другой верхний – подвижный, наружный, к цилиндру параллельно установлены стержни и они верхней частью цилиндра жёстко соединены, нижний цилиндр и параллельно к нему размещённые патрубки жёстко закреплены на основании наполненном жидкостью кожуха, для обеспечения нормального движения вниз и вверх на патрубках размещены пружины.

Благодаря изобретению упрощается конструкция устройства при подъеме труб из скважины.

(21) N 97/000990

(22) 23.04.95.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Əliyev Nazim Şamil oğlu

(54) Mayenin qaldırılma üsulu.

(57) İxtira neft-qazçıxarma sənayesinə, xüsusən qazlift quyularına aiddir.

İxtiranın məqsədi qazlift quyularının istismarında bu qazlardan işçi agent kimi istifadə edilməsidir.

Üsulun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, neft və tüstü qazları quyuya vurulur, harada tüstü qazı kimi karbon qazı 10-15 və azot 85-90% miqdarda istifadə edilir.

Müsbət səmərə aşağıdakılardan ibarətdir: stabil olmayan emulsiyalı neft oksigenin olmaması nəticəsində partlayış təhlükəsi kənar edilir, karbon qazını və azotu almaq üçün qiymətli neft, neft məhsullarının və qazın yandırılması tələb olunmur.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности

(72) Алиев Назим Шамиль оглы

(54) Способ лифтирования жидкости.

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности, в частности к газлифтной эксплуатации скважин.

В предлагаемом способе лифтирования жидкости количественный состав смеси газов, составляют из углекислого газа (CO₂) 10-15% и азота (N₂) 85-90%.

Задача изобретения заключается в использовании этих газов в качестве рабочего агента при эксплуатации скважин.

Источником этих газов являются ГРЭС и другие промышленные предприятия.

Сущность способа заключающаяся в закачке в скважину нефти и дымовых газов, где в качестве дымовых газов используют углекислый газ и азот, при следующем соотношении в объём.,% CO₂-10-15, N-85-90.

Положительный эффект складывается из следующего: нестабильная нефтяная эмульсия, из-за отсутствия кислорода исключает взрывоопасность и не требуется сжигание ценного топлива, такого как нефть, нефтепродукты и газ.

(21) N 99/001242

(22) 09.09.98.

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Əhmədov Bayram Hacıbala oğlu

Qasımov Məmməd həsən Səttar oğlu

Rzabəyov İdris İbrahim oğlu

Jəfərov Telman Muxtar oğlu

Əliyev Yunis Xasay oğlu

(54) Fontan quyularının istismarı üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olub, məhz neft quyularının fontan üsulu ilə istismarına aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, təqdim edilən üsulda liftin istifadəsindən, fontan armaturası ilə quyuağzını hermetikləşdirilməsində, NÖJ və quyuağzı ştutseri vasitəsilə quyunun istismar recimi tənzimlənməsində, harada əvvəljədən fontanlaşdırılmanı təmin edən lay qazının həjmini müəyyən edilir.

İxtiranın məqsədi – alçaq lay təzyiqi və həll olmuş qaz reciminə malik fontan quyularının istismarının səmərəsini artırmaqdan ibarətdir.

(71)(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

Сулейманов Алекпер Багир оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Нуриев Нури Буниат оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Ахмедов Байрам Гаджибала оглы

Касимов Мамедгасан Саттар оглы

Рзабеков Идрис Ибрагим оглы

Джафаров Тельман Мухтар оглы
Алиев Юнис Хасай оглы

(54) Способ эксплуатации фонтанных скважин.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности, к фонтанному способу эксплуатации нефтяных скважин.

Сущность способа включающее применение лифта, герметизацию устья скважины фонтанной арматурой, регулирование режима эксплуатации с помощью КИП и устьевого штуцера, где предварительно определяют наличие объёма пластового газа обеспечивающего фонтанирование.

(21) N 98/001053

(22) 21.10.97.

(51) E 21 B 43/07

(71)(73) Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

(72) Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

Şixiyev Mədət Nuh oğlu

Məmmədov Nazim Həsən oğlu

Yusifov Rauf Əli Yusif oğlu

Sarıyev Sədaqət Qara oğlu

Babayev Rəvan Jəfər oğlu

Məmmədov Rafiq Bəhram oğlu

(54) Neft layın işlənməsi üsulu.

(57) İxtira neftçıxarma sənayesinə aid olub neft yataqlarının işlənməsində tətbiq olunur.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, ionogen və qeyri-ionogen SAM vurulmasından ibarət olan neft laylarının işlənməsi üsulunda laya, layın məsaməli həjminin 2,25-2,5 qədərində 550-600 ersted güjündə maqnit sahəsiylə işlənmiş 0,02-0,025 qatılığında ionogen SAM-ın məhlulu vurulur.

İxtiranın iqtisadi səmərəsi layın neftvermə qabiliyyətinin artması və SAM-a qənaət olunmasından alınır.

(71)(73) Кязимов Шукюрали Паша оглы

(72) Кязимов Шукюрали Паша оглы

Шихиев Мадат Нух оглы

Мамедов Назим Гасан оглы

Юсифов Рауф Али Юсиф оглы

Сарыев Садагят Гара оглы
 Бабаев Раван Джафар оглы
 Мамедов Рафик Бахрам оглы

(54) Способ разработки нефтяного пласта.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, конкретно, к разработке нефтяных месторождений.

Сущность изобретения заключается в том, что в способе разработки нефтяного пласта, включающем закачку водного раствора ионогенного и неионогенного ПАВ, в пласт закачивают раствор ионогенного ПАВ с концентрацией 0,02-0,025, обработанный магнитным полем с напряжённостью 550-600 эрстед в количестве равным 2,25-2,5 части порового объёма пласта.

Технико-экономическая эффективность способа следует из увеличения нефтеотдачи пласта и сокращения расхода ПАВ.

(21) N 98/001097

(22) 01.05.98.

(51) E 21 B 43/11

(76) Əskərov Mikail Məmməd oğlu

Məmmədov Faiq Zahid oğlu

Süleymanov Arif Ələkbər oğlu

(54) Neft çıxarma üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sahəsinə, xüsusən müxtəlif tipli nasos qurğularının köməyi ilə quyulardan mayenin çıxırılması üsuluna aiddir.

İxtirada qarşıya qoyulan məsələ – istismar kəməri və qaz-qum lövbərləri (separator) arasında hermetikləşmiş boruarxası (boruarası) fəzada ayrılan qazdan istifadə edərək neft çıxarma üsulunun işlənməsidir.

Göstərilən məsələ quyudan neftin hasilatı üsulunda dərinlik nasosunun işinə qazın və qumun zərərli təsiri olduqda boruarxası fəza ilə atqı xəttini birləşdirən tənzimləyici klapana təhiz olunmuş hermetikləşmiş quyuağzında maye seçimi aparılması, dərinlik nasosları qaz-qum lövbərilə qazəksetdiriji ilə təhiz olunmuş lift boruları ilə nail olunur.

Quyunun iş recimindən asılı olaraq tənzimləyici klapanın varlığı, ya boruarxası fəzada yığılan qazdan dərinlik nasosu ilə çıxarılan mayenin əsas hərəkətveriji qüvvəsi kimi istifadə etməyə, ya da dərinlik nasosunun işinə qazın zərərli təsiri olduqda onu atqı xəttinə hissə-hissə buraxmağa imkan verir.

- (76) Аскеров Микаил Мамед оглы
 Мамедов Фаиг Захид оглы
 Сулейманов Ариф Алекпер оглы
 (54) Способ добычи нефти.

(57) Изобретение относится к области нефтедобычи, в частности к способу при котором осуществляется подъём жидкости из скважины с помощью насосных установок различных типов.

Задача изобретения – разработка способа добычи нефти с использованием газа выделяемого в герметизированном межтрубном пространстве между эксплуатационной колонной и газопесочным якорем.

Указанная задача достигается тем, что в способе добычи нефти из скважин при наличии вредного влияния газа и песка на работу глубинного насоса отбор жидкости производится при герметизированном устье скважины, снабжённый регулирующим клапаном, соединяющим межтрубное пространство с выкидной линией; лифтовыми трубами с глубинным насосом и газопесочным якорем с газоотражателем. Наличие регулировочного клапана позволит в зависимости от режима работы скважины либо использовать накапливающийся в межтрубном пространстве газ, как источник движущей силы жидкости извлекаемой глубинным насосом, либо частично перепускать его в выкидную линию при вредном влиянии газа на работу глубинного насоса.

- (21) N 97/000893
 (22) 29.02.96.
 (51) E 21 B 43/18, 43/20, 43/112
 (71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu.
 (72) Bağırov Mikayıl Kazım oğlu
 Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu
 Rzayeva Fikriyyə Mirağa qızı
 Əliyev Yolçu Misir oğlu
 Nağıyev Arif Çərkəz oğlu
 Kazımov Şükürəli Paşa oğlu
 Abdullayeva Elmira Sabir qızı
 (54) Laya təsiretmə üsulu.
 (57) İxtira neft istehsalına, xüsusilə neftvermə əmsalının artırılmasına aiddir.

(72) Əhmədov Güloğlan Xanoğlan oğlu
 Abdinov Vaqif Yunis oğlu
 Axundov Ramiz Nəriman oğlu
 Əliyev Nazim Şamil oğlu
 İmanov Məmməd Məhərrəm oğlu

(54) Quyu qaz-qum separatoru.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusi ilə dərinlik nasoslarının qəbulunda qoyulan qoruyucu vasitələrə aiddir və qum tıxajlarının yuyulmasında separatoru qaldırmadan istifadə oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, separatoru qaldırmadan qum tıxajının yuyulması, sorma borusunun yuxarı hissəsində qoyulmuş klapanın, gövdənin yuxarı ujununda açılmış dəşiklərin, gövdənin aşağısına yivlə birləşdirilmiş şaquli kanalla nippelin köməyi ilə həyata keçirilir.

Quyu məhsulu (neft, su) qumla və qaz qabarjıqları ilə birlikdə ayrıqı gövdəsinin ujunu bağlanmış nippelin səthində açılmış şaquli kanallarla gövdəyə daxil olur.

Burada yuxarı uju yivlə keçirijiyə bərkidilən və aşağı uju isə nippelin səthində oturdulan sorma borusunun üzərində qoyulan qıf şəkilli qaz-qum kameralarının köməyi ilə nasosa daxil olan maye qaz və qumdan ayrılır.

Təklif olunan quyu qaz-qum ayırıcısının tətbiqi onun yüksək səmərəli olduğunu göstərdi.

(71)(73) Алиев Назим Шамиль оглы
 Абдинов Вагиф Юнис оглы
 Иманов Мамед Магеррам оглы

(72) Ахмедов Гюльоглан Ханоглан оглы
 Абдинов Вагиф Юнис оглы
 Ахундов Рамиз Нариман оглы
 Алиев Назим Шамиль оглы
 Иманов Мамед Магеррам оглы

(54) Скважинный газопесочный сепаратор.

(57) Изобретение относится к области нефтяной промышленности, в частности к защитным устройствам и может быть использовано при промывках песчаных пробок без подъема сепаратора.

Сущность изобретения заключается в том, что в скважинном газопесочном сепараторе содержащем корпус, переводник, ограничитель, диск, клапан, клапан выполнен в виде запорной шайбы, движение которой ограничено перегородкой и упорным кольцом, сепаратор дополнительно обеспечен всасывающей трубой, нижний конец которой упирается в ниппель с вертикальными каналами, закрученный в нижний конец корпуса.

Такое выполнение изобретения упрощает конструкцию и повышает надёжность сепаратора.

(21) N 99/001343

(22) 30.03.99.

(51) E 21 B 47/12

(76) Alxazov Siyavuş Məmmədiyə oğlu
Kazımov Elçin Arif oğlu

(54) Qazma məhlulunun özlülüyünün azaldılması üsulu və onun həyata keçirilməsi üçün qurğu.

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazılması, xüsusilə, qazma məhlullarının hazırlanması.

Məhlula reagent əlavə edərək onları gilqarışdırıjıda qarışdırmaqdan ibarət olan qazma məhlulunun özlülüyünün azaldılması üsulunun məğzi ondan ibarətdir ki, qazma məhlulu qurğudan keçirilir, burada o, maqnitlə işlənməyə məruz qoyulur, bu zaman məhlulun dövriyyəsi aşağıdakı kimi gedir – məhlul çəndən sorularaq qurğuya daxil olur, sonra oradan çıxaraq dayaqdan keçib qazma boruları ilə quyuya daxil olur, boruarxası fəzadan qayıdaraq növ vasitəsilə çənə tökülür və maqnit işlənməsinin yeni dövriyyəsi təkrar olunur.

Üsulu həyata keçirmək üçün korpus və maqnitləri özündə birləşdirən qurğunun məğzi ondan ibarətdir ki, ona yeni maqnitlər əlavə olunur, korpus silindrik formada hazırlanır, maqnitlər isə qurğunun korpusuna qaynaq olunmuş üçkünj tutujular vasitəsilə korpusun içərisində yerləşdirilmiş və bərkidilmiş ox boyu uzanan boruda yerləşdirilmişdir.

(76) Алхазов Сиявуш Мамедийя оглы

Кязимов Эльчин Ариф оглы

(54) Способ уменьшения вязкости бурового раствора и устройство для его осуществления.

(57) Изобретение относится к области бурения нефтяных и газовых скважин, в частности, приготовлению буровых растворов.

Сущность способа, включающего добавление реагента в раствор и перемешивание последнего в глиномешалке, заключается в том, что буровой раствор пропускают через устройство, где он подвергается магнитной обработке, при котором циркуляция раствора происходит следующим образом: раствор выкачиваясь из ёмкости входит в устройство, затем выходя из него, через стояк входит в бурильные трубы скважины, а выходя по затрубному пространству, раствор, через жёлоб вливается в ёмкость для повторного цикла магнитной обработки.

Сущность устройства для осуществления способа заключается в том, что оно дополнено новыми магнитами, корпус выполнен цилиндрическим, а магниты собраны на продольной осевой трубе, расположенной и закреплённой внутри к корпусу устройства через трёхгранных держателей, приваренных к корпусу устройства.

Bölmə F.

Mexanika, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsat, partlatma işləri.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(21) N 99/001217

(22) 16.10.97.

(51) F 02 M 45/00

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Əfəndiyev Vahid Sədrəddin oğlu

Mustafayev Akif Rəhim oğlu

(54) Daxili yanma mühərrikinin yanajaq vurma sistemi.

(57) İxtira mühərriqayırma sənayesinə aiddir və müasir, daha təkmil ikimərhələli qarışdırılmalı daxili yanma mühərrikinin yaradılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi ikimərhələli qarışdırılmalı mühərrikin yanajaq sisteminin konstruksiyasının sadələşdirilməsi və əlavə forsunkaya verilən yanajağın miqdarının tənzimlənməsidir.

Bu məqsədə nail olmaq üçün mühərrikin yüksək təzyiq və alçaq təzyiq vurma nasosları, yanajaq boruları, silindrlərə yanajaq püskürən forsunkalardan və yanajağın müəyyən hissəsini sorma borusu divarının xarici olan qazlarla qızdırılan səthinə püskürən əlavə forsunkadan ibarət olan yanajaq sistemində yüksək və alçaq təzyiq yanajaq nasoslarını birləşdirən yanajaq borusunda qoyulan üçlüyün bir çıxışı ilkin verilən yanajaq miqdarının tənzimləyijisi vasitəsilə əlavə forsunka ilə birləşdirilmişdir.

İlkin verilən yanajaq miqdarının tənzimləyijisi-həlqəvi qanovluğu olan oymaq əlavə forsunkanın üzərində yerləşdirilən, konik uclu və radial deşikləri olan pluncerdən ibarətdir. Radial deşiklər həlqəvi qanovjuqlarla

pluncerin konik səthi arasında müxtəlif səviyyələrdə yerləşdirilir. Oymaq və pluncer əlavə forsunka ilə əlaqələndirilir.

İxtiranın istifadə edilməsi çox silindrli, ikimərhələli qarışdırma mühərrikin maya dəyərinin azaldılmasını və əlavə forsunkadan verilən yanajağın daha səmərəli yandırılmasını təmin edir. Bu nəticəsində mühərrikin texniki-iqtisadi və ekoloji göstərijiləri yüksəlir.

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Əfəndiyev Vahid Sadreddin oğlu

Muhsənov Akiş Rəşad oğlu

(54) Sistemə yanacaq tədarükü mühərrikin daxili yanacaq.

(57) İxtirə yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir və yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir və yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir.

İxtirənin məqsədi yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir və yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir.

İxtirənin məqsədi yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir və yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir.

İxtirənin məqsədi yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir və yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir.

İxtirənin məqsədi yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir və yanacaq tədarükü mühərrikinə aiddir.

(21) N 96/000746

(22) 22.08.95

(51) F 04 B 47/12

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu “Dənizneftqazlayihə”

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Paşayev Nadir Hacığa oğlu

Şirinzadə Alçın Əlisəttar oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

(54) Pluncerli lift .

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə, xüsusən pluncerli lift qurğularına aiddir. İxtiranın məqsədi pluncerli liftin konstruksiyasını sadələşdirmək və onun istismar etibarlılığını artırmaqdır.

Pluncerli lift qəbul klapanından, kombinəli lift borularından, pluncerdən, alt və üst amortizatorlardan ibarət olub, pluncerli lift boruları daxilində yerləşdirilmiş içi boş, deşikli kürələr şəklində hazırlanmışdır, liftin yuxarı, genişləndirilmiş hissəsində keçidli deşikləri olan şayba şəklində üst amortizator yerləşdirilmişdir, lift alt amortizatorundan aşağıda hidravlik klapanla, qazvuruju boru xətti isə ştutserlə təjiz edilmişdir.

Pluncerli lift konstruktiv sadə, tənzimləyiji stansiya tələb etmir və istismar zamanı etibarlıdır.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Сулейманов Алекпер Багир оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Курбанов Афер Осман оглы

Пашаев Надир Гаджиага оглы

Ширин-заде Алчин Алисаттар оглы

Нуриев Нури Буниат оглы

(54) Плуножерный лифт.

(57) Изобретение относится к области нефтедобывающей промышленности, в частности к установкам плунжерного лифта.

Задачей изобретения является создание упрощённой конструкции плунжерного лифта с повышенной эксплуатационной надёжностью.

Плунжерный лифт включает в себя приёмный клапан, комбинированную колонну лифтовых труб, пакер плунжер, нижний и верхний амортизаторы, причём плунжер выполнен в виде полых, свободно установленных внутри лифтовых труб шаров со сквозными отверстиями, в верхней расширенной части лифта размещён верхний амортизатор в виде шайбы со сквозными отверстиями, лифт под нижним амортизатором снабжён гидравлическим клапаном, а на газонагнетательной линии установлен штуцер.

Плунжерный лифт конструктивно прост, не требует станции управления и надёжен в эксплуатации.

(21) N 98/001175

(22) 22.04.97.

(51) F 04 F 1/20

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu “Dənizneftqazlayihə”

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Raşayev Nadir Hacıağa oğlu

Ələsgərova Fatmaxanım Süleyman qızı

(54) Qazlift klapanı.

(57) İxtira neftçixarma texnikasına, daha dəqiqi qazlift quyularını işə buraxmaq üçün olan qurğulara aiddir.

Klapan gövdədən, çıxıntılı eninə kanallı, porşenli qapayıcı qovşaqdan iş zamanı eninə kanal gövdənin uzununa kanalı ilə üst-üstə düşür; silfonu və ştoku olan silfon kamerası qovşağından ibarətdir, dəşikdə yerləşmiş ştift qapayıcı qovşağın yuxarı hissəsində yerləşərək kanalda qərar tutur, eyni zamanda silfon kamerası dolduruju ilə təjhiz edilmişdir, klapanın gövdəsi silfönaltı sahəni lift borularının boşluğu ilə hidravlik birləşdirən kanalla birləşdirilir.

Təqdim edilən qazlift klapan istifadə olunan quyularda qazliftin FİƏ artırır.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Курбанов Афер Осман оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Пашаев Надир Гаджиага оглы

Алескерова Фатмаханум Сулейман кызы
(54) Газлифтный клапан.

(57) Изобретение относится к области нефтедобывающей промышленности, в частности, к добыче нефти из скважин газлифтным способом.

Задачей изобретения является увеличение пропускной способности газлифтного клапана для увеличения среднесуточного дебита скважины.

Клапан состоит из корпуса, поршневого запорного узла с буртом и с поперечным каналом, совмещающимся при работе с каналом, выполненным в корпусе; узла сильфонной камеры с сильфоном, штоком; штифта, расположенного в отверстии, выполненных верхней части запорного узла и в штоке и седла. При этом сильфонная камера снабжена зарядником, а в нижней части корпуса имеется отверстие для гидравлического сообщения подсильфонной полости с полостью лифтовых труб.

Таким образом, использование предлагаемого газлифтного клапана в качестве рабочего клапана в скважинах, эксплуатируемых периодическим газлифтом позволяет повысить КПД лифта, а потому и дебит скважины.

(21) N 99/001432

(22) 02.12.98.

(51) F 16 B 7/00

(71)(73)Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Həsənov Ramiz Əliş oğlu
 Məmmədov Ələddin Aşot oğlu

Kərimov Mürvət Yusif oğlu

Məjidov Həsən Nurəli oğlu

Şirəliyev İsgəndər Yavər oğlu

Qafarov Fariz Müzəffər oğlu

(54) Boruların qıfıl birləşdirijisi.

(57) Boruların qıfıl birləşdirijisi neft-qaz sənayesinə aiddir və quyuların tikilməsi prosesində neft sornamenti borularının birləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Təklif olunan birləşmədə qıfıl hissəsi silindrik yivli hissəyə və konus səthə malikdir, birləşdiriji boru xarici silindrik yivli hissəyə və iki xarici və daxili konus hissəyə malikdir. Qıfıl hissədə xarici konus səthə malik oymaq yerləşdirilmişdir. Beləliklə, qoruyucu düyündə ayrılıqda öz-özünə açılmanın qarşısını alan iki konus birləşmə yaradılır. Nəticədə birləşmənin etibarlılığı

açılmış kiçik deşiklərdən ibarət olan hava paylayıcı borudan, kollektor ilə hava paylayıcı borunu birləşdirən kiçik diametrli borulardan, əyləj qasnağının yan çiyin hissəsində açılmış deşiklərdən və bu deşiklərin qarşısında yerləşən jibliklərdən ibarətdir.

Təklif olunan qurğuda tormozlama prosesində yüksək etibarlılığı təmin etməklə, tormoz qasnağının işçi səthinin soyudulmasının effektivliyini artırır.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası

(72) Džanaxmədov Axađ Xanaxməd ođly

Džaxfarov Kamily Abily-Kasum ođly

(54) Тормоз буровой лебёдки.

(57) Изобретение относится к области машиностроения и может быть применено в ленточно-колодочных тормозах буровых лебёдок.

Предлагаемое устройство содержит тормозной шкив, тормозную ленту с тормозной колодкой, коллектор, выполненный из четырёх секций с входными штуцерами, заглушенных с обеих сторон и соединённых между собой эластичными муфтами, распределители воздуха, выполненные в виде трубок с отверстиями в нижней части и расположенные между колодками, патрубки, соединяющие секции коллектора с распределителями воздуха, реборды со сквозными воздухоотборными отверстиями, установленные со стороны рабочей поверхности шкива, карманы, установленные на рёбрах шкива.

Устройство обладает повышенной надёжностью и долговечностью за счёт обеспечения плавного торможения и повышения эффективности охлаждения рабочей поверхности шкива.

(21) N 95/000650

(22) 07.06.95.

(51) F 16 K 5/04

(71)(73) Azərbaycan Neft Məşinqayırma İnstitutu

(72) Hacıyev Rafiq İbrahim ođlu

(54) Nasos.

(57) İxtira mexaniki intiqallı hissəsi olan nasoslara aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, klapın düyünləri olan hidravlik hissədən və dirsəkli valı olan intiqallı mexaniki hissədən, eksentriklər və çarxqolu-sürgüqolu mexanizmindən ibarət olan nasosun

özülündə yırğalanan dayağın üzərində ayrı-ayrılıqda daxili şlisləri olan eksentriklər quraşdırılmışdır, dirsəkli val isə xarici şlisləri ilə göstərilən eksentriklərdən keçir və öz yırğalanma dayağı üzərində özüldə quraşdırılmışdır.

Dirsəkli val ilə eksentriklərin birləşməsində şlislərin sayı eksentriklərin bir-birinə nəzərən bujaq altında yerdəyişməsinə imkan verir, nasosla vurulan mayenin minimal döyünməsinə təmin edir.

İxtirada qarşıya qoyulan məsələ nasosun dirsəkli valına təsir edən yüklərin azaldılması və nasosun intiqal hissəsinin hazırlanmasına sərf olunan əməyin azaldılmasından ibarətdir.

(71)(73) АзИНМАШ

(72) Гаджиев Рафик Ибрагим оглы

(54) Насос.

(57) Изобретение относится к насосам с механической приводной частью.

Сущность изобретения в том, что в насосе, имеющем гидравлическую часть и приводную механическую часть с коренным валом, эксцентриками и кривошипно-шатунным механизмом, указанные эксцентрики имеют внутренние шлицы и смонтированы на подшипниках в станине насоса, а коренной вал с наружными шлицами проходит через эти эксцентрики и смонтирован в станине насоса на своих опорах.

Кроме того, число шлиц в соединениях коренного вала с эксцентриками позволяет заданное угловое смещение эксцентриков относительно друг друга.

Предложенное техническое решение позволяет снизить нагрузки на коренной вал, а также снизить трудоёмкость изготовления приводной части насоса.

(21) N 97/000986

(22) 04.07.97.

(51) F 16 L 55/04

(71)(73)Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Səttarov Rəqiz Məmməd oğlu

İsmayılov Qafar Qulamhüseyn oğlu

Mövsümov Ağasəf Ağakərim oğlu

Məmmədov Rafiq Məmmədəli oğlu

Abdullayev Məhərrəm Məmmədiyə oğlu

Rəfibəyli Nəmiq Səlahəddin oğlu

Ağayev Ağa Əvəz oğlu

(54) Qazlı maye axınlarında təzyiq döyüntülərinin söndürülməsi üçün qurğu.

(57) İxtira qazlı maye axınlarında ziyanlı təzyiq döyüntülərinin söndürülməsi vəzib sayılan kəmərlər ilə karbohidrogenlərin nəqlinə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, qurğunun içiboş silindrik gövdəsinin daxili səthində şnekvari oyma açılır və açılan oymanın parametrləri $h=(0,3-0,45)d$ və $\approx d$

şərtlərlə müəyyən edilir. harada

h – oymanın hündürlüyü

d – oymanın diametri

- oymanın addımı

Təzyiq itkisinin azaldılması və qurğunun özünün sadəliyi, habelə onun boru kəmərinə texnologiyə çətinliklər olmadan operativ olaraq bərkidilə bilməsi mümkünlüyü nəticəsində təzyiq döyüntülərinin söndürülməsinin səmərəliliyi kəskin artır.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Саттаров Ракиз Мамед оглы

Исмаилов Кафар Гуламгусейн оглы

Мовсумов Агасаф Агакерим оглы

Мамедов Рафик Мамедали оглы

Абдуллаев Махир Мамедийя оглы

Рафибейли Намик Салахаддин оглы

Агаев Ага Аваз оглы

(54) Устройство для гашения пульсаций давления в газожидкостных потоках.

(57) Изобретение относится к трубопроводному транспорту, в частности к транспорту углеводородного сырья, где существует необходимость гашения вредных пульсаций в газожидкостных потоках.

Устройство состоящее из полого цилиндрического корпуса внутренняя поверхность которого выполнена в виде шнекообразной нарезки, параметры которого определяют из условия $h=(0,3-0,45)d$ и $\approx d$

где h - высота нарезки,

d – диаметр нарезки

- шаг нарезки

В результате снижения потери давления и простоты самого закручивающего устройства, а также возможности оперативного крепления его к трубопроводу без технологических осложнений эффективность гашения пульсаций резко возрастает.

Bölmə G.
Fizika.

Раздел Г.
Физика.

(21) N 97/000966

(22) 26.06.97.

(51) G 01 B 33/48

(76) Musayev Nağı Əliməmməd oğlu
Nəbiyev Mehman Ağahüseyn oğlu
Əlizadə Validə Mövsüm qızı

(54) Ali bitkilərin kök hüceyrələrinin membranlarında qeyri-üzvi elementlərin dönər daşınma yollarının əmələ gətirilməsi üsulu.

(57) İxtira bitki fiziologiyası və bitkiçiliyə, xüsusən, bitki hüceyrələrin membranlarında keçirijiliyin seçiji, dönər tənzimlənməsi üsullarına aid olub ilk növbədə bitkilərdə ionların udulması və daşınmasının molekulyar mexanizminin əsasını təşkil edən fundamental tədqiqatlar üçün vacibdir. Bir sıra ali bitkilərdə (*Trianea boqotensis*, buğda, arpa, qarğıdalı, boranı, lobya, tomat) kök hüceyrələrinin plazmalemmalarının K^+ -keçirijiliyini tənzimləmək üçün onların sulu kulturalarına 10^{-7} - 10^{-6} M konsentrasiyada metamfosin polien antibiotiki əlavə edirlər. Membranda K^+ ionlarının daşınma səviyyəsinin artmasını mühitdə K^+ ionların aktivliyinin artmasına görə müəyyənləşdirirlər. Bunun üçün potensiometrik titrləmə üsulu tətbiq olunur. Digər tərəfdən, hüceyrələrin elektrik parametrlərinin ölçülməsinin nəticələri membranda əlavə K^+ -jərəyanı keçirən komplekslərin əmələ gəldiyini təsdiq edir. Metamfosinin təsiri dönərdir, tədqiqat obyektindən onu yuduqda K^+ ionlarının daşınması və plazmalemmanın elektrik parametrləri tam bərpa olunurlar.

(76) Мусаев Наги Алимамед оглы
Набиев Мехман Агагусейн оглы
Али-заде Валида Мовсум кызы

(54) Способ обратимого образования путей пассивного транспорта ионов неорганических элементов в мембранах корневых клеток высших растений.

(57) Изобретение относится к области физиологии растений и растениеводства, в частности к методу обратимого регулирования избирательной проницаемости мембран растительных клеток, что имеет особенно важное значение для фундаментальных исследований молекулярных механизмов поглощения и транспорта ионов. Для регуляции

K^+ - проницаемости плазмалеммы корневых клеток в водную культуру некоторых высших растений (*Trianea boqotensis*, пшеница, ячмень, кукуруза, тыква, фасоль, томат) добавляется полиеновый антибиотик метамфоцин в концентрациях 10^{-7} – 10^{-6} М. Ускорение транспорта K^+ ионов в мембранах определяется повышением активности K^+ ионов в среде. Для этого используется метод потенциометрического титрования. С другой стороны, результаты измерения электрических параметров клеток, подтверждают образования в мембранах дополнительных комплексов K^+ - проницаемости. Действие метамфоцина обратимое, транспорт K^+ - ионов и электрические параметры плазмалеммы полностью восстанавливаются вымыванием этого антибиотика с объекта исследований.

(21) N 97/000933

(22) 26.03.97.

(51) G 01 N 9/04

(76) Hüseynov Turgay Klim oğlu

(54) Vibrasion maye sıxlıgölçəni.

(57) İxtira mayelərin sıxlıq ölçən cihazlara aiddir, neft-kimya, kimya, yeyinti və başqa sənaye sahələrində istifadə oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, vibrasion maye sıxlıq-ölçəninə verijinin boruları üç hissədən ibarət (iki kənar və bir mərkəzi), en kəsikləri isə pilləvari dəyişən şəkildə hazırlanır. Kənar hissələr eyni uzunluqlu və qalınlıqlı olub rəqs edən sistemin en oxuna nəzərən simmetrik olaraq yerləşdirilir. Borunun kənar hissələrinin qalınlığı mərkəz hissənin qalınlığından 25% böyükdür. Mərkəzi və kənar hissələrin uzunluqları isə elə seçilir ki, kənar hissələrin ayrılıqda əyilmə sərtliyi mərkəzi hissənin yarısının sərtliyindən iki dəfə böyük olsun.

İxtiraya görə qurğunun rezonans tezliyinin uzunmüddətli sabitliyini artırır.

(76) Гусейнов Тургай Клим оглы

(54) Вибрационный плотномер жидкости.

(57) Изобретение относится к приборам для измерения плотности жидкости и может быть использовано в нефтехимической, химической, пищевой и других отраслях промышленности.

Сущность изобретения заключается в том, что в вибрационном плотномере трубки датчика выполняются ступенчато-переменного сечения и состоящими из трёх участков, двух периферийных и одного центрального. Периферийные участки имеют одинаковую длину и толщину стенок и располагаются симметрично относительно поперечной оси колебательной системы. Толщина стенок периферийных участков на 25% больше толщины стенок центрального участка, а длина выбирается таким образом, чтобы изгибная жёсткость периферийных участков в отдельности была бы больше изгибной жёсткости половины длины центрального участка в два раза.

Благодаря изобретению достигается увеличение долговременной стабильности резонансной частоты колебательной системы.

(21) N 98/001013

(22) 12.06.97.

(51) G 01 N 9/04

(76) Hüseynov Turgay Klim oğlu

Abdullayev İsa Mədət oğlu

Əmiraslanov Bəhrüz Qurban oğlu

(54) Elektromexaniki maye sıxlıqölçəni.

(57) İxtira ayrı-ayrı sənaye sahələrində maye mühitlərin sıxlığını ölçən cihazlara aiddir.

İxtiraya görə - rezonatorun rezonans tezliyinin sabitliyinin artırılmasına nail olunur.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, vibrasiya-tezlik sıxlıqölçəndə sonluqlarında sərt qarmaqlarla bərkidilmiş və öz aralarında elastiki bəndlərlə birləşdirilmiş iki paralel borudan hazırlanmış rezonatorunda elastiki bəndlər ortası deşikli hazırlanır, sərt qarmaqlar isə öz aralarında rezonatorun simmetriya oxu boyu borulara paralel yerləşən və elementlərin deşiklərindən sərbəst keçən çubuqla birləşdirilir.

(76) Гусейнов Тургай Клим оглы

Абдуллаев Иса Мадат оглы

Амирасланов Бахруз Гурбан оглы

(54) Электромеханический плотномер жидкости.

(57) Изобретение относится к приборам для измерения плотности жидких сред в различных отраслях промышленности.

Сущность изобретения заключается в том, что в вибрационно-частотном плотномере, резонатор которого образован двумя параллельными трубками, скреплёнными по концам жёсткими стяжками и соединёнными между собой упругими перемычками, последние выполняются с отверстиями в центре, стяжки соединяются между собой стержнем, который располагается параллельно трубкам вдоль оси симметрии и свободно проходит через отверстия в перемычках. При этом диаметр стержня выбирается из условия обеспечения его динамической устойчивости.

Благодаря изобретению достигается увеличение стабильности резонансной частоты механической колебательной системы.

(21) N 98/000846

(22) 01.02.96.

(51) G 01 N 22/00

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Fotoelektronika İnstitutu

(72) Qasımov Rasim Mustafa oğlu

Qaçar Çingis Oveys oğlu

Qasımov Emin Rasim oğlu

Həsənov Şahin Həsən oğlu

(54) Qeyri-polyar mühitdə kiçik konsentrasiyalı polyar maddələrə nəzarət üsulu.

(57) İxtira neft-kimya və qaz sənayesində qeyri-polyar mühitdə polyar maddənin konsentrasiyasının miqdarına nəzarət etmək üçün nəzərdə tutulub.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, durğun dalğa əmsalının nəzarət olunan qatışıq qatının qalınlığından asılılığının növbəti minimumu əvvəlki minimumun qiymətindən böyük olana kimi nömrəsi və minimumun qiyməti qeyd olunur, sonra durğun dalğa əmsalının qatışıq qatının qalınlığından asılılığının sonunju üç minimumunun nömrəsinə və qiymətinə əsasən polyar komponentin konsentrasiyası hesablanır.

İxtiraya görə durğun dalğa əmsalının əks edən nəzarət olunan qatışığın qalınlığından asılılığını minimal qiymətlə dəyişmə xarakterini analiz edərək qeyri-polyar mühitdə polyar maddənin konsentrasiyasının miqdarına avtomatik nəzarət etmək, ölçmənin dəqiqliyini artırmaq və ölçmənin nəticələrini rəqəmlə təsvir etməkdən ibarətdir.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники АН Азербайджанской Республики

(72) Касимов Расим Мустафа оглы

Каждар Чингиз Овейс оглы

Касимов Эмин Расим оглы

Гасанов Шахин Гасан оглы

(54) Способ контроля малых концентраций полярного вещества в неполярных средах.

(57) Изобретение предназначено для использования в нефтехимической и газовой промышленности для контроля содержания примесей полярных веществ в неполярных средах.

Сущностью изобретения является то, что для контроля малых концентраций полярных веществ в неполярных средах производят запись номеров и величины минимумов зависимости коэффициента стоячей волны от толщины слоя контролируемой смеси до момента времени появления очередного минимума этой зависимости по величине выше предшествующего ему минимума, затем вычисляют концентрацию полярного компонента смеси по данным о номерах и величинах трёх последних минимумов зависимости коэффициента стоячей волны.

Благодаря изобретению обеспечивается автоматизация контроля малого содержания полярного вещества в неполярных средах путём анализа характера изменения минимальных значений зависимости коэффициента стоячей волны от толщины отражающего слоя контролируемой смеси, повышение точности измерения и возможность цифрового представления результатов измерения.

(21) N 99/001291

(22) 29.10.98.

(51) G 01 R 19/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Quliyev Hikmət Məmmədhusəyn oğlu

Muradova Rəhilə Əli qızı

(54) Elektrik dövrləri parametrlərinin kompleks-diaqnostik ölçülməsi üsulu.

(57) İxtira ölçmə texnikasına aiddir və müxtəlif güj elektron qurğularının və çeviriji dövrlərin, onların idarəetmə və mühafizə sistemlərinin elementlərinə qədər olan dəqiqliklə recim pozuntularının və defektlərin funksional olaraq diaqnozlaşdırılması üçün tətbiq edilə bilər.

İxtiranın mahiyyəti elektrik dövrəsinin sıradan çıxmış budağının axtarılıb tapılması prosesinin formalaşdırılmasının təmin edilməsindən, ikinci dəfə defektlərin daxil edilməsinin qarşısının alınmasından, üsulun

kompakt şəkildə reallaşdırılmasından və istismar təmiri üçün hazır şəkildə salınmasından ibarətdir.

Kombinə edilmiş yeni alqoritmin daxil edilməsi, kompleks məntiqi və siqnatur analizinin tətbiqi yolu ilə müxtəlif elektrik dövrələrinin jərəyan, gərginlik və müqavimətlərinin kontakt-rəqəm ölçülməsi üçün yeni təkmilləşdirilmiş üsul yaradılmışdır.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Kuliyev Xikmet Mamedguseyn oqlu

Muradova Raxila Ali kızı

(54) Spособ комплексно-диагностических измерений параметров электрических цепей.

(57) Изобретение относится к измерительной технике и может быть использовано для функционального диагностирования неисправностей и дефектов с точностью до элементов различных силовых электронных и преобразовательных цепей, их систем управления и защиты, применяемых в качестве автономных источников для питания электротехнических, электроэнергетических, электромеханических и других устройств, комплексов и систем.

Сущность изобретения заключается в обеспечении формализации процедуры поиска отказавшей ветви электрической схемы, в автоматизации процесса диагностирования неисправностей, в полном отсутствии возможности внесения вторичных дефектов, в компактной реализации этого способа, удобной при организации эксплуатационного обслуживания и ремонта сложных систем. Благодаря введению нового комбинированного алгоритма поиска неисправностей, операций комплексного логического и сигнатурного анализа получен новый совершенный приём контактно-цифровых измерений тока, напряжения и сопротивления различных электрических цепей, расширяющий возможности методов такового и комбинированного сигнатурно-логического анализа диагностируемых схем сложных систем.

(21) N 98/001010

(22) 10.07.97.

(51) G 01 R 23/02, E 21 B 47/06

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimşənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu “Dənizneftqazlayihə”

(72) Mövsümov İdris Ağasəf oqlu

Muradverdiyeva Validə Vəliş qızı

Musayeva Gülnarə Ağasəlim qızı
(54) Volnoqraf.

(57) İxtira axtarış neft və qaz quyularının dənizdə yarımbatırılmış üzən qazma qurğusu (YÜQQ) ilə qazılmasında onun rəqs etmə parametrlərinin ölçülməsi texnikasına aiddir.

İxtiranın mahiyyəti hazırda məlum olan özüyazan manometrədən istifadə etməklə rəqs etmə parametrlərini, yəni rəqs etmənin tezliyini və dalğanın hündürlüyünü təyin etməkdən ibarətdir. Ölçülmə quyunun yuyulması zamanı qazıma alətinin 3-4 m quyuyu dibindən yüksəkdə olduğu vaxt müvazirləşdirmə kompensatorunu dövrədən açıqdən sonra aparılır.

Vaxtdan asılı olaraq təzyiqin quyunun sirkulyasiya sistemində dəyişmə diaqramının yazılması ilə bilavasitə YÜQQ-nun rəqsinin dövr müddəti təyin olunur.

Dalğanın hündürlüyü isə həmin diaqramdan təzyiqin vaxtdan asılı dəyişməsinə dalğanın harmonik qanuna yaxın olması şərtini qəbul etməklə təyin olunur.

İxtiraya görə YÜQQ-nın rəqs etmə parametrlərinin ölçülməsi texnikasını sadələşdirir.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтегаз

(72) Мовсумов Идрис Агасеф оглы

Мурадвердиева Валида Велиш кызы

Мусаева Гюльнара Агасалим кызы

(54) Волнограф.

(57) Изобретение относится к технике измерения параметров колебания полупогружных плавучих буровых установок (ППБУ) при бурении с них поисковых нефтяных и газовых скважин на море.

Сущность изобретения заключается в применении известного самопишущего манометра в качестве волнографа для определения параметров колебания ППБУ, а именно период колебания и высоту волны.

Измерение производится во время промывки скважины при нахождении буровой колонны на 3-4 метра выше забоя и отключённом компенсаторе перемещения буровой колонны.

Диаграмма записи изменения давления в циркулярной системе скважины во времени позволяет непосредственно определить период колебания ППБУ.

Высота волны определяется по этой же диаграмме с учётом принятой зависимости изменения давления во времени близкой к гармоническому колебанию.

Благодаря изобретению достигается упрощение техники измерения параметров колебания ППБУ.

(21) N 96/000730

(22) 28.12.95.

(51) G 09 B 23/28

(71)(73) N. Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Jümşüdəv Jümşüd Həsən oğlu

Sarı Seçkin Yaşar oğlu

Bayramov Nuru Yusif oğlu

Dartanel Hüseyn Əli oğlu

Baydar Bəhlul Salih oğlu

Topgül Koray Təyyar oğlu

Bayramova Lətafət Qurban qızı

(54) Epitelial kistanın modelləşdirilməsi üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən eksperimental jərrahlığa aiddir.

Epitelial kistanın modelləşdirilməsi öd kisəsi axarını bağladıqdan sonra kisəni helium-neon lazeriylə şüalandırmaqla həyata keçirilir.

Təklif olunan epitelial kistanın modelləşdirilməsi üsulu, qısa müddətdə – 1 həftə ərzində, insanın real xəstəliyinə maksimal yaxın xarakterli kista yaratmağa imkan verir.

Üsulun yerinə yetirilməsi sadədir.

Üsulun məhsuldarlığı 100%-dir.

(71)(73) Азербайджанский Медицинский Университет им. Н.Нариманова.

(72) Джумшудов Джумшуд Гасан оглы

Сары Сечкин Яшар оглы

Байрамов Нури Юсиф оглы

Дартанел Гусейн Али оглы

Байдар Бахлул Салих оглы

Топгюль Корай Тайяр оглы

Байрамова Лятафет Курбан кызы

(54) Способ моделирования эпителиальной кисты.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к экспериментальной хирургии.

Моделирование эпителиальной кисты производят перевязыванием протока желчного пузыря с последующим облучением желчного пузыря гелий-неоновым лазером.

Предложенный способ моделирования эпителиальной кисты позволяет создать кисту максимально приближенную по своим

характеристикам к реальному заболеванию человека в течении короткого промежутка времени – 1 недели.

Способ прост в исполнении.

Воспроизводимость способа 100%.

(21) N 96/000731

(22) 28.12.95.

(51) G 09 B 23/28

(71)(73)N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Jümşüdoğ Jümşüd Həsən oğlu

Sarı Seçkin Yaşar oğlu

Dartanel Hüseyn Əli oğlu

Baydar Bəhlul Salih oğlu

Topgöl Koray Təyyar oğlu

Bayramova Lətafət Qurban qızı

Arda Kamal Şekip oğlu

(54) Qarajiyərin fibroz kistanın modelləşdirilməsi üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən eksperimental jərrahlığa aiddir.

Qarajiyərin fibroz kistanın modeli balonlu kateterin köməylə yaradılır. Kateter qarajiyər toxunmasının dərinliyinə yeridilir balonu tədrijən lazımi həjmədək şişirdilir, 2-3 gün şişirdilmiş vəziyyətdə saxlanılır. Sonra balon boşaldır və kateter çıxarılır.

Təklif olunan qarajiyərin fibroz kistanın modelləşdirmə üsulu, qısa müddət ərzində, istənilən həjmlə, real xəstəliyə maksimal yaxın xarakterli kist modelləşdirməyə imkan verir.

Üsulun məhsuldarlığı 100%-dir.

(71)(73) Азербайджанский Медицинский Университет им. Н.Нариманова.

(72) Джумшудов Джумшуд Гасан оглы

Сары Сечкин Яшар оглы

Байрамов Нури Юсиф оглы

Дартанел Гусейн Али оглы

Байдар Бахлул Салих оглы

Топгюль Корай Тайяр оглы

Байрамова Лятафет Курбан кызы

(54) Способ моделирования виброзной кисты печени.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к экспериментальной хирургии.

Моделирование кисты печени производят с помощью катетера с раздувным баллоном, который вводят в глубину ткани печени и постепенно раздувают его до заданного объема и в течении 2-3 суток баллон оставляют в раздутом положении. Затем баллон опускают и удаляют катетер.

Предложенный способ моделирования фиброзной кисты печени позволяет создать кисту максимально приближенную по своим характеристикам к реальному заболеванию в течении короткого промежутка времени в заданном объеме.

Воспроизводимость способа 100%.

(21) N 96/000732

(22) 28.12.95.

(51) G 09 B 23/28

(71)(73)N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Jümşüdoğ Jümşüd Həsən oğlu

Sarı Seçkin Yaşar oğlu

Jəfərov Çərkəz Məmiş oğlu

Bayramov Nuru Yusif oğlu

Dartanel Hüseyn Əli oğlu

Baydar Bəhlul Salih oğlu

Topgül Koray Təyyar oğlu

Bayramova Lətafət Qurban qızı

(54) Qarajiyərtli absesin modelləşdirilməsi üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən eksperimental jərrahlığa aiddir.

Qarajiyərtli absesin modelləşdirilməsi üsulu ondan ibarətdir ki, əvvəljədən öd kisəsinin selikli qıyası zədələnilir. Öd kisəsi boşluğuna mikrob kulturu yeridilir. Kisə axarı kəsilir və bağlanılır.

Təklif olunan üsul, insanın real xəstəliyinə maksimal yaxın xarakterli qarajiyərtli abses modeli yaratmağa imkan verir.

Üsulun məhsuldarlığı 100%-dir.

(71)(73) Azərbaycanın Mədicinlik Üniwersiteti im. N.Nərimanov.

(72) Джумшудов Джумшуд Гасан оглы

Сары Сечкин Яшар оглы

Джафаров Черкез Мемеш

Байрамов Нури Юсиф оглы

Дартанел Гусейн Али оглы

Байдар Бахлул Салих оглы

Топгюль Корай Тайяр оглы

Байрамова Лятафет Курбан кызы

(54) Способ моделирования подпечёчного абсцесса.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к экспериментальной хирургии.

Способ моделирования подпечёчного абсцесса заключается в том, что предварительно травмируют слизистую оболочку желчного пузыря. В полость желчного пузыря вводят микробную культуру. Пузырный проток пересекают и перевязывают.

Предложенный способ позволяет создать модель подпечёчного абсцесса максимально приближенного к реальному заболеванию человека.

Воспроизводимость 100%.

(21) N 96/000713

(22) 28.12.95.

(51) G 09 B 23/28

(71)(73) N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti

(72) Jümşüdoğ Jümşüd Həsən oğlu

Sarı Seçkin Yaşar oğlu

Bayramov Nuru Yusif oğlu

Dartanel Hüseyn Əli oğlu

Baydar Bəhlul Salih oğlu

Topgül Koray Təyyar oğlu

Bayramova Lətafət Qurban qızı

Bəşirov Elmir Bayram oğlu

(54) Qarajiyərin absesinin modelləşdirilməsi üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən eksperimental jərrahlığa aiddir.

Qarajiyərin absesinin modelləşdirilməsi üsulu ondan ibarətdir ki, əvvəlcə qarajiyər parenximində absesin divarları yaradılır, mikrob kulturu isə hazırlanmış boşluğa yeridilir.

Təklif olunan üsul, insanın real xəstəliyinə maksimal yaxın xarakterli, istənilən həjmdə qarajiyər absesini modelləşdirməyə imkan verir.

Üsulun məhsuldarlığı 100%-dir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikasının Tibb Universiteti im. N.Nərimanov.

(72) Джумшудов Джумшуд Гасан оглы

Сары Сечкин Яшар оглы

Байрамов Нури Юсиф оглы

Дартанел Гусейн Али оглы
 Байдар Бахлул Салих оглы
 Топгюль Корай Тайяр оглы
 Байрамова Лятафет Курбан кызы
 Баширов Эльмир Байрам оглы

(54) Способ моделирования абсцесса печени.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к экспериментальной хирургии.

Способ моделирования абсцесса печени заключается в том, что заранее создают стенки абсцесса в паренхиме печени, а микробную культуру вводят в подготовленную полость.

Предложенный способ позволяет создать модель абсцесса печени в заданном объёме и максимально приближённую по своим характеристикам к реальному заболеванию человека.

Воспроизводимость способа 100%.

Bölmə H. Elektrik.

Раздел H. Электричество.

(21) N 94/000330

(22) 07.04.94.

(51) H 01 H 47/00

(76) Məmmədov Məhəmməd Əsgər oğlu
 Həsənov Mehman Hüseyn oğlu
 Yusifzadə Elxan Musa oğlu

(54) Optik pyezoelektrik kommutasiya qurğusu.

(57) Optik liflərin pyezoelektrik kommutasiya qurğusu optik rabitənin işıq ötürüjü sistemləri vasitələrinə aid olub, rabitə kanallarını tez qoşan kommutasiya qurğusunda da istifadə oluna bilər.

Təqdim edilən qurğunun mahiyyəti ondan ibarətdir ki, optik lifin sonluğu olan ucluq işçi orqana sərt bərkidilmişdir və o tərkibində iki pyezoelement olan pyezoelektrik mühərrikin köməyi ilə hər iki istiqamətdə

xətti olaraq vəziyyətini dəyişir. Pyezoelektrik mühərrikin iki pyezoelementi bir-birinə qarşılıqlı və işçi orqanın enli səthinə maili vəziyyətdə onun bir tərəfində bərkidilmişdir.

Kommutasiya olunan və kommutasiya ediji optik liflərin işçi orqanın pozisiyalanmasının tələb olunan dəqiqliyi onunla əldə edilir ki, işçi orqan üjluqların üzlaşması fotoelektrik verijidən daxil olan “dayan” signal komandası ilə əldə edilir. Qurğunun jəld işləməsi onunla əldə edilir ki, optik lifli kanalların növbə ilə qoşulması avtomatik idarə etmə yoluyla fotoelektrik verijinin köməyi ilə yerinə yetirilir.

İxtiranın texniki nətijəsi optik lifin ujlüğünün pozisiyalanma dəqiqliyini artırmaq, optik lifli rabitə kanalının dəyişdirilməsi, kommutasiya edilən və kommutasiya edən qurğuların jəld işləmə qabiliyyətinin artırılmasıdır.

(76) Мамедов Магомед Аскер оглы
Гасанов Мехман Гусейн оглы
Юсиф-заде Эльхан Муса оглы

(54) Пьезоэлектрическое коммутирующее устройство оптических волокон.

(57) Пьезоэлектрическое коммутирующее устройство оптических волокон относится к техническим средствам световодных систем оптической связи и может быть использовано в устройствах коммутации со сравнительно частым переключением каналов связи.

Сущность предложенного устройства заключается в том, что наконечник коммутирующего оптического волокна закреплён на рабочем органе с возможностью его линейного перемещения в обоих направлениях с помощью пьезоэлектрического двигателя содержащего два пьезоэлемента прижатых торцами наконечников наклонно к широкой грани рабочего органа встречно друг к другу. При перемещении рабочего органа с наконечником коммутирующего оптического волокна относительно коммутируемых оптических волокон расположенных в направляющей колодке, например “вправо” до подачи переменного напряжения резонансной частоты на пьезоэлемент расположенный наклонно в направлении “вправо” на пьезоэлемент расположенный наклонно в направлении “влево” подаётся постоянное напряжение обратной полярности которое создаёт в нём деформацию продольного сжатия при этом он высвобождает рабочий орган для перемещения в направлении “вправо”. Точность позиционирования рабочего органа обеспечивается тем, что после перемещения рабочего совмещение наконечников коммутируемого и коммутирующего оптических волокон, поступления сигнала команды “стоп” поступающего с фотоэлектрического датчика положения рабочего органа одновременно вместе с прекращением подачи переменного напряжения на указанный

пъезоэлемент на второй расположенный к нему встречно, подаётся постоянное напряжение прямой полярности, что способствует мгновенному торможению рабочего органа в направлении “вправо”, т.е. в том случае, когда один из пьезоэлементов выполняет функции двигателя, а второй при этом выполняет функцию “тормоза”.

Сравнительно меньшее время срабатывания обеспечивается тем, что переключение каналов оптических волокон осуществляется электронным способом фотоэлектрическим датчиком положения рабочего органа с перфорационными отверстиями.

Техническим результатом изобретения являются повышение точности позиционирования и быстрое действие коммутируемых и коммутирующих оптических волокон при переключении.

(21) N 95/000656

(22) 15.06.95.

(51) H 01 İ 31/02, F 17 J 3/08

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Fotoelektronika İnstitutu

(72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu

(54) Elektrotermoanemometrin termosənjağı.

(57) İxtira elektron texnikası sahəsinə aiddir və soyudulan elementlərdə istilik axınının ölçülməsində istifadə edilə bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, cihaz adiabatik borudan ibarətdir. Bu borunun daxilində onun oxunun köndələn istiqamətində elektroqızdırıcı simşəkilli bərkidilib. Cihaz onunla fərqlənir ki, qızdırıcı nikel və konstantan simdən toxunulmuş tor şəklində elə düzəldilmişdir, konstantan simin ortasından mis sim ayrılır. Bu mis sim konstantan simin hər bir yarısı ilə termojüt əmələ gətirir və simlərin ucları borudan bayıra çıxır.

İxtiraya görə cihazın etibarlılığının saxlanması şərti ilə onun həssaslığını və dəqiqliyini artırılır.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники АН Азербайджанской Республики

(72) Везилов Хикмет Ниязи оглы

(54) Термонасадка электроанемометра.

(57) Изобретение относится к области электронной техники и может быть использовано, например для определения теплопритоков охлаждаемым элементам.

Сущность изобретения заключается в том, что в устройстве содержащем адиабатическую трубку с натянутым внутри неё поперёк оси проволочным электронагревателем, где проволочный электронагреватель выполнен в виде сетки сплетённой из двух отдельных проволок - константановой и никелевой, причём от центра константановой проволоки отходит медный провод таким образом, что любая половина константановой проволоки образует с медной термопару, а концы проводов выходят из трубки наружу.

Благодаря изобретению увеличивается чувствительность и точность прибора при сохранении его долговечности.

(21) N 95/000655

(22) 15.06.95.

(51) H 01 I 31/50

(71)(73)Azərbaycan Respublikası EA Fotoelektronika İnstitutu

(72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu

(54) IQ-təsviri çevirmək üçün cihaz.

(57) İxtira elektron texnikasına aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, cihazın vakuum yaradılmış həjmində fotohəssas lay, lüminessent ekran, oksigen-seziumlu-gumuşlu fotokatod və soyutma sistemi var, harada ki, fotokatod məhz fotohəssas layın lüminessent ekrana yönəldilmiş səthinə çəkilib.

İxtiraya görə cihazın hazırlanma texnologiyası sadələşir və cihazın ömrü uzadılır.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники АН Азербайджанской Республики

(72) Везиров Хикмет Ниязи оглы

(54) Устройство для преобразования ИК-изображения.

(57) Изобретение относится к области электронной техники, а именно к ЭОП.

В предложенном устройстве содержащего в вакуумированном объёме фотопроводниковую плёнку с системой охлаждения, люминесцентный экран и серебряно-кислородно-цезиевый фотокатод, где фотокатод нанесён непосредственно на обращённую к люминесцентному экрану поверхность фотопроводниковой плёнки.

Благодаря изобретению повышается долговечность устройства.

(21) N 95/000515

(22) 31.05.94.

(51) H 01 C 31/50

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Fotoelektronika İnstitutu

(72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu

(54) Elektron-optik çeviriji.

(57) İxtira elektron texnikasına, məhz vakuum fotoelektron cihazlara aiddir və elektron-optik çevirijilərin (EOÇ) istehsalında istifadə oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, EOÇ-ə içində vakuum yaradılmış şüşə örtük, altlıq təbəqə, mançet, lüminessent ekran, yarımşəffaf gümüş-oksigen-seziumlu fotokatod və elektron təsvirin açılış sistemi daxildir, harada ki, EOÇ təbəqənin işləyən sahəsinə fotokatodun altından əlavə gümüş lay çəkilir. Bu lay qalınlığı 15-25 nm, eni 0,5-2,5 mm olan, mançetlə qalvanik birləşmiş, sarğısının sayı yarımşarğdan az olmayan spiral formalı zolaqdan düzəldilib.

İxtiraya görə – fotokatod layının müqavimətini azaltmaq üsulu ilə EOÇ-in həlletmə qabiliyyətini artırır.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники АН Азербайджанской Республики

(72) Везиров Хикмет Ниязи оглы

(54) Электронно-оптический преобразователь.

(57) Изобретение относится к области электронной техники, а именно к вакуумным фотоэлектронным приборам и может быть использовано при выпуске электронно-оптических преобразователей (ЭОП), предназначенных для исследования быстропротекающих процессов.

Сущность изобретения заключается в том, что в ЭОП содержащем вакуумированную оболочку, подложку, манжету, люминесцентный экран, полупрозрачный серебряно-кислородно-цезиевый фотокатод, нанесённый на подложку таким образом, что его нерабочая часть лежит на манжете, а рабочая – непосредственно на подложке и систему развёртки электронного изображения, где рабочую область подложки под фотокатодом нанесена дополнительная плёнка серебра, выполненная в виде гальванически связанной с манжетой полоски толщиной 15-25 нм и шириной 0,5-2,5 мм, имеющей форму спирали с числом витков не менее половины спирали

Благодаря изобретению повышается разрешающая способность ЭОПа за счёт уменьшения сопротивления фотокатодного слоя.

(21) N 96/000712

(22) 29.11.95.

(51) H 02 K 15/12

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əlizadə Pərviz Həsən oğlu

Səfiyev Elşad Süleyman oğlu

Kərimov Qənbər Məhmədəli oğlu

(54) Elektrik maşının statorunun dolağının hopdurulması.

(57) Təklif olunan ixtira maşınqayırma texnologiyasına aiddir və elektrik maşınları və aparatlarının müəyyən hissələrinin (dolaqlarının) hopdurulmasında istifadə oluna bilər.

Texniki effekt hopdurucu mayeyə eyni vaxtda fırlanma və düzxətli hərəkətlə təsir etməklə əldə edilir. Nəticədə hopdurucu mayenin həjmi elementinə hopdurma müddətində öz istiqamətini dəyişən vektor təsir edir. Bu da dolağın boşluqlarına mayenin bərabər dolmasına və nəticədə hopdurmanın keyfiyyətinin yüksəlməsinə imkan verir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Али-заде Парвиз Гасан оглы

Сафиев Эльшад Сулейман оглы

Керимов Ганбар Махмадали оглы

(54) Способ пропитки обмотки статора электрической машины.

(57) Предлагаемое изобретение относится к технологии электромашиностроения и может быть использовано для пропитки узлов электрических машин и аппаратов.

Технический эффект достигается путём воздействия на пропитываемую жидкость одновременно вращательным и поступательным движением, вследствие чего на элемент объёма пропитываемой жидкости воздействует вектор силы, изменяющей своё направление в течении времени пропитки. Это будет способствовать равномерному проникновению жидкости во все поры обмотки. В результате будет улучшено качество пропитки.

(21) N 98/001068

(22) 24.09.97.

(51) H 02 K 33/02

(76) Məmmədov Firudin İbrahim oğlu

Hüseynov Ramiz Ağəli oğlu
Məmmədov Javanşir Firudin oğlu
(54) Vibroelektrik intiqalı.

(57) İxtira elektromexanikaya aiddir və vibroyerdəyişdiriji, vibrostol, vibrasiya stend sınaqları üçün və i.a. kimi istifadə oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, vibroelektrik intiqalında elektromaqnit əsasın ortasından çıxan içiboş silindrik çıxıntı silindrik formalı stakan şəklində hazırlanmışdır ki, həm stakan, həm də çıxıntı maqnit nüvəsinin oxunadək dərinlikdə maqnit qüvvə xətlərinə paralel yerləşdirilmiş şaquli simmetriya oxundan keçən müstəviyə uyğun uzununa istiqamətdə kəsilmişdir, elektromaqnit isə konstruksiya poladdan hazırlanmışdır.

İxtiraya görə qidalandırıcı jərəyanın dəyişməsi zamanı vibroelektrik intiqallarının informasiya xarakteristikalarının stabilliyini təmin olunması və elektromaqnit nüvəsinin hazırlanma texnologiyasının sadələşdirilməsini təmin edilir.

(76) Мамедов Фирудин Ибрагим оглы
Гусейнов Рамиз Агали оглы
Мамедов Джаваншир Фирудин оглы
(54) Виброэлектропривод.

(57) Изобретение относится к электротехнике и может быть использовано в виброперемешивателях, вибростолах, стендах для вибрационных испытаний и т.п.

Сущность изобретения заключается в том, что в виброэлектроприводе электромагнит выполнен в виде чаши цилиндрической формы с полым цилиндрическим выступом, выходящим из середины его основания, при этом как чаша, так и выступ имеют продольный вырез вдоль плоскости, проходящей через вертикальную ось симметрии и расположенной параллельно магнитно-силовым линиям с глубиной до центральной оси электромагнита, причём электромагнит изготовлен из конструкционной стали.

Благодаря изобретению обеспечивается стабильность информационных характеристик виброэлектропривода при колебаниях питающего напряжения и упрощение технологии изготовления магнитопровода электромагнита.

(21) N 98/001069

(22) 24.09.97.

(51) H 02 K 33/02

(76) Məmmədov Firuddin İbrahim oğlu

Hüseynov Ramiz Ağəli oğlu

Məmmədov Javanşir Firuddin oğlu

(54) Birtaklı elektromaqnit vibrator.

(57) İxtira elektrotexnikaya aiddir və vibroələk, vibroyerdəyişdiriji, vibrostol və i.a. kimi istifadə edilə bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, birtaklı elektromaqnit vibratorunda elektromaqnitin yarmosu lövbər hissəsində yerləşdirilmiş, bundan başqa elektromaqnit vibratorun gövdə hissəsinə metal zolaqların köməyi ilə bağlanmış diyirjək, diyirjəkdən keçən tros, hərəkət edən hissə üçün yük funksiyasını yerinə yetirən aşağı və yuxarı işçi orqanlar əlavə edilmişdir ki, burada aşağı işçi orqan trosa bərkidilmiş, yuxarı işçi orqan isə metal zolaqların köməyi ilə vibratorun hərəkət edən hissəsinə birləşdirilmişdir.

İxtiraya görə vibratorun məhsuldarlığının yüksəldilməsi əldə edilir.

(76) Мамедов Фируддин Ибрагим оглы

Гусейнов Рамиз Агали оглы

Мамедов Джаваншир Фируддин оглы

(54) Однотактный электромагнитный вибратор.

(57) Изобретение относится к электротехнике и может быть использовано в виброситах, виброперемешивателях, вибростолах и т.п.

Сущность изобретения заключается в том, что в однотактном электромагнитном вибраторе ярмо электромагнита установлено на якорной части, а кроме этого дополнительно введены ролик, закреплённый с помощью металлических полос на корпусной части электромагнитного вибратора, трос, проходящий через ролик, нижний и верхний рабочие органы, выполняющие функцию нагрузки для подвижной части, причём нижний рабочий орган закреплён на тросе, а верхний рабочий орган соединён с помощью металлических полос с подвижной частью вибратора.

Изобретение обеспечивает повышение производительности однотактного электромагнитного вибратора.

(21) N 98/001058

(22) 27.01.98.

(51) H 02 M 1/10

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əlizadə Pərviz Həsən oğlu

Quliyev Hikmət Məmmədhüseyn oğlu

Muradova Rəhilə Əli qızı

(54) Düzləndiriji

(57) İxtira düzləndiriji texnikasına aiddir və böyük güjlü sənaye elektrik intiqallarını, elektrotermiki qurğuları, elektroliz vannalarını, maye və qazları təmizləmə süzgejlərinin elektromaqnit sistemlərini və s-ni sabit jərəyanla qidalandırmaq və həmçinin zəif jərəyanlı elektron qurğularında, avtomatika, telemexanika, rabitə və idarəetmə sistemlərində tətbiq olunmaq üçün istifadə edilə bilər.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, işlədiji, qidalandıriji üçfazlı gərginlik mənbəyi, idarə olunan tiristor və idarə olunmayan ventil bloklarından ibarət olan düzləndirijə, (yük müqaviməti parçalanmış şəkildə yerinə yetirilmişdir və üç müxtəlif növ elektrik işlədijilərinin qoşulmasına imkan verir), üç tiristor elementi üçfazlı mənbənin sıxajları ilə sxemin ümumi nöqtəsi arasına, altı diod isə “çoxbujaqlı” sxem üzrə sıra ilə növbələşən faza sıxajları ilə müsbət potensiallı düyün nöqtələri arasına birləşdirilir.

İxtiraya görə düzləndiriji qurğunun daha yığcam və kompakt quruluşu alınır ki, o da daha yaxşı xarici xarakteristikalara və düzləndirilmiş gərginlik və jərəyanın yaxşı harmonik tərkibinə və həmçinin daha yüksək texniki-iqtisadi göstərijilərə nail olmağa imkan verir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Али-заде Парвиз Гасан оглы

Кулиев Хикмет Мамедгусейн оглы

Мурадова Рахилия Али кызы

(54) Выпрямитель.

(57) Изобретение относится к выпрямительной технике и может быть использовано для питания постоянным током мощных промышленных электроприводов, электротермических установок, электролизных ванн, электромагнитных систем фильтров для очистки жидкостей и газов и т.п., а также в системах питания слаботочных электронных устройств, приборов, аппаратуры автоматики, телемеханики, связи и управления.

Сущность изобретения заключается в том, что в выпрямителе, содержащем нагрузку, источник питающего трёхфазного напряжения, управляемый тиристорный и неуправляемый вентильный блоки, при этом, нагрузка выполнена в расщеплённом виде с возможностью подключения различного рода трёх электрических приёмников, три тиристорных элемента включены между зажимами трёхфазного источника и общей точкой схемы, а шесть диодов подключены по схеме

“многоугольника” между чередующимися фазными зажимами и узловыми точками с положительными потенциалами.

Благодаря этому достигается более компактное исполнение выпрямительного устройства с улучшенными выходными характеристиками и гармоничным составом выпрямленного напряжения и тока, а также более высокими технико-экономическими показателями.

(21) N 98/001164

(22) 22.10.97.

(51) H 02 N 2/00, H 01 L 41/08

(76) Yusifzadə Elxan Musa oğlu

(54) Gərginlik pyezogeneratoru.

(57) Gərginlik pyezogeneratoru elektrotexnikada enerji hasil edən mənbə avadanlığı sahəsinə aiddir və xüsusi ilə rabitə kabellərinin azmış jərəyanlardan anod və katod mühafizəsində, akkumulyator batareyalarının doldurulmasında, metropolitenin və şəhərin işıqlandırılmasında istifadə edilə bilər.

Gərginlik pyezogeneratorunun texniki mahiyyəti ondan ibarətdir ki, onda kollektor rolunu üzərində rels bərkidilmiş açıq xətti dəmir yolu metro şpalları yerinə yetirir, altında isə mexaniki qüvvələrin hiss edilməsinin mümkünlüyü ilə paket şəkilli gərginlik pyezogeneratorları yerləşdirilmişdir, fırlanan rotor rolunu isə xətti hərəkət edən qatar yerinə yetirir.

İxtiraya görə sabit jərəyan generatorunun işinə analoci olaraq metropolitenin (dəmir yolu qatarlarının, tramvayın, avtomobil nəqliyyatının) hərəkət edən qatarlarının mexaniki enerjisinin elektrik enerjisinə çevrilməsi yolu ilə enerjicdən istifadə olunma əmsalının artırılmasıdır.

(76) Юсиф-заде Эльхан Муса оглы

(54) Пьезогенератор напряжения.

(57) Пьезогенератор напряжения относится к области электротехники, к оборудованию энерговырабатывающих источников и в частности может быть использован как источник энергии для зарядки аккумуляторных батарей, для катодной и анодной защиты от подземных блуждающих токов кабелей систем связи, для освещения метрополитена и городского освещения.

Сущность предложенного пьезогенератора напряжения заключается в том, что в нём роль коллектора выполняет развёрнутый линейный коллектор в виде железнодорожных шпал метро с закреплёнными на них рельсами, под указанными шпалами с возможностью восприятия механических сил движения установлены пакеты пьезогенераторов напряжения, а роль вращающегося ротора выполняют линейно движущиеся вагоны поездов метрополитена.

Благодаря изобретению достигается повышение коэффициента использования энергии путём преобразования механической энергии движения подвижного состава метрополитена (поездов железной дороги, городского трамвая, автомобильного транспорта) в электрическую энергию аналогично работе генератора постоянного тока.

(21) N 96/000838

(22) 06.06.95.

(51) H 03 M 1/50

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Abdullayev İsa Mədət oğlu

Əhmədov Azər Əhəd oğlu

Məmmədov Natiq Şaxı oğlu

Jəfərov Məhərrəm Jəfər oğlu

Səfərov Rza Səfər oğlu

(54) Üçfazlı elektrik dövrəsinin aktiv güjünün rəqəm koduna çevirijisi.

(57) Aktiv güj çevirijisi rəqəmli elektrik ölçmə texnikasına aiddir, üçfazlı elektrik dövrəsinin aktiv güjünün koda çevrilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur və məlumat-ölçü sistemlərində məlumatın çevrilməsi və kodlanması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti qurğunun altı çəmləyiji, müsbət və mənfi etalon gərginlik mənbəyi, iki açar, dörd integrator, dörd komparator, iki trigger, emal bloku və reversiv sayğajdan, və ona əlavə olan iki çəmləyiji, iki açar və mənfi etalon gərginlik mənbəyi daxil edilməsindən ibarətdir.

Yenilik kimi qurğuya əlavə olaraq iki jəmləyiji, iki açar, dörd integrator, mənfi etalon gərginlik mənbəyi daxil edilmişdir ki, bunun nətişində texniki effekt əldə olunur – qurğunun dəqiqliyi artır.

İxtiraya görə qurğunun dəqiqliyini artırması əldə edilir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası

(72) Abdullaev İsa Madat oğlu

Ahmedov Azer Axaad oğlu

Mamedov Natic Şaxi oğlu

Джафаров Магеррам Джафар оглы
Сафаров Рза Сафар оглы

(54) Преобразователь активной мощности трёхфазной электрической цепи в цифровой код.

(57) Преобразователь активной мощности относится к цифровой электроизмерительной технике, предназначен для преобразования активной мощности трёхфазной электрической цепи в код и может быть использован в информационно-измерительных системах для преобразования и кодирования информации.

Сущность изобретения заключается в том, что в устройстве содержащем шесть сумматоров, источник положительного и отрицательного эталонного напряжения, два ключа, четыре интегратора, четыре компаратора, два триггера, блок обработки и реверсивный счётчик, в него дополнительно введены два сумматора, два ключа, четыре интегратора, источник отрицательного эталонного напряжения.

Благодаря изобретению достигается повышение точности устройства.

**İXTİRALAR ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN
SİSTEMLİ GÖSTƏRİJİSİ
СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
ИЗОБРЕТЕНИЯ**

İndeks BPT (6-ji redaksiya)	Patentin nömrəsi	İndeks BPT (6-ji redaksiya)	Patentin nömrəsi
Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента	Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента
A 23 J 21/08	96/000822	J 01 B 3/08	
A 61 B 5/00	95/000443	F 24 J 1/00	96/000825
A 61 B 5/00	94/000427	C 01 B 33/21,	
A 61 B 5/00,17/00	94/000440	C 11 B 3/12,	
A 61 B 6/02	98/001043	B 01 F 17/22	97/000897
A 61 B 17/00	95/000612	C 01 B 33/32	95/000667
A 61 B 17/00	95/000629	C 02 F 1/40	99/001366
A 61 B 17/00	95/000634	C 02 F 1/40	99/001363
A 61 B 17/56	95/000537	C 04 B 41/48	98/001031
A 61 F 5/14	98/001126	C 07 C 4/18	96/000710
A 61 F 5/14	97/000916	C 07 C 15/00	98/001156
A 61 K 7/70,		C 07 C 31/30	97/000948
C 07 D 209/48	95/000510	C 07 C 41/01,41/09,	
A 61 K 35/00	95/000680	41/42, 43/04	98/001199

A 61 M 1/00	95/000595	C 07 C 49/00,49/105,	
A 61 N 5/01, 5/06,		49/16	96/000701
A 61 B 10/00	95/000619	C 07 C 97/10,	
A 61 N 7/00,		A 61 K 31/12	96/000698
A 61 F 11/00,		C 07 C 157/02	98/001132
A 61 B 17/00,		C 07 C 333/02	97/000989
A 61 M 27/00	99/001224	C 07 D 209/49,	
A 62 B 1/00,1/12	98/001185	C 08 L 63/00	95/000649
A 62 D 1/00,		C 07 D 487/04,	
A 62 C 3/04	99/001297	A 01 N 43/90	96/000814
A 63 C 17/00	98/001174	C 08 L 27/06,	
B 01 D 53/14	98/001084	C 08 K 13/02	96/000779
B 01 D 53/28	99/001230	C 09 G 1/18	95/000532
B 01 J 21/04	98/001170	C 10 C 33/04	96/000859
B 01 J 23/00,		C 10 G 31/00,	
C 07 C 49/08,		53/10, 67/14	98/001083
C 07 B 35/04	97/000995	C 10 M 3/12,	
B 02 C 7/18	99/001243	C 07 C 2/22	98/001121
B 22 F 3/26	99/001212	C 10 M 105/50,	
B 24 B 7/00	95/000523	C 10 M 105/72	98/001133
B 63 B 35/44	97/000982	F 16 K 5/04	95/000650
J 10 M 135/10		F 16 L 55/04	97/000986
135/34	97/000968	G 01 B 33/48	97/000966
J 11 D 1/12, 1/22	95/000617	G 01 N 9/04	97/000933
J 11 D 11/02	94/000393	G 01 N 9/04	98/001013
J 12 F 3/02-3/04	96/000720	G 01 N 22/00	96/000846
J 12 G 3/06	99/001219	G 01 R 19/00	99/001291
J 12 G 3/06	98/001138	G 01 R 23/02,	
J 12 N 5/02	93/000069	E 21 B 47/06	98/001010
J 22 B 3/04	99/001276	G 09 B 23/28	96/000730
J 22 C 33/02	96/000836	G 09 B 23/28	96/000731
J 22 C 33/02	96/000837	G 09 B 23/28	96/000732
J 23 C 8/74	96/000791	G 09 B 23/28	96/000713
J 23 C 14/00-14/26	99/001232	H 01 H 47/00	94/000330
J 23 F 11/08	97/000889	H 01 I 31/02,	
J 23 F 11/08,		F 17 C 3/08	95/000656
E 21 B 43/22	97/000956	H 01 I 31/50	95/000655
E 02 B 8/02	95/000609	H 01 J 31/50	95/000515
E 02 B 9/04	97/000972	H 02 K 15/12	96/000712
E 21 B 17/10	99/001431	H 02 K 33/02	98/001068
E 21 B 21/06,		H 02 K 33/02	98/001069
C 09 K 7/00	96/000756	H 02 M 1/10	98/001058
E 21 B 31/00	98/001023	H 02 N 2/00,	

E 21 B 33/13	98/001036	H 01 L 41/08	98/001164
E 21 B 33/138	96/000848	H 03 M 1/50	96/000838
E 21 B 33/438	96/000704		
E 21 B 43/00	98/001041		
E 21 B 43/00	97/000895		
E 21 B 43/00	97/000949		
E 21 B 43/00	96/000729		
E 21 B 43/00	97/000988		
E 21 B 43/00	97/000990		
E 21 B 43/00	99/001242		
E 21 B 43/07	98/001053		
E 21 B 43/11	98/001097		
E 21 B 43/18,43/20, 43/112	97/000893		
E 21 B 43/25	97/000881		
E 21 B 43/38,34/06	97/000998		
E 21 B 47/12	99/001343		
F 02 M 45/00	99/001217		
F 04 B 47/12	96/000746		
F 04 F 1/20	98/001175		
F 16 B 7/00	99/001432		
F 16 D 65/80	99/001293		

**İXTİRA ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN SAY
GÖSTƏRİCİSİ**

**НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ
ЗАЯВОК НА ИЗОБРЕТЕНИЯ**

İddia sənə- Dinin Nömrəsi	Patentin nömrəsi	İddia sənə- Dinin nömrəsi	Patentin nömrəsi
Номер Заявки	Номер патента	Номер заявки	Номер патента
93/000069	C 12 G 3/06	96/000713	G 09 B 23/28
94/000330	H 01 H 47/00	96/000729	E 21 B 43/00
94/000393	C 11 D 11/02	96/000730	G 09 B 23/28
94/000427	A 61 B 5/00	96/000731	G 09 B 23/28
94/000440	A 61 B 5/00,17/00	96/000732	G 09 B 23/28
95/000443	A 61 B 5/00	96/000746	F 04 B 47/12
95/000510	A 61 K 7/70, C 07 D 209/48	96/000756	E 21 B 21/06, C 09 K 7/00
95/000515	H 01 J 31/50	96/000779	C 08 L 27/06, C 08 K 13/02
95/000523	B 24 B 7/00	96/000791	C 23 C 8/74
95/000532	C 09 G 1/18	96/000814	C 07 D 487/04,
95/000537	A 61 B 17/56		

95/000595	A 61 M 1/00		A 01 N 43/90
95/000609	E 02 B 8/02	96/000822	A 23 C 21/08
95/000612	A 61 B 17/00	96/000825	C 01 B 3/08, F 24 J 1/00
95/000617	C 11 D 1/12,1/22		
95/000619	A 61 N 5/01,5/06, A 61 B 10/00	96/000836	C 22 C 33/02
95/000629	A 61 B 17/00	96/000837	C 22 C 33/02
95/000634	A 61 B 17/00	96/000838	H 03 M 1/50
95/000649	C 07 D 209/49, C 08 L 63/00	96/000846	G 01 N 22/00
95/000650	F 16 K 5/04	96/000848	E 21 B 33/138
95/000655	H 01 I 31/50	96/000859	C 10 C 33/04
95/000656	H 01 I 31/02, F 17 C 3/08	97/000881	E 21 B 43/25
95/000667	C 01 B 33/32	97/000889	C 23 F 11/08
95/000680	A 61 K 35/00	97/000893	E 21 B 43/18, 43/20, 43/112
96/000698	C 07 C 97/10, A 61 K 31/12	97/000895	E 21 B 43/00
96/000701	C 07 C 49/00, 49/105, 49/16	97/000897	C 01 B 33/21, C 11 B 3/12, B 01 F 17/22
96/000704	E 21 B 33/438	97/000916	A 61 F 5/14
96/000710	C 07 C 4/18	97/000933	G 01 N 9/04
96/000712	H 02 K 15/12	97/000948	C 07 C 31/30
		97/000949	E 21 B 43/00
97/000966	G 01 B 33/48	97/000956	C 23 F 11/08, E 21 B 43/22
97/000968	C 10 M 135/10, 135/34	98/001199	C 07 C 41/01, 41/09,41/42,43/04
97/000972	E 02 B 9/04	98/001203	C 12 F 3/02-3/04
97/000982	B 63 B 35/44	99/001212	B 22 F 3/26
97/000986	F 16 L 55/04	99/001217	F 02 M 45/00
97/000988	E 21 B 43/00	99/001219	C 12 G 3/06
97/000989	C 07 C 333/02	99/001224	A 61 N 7/00, A 61 F 11/00, A 61 B 17/00, A 61 M 27/00
97/000990	E 21 B 43/00		
97/000995	B 01 J 23/00, C 07 C 49/08, C 07 B 35/04	99/001230	B 01 D 53/28
97/000998	E 21 B 43/38, 34/06	99/001232	C 23 C 14/00- 14/26
98/001010	G 01 R 19/00	99/001242	E 21 B 43/00
98/001013	G 01 N 9/04	99/001243	B 02 C 7/18
98/001023	E 21 B 31/00	99/001276	C 22 B 3/04
98/001031	C 22 C 33/02	99/001291	G 01 R 19/00
98/001036	E 21 B 33/13	99/001293	F 16 D 65/80
		99/001297	A 62 D 1/00,

98/001041	E 21 B 43/00		A 62 C 3/04
98/001043	A 61 B 6/02	99/001343	E 21 B 47/12
98/001053	E 21 B 43/07	99/001363	C 02 F 1/40
98/001058	H 02 M 1/10	99/001366	C 02 F 1/40
98/001068	H 02 K 33/02	99/001431	E 21 B 17/10
98/001069	H 02 K 33/02	99/001432	F 16 B 7/00
98/001083	C 10 G 31/00, 53/10, 67/14		
98/001084	B 01 D 53/14		
98/001097	E 21 B 43/11		
98/001121	C 10 M 3/12, C 07 C 2/22		
98/001126	A 61 F 5/14		
98/001132	C 07 C 157/02		
98/001133	C 10 M 105/50, C 10 M 105/72		
98/001138	C 12 G 3/06		
98/001156	C 07 C 15/00		
98/001164	H 02 N 2/00, H 01 I 41/08		
98/001170	B 01 J 21/04		
98/001174	A 63 C 17/00		
98/001175	F 04 F 1/20		
98/001185	A 62 B 1/00,1/12		

**AZƏRBAYJAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT REYESTRİNƏ DAXİL
EDİLMİŞ İXTİRA PATENTLƏRİ
HAQQINDA MƏLUMATLARIN DƏRJİ**

**ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ПАТЕНТАХ, ВНЕСЁННЫХ В
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ РЕЕСТР
ИЗОБРЕТЕНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

Bölmə A.

İnsanın həyatı tələbatlarının təmin edilməsi.

Раздел А.

Удовлетворение жизненных потребностей человека.

(11) I 990206

(21) 4356440/13

(22) 02.09.88

(51) A 24 D 1/00

(71)(73) Britiş-Amerikan Tobako Ko.Ltd, Böyük Britaniya (GB)

(72) Pol Devid Keys

Devid Con Ditrığ (GB)

(54) Tütün mə'mulətı.

(54)(57) 1. Tütün mə'mulətı hava keçirijiliyi 20 Korestdən çox olmayan kağız dolamaya salınmış tütün mə'mulətı özəyindən hazırlanıb, onunla fərqlənir ki, onun tərkibinə 20 kütlə %-dən az olmamaqla köpürtmə tütün daxildir, tütün mə'mulətının özəkdə doldurma sıxlığı 100-260 mq/sm³ bərabərdir, maşında çəkilən zaman altı qullabdan az olmamaq şərti ilə tütünün yan tərəfə axınında sudan və nikotindən azad 17 mq-dan çox olmayan bərk hissəciklərin və 35mq çox olmayan karbon monooksidin çıxışı təmin edilmişdir.

2. 1-ji bənd üzrə mə'mulat onunla fərqlənir ki, tütün materialı özəyinin çevrəsinin uzunluğu 10-30 mm təşkil edir.

3. 1 və 2-ji bəndlər üzrə mə'mulat onunla fərqlənir ki, həjmi ilkin həjmin 75%-dən az olmamaq artırılmış köpürtmə tütün istifadə edirlər.

4. 1-3-jü bəndlər üzrə mə'mulat onunla fərqlənir ki, köpürtmə tütünün xüsusi çəkisi 100-175mq/sm³ təşkil edir.

(71)(73) Бритиш-Америкэн Тобако Компани Лимитед (GB)

(72) Пол Дэвид Кейс

Дэвид Джон Дитрич

(54) Курительное изделие.

(54)(57)1. Курительное изделие содержащее стержень из курительного материала, заключённый в бумажную обёртку, воздушная проницаемость которой не более 20 Кореста, отличающееся тем, что с целью снижения бокового потока дыма путём уменьшения содержания в нём вредных компонентов, курительный материал содержит не менее 20 мас.% вспученного табака, плотность набивки курительного материала в стержне составляет 100-260мг/см³ с обеспечением при курении на машине и не менее шести затяжек и выхода в боковом потоке дыма не более 17 мг твёрдых частиц, свободных от воды и никотина, и не более 35 мг монооксида углерода.

2. Изделие по п.1, отличающееся тем, что длина окружности стержня курительного материала составляет 10-30мм.

3. Изделие по п.1 и 2, отличающееся тем, что используют вспученный табак, объём которого увеличен не менее чем на 75% от его первоначального объёма.

4. Изделие по пп.1-3, отличающееся тем, что удельный вес вспученного табака составляет 100-175 мг/см³.

(11) I 990207

(21) 4356462/13

(22) 02.09.88

(51) A 24 D 1/02

(71)(73) Britiř-Amerikan Tobako Ko.Ltd, Böyük Britaniya (GB)

(72) Pol Devid Keys

Jon Entoni Lyuk

(54) Tütün məmulatı.

(54)(57) 1.Tütün məmulatı, daxilində tstnn kənar axınını azaldan birlřm v tstnn kənar axınında susuz v nikotinsiz əsasda maddənin 80%-dən az olmayan bərk hissjliklri olan materialdan dolamaya salınmıř zkdn hazırlanaraq, onunla fərqlənir ki, tütün materialından ibarət özəyin çevrəsinin uzunluęu 10-20mm-dir.

2.1-ji bənd üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, tütün məmulatına köpürtmə tütün daxildir.

3. 1-ji bənd üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, dolamanın hava keçirijiliyi 20 Korstdn çox deyil.

(71)(73) Бритиш-Америкн Тобкко Компани Лимитед (GB)

(72) Пол Двид Кейс

Джон Энтони Льюк

(54) Курительное изделие.

(54)(57) 1.Курительное изделие, содержащее столбик курительного материала, заключнный в обртку из материала, содержащего соединение, уменьшающее побочную струю дыма, не менее чем на 30% твердых частиц вещества на безводной и безникотиновой основе в побочной струе дыма, отличающееся тем, что, с целью уменьшения побочной струи дыма путм содержания в ней по меньшей мере одного компонента, столбик курительного материала имеет длину окружности 10-20 мм.

2. Изделие по п.1, отличающееся тем, что курительный материал содержит вспученный табак.

3. Изделие по пп.1и2, отличающееся тем, что обртка имеет воздухопроницаемость не более 20 ед. Кореста.

(11) I 990205

(21) 4356458 / 13

(22) 02.09.88

(51) A 24 D 1/10

(71)(73) Britiř-Amerikan Tobako Ko.Ltd, Böyük Britaniya (GB)

(72) Pol Devid Keys

Devid Con Ditrı

(54) Tütün məmulatı.

(54)(57) 1. Tütün məmulatı, tərkibində yanma sürətini azaldan maddə olan kağız dolamaya salınmış tütün materialı özəyindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, tütün materialına 20 kütlə %-dən az olmayan köpürtmə tütün daxildir, maşında altı qullabdan az olmamaq şərti təmin olunmaqla tütün özəkdə doldurma sıxlığı 100-260 mq/sm³ təşkil edir.

2. 1-ji bənd üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, yanma sürətini azaldan maddə kimi alüminium-ammonium sulfat, ilk turş ammonium fosfat, ikinci turş ammonium fosfat, ilk turş natrium fosfat, bor turşusu, alüminium və kalsium boratlar, ammonium, litium və maqnezium bromidlər, ammonium, maqnezium və tsink xloridləri, alüminium və kalsium fosfatla, kalium silikatı, alüminium, kalsium və maqnezium sulfatları, natrium karbonat və onların qarışığı qrupundan seçilmiş maddə istifadə edirlər.

3. 1 və 2-ji bəndlər üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, tütün materialında istifadə edilən köpürtmə tütünün həjmi ilkin həjmin 75%-dən az olmadan artırılmışdır.

4. 1-3-jü bəndlər üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, köpürtmə tütünün xüsusi həjmi 100-175 mq/sm³ təşkil edir.

5. 1-4-jü bəndlər üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, dolama kağızının hava keçirijiliyi 20 Korestdən çox deyil.

6. 1-5-ji bəndlər üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, tütün məmulatından özəyi çevrəsinin uzunluğu 10-30 mm təşkil edir.

7. 1-6-ji bəndlər üzrə məmulat onunla fərqlənir ki, dolama kabızına tütünün kənar axınını azaldan aşqar daxildir.

(71)(73) Бритиш-Америкэн Тобэкко Компани Лимитед (GB)

(72) Пол Дэвид Кейс

Дэвид Джон Дитрич

(54) Курительное изделие.

(54)(57) 1. Курительное изделие, содержащее стержень из курительного материала, заключённый в бумажную обёртку, включающую замедлитель горения, отличающееся тем, что с целью уменьшения бокового потока дыма путём снижения содержания в нём вредных компонентов, курительный материал содержит не менее 20 масс.% вспученного табака, плотность набивки курительного материала в стержне составляет 100-260 мг/см³ с обеспечением при курении на машине не менее 6-ти затяжек.

2. Изделие по п.1, отличающееся тем, что в качестве замедлителя горения изпользуют вещество, выбранное из группы, включающей сульфат алюминия-аммония, первичный кислый фосфорнокислый аммоний, вторичный кислый фосфорнокислый аммоний, первичный кислый фосфорнокислый натрий, борную кислоту, бораты алюминия и кальция, бромиды аммония, лития и магния, хлориды аммония, магния и цинка, фосфаты алюминия и кальция, силикат калия, сульфаты алюминия, кальция, магния и карбонат натрия и их смеси.

3. Изделие по пп.1 и 2, отличающееся тем, что используемый в курительном материале вспученный табак имеет объём, увеличенный не менее, чем на 75% от его первоначального объёма.
 4. Изделие по пп.1-3, отличающееся тем, что удельный вес вспученного табака составляет 100-175 мг/см³.
 5. Изделие по пп.1-4, отличающееся тем, что воздухопроницаемость обёрточной бумаги составляет не более 20-ти Креста.
 6. Изделие по пп.1-5, отличающееся тем, что длина окружности стержня из курительного материала составляет 10-30 мм.
 7. Изделие по пп.1-6, отличающееся тем, что обёрточная бумага включает наполнитель, уменьшающий побочный поток дыма.
-

(11) İ 990195

(21) 94/000231

(22) 09.11.93

(51) A 61 K 31/40, J 07 D 207/335

(71) N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti və Azərbaycan EA Polimer Materialları İnstitutu

(72) Məmmədov Yaqub Javad oğlu

Hajılı Raiq Əli oğlu

Axundov Ramiz Atalla oğlu

Nəjəfova Raya Əli qızı

Piriyeva Jəmilə Əcdər qızı

Jəfərov Vəli Hüseyn oğlu

Tağıyev Sərxan Əbülfəz oğlu

Sadıqov Rafail Valeri oğlu

(71)(73) N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti və Azərbaycan EA Polimer Materialları İnstitutu

(54) Antihipoksik və sedativ aktivlik göstərən 1- kabazoilmetil-2- metilpirrol.

(54)(57) Antihipoksik və sedativ aktivlik göstərən (1) formullu

1-karbozil-metil-2-metilpirrol.

(71)(73) Azərbaycanın Mərkəzi Tibbi Universiteti İsmi N.Nərimanov və Polimer Materialları İnstitutu AN Azərbaycan

(72) Məmmədov Yaqub Javad oğları

Gadjiли Raik Ali oğları

Ахундов Рамиз Атилла оглы
 Наджафова Рая Али кызы
 Пириева Джамиля Аждар кызы
 Джафаров Вели Гусейн оглы
 Тагиев Сархан Абульфаз оглы
 Садыхов Рафаэль Валерий оглы

(54) I-карбозиал - 2 - метилпиррол, проявляющий противогипоксическую и седативную активность.

(54)(57) I-карбозиал - 2 – метилпиррол формулы

проявляющий противогипоксическую и седативную активность.

(11) I 990230

(21) 96/ 000794

(22) 02.05.96

(51) A 61 N 1/ 18

(76) Balakişiyeva Fərxəndə Kamil qızı
 Musayev Əlişir Veys oğlu

(54) Beyin qan dövranının ötüb-keçən pozğunluğu və kiçik insultlu xəstələrin müalicə üsulu.

(54)(57) 1. Beyin qan dövranının ötüb-keçən pozğunluğu və kiçik insultlu xəstələrin dərman maddələrinin elektroforezi ilə müalicə üsulu, elektrik təsiri növünün seçilməsi, xəstənin bədənində elektrodların / yəni katod və anodun / yerləşdirilməsi və dərman maddələrinin anod tərəfindən yeridilməsi daxil olmaqla, onunla fərqlənir ki, dərman maddələri kimi vazoaktiv preparatlardan, yəni kavinton və trentaldan istifadə olunur; elektrik təsiri sinusoidal modullaşdırılmış jərəyan ilə həyata keçirilir və bu zaman anod ənsə boyun-yuxarı köks paravertebral nahiyələrdə, katod isə sağ körpükaltı nahiyədə yerləşdirilir.

2. 1.bəndi üzrə üsul onunla fərqlənir ki, jütləşdirilmiş anod simmetrik olaraq onurğanın hər iki tərəfində yerləşdirilir.

3. 1 və 2 bəndləri üzrə üsul onunla fərqlənir ki, anod subokspital zonada yerləşdirilir.

4. 1 və 2 bəndləri üzrə üsul onunla fərqlənir ki, anod boyun və uxağı köks paravertebral zonada yerləşdirilir.

(76) Балакишиева Фарханда Камиль кызы

Мусаев Алишир Вейс оглы

(54) Способ лечения больных с преходящими нарушениями мозгового кровообращения и малым инсультом.

(54)(57) Способ лечения больных с переходящими нарушениями мозгового кровообращения и малым инсультом электрофорезом лекарственных веществ, включающий электрическое воздействие, размещением на теле больного электродов – катода ии анода, и последующим введением со стороны анода лекарственных веществ, отличающийся тем, что в качестве лекарственных веществ используют вазоактивные препараты, предпочтительно кавинтон или трнтал, электрическое воздействие осуществляют синусоидальными модулированными токами, при этом анод располагают сзади в затылочно-шейно-верхнегрудной паравертебральной области, а катод спереди в правой подключичной области.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что используют раздвоенный анод,, который размещают симметрично по обе стороны от позвоночника.

3. Способ по пп.1 и 2, отличающийся тем, что анод располагают в субокципитальной зоне.

4. Способ по пп.1 и 2, отличающийся тем, что анод располагают на шейной и верхнегрудной паравертебральной зоне.

Bölmə B.

Müxtəlif texnologici proseslər.

Раздел В.

Различные технологические процессы.

(11) I 990218

(21) 85/1341

(22) 04.07.94

(51) B 01 C 29/16, J 07 J 25/06, 25/08;

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Muğanlinski Faiq Fuad oğlu

Qasimov Mehman Qubad oğlu

Əmirov Sabir Qaraş oğlu

Miğanlinski Fuad Faiq oğlu

(54) Trixlorbenzolun qaz fəzada disproporsiyalaşması üçün katalizator.

(54)(57) Trixlorbenzolun qaz fəzada mono- və dixlorbenzollara disproporsiyalaşması üçün istifadə olunan JaHY tipli seolit katalizatoru onunla fərqlənir ki, onun tərkibində əlavə olaraq aşağıdakı miqdarda xrom oksidi və ya kalium oksidi vardır, % kütlə:

xrom oksidi	0,1 ÷ 5,0
və ya kalium oksidi	0,05 ÷ 1,0
JaHY seoliti	qalanı.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия.

(72) Муганлинский Фаик Фуад оглы

Касимов Мехман Губад оглы

Амиров Сабир Гараш оглы

Муганлинский Фуад Фаик оглы

(54) Катализатор для газофазного диспропорционирования трихлорбензола.

(54)(57) Катализатор для газофазного диспропорционирования трихлорбензола, включающий цеолит CaHY, отличающийся тем, что, с целью повышения продолжительности стабильной работы катализатора, он дополнительно содержит окись хрома или окись калия при следующем содержании компонентов, % мас.:

или	окись хрома	0,1 – 5,0
	окись калия	0,05 – 1,0
	цеолит CaHY	остальное.

(11) İ 990227

(21) 4833328/03

(22) 17.04.90

(51) B 07 B 1/ 10

(71)(73) «Dənizneftqazlayihə» DETLİ

(72) Mövsümov Ağasəf Ağakərim oğlu

Əfəndiyev Tofiq Xalid oğlu

(54) Ələkkonveyer.

(54)(57) 1. Ələkkonveyer çərçivə, onun üzərində qoyulmuş vanna, aparıcı və aparılan barabanlarla sonsuz ələk zolağı, ələk zolağının yüklənən hissəsində qoyulan və onunla kinematik əlaqədə olan pərli val daxil olmaqla onunla fərqlənir ki, ələkkonveyerin məhsuldarlığını artırmaq məqsədilə silindr şəkilli gövdədə yerləşdirilmiş pərli val ilə əlaqədə olan mexaniki intiqal ilə təjhiz edilmiş və həm də pərli val, hər birisinin ortasında deşiyi olan diskləri ilə gövdənin yan divarı qəbul kamerasını əmələ gətirir, gövdənin aşağı hissəsində isə eni tənzimlənən, uzunluğunu ələk zolağının enindən az olmayan və onunla bujaq təşkil edən məmə qoyulmuşdur.

2. Ələkkonveyerin 1 bəndi üzrə onunla fərqlənir ki, o, daxilində, uzununa oxuna perpendikulyar, ələk zolağının aşağı qolunun üstündə qoyulmuş və uzunluğunu onun enindən az olmayan məməsi olan silindr şəkilli ələk zolağının hava təmizləyicisi ilə təjhiz edilmişdir.

(71)(73) Научно-исследовательский и Проектный Институт по Освоению Месторождений Нефти и Газа «Гипроморнефтегаз»

(72) Мовсумов Агасеф Агакерим оглы

Эфендиев Тофик Халид оглы

(54) Ситоконвейер.

(54)(57) 1. Ситоконвейер, содержащий раму с установленной на ней ванной, бесконечное ситовое полотно с ведущим и ведомым барабанами, лопастной вал, установленный над грузочной частью ситового полотна и кинематически связанный с ним, отличающийся тем, что с целью повышения производительности ситоконвейера, он снабжён механическим приводом, соединённым с лопастным валом и цилиндрическим корпусом для размещения последнего, при этом лопастной вал выполнен с торцевыми дисками, каждый из которых имеет отверстие в центре и расположен с образованием приёмной камеры с торцевой стенкой корпуса, а корпус выполнен с продольным соплом в нижней части, регулируемым по ширине, имеющим длину не более ширины ситового полотна и расположенным под углом к последнему.

2. Ситоконвейер по п.1, отличающийся тем, что он снабжён воздушным очистителем ситового полотна, установленным внутри последнего над его нижней ветвью и выполненным в виде цилиндра с продольным соплом имеющим длину не менее ширины ситового полотна и установленного перпендикулярно продольной оси ситового полотна.

(11) İ 990194

(21)4804090/12

(22) 20.03.90

(51) B 44 F 3/00

(76) Əskərov Şahlar Qaçay oğlu

(54) Obyektin ornamentinin formalaşdırılması üsulu.

(54)(57) Obyektdə ornamentin formalaşdırılması üsulu, obyektə ornament yaratmaq üçün müəyyənləşdirilmiş tə'sir mənbəyi arasında üzərində paralel sıralar əmələ gətirən növbə ilə düzülmüş elementlər olan trafaret yerləşdirilməsindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, bu trafaretin üzərinə paralel sıralar əmələ gətirən növbə ilə düzülmüş elementləri olan əlavə trafaret $0^{\circ} < \alpha < 180^{\circ}$

diapazonunda bujaq altında dönmə ilə qoyular, bu zaman trafaretlərin parametrləri aşağıdakı nisbətlərdən seçilir:

$$0,2 < S_0/F_0 < 0,9$$

$$1 < S^1_0/S^{n_0} < 2$$

(76) Аскеров Шахлар Гачай оглы

(54) Способ формирования орнамента на объекте.

(54)(57) Способ формирования орнамента на объекте, заключающийся в том, что между объектом и источником воздействия, служащим для нанесения орнамента, размещают трафарет с упорядоченно расположенными элементами параллельные ряды, отличающиеся тем, что с целью расширения технологических возможностей, на трафарет накладывают дополнительный трафарет с упорядоченно расположенными элементами, образующими параллельные ряды, с поворотом его на угол в диапазоне $0^{\circ} < \alpha < 180^{\circ}$, при этом параметры трафаретов выбирают из соотношений

$$0,2 < C_0/\Phi_0 < 0,9$$

$$1 < C^1_0/C^{бы_0} < 2,$$

где S_0 и F_0 – соответственно площадь элемента трафарета и площадь трафарета, приходящаяся на его элементарную ячейку; S^1_0 и $C^{бы_0}$ – соответственно площади элементов каждого трафарета.

Bölmə J.

Kimya və metallurgiya.

Раздел С.

Химия и металлургия.

(11) İ 990201
 (21) 95/000446
 (22) 10.10.94
 (51) J 01 J 1/04
 (71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası
 (72) Nağıyev Jıngız Murtuza oğlu
 (54) Ammonyakın alınması üsulu.

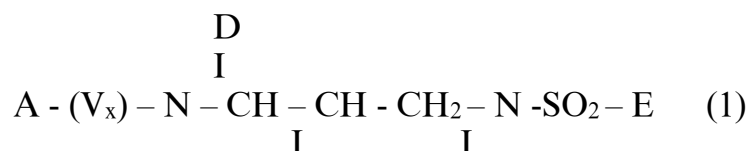
(54)(57) Azot-hidrogen qarışığından ammonyakın dəmir katalizatorun iştirakı ilə 32 Mpa təzyiq altında, 773 K temperaturda və ilkin xammalın verilmə həjmi sürəti 25000 nm/m³ saat olduqda alınma üsulu onunla fərqlənir ki, proses reaktorun girişində komponentlər nisbəti N : N =1:1,4-2,0 olduqda baş verir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия
 (72) Нагиев Чингиз Муртуза оглы
 (54) Способ получения аммиака.

(54)(57) Способ получения аммиака из азото-водородной смеси на железном катализаторе, реализуемый при давлении 32 Мпа, температуре 773 К и объемной скорости подачи исходного сырья 25 000 нм/м.ч, отличающийся тем, что процесс осуществляют при соотношении компонентов на входе в реактор N : Н равном 1:1,4 –2,0.

(11) İ 990229
 (21) 93/ 000219
 (22) 08.09.1992
 (51) J 07 D 413/12, 215/48, J 07 J 311/ 18, 311/ 41, A 61 K 31/ 16, 38/ 55
 (71)(73) Vertex Pharmajeutijals İnjorporated
 (72) Rodjer D. Tanq
 Mark A. Murko
 Qovinda Rao Bisetti
 (54) Hiy-aspartil-proteazanın sulfonamid inhibitorları, əjzaçılıq kompozisiyası, müalijə üsulu, inhibitorun identifikasiyası üsulu.

(54)(57) 1. 1 formullu sulfonamidlər:

OH D¹

Burada: A tərkibində H; Het; - R¹ – Het; - R¹ – J₁ – J₆ -alkil olan qrupdan seçilmişdir, alkil, hidrokxi, J₁ – J₄ –alkoksi, Het, -O-Het- NR² – JO – N(R²) – JO – N – (R²)(R²) və – JO – N(R²)(R²) – dən seçilmiş bir və ya bir neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və tərkibində - R² – J₂ – J₅ – alkenil olan qrupdan seçilmişdir, hidrokxi və J₁ – J₄ alkoksiddən seçilmiş bir və ya bir neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər;

R¹ – lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan - J(O)-, S(O)₂-, - O – J(O) -, - N R² – S(O)₂, - N R² – J(O)-, N R² – J(O) –dan ibarət olan qrupdan seçilib;

Het-lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, tərkibində J₆ – J₁₀ aril olan; 5 – 7 hədlı doymuş və doymamış heterotsikl olan, heterotsikldə, N, N(R²), O və S – dən seçilmiş, bir və ya bir neçə heteroatom vardır, belə ki, göstərilən heterotsikl, benzol həlqəsi ilə məjburi olmamaqla kondensasiya edilə bilər; və göstərilən Het-lərin istənilən həddi, tərkibində, okso, - O R², R², - N(R²) (R²), -JN, -JO₂ R², - S(O)₂ – N(R²) (R²), - N(R²)-J(O)- R², -J(O)- R², - OJF₃, -S(O)_nAr,metilendioksi, hidrogen, - JF₃və -NO₂ olan qrupdan seçilmiş, bir və bir neçə əvəzediji ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər;

R²-lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, H və J₁-J₃ alkildən ibarət olan, məjburi olmamaqla Ar ilə əvəz edilmiş qrupdan seçilib;

B iştirak edirsə, onda o, N(R²)-J(R³) (R³)-, -J(O)-dən ibarət olub; x, 0 və ya 1-ə bərabərdir;

R³-lərin hər biri, bir-birindən asılı olmayaraq, tərkibində, H, Het, J₁-J₆ alkil, J₂-J₆- alkenil və J₃-J₆-tsikloalkil olan qrupdan seçilib, belə ki, göstərilən R³-lərin H istisna olmaqla istənilən həddi, məjburi olmamaqla bir və ya bir-neçə –J(O)-NH- R² ilə əvəz edilə bilər.

D və D¹ biri-birindən asılı olmadan, tərkibində Ar olan qrupdan seçilib; J₁-J₄ alkildir, belə ki, J₃-J₆- tsikloalkil, -OR₂ və Ar-dən seçilmiş, bir və ya bir-neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və J₃-J₆ tsikloalkildir,

Ar –lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, tərkibində fenil, 3-6 hədlı karbotsikl həlqə və 5-6 hədlı heterotsikl həlqə olan qrupdan seçilib, belə ki, heterotsiklik həlqənin tərkibində bir və ya bir-neçə heteroatom mövjudur, onlar, O, N, S və N(R²)-dən seçiliblər, göstərilən karbotsiklik və ya heterotsiklik həlqə doymuş və ya doymamış ola bilər və tərkibində -O R², - R² olan qrupdan seçilmiş bir və ya bir neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və –N(R²) (R²);

E tərkibində Het, Het-Het; -N R²R³; J₁-J₆ alkil olan qrupdan seçilib, belə ki, alkil, R⁴ və Het-dən seçilmiş, bir və ya bir neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər;

və R⁴-lərin hər biri, biri-birindən asılı olmayaraq, tərkibində, -OR², - J(O)-NHR², -S(O)₂-NNR², halogen, -NR²-J(O)- R² və –JN olan qrupdan seçilib.

2. 1-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən birləşmə aşağıdakı struktur formula malikdir:

(XXII)

burada: A, D¹ və E, 1-ji bənddə göstərilmiş qiymətə malikdir.

3. 1-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən birləşmə aşağıdakı struktur formula malikdir:

(XXIII)

burada: x, Het, D¹ və E, 1-ji bənddə göstərilmiş qiymətə malikdir.

4. 1-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən birləşmə aşağıdakı struktur formula malikdir:

(XXXI)

burada: A, R³, D¹ və E, 1-ji bənddə göstərilmiş qiymətə malikdir.

5. I formullu birləşmə, belə ki, burada: A, tərkibində H; -R¹-Het; -R¹-J₁-J₆-alkil olan qrupdan seçilib, alkil, hidroksi, J₁-J₄ – alkoksi və -R¹-J₂-J₆ alkenil olan qrupdan seçilib, alkenil, hidroksi, J₁-J₄ alkoksi, Het və -O-Het – dən seçilmiş bir və ya bir neçə qrup ilə məcburi olmamaqla əvəz edilə bilər;

R¹-lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, -J(O)-, -S(O)₂-, -O-J(O) və -NR²-S(O)₂-dən ibarət olan qrupdan seçilib;

Het-lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, tərkibində J₆-J₁₀ aril olan, 5-7 hədlə doymuş və doymamış heterotsikl olan, heterotsikldə, N, O və S-dən seçilmiş bir və ya bir neçə heteroatom vardır, belə ki, göstərilən

heterotsikl benzol həlqəsi ilə məjburi olmamaqla kondensasiya edilə bilər və Het-lərin istənilən həddi tərkibində, okso, $-O R^2$, $-R^2$, $-N(R^2)_2$, $-ON$, $-JO_2 R^2$ və $-S(O)_2 - N(R^2)_2$ olan qrupdan seçilmiş bir və bir neçə əvəzedici ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər;

R^2 -lərin hər biri biri-birindən asılı olmadan, H və J_1-J_3 alkildən ibarət olan qrupdan seçilib;

B iştirak edirsə, onda o, $-NH-JH(R^3)-J(O)$ –dan ibarət olur; x isə 0 və ya 1-ə bərabərdir;

R^3 , tərkibində, Het, J_1-J_6 - tsikloalkil olan qrupdan seçilib, belə ki, göstərilən R^3 -ün istənilən həddi məjburi olmamaqla bir və ya bir neçə $-J(O)-NH-R^2$ ilə əvəz edilə bilər;

D və D^1 , biri-birindən asılı olmadan, tərkibində Ar; J_1-J_4 -alkil olan qrupdan seçilib; belə ki, o, məjburi olmamaqla, J_3-J_6 -tsikloalkil və ya Ar ilə əvəz edilə bilər; J_2-J_4 alkenil və J_3-J_6 tsikloalkildir;

Ar, tərkibində fenil olan qrupdan seçilib; 3-6 həddli karbotsiklik həlqə və 5-6 həddli hetertsiklik həlqə olan qrupdan seçilib, belə ki, heterotsiklik həlqənin tərkibində bir və ya bir neçə heteroatom mövjudur, onlar, O, N və S-dən seçiliblər, göstərilən karbotsiklik və ya heterotsiklik həlqə, doymuş və ya doymamış ola bilər və məjburi olmamaqla, $-OR^2$, $-R^2$ və $N(R^2)_2$ -dən seçilmiş bir və ya bir neçə qrup ilə əvəz edilə bilər;

E, tərkibində Het, $-N R^2 R^5$, J_1-J_6 alkil olan qrupdan seçilib, belə ki, alkil, məjburi olmamaqla bir və ya bir neçə R^4 və Het ilə əvəz edilə bilər;

R^4 -lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, tərkibində, $-O R^2$, $-J(O)-NH R^2$, $-S(O)_2-NH R^2$, halogen və $-JN$ olan qrupdan seçilib;

və R^5 -lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, H və R^3 -dən ibarət olan qrupdan seçilib.

6. 2-ji bənd üzrə birləşmə, burada:

A, R^1 -Het-dən ibarətdir; və

D^1 , tərkibində J_1-J_3 alkil olan qrupdan seçilib və J_3-J_6 tsikloalkil, $-OR^2$ və Ar-dən seçilmiş, bir və ya bir-neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və J_3 alkenildir.

7. 3-jü bənd üzrə birləşmə, burada:

R^3 , tərkibində, J_1-J_6 alkenil, J_2-J_6 alkenil, J_5-J_6 tsikloalkil olan qrupdan seçilib, belə ki, R^3 -ün istənilən həddi, tərkibində, $-J(O)-NH-R^2$ olan qrupdan seçilmiş, bir və ya bir-neçə əvəzedici ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və

D^1 , tərkibində J_1-J_6 alkil olan qrupdan seçilib, belə ki, o, J_3-J_6 tsikloalkildən seçilmiş bir və ya bir neçə qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və J_3 alkenildir.

8. 4-jü bənd üzrə birləşmə, burada:

A, R^1 - Het-dən ibarətdir;

R^3 -lərin hər biri, biri-birindən asılı olmadan, J_1-J_6 alkildən ibarətdir, belə ki, o, tərkibində, $-J(O)-NH-R^2$ olan qrupdan seçilmiş əvəzedici ilə məjburi olmaqla əvəz edilə bilər; və

D^1, J_1-J_4 alkildən ibarətdir, belə ki, o, J_3-J_6 tsikloalkil, $-OR^2$ və Ar-dən seçilmiş qrup ilə məjburi olmamaqla əvəz edilə bilər; və E, Het, Het-Het və $-NR^2R^3$ -dən ibarət olan qrupdan seçilib.

9.1-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, o, tərkibində:

(S)-N-1-(3-((3-asetilamin-4-ftorbenzolsulfonil)-benzilamin)-(1S, 2sin)-1-benzil-2-hidroksipropil-2-((xinolin-2-karbonil)-amin) suksinamid və (S)-N-1-3-((4-asetilamin-3-ftorbenzol-sulfonil)benzilamin)-(1S, 2 sin) -1-benzil-2-hidroksipropil-2-((xinolin-2-karbonil)amin)-suksinamid(2 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((5-asetilamin-3-metiltiazol-2-sulfonil)-benzilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil-2-((xinolin-2-karbonil)-amin) suksinamid (5 birləşməsi);

(S)-N-1-(1-benzil-3-(benzil)-(5-izoksazol-3-iltiofen-2-sulfonil)-amin)-(1S, 2 sin)-2-hidroksipropil-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (6 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((benzo(1,2,5)oksadiazol-4-sulfonil) benzilamin)-(1S 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid(9 birləşməsi);

(S)-N-1-benzil-3-(benzil-(3-sulfamoilbenzolsulfonil)-amin-2-(sin)-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (10 birləşməsi);

(S)-N-1-(S)-benzil-2-(sin-hidroksil-3-(izobutil)-(5-piridin-2-iltiofen-2-sulfonil)amin)propil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (12 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((4-benzolsulfoniltiofen-2-sulfonil)izobutil-amin)-(1S, 2sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin) suksinamid (13 birləşməsi);

(S)-N-1-(1-(1-(S)-benzil-3-((4-ftorbenzolsulfonil)-izobutilamin)-2-(sin)-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (14 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((4-asetilamin-3-ftorbenzolsulfonil)-izobutil-amin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (15 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((3-asetilamin-4-ftorbenzolsulfonil)-izobutil-amin)-)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (16 birləşməsi);

(S)-N-1-(1-(S)-benzil -3-((4-asetilaminbenzolsulfonil)izobutilamin)-2-(sin)-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)-amin)suksinamid (17 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((5-asetilamin-3-metiltiazol-2-sulfonil)izobutilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin) suksinamid (18 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((3-asetilaminbenzolsulfonil)izobutilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (19 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((benzo(1,2,5) oksadiazol-4-sulfonil)-izobutil-amin)-(1S, 2sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin) suksinamid (20 birləşməsi);

N-1-((1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksi-3-(1-izobutil-3,3-dimetilsulfamid) propil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin) suksinamid (21 birləşməsi);

N-1-(3-((4-asetilaminbenzolsulfonil)izobutilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-(piridin-2-ilmetoksikarbonilamin)-3-S-metilbutiramid (22 birləşməsi);

N-1-(3-((4-asetilaminbenzolsulfonil)izobutilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-(piridin-2-ilmetoksikarbonilamin)-3-S-metilbutiramid (23 birləşməsi);

N-1-(3-((4-ftorbenzolsulfonil)izobutilamin)-(1S, 2sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-(piridin-2-ilmetoksikarbonilamin)-3-S-metilbutiramid (26 birləşməsi);

4-ftor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (35 birləşməsi);

3,4-dixlor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (37 birləşməsi)

N-(4-(((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-izobutilsulfamoil)fenil-asetamid (44 birləşməsi)

(1,1-dimetiletoksikarbonilamin)-(2-hidroksi-4-fenilbutil) izobutilamid 2,4-dimetiltiazol-5-sulfat turşusu (46 birləşməsi);

N-(4-(((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilsulfamoil)fenil)-asetamid (48 birləşməsi);

4-ftor-N-((sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((R)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (52 birləşməsi);

((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-ilmetoksikarbonilamin)-butil)izobutilamid benzo (1,2,5)oksadiazol-5-sulfid turşusu (82 birləşməsi);

N-(4-(((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((R)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)izobutilsulfamoil)fenil)asetamid və N-(4-(((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilsulfamoil)fenil)-asetamid (86 birləşməsi);

N-(2-ftor-5-(((2 sin, 3S)-2hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilsulfamoil)fenil)asetamid (88 birləşməsi);

N-(3-(((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilsulfamoil)-fenilasetamid (91 birləşməsi);

4-ftor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((R)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (93 birləşməsi);

N-(4-(((sin)-2hidroksi-(S)-4-fenil-3-((tetrahidrofuran)-(R)-3-il)oksikarbonilamin)butil)izobutilsulfamoil)-fenil)asetamid (94 birləşməsi);

4-ftor-N-(2 sin, 3S)-2hidroksi-4-fenil-3-((tetrahidrofuran)-(R)-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid və 4-ftor-N-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((tetrahidrofuran)-(S)-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzol-sulfonamid (97 birləşməsi)

4-ftor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(piridin-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (98 birləşməsi);

4-xlor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilbenzolsulfonamid (99 birləşməsi);

N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil-N-izobutil-4-metoksibenzolsulfonamid (100 birləşməsi);

4-ftor-N-(2-(sin)-3-((2-oksazolidon-(S)-4-il)metoksikarbonilamin-4-(S)-fenilbutil-N-izobutilbenzol-sulfonamid (109 birləşməsi)

1-amid-3-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilamid benzol-1,3-disulfon turşusu (112 birləşməsi);

(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-izobutilamid furan-3-sulfon turşusu (113 birləşməsi);

N-((3-alliloksikarbonilamin)-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenilbutil)-N-tsiklopentilmetil-4-ftorbenzolsulfonamid (114 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-N-((3-etoksikarbonilamin)-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenilbutil)-4-ftorbenzolsulfonamid (115 birləşməsi);

4-xlor-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)benzolsulfonamid (116 birləşməsi);

4-xlor-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(piridin-3-ilmetoksikarbonil)butil)benzolsulfonamid (118 birləşməsi);

N-(4-(tsiklopentilmetil)-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-sulfamoil)-fenil)asetamid (125 birləşməsi);

3-xlor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (138 birləşməsi);

4-xlor-N-tsiklopentilmetil-N-(2-(sin)-hidroksi-3-((2-oksozolidon-4-(S)-ilmetil)-oksikarbonilamin)-4-fenilbutil)-benzolsulfonamid (139 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-4-metoksibenzolsulfonamid (140 birləşməsi);

N-((3-alliloksikarbonilamin)-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenilbutil)-N-tsiklopentilmetil-4-metoksibenzolsulfonamid (141 birləşməsi)

N-tsiklopentilmetil-N-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4fenil-3-(3-piridin-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-4-metoksibenzolsulfonamid (142 birləşməsi);

Triftorsirkə duzu ((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilamidpiridin-3-sulfon-turşusu (144birləşməsi);

((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)- tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)izobutilamid-5-izoksazol-3-iltiofen-2-sulfon turşusu (145 birləşməsi);

N-(4-((3-(alliloksikarbonilamin)-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenilbutil)-tsiklopentilmetil sulfamoil)fenil)asetamid (146 birləşməsi);

N-(4-(tsiklopentilmetil)-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(piridin-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)sulfamoil)-fenil)asetamid (147 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2 hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)benzolsulfonamid (148 birləşməsi);

Tsiklopentilmetil-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)amid piridin-3-sulfon turşusu (149 birləşməsi)

((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilamid piperidin-1-sulfon turşusu (150 birləşməsi);

N-4-((2-(sin)hidroksi-3-((2-metoksimetilialliloksikarbonil-amin)-4-(S)-fenilbutil)izobutilsulfamoil)fenil)-asetamid (155 birləşməsi);

((alliloksikarbonilamin)-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-butil)-tsiklopentilmetilamid-1-asetil-2,3-dihidro-1H-indol-6sulfon turşusu(156 birləşməsi);

tsiklopentilmetil-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)amid 1-asetil-2,3-dihidro-1H-indol-6sulfon turşusu (157 birləşməsi);

N-tsikloheksimetil-N-((2 sin, 3S)-2hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-4-metoksi-benzolsulfonamid (158 birləşməsi);

N-tsikloheksimetil-4-ftor-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)benzol-sulfonamid (159 birləşməsi);

N-4-(tsikloheksimetil)-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)sulfamoil-fenil (160 birləşməsi);

N-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(piridin-4-ilmetoksikarbonilamin)butil)-N-izobutil-4-metoksibenzolsulfonamid (163 birləşməsi);

N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(sin)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutil-4-metilbenzolsulfonamid (165 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-4-hidroksi-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(piridin-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-benzolsulfonamid (166 birləşməsi);

N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutil-4-nitrobenzol-sulfonamid (167 birləşməsi);

4-amin-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (168 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-4-hidroksi-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)-benzolsulfonamid (169 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-4-hidroksi-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)-4-nitro-benzolsulfonamid (170 birləşməsi);

4-amin-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)-benzolsulfonamid(171 birləşməsi);

2,4-diamin-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-benzolsulfonamid (173 birləşməsi);

4-hidroksi-N-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil-N-izobutilbenzolsulfonamid (175 birləşməsi);

4-ftor-N-tsiklopentilmetil-N-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)benzolsulfonamid (182 birləşməsi);

3,4-dixlor-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-benzolsulfonamid (183 birləşməsi);

benziloksikarbonil-(L)-izoleysin-N-(5-((3-amin)-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenilbutil)izobutilsulfamoil)-2-ftorfenil)-asetamid (187 birləşməsi); və

N-((2 sin, 3S)-4-tsikloheksil-2-hidroksi-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-tsiklopentilmetil-4-metoksibenzolsulfonamid (195 birləşməsi) olan qrupdan seçilib.

10. 9-ju bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən birləşmə tərkibində:

(S)-N-1-(1-(S)-benzil-2-(sin)-hidroksil-3-izobutil-(5-piridin-2-iltiofen-2-sulfonil)amin)propil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (12 birləşməsi);

(S)-N-1-(1-(S)-benzil-3-((4-ftorbenzolsulfonil)-izobutilamin-2-(sin)-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)-suksinamid (14 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((4-asetilamin-3-ftorbenzolsulfonil)-izobutilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (15 birləşməsi);

(S)-N-1-(3-((benzo(1,2,5)oksadiazol-4-sulfonil)-izobutilamin)-(1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksipropil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (20 birləşməsi);

N-1-((1S, 2 sin)-1-benzil-2-hidroksi-3-(1-izobutil-3,3-dimetilsulfamid)propil)-2-((xinolin-2-karbonil)amin)suksinamid (21 birləşməsi);

N-(4-((2 sin, 2S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)izobutilsulfamoil)fenil)asetamid (48 birləşməsi);

N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutil-4-metoksibenzol-sulfonamid (100 birləşməsi)

4-xlor-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)benzol-sulfonamid (116 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-4-metoksibenzolsulfonamid (140 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-fenil-3-(3-piridin-3-ilmetoksikarbonilamin)butil)-4-metoksi-benzol-sulfonamid (142 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)benzolsulfonamid (148 birləşməsi);

N-tsikloheksimetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-4-metoksibenzolsulfonamid (158 birləşməsi);

N-(4-(tsikloheksilmetil)-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-sulfamoilfenil)asetamid (160 birləşməsi);

N-tsiklopentilmetil-4-hidroksi-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-(piridin-3-ilmetoksikarbonilamin)-butil)benzolsulfonamid (166 birləşməsi);

4-amin-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (169 birləşməsi);

4-amin-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)benzolsulfonamid (171 birləşməsi);

2,4-diamin-N-tsiklopentilmetil-N-((2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-benzolsulfonamid (173 birləşməsi);

4-hidroksi-N-(2 sin, 3S)-2-hidroksi-4-feni-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)butil)-N-izobutilbenzolsulfonamid (175 birləşməsi); və

N-((2 sin, 3S)-4-tsikloheksil-2-hidroksi-3-((S)-tetrahidrofuran-3-iloksikarbonilamin)-butil)-N-tsiklopentilmetil-4-metoksibenzolsulfonamid (195 birləşməsi) olan qrupdan seçilib.

11. 1-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən birləşmənin molekulyar kütləsi, 700q/mol-dan az və ya ona bərabərdir.

12. 11-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən birləşmənin molekulyar kütləsi, 600q/mol-dan az və ya ona bərabərdir.

13. İnsanın immunoçatışmazlığı virusları (İÇV) proteazı inhibitorunun identifikasiyası, yaradılması və ya qabaqjadan söylənilməsi üsulu, belə ki, üsula aşağıdakı mərhələlər daxildir:

a) tərkibində, hidrogen rabitəsinin birinci və ikinci akseptor fraqmenti olan, onlardan, hej olmazsa biri, karbonilə nəzərən, daha güclü polyarizasiya olunan (belə ki, göstərilən fraqmentlər eyni və ya müxtəlifdirlər), hidrogen rabitəsinə təşkil edən üçünjü fraqment, hidrogen rabitəsinin donoru və ya akseptoru ola bilən və tərkibində, həmçinin, heç olmazsa, iki zəruri hidrofob fraqmenti olan birləşmənin- müəyyən kimyəvi struktura namizədin seçilməsi,

b) göstərilən birləşməni İÇV aspartil-proteazanın aktiv saytı ilə əlaqələndirmək üçün aşağı enerjilikonformasiyanın təyin edilməsi,

j) hidrogen rabitəsinə təşkil edən, göstərilən birinci və ikinci akseptor fraqmentlərinin qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, əgər göstərilən birləşmə, onunla göstərilən konformasiyada rabitədədirsə, onda göstərilən İÇV aspartil-proteazanın suyunun «lövhəli» molekulları ilə hidrogen rabitəsinə təşkil etməli,

d) göstərilən zəruri hidrofob fraqmentlərinin, P_1 və P_1^1 ilə, göstərilən İÇV aspartil-proteazanın əlaqələndiriji jibləri ilə assosiasiya qabiliyyətini qiymətləndirməli, əgər göstərilən birləşmə, onunla göstərilən konformasiyada rabitədədirsə,

e) hidrogen rabitəsini təşkil edən, göstərilən üçünjü fraqmentin, göstərilən İÇV aspartil-proteazanın, Asp 25 və Asp 25¹ ilə hidrogen rabitəsinin əmələ gəlməsi qabiliyyətini, əgər göstərilən birləşmə, onunla göstərilən konformasiyada rabitədədirsə,

f) göstərilən birləşmənin tutduğu həjmin əhatə etməsinin qiymətləndirilməsi, əgər göstərilən birləşmə, göstərilən İÇV aspartil ilə göstərilən konformasiyada rabitədədirsə və İÇV aspartil-proteazanın nativ substratının və ya onun hidroliz olunmayan izosteromun tutduğu həjmin əhatə etməsinin qiymətləndirilməsi, əgər göstərilən polipeptid, göstərilən İÇV aspartil-proteaza ilə rabitədədirsə,

q) göstərilən birləşmənin, göstərilən İÇV aspartil-proteaza ilə rabitə deformasiyası enerjisinin qiymətləndirilməsi,

h) göstərilən birləşmənin və göstərilən İÇV aspartil-proteazanın, bütün elektrostatik qarşılıqlı təsirləri jəminin entalpiyasının qiymətləndirilməsi, əgər göstərilən birləşmə onunla göstərilən konformasiyada rabitədədirsə, və

i) (b)-(h) mərhələlərində yerinə yetirilmiş qiymətləndirmələr və təyin etmələr əsasında göstərilən birləşmənin-İÇV proteaza inhibitoru kimi namizədin qəbul və ya imtina edilməsi.

14. Birləşmə, belə ki, o, İÇV proteazı inhibitorunun xassələrinə və aşağıdakı struktur və fiziki-kimyəvi xarakteristikalara malikdir:

1) hidrogen rabitəsinin birinji və ikinci akseptor fraqmenti, onlardan heç olmazsa biri karbonilə nəzərən daha güclü polyarizasiya olunur, belə ki, göstərilən fraqmentlər eyni və ya müxtəlifdir və aspartil-proteazanın «lövhəli» su molekullarının hidrogen atomları ilə, hidrogen rabitəsi yaratmaq qabiliyyətinə malikdirlər, əgər birləşmə onunla əlaqədardırsa,

2) P_1 və P_1^1 ilə göstərilən İÇV aspartil-proteazanın əlaqələndiriji jibləri ilə assosiasiya olunan zəruri hidrofob fraqmentləri, əgər birləşmə onunla əlaqədardırsa,

3) hidrogen rabitəsinin donoru və ya akseptoru ola bilən üçünjü əlaqələndiriji hidrogen fraqment, göstərilən aspartil-proteazanın, Asp 25 və Asp 25¹ ilə, eyni zamanda, hidrogen rabitəsi yaratmaq qabiliyyətinə malikdir, əgər birləşmə onunla əlaqədardırsa,

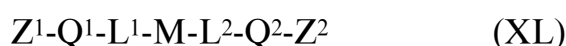
4) əlavə olaraq tutduğu fəza heç olmazsa 100 Å³ bərabərdir, əgər birləşmə, göstərilən İÇV aspartil-proteazanın aktiv saytı ilə rabitədədirsə, belə ki, göstərilən fəza, göstərilən İÇV aspartil-proteazanın nativ substratı və ya onun hidroliz olunmayan izosteromu ilə doldurulmalı olduğu fəza həjmi ilə əhatə olunur,

5) birləşmənin göstərilən İÇV aspartil-proteaza ilə rabitə deformasiyası enerjisi 10 kkal/mol-dan çox deyildir və

6) birləşmənin və proteazanın, bütün elektrostatik qarşılıqlı təsirləri jəminin entalpiyasının effekti neytral və ya faydalıdır, əgər birləşmə göstərilən İÇV aspartil-proteaza ilə əlaqədardırsa.

15. 14-jü bənd üzrə birləşmə, belə ki, o, 13-jü bənddə verilmiş üsula əsasən identifikasiya olunmuş, yaradılmış və ya qabaqjadan söylənilmiş İÇV proteaza inhibitorunun xassələrinə malikdir.

16. 14-jü bənd üzrə birləşmə, belə ki, o, aşağıdakı formula uyğun strukturaya malikdir:

burada: Q^1 və Q^2 , biri-birindən asılı olmadan, hidrogen rabitəsinin akseptor fraqmentindən ibarət olub, İÇV aspartil-proteaza suyunun «lövhəli» molekullarının hidrogen atomları ilə birləşmə qabiliyyətinə malikdirlər, bu şərtlə ki, Q^1 və ya Q^2 -dən heç olmazsa biri karbonilə nəzərən, daha güclü polyarizə olunur;

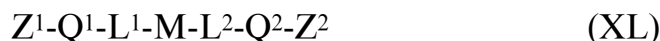
M, əlaqələndiriji hidrogen fraqmentindən ibarətdir, o, hidrogen rabitəsinin donoru və ya akseptoru ola bilər, göstərilən İÇV aspartil-proteazanın, Asp 25 və Asp 25¹ ilə eyni zamanda hidrogen rabitələri yaratmaq qabiliyyətinə malikdir;

L^1 və L^2 biri-birindən asılı olmadan, atsiklik və tsiklik linker fraqmentlərindən ibarətdir və

Z^1 və Z^2 -nin hər biri, məcburi olmamaqla, iştirak edə bilər və əgər iştirak edirsə, onda o, asılı olmamaqla elə bir qrupdan seçilib ki, həmin qrupun tutduğu fəza həjmi, göstərilən İÇV aspartil-proteazası nativ substratı ilə doldurmalı olduğu fəza həjmi ilə əhatə olunur.

17. 16-jü bənd üzrə birləşmə, belə ki, həmin birləşmədə Q^1 və Q^2 -dən heç olmazsa biri əvəz edilmiş sulfonamiddən ibarətdir.

18. 15 və ya 16-jü bənd üzrə birləşmə, belə ki, həmin birləşmə, İÇV proteaza inhibitorunun xassələrinə malikdir, göstərilən inhibitor isə, aşağıdakı formulaya uyğun strukturaya malikdir:

burada: Q^1 və Q^2 , biri-birindən asılı olmayaraq akseptor fraqmentlərindən ibarət olub, İÇV aspartil-proteazanın suyunun “lövhəli” molekullarının hidrogen atomları ilə, hidrogen rabitəsinə təşkil edirlər, bu şərtlə ki, Q^1 və Q^2 -dən heç olmazsa biri karbonilə nəzərən, daha güclü polyarizasiya olunur;

M, hidrogen rabitəsinə təşkil edən fraqmentdən ibarətdir, o, hidrogen rabitəsinin donoru və ya akseptoru ola bilər, göstərilən İÇV aspartil proteazanın, Asp 25 və Asp 25¹ ilə eyni zamanda hidrogen rabitələri yaratmaq qabiliyyətinə malikdir;

L^1 və L^2 biri-birindən asılı olmayaraq atsikli və ya tsiklik linker fraqmentlərindən ibarətdir və

Z^1 və Z^2 -nin hər biri, məcburi olmamaqla, iştirak edə bilər və əgər iştirak edirsə, onda onu, asılı olmamaqla elə bir qrupdan seçirlər ki, həmin qrupun tutduğu fəza həjmi, göstərilən İÇV aspartil-proteazanın nativ substratı ilə doldurmalı olduğu fəza həjmi ilə əhatə olunsun.

19. 1-4-jü və 14-16-jü bəndlərdən hər hansı biri üzrə virus infeksiyasına qarşı terapevtik agent kimi birləşmə, əgər yaşamaq aktlarını həyata keçirmək üçün göstərilən virusa aspartil-proteaza lazımdırsa.

20. 19-ju bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən virus, İÇV-1, İÇV-2 və ya HTDV-dən ibarətdir.

21. Aspartil-proteazanın enzimatik aktivliyini inhibirləşdirmək üçün 1-4 və 14-16-jü bəndlərdən hər hansı biri üzrə birləşmə.

22. 21-ji bənd üzrə birləşmə, belə ki, göstərilən aspartil-proteaza İÇV proteazadan ibarətdir.

23. Əjzaçılıq kompozisiyası, belə ki, o, virus infeksiyasına qarşı effektivdir, tərkibində əjzaçılıq üçün effektiv miqdarda, 1-4 və 14-16-jü bəndlərdən hər hansı biri üzrə birləşmə və əjzaçılıq üçün yararlı olan daşıyıcı mövjudur.

24. 23-jü bənd üzrə əjzaçılıq kompozisiyası, onunla fərqlənir ki, tərkibində, əlavə olaraq, antivirus agent, adyuvant və ya aşqar mövjudur.

25. Südəmərdə İÇV yoluxması qarşısının alınması və ya müalicəsi üsulu, belə ki, üsulda, göstərilən südəməre, əjzaçılıq üçün effektiv miqdarda, 23 və ya 24-jü bənd üzrə əjzaçılıq kompozisiyasının daxil edilməsi mərhələsi mövjudur.

26. 25-ji bənd üzrə üsul, onunla fərqlənir ki, göstərilən daxil etmə mərhələsində, peroral daxil etmə və ya infeksiya hesabına daxil etmə mövjudur.

(71)(73) Вертекс Фармасьютикалз Инкорпорейтед, США

(72) Роджер Д. Танг

Марк А. Марко

Говинда Рао Бисетти

(54) Сульфонамидные ингибиторы НИУ-аспартил-протеазы, фармацевтическая композиция, способ идентификации ингибитора.

(54)(57) 1. Сульфонамиды формулы (1)

D

I

A - (B_x) - N - CH - CH - CH₂ - N - SO₂ - E (1)

где А выбран из группы, включающей Н; Het; - P¹ – Щет; - P¹ – Ж₁ – Ж₆ алкил, который может быть необязательно замещен одной или несколькими группами, выбранными из гидроксидной, Ж₁ – Ж₄ – алкокси, Het, -O-Het, -HP² – ЖО – Н(P²) – ЖО – Н – (P²)(P²); и – ЖО – Н(P²)(P²); и – R¹-C₂-C₆-алкенил, который может быть необязательно замещен одной или несколькими группами, выбранными из гидроксидной и C₁-C₄ алкокси;

каждый R¹, независимо, выбран из группы, состоящей из - Ж(О)-, C(O)₂, - O – Ж(О) -, -HP² – C(O)₂, -HP² – Ж(О)-, HP² – Ж(О) -;

каждый Het, независимо выбран из группы, включающей Ж₆ – Ж₁₀-арил; 5-7 членный насыщенный или ненасыщенный гетероцикл, содержащий один или несколько гетероатомов, выбранных из N, N(R²), O и S, где указанный гетероцикл может быть необязательно конденсирован с бензольным кольцом; и где любой член из указанных Het может быть необязательно замещен одним или несколькими заместителями, выбранными из группы, включающей оксо-, -OP², P², -N(P²)(P²), -ЖН, -ЖО₂ P², -C(O)₂ – Н(P²)(P²), -N(P²)-Ж(О)-P², -Ж(О)-P², -ОЖФ₃, -C(O)_nAr, метилendiокси, галоген, -ЖФ₃ и -НО₂,

Каждый R², независимо, выбран из группы, состоящей из Н и C₁-C₃ алкила, необязательно замещенного Ar;

В, если присутствует, представляет Н(P²)-Ж(P³)(P³)-, -Ж(О)- ; х равно 0 или 1;

каждый R³, независимо, выбран из группы, включающей Щ, Щет, Ж₁-Ж₆ алкил, Ж₂-Ж₆- алкенил и Ж₃-Ж₆-циклоалкил, где любой член из указанных R³, за исключением Н, может быть, необязательно, замещен одним или несколькими -Ж(О)-НЩ- P²,

Д и D¹ независимо, выбраны из группы, включающей Ar; C₁-C₄ алкил, который может быть необязательно замещен одной или несколькими группами, выбранными из C₃-C₆-циклоалкила, -OR₂, и Ar; C₂-C₄ алкенил; и C₃-C₆ циклоалкил,

Каждый Ar, независимо, выбран из группы, включающей фенил, 3-6 членное карбоциклическое кольцо и 5-6 членное гетероциклическое кольцо, содержащие один или несколько гетероатомов, выбранных из O, N, S и -N(R²), где указанное карбоциклическое или гетероциклическое кольцо может быть насыщенным или ненасыщенным и необязательно замещено одной или несколькими группами, выбранных из групп содержащими -OP², -P²; и Н(P²)(P²);

Е выбран из группы, включающей Het; Het- Het; -HP²P³; Ж₁-Ж₆ алкил, который может быть, необязательно, замещен одной или несколькими группами, выбранными из R⁴, и

каждый R⁴ независимо выбран из группы, включающей OP², -Ж(О)-НЩP², -C(O)₂-НHP², галоген, -HP²-Ж(О)-P² и -ЖН.

2. Соединение по п. I, где указанное соединение имеет структурную формулу XXII:

(XXII)

Где A, D¹ и E имеют указанные в п. I, значения.

3. Соединение по п. I, где указанное соединение имеет структурную формулу XXIII:

(XXIII)

где x, Het, R³, D¹ и E имеют указанные в п. I значения.

4. Соединение по п. I, где указанное соединение имеет структурную формулу XXXI:

(XXXI)

где A, R³, D¹ и E имеют указанные в п.1 значения.

5. Соединение формулы I, где A выбран из группы, включающей H; -R¹-Het; -R¹-Ж₁-Ж₆-алкил, который может быть необязательно замещен одной или несколькими группами, выбранными из гидрокси, Ж₁-Ж₄ - алкокси; и -R¹-Ж₂-Ж₆ алкенила, который может быть, необязательно, замещен одной или несколькими группами, выбранными из гидрокси, Ж₁-Ж₄ алкокси, Het и -O- Het;

каждый R¹, независимо, выбран из группы, включающей -Ж(O)-, -C(O)₂-, -O-Ж(O) вя -HP²-C(O)₂-;

каждый Het, независимо, выбран из группы, включающей Ж₆-Ж₁₀ арил; и 5-7 членный насыщенный или ненасыщенный гетероцикл, содержащий один или несколько гетероатомов, выбранных из N, O и S, который может быть необязательно конденсирован с бензольным кольцом; где любой член из указанных Het может быть необязательно замещен одним или несколькими заместителями, выбранными из группы, включающей оксо, -O P², - P², -N(P²)₂, -ОН, -ЖО₂ P² и -C(O)₂ - Н(P²)₂;

каждый R², независимо, выбран из группы, состоящей из H и Ж₁-Ж₃ алкила;

В, если присутствует, представляет -НЩ-ЖЩ(R³)-Ж(О);

x равен 0 или 1;

R³ выбран из группы, включающей Het, Ж₁-Ж₆ алкил, С₂-С₆ алкенил, С₃-С₆ циклоалкил, где любой член указанного R³ может быть необязательно замещен одним или несколькими -Ж(О)-НЩ- R²;

D и D¹ независимо, выбраны из группы, включающей Ar; С₁-С₄ алкил, который может быть необязательно замещен С₃-С₆ циклоалкилом или Ar; С₂-С₄ алкенил, и С₃-С₆ циклоалкил;

Ar выбран из группы, включающей фенил; 3-6 членное карбоциклическое кольцо и 5-6 членное гетероциклическое кольцо, содержащее один или несколько гетероатомов, выбранных из O, N и S, где указанное карбоциклическое кольцо может быть насыщенным или ненасыщенным и, необязательно, замещено одной или несколькими группами, выбранными из OR², -R² и -N(R²)₂;

E выбран из группы, включающей Щет, -NR²R⁵, Ж₁-Ж₆ алкил, который может быть необязательно замещен одним или несколькими R⁴ или Het;

Каждый R⁴, независимо, выбран из группы, включающей - O R², - Ж(О)-НЩ R², -C(O)₂-НЩ R², галоген и -ЖН; и

каждый R⁵, независимо, выбран из группы, состоящей из H и R³.

6. Соединение по пункту 2, где

A представляет R¹-Щет; и

D¹ выбран из группы, включающей С₁-С₃ алкил и который может быть необязательно замещен одной или несколькими группами, выбранными из С₃-С₆ циклоалкила, OR² и Ar; и С₃ алкенил.

7. Соединение по пункту 3, где

R³ выбран из группы, включающей С₁-С₆ алкил, С₂-С₆ алкенил, С₅-С₆ циклоалкил, где любой член указанного R³ быть, необязательно, замещен одним или несколькими заместителями, выбранными из группы, включающей -Ж(О)-НЩ-R²; и

D¹ выбран из группы, включающей С₁-С₃ алкил, который может быть, необязательно, замещен одной или несколькими группами, выбранными из С₃-С₆ циклоалкила, -OR² и Ar; и С₃-С₆ циклоалкила, -OR² и Ar; и С₃ алкенил.

7. Соединение по пункту 3, где

R³ выбран из группы, включающей С₁-С₆ алкил, С₂-С₆ алкенил, С₅-С₆ циклоалкил, где любой член указанного R³ может быть, необязательно, замещен одним или несколькими заместителями, выбранными из группы, включающей -C(O)-H-NH-R²; и

D¹ выбран из группы, включающей С₁-С₃ алкил, который может быть, необязательно, замещен одной или несколькими группами, выбранными из С₃-С₆ циклоалкила, -OR² и С₃ алкенил.

8. Соединение по пункту 4, где

A представляет R¹-Het;

Каждый R^3 представляет, независимо, C_1 - C_6 алкил, который может быть необязательно замещен заместителем, выбранным из группы, включающей $-C(O)-NH-R^2$; и

D^1 представляет C_1 - C_4 алкил, который может быть, необязательно, замещен группой, выбранной из

C_3 - C_6 циклоалкила, $-OR^2$ и Ar; и

E выбран из группы, состоящей из Het, Het- Het и $-NR^2R^3$.

9. Соединение по п. I, выбранное из группы, включающей:

(C)-N-1-(3-((3-ацетиламино-4-фторбензолсульфонил)-бензиламино)-(1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)-амино) сукцинамид и (S)-N-1-(3-((4-ацетиламино-3-фторбензол-сульфонил)бензиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)-сукцинамид (соединение 2);

(S)-N-1-(3-((5-ацетиламино-3-метилтиазол-2-сульфонил) бензиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 5);

(S)-N-1-(1-бензил-3-бензил-(5-изоксазол-3-илтиофен-2-сульфонил)-амино-(1S, 2 син)-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 6);

(S)-N-1-(3-((бензо(1,2,5) оксадиазол-4-сульфонил)-бензиламино)-(1S,2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 9),

N-1-(1-(S)-бензил-3-(бензил-(3-сульфамоилбензолсульфонил)-амино-2-(син)-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 10);

(S)-N-1-(1-(S)-, бензил-2-(син-гидроксил-3-(изобутил-(5-пиридин-2-илтиофен-2-сульфонил)амино)пропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 12);

(S)-N-1-(3-((4-бензолсульфонилтиофен-2-сульфонил)изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 13);

(S)-N-1-(1-(S)-бензил-3-((4-фторбензолсульфонил)-изобутиламино)-2-(син)-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)-сукцинамид (соединение 14),

(S)-N-1-(3-((4-ацетиламино-3-фторбензолсульфонил)-изобутил-амино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 15);

(S)-N-1-(3-((3-ацетиламино-4-фторбензолсульфонил)-изобутиламино)-(1S.2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 16);

(S)-N-1-(1-(S)-бензил-3-((4-ацетиламинобензолсульфонил)изобутиламино)-2-(син)-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)-амино)сукцинамид (соединение 17);

(S)-N-1-(3-((5-ацетиламино-3-метилтиазол-2-сульфонил)изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 18);

(S)-N-1-(3-((3-ацетиламинобензолсульфонил)изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил-амино)сукцинамид (соединение 19);

(S)-N-1-(3-((бензо(1,2,5)оксадиазол-4-сульфонил)-изобутил-амино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-(хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 20);

N-1-((1S, 2 син)-1-бензил-2-гидрокси-3-(1-изобутил-3,3-диметилсульфаид)пропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 21);

N-1-(3-((4-ацетиламинобензолсульфонил)изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-(пиридин-2-илметоксикарбониламино)-3-S-метилбутирамид (соединение 22);

N-1-(3-((4-ацетиламинобензолсульфонил)изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-(пиридин-4-ил-метоксикарбониламино)-3-S-метилбутирамид (соединение 23);

N-1-(3-((4-фторбензолсульфонил)изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-(пиридин-2-илметоксикарбониламино)-3-S-метилбутирамид (соединение 26);

4-фтор-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидро-фуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 35);

3,4-дихлор-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 37);

N-(4-(((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил)-ацетамид (соединение 44);

(1,1-диметилэтоксикарбониламино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил)изобутиламид 2,4-диметилтиазол-5-сульфо кислоты (соединение 46);

N-(4-(((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил ацетамид (соединение 48);

4-фтор-N-((2 син, 3 S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((R)-тетрагидро-фуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 52),

((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбониламино)бутил)изобутиламид бензо(1,2,5)оксадиазол-5-сульфоновой кислоты (соединение 82);

N-(4-(((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((R)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил)ацетамид и N-(4-(((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил)-ацетамид (соединение 86);

N-(2-фтор-5-(((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил) ацетамид (соединение 88);

N-(3-(((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил ацетамид (соединение 91);

4-фтор-N-((2 син, 3 S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((R)-тетрагидро-фуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 93);

N-(4-(((син,-)-2-гидрокси-(S)-4-фенил-3-((тетрагидрофуран)-(R)-3ил)оксикарбониламино)бутил)изобутилсульфамоилфенил) ацетамид (соединение 94);

4-фтор-N-(2 син, 3 S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((тетрагидрофуран-(R)-3-илметоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид и 4-фтор-N-(2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((тетрагидрофуран)-(S)-3-илметоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 97);

4-фтор-N-(2 син, 3 S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-ил-метоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 98);

4-хлор-N-((2 син, 3 S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидро-фуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 99);

N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутил-4-метоксибензолсульфонамид) (соединение 100);

4-фтор-N-(2 син)-гидрокси-3-((оксазолон-(S)-4-ил-метоксикарбониламино)- 4-(S)- фенилбутил)- N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 109);

1-амид-3-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(3-(S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутиламид бензол-1,3-дисульфоновой кислоты (соединение 112);

(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутиламид фуран-3-сульфоновой кислоты (соединение 113);

N-((3-аллилоксикарбониламино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил)-N-циклопентилметил-4-фторбензолсульфонамид (соединение 114);

N-циклопентилметил-N-((3-этоксикарбониламино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил)-4-фторбензолсульфонамид (соединение 115);

4-хлор-N-циклопентилметил-N-((2 син,3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)бензолсульфонамид (соединение 116);

4-хлор-N-циклопентилметил-N-((2 син,3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбонил)бутил)бензолсульфонамид (соединение 118);

N-(4-(циклопентилметил)-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил-сульфамоил (соединение 125);
 3-хлор-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 138);
 4-хлор-N-циклопентилметил-N-(2-(син)-гидрокси-3-((2-оксазолон-4-(S)-илметил)оксикарбониламино)-4-фенилбутил)-бензолсульфонамид (соединение 139);
 N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбонил)бутил)бензолсульфонамид (соединение 118);
 N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 140);
 N-((3-аллилоксикарбониламино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил-N-циклопентилметил-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 141);
 N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(3-пиридин-3-илметоксикарбониламино)бутил)-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 142);
 трифторуксусная соль ((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутиламидопиридин-3-сульфоновой кислоты (соединение 144);
 ((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутиламид-5-изоксазол-3-илтиофен-2-сульфоновой кислоты (соединение 145);
 N-(4-((3-аллилоксикарбониламино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил)циклопентилметилсульфамоил)фенил)ацетамид (соединение 146);
 N-(4-(циклопентилметил)-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбониламино)бутил)сульфамоил)-фенил)ацетамид (соединение 147);
 N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)бензолсульфонамид (соединение 148);
 циклопентилметил-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)амид пиридин-3-сульфоновой кислоты (соединение 149);
 ((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)изобутиламид пиперидин-1-сульфоновой кислоты (соединение 150);
 N-4-((2-(син)-гидрокси-3-(метоксиметилаллилоксикарбонил-амино)-4-(S)-фенилбутил)изобутилсульфамоил)фенил)-ацетамид (соединение 155);
 ((аллилоксикарбониламино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил)циклопентилметиламид 1-ацетил-2,3-дигидро-1H-индол-6-сульфоновой кислоты (соединение 156);

циклопентилметил-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)амид 1-ацетил-2,3-дигидро-1H-индол-6-сульфоновой кислоты (соединение 157);

N-циклогексилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)4-метоксибензолсульфонамид (соединение 158);

N-циклогексилметил-4-фтор-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)бензолсульфонамид (соединение 159);

N-4-(циклогексилметил)-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)сульфамоил-фенил (соединение 160);

N-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-4-илметоксикарбониламино)бутил)-N-изобутил-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 163);

N-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((син)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутил-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 165);

N-циклопентилметил-4-гидрокси-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбониламино)бутил)-бензолсульфонамид (соединение 166);

N-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутил-4-нитробензолсульфонамид (соединение 167);

4-амино-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 168);

N-циклопентилметил-4-гидрокси-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил-бензолсульфонамид (соединение 169);

N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)4-нитробензолсульфонамид (соединение 170);

4-амино-N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)-бензолсульфонамид (соединение 171);

2,4-диамино-N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил-бензолсульфонамид (соединение 173);

4-гидрокси-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 175);

4-фтор-N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)-бензолсульфонамид (соединение 182);

3,4-дихлор-N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)-бензолсульфонамид (соединение 183);

бензилоксикарбонил-(L)-изолейцин-N-(5-((3-амино)-(2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенилбутил)изобутилсульфамоил)-2-фторфенил)-ацетамид (соединение 187); и

N-((2 син, 3S)-4-циклогексил-2-гидрокси-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-циклопентилметил-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 195);

10. Соединение по п. 9, где указанное соединение выбрано из группы, включающей:

(S)-N-1-(1-(S)-бензил-2-(син)-гидроксил-3-(изобутил-(5-пиридин-2-илтиофен-2-сульфонил)амино)пропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 12);

(S)-N-1-(1-(S)-бензил-3-((4-фторбензолсульфонил)-изобутиламино)-2-(син)-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)-сукцинамид (соединение 14);

(S)-N-1-(3-((4-ацетиламино-3-фторбензолсульфонил)-изобутиламино)-(1S, 2син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 15);

(S)-N-1-(3-((бензо(1,2,5)оксадиазол-4-сульфонил)-изобутиламино)-(1S, 2 син)-1-бензил-2-гидроксипропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)-сукцинамид (соединение 20);

N-1-((1S, 2син)-1-бензил-2-гидрокси-3-(1-изобутил-3,3-диметилсульфонамид)пропил)-2-((хинолин-2-карбонил)амино)сукцинамид (соединение 21);

N-(4-(((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксиарбониламино)бутил)изобутилсульфамоил)фенил)ацетамид (соединение 48);

N-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксиарбониламино)бутил)-N-изобутил-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 100);

4-хлор-N-циклопентилметил-N-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)бензол-сульфонамид (соединение 116);

N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)4-метоксибензолсульфонамид (соединение 140);

N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(3-пиридин-3-илметоксикарбониламино)-бутил)4-метокси-бензолсульфонамид (соединение 142);

N-циклопентилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)бензолсульфонамид (соединение 148);

N-циклогексилметил-N-((2 син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)4-метокси-бензолсульфонамид (соединение 158);

N-(4-(циклогексилметил)-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-сульфамоилфенил)ацетамид (соединение 160);

N-циклопентилметил-4-гидрокси-N-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-(пиридин-3-илметоксикарбониламино)-бутил)бензол-сульфонамид (соединение 166);

4-амино-N-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илосикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 169);

4-амино-N-циклопентилметил-N-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)-бутил)бензолсульфонамид (соединение 171);

2,4-диамино-N-циклопентилметил-N-((2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-бензолсульфонамид (соединение 173);

4-гидрокси -N-(2син, 3S)-2-гидрокси-4-фенил-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-изобутилбензолсульфонамид (соединение 175); и

N-(2син, 3S)-4-циклогексил-2-гидрокси-3-((S)-тетрагидрофуран-3-илоксикарбониламино)бутил)-N-циклопентилметил-4-метоксибензолсульфонамид (соединение 195).

11. Соединение по п. 1, где указанное соединение имеет молекулярную массу менее или равную 700 г/моль.

12. Соединение по п. 2, где указанное соединение имеет молекулярную массу менее или равную 600 г/моль.

13. Способ идентификации, конструирования или предсказания ингибитора ВИЧ протеазы, включающий стадии:

а) выбора соединения-кандидата определенной химической структуры, содержащего первый и второй акцепторный фрагмент водородной связи, по крайней мере, один из которых более сильно поляризуется, нежели карбонил, причем указанные фрагменты одинаковы или различны, третий образующий водородную связь фрагмент, который может быть либо донором, либо акцептором водородной связи, и, по крайней мере, два существенно гидрофобных фрагмента,

б) определение низкоэнергетичной конформации для связывания указанного соединения с активным сайтом ВИЧ аспартил-протеазы,

с) оценки способности указанного первого и второго акцепторных фрагментов, образующих водородные связи, образовывать водородные связи со щитковыми молекулами воды указанной ВИЧ аспартил-протеазы, если указанное соединение связано с ней в указанной конформации,

д) оценки способности указанных существенно гидрофобных фрагментов к ассоциации с P_1 и P_1' , связывающими карманами указанной

ВИЧ аспартил-протеазы, если указанное соединение связано с ней в указанной конформации,

е) оценки способности указанного третьего фрагмента, образующего водородную связь, к образованию водородных связей с Asp 25 и Asp 25¹ указанной ВИЧ аспартил-протеазы, если указанное соединение с ней связано в указанной конформации,

ф) оценки перекрытия объема, занятого указанным соединением, если указанное соединение связано с указанной ВИЧ аспартил-протеазой в указанной конформации, и объема, занятого нативным субстратом ВИЧ аспартил-протеазы или ее негидролизуемым изоостером, если указанный полипептид связан с указанной ВИЧ аспартил-протеазой,

г) оценки энергии деформации связывания указанного соединения с указанной ВИЧ аспартил-протеазой,

д) оценки вклада энтальпии суммы всех электростатических взаимодействий указанного соединения и указанной ВИЧ аспартил-протеазы, если указанное соединение связана с ней в указанной конформации, и

е) принятия или отклонения указанного соединения-кандидата в качестве ингибитора ВИЧ протеазы на основании определений и оценок, осуществленных на стадиях (б)-(д).

14. Соединение, обладающее свойствами ингибитора

ВИЧ протеазы и имеющее следующие структурные и физико-химические характеристики:

1) первый и второй акцепторный фрагмент водородной связи, по крайней мере, один из которых более сильно поляризуется, нежели карбонил, причем указанные фрагменты одинаковы или различны и способны образовывать водородные связи с атомами водорода «щитковых» молекул воды аспартил-протеазы, если соединение с ней связано,

2) существенно гидрофобные фрагменты, которые ассоциируются с R₁ и R₁¹, связывающими карманами указанной ВИЧ аспартил-протеазы, если соединение с ней связано,

3) третий связывающий водород фрагмент, который может быть либо акцептором водородной связи, способный одновременно образовывать водородные связи с Asp 25 и Asp 25¹ указанной аспартил-протеазы, если соединение с ней связано,

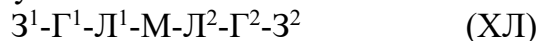
4) дополнительно занятый объем пространства, по крайней мере, 100 Å³, если соединение связано с активным сайтом указанной ВИЧ аспартил-протеазы, причем указанное пространство перекрывается с объемом пространства, который должен быть заполнен нативным субстратом указанной ВИЧ аспартил-протеазы или ее негидролизуемым изоостером,

5) энергия деформации связывания соединения с указанной ВИЧ аспартил-протеазой не более, чем 10 ккал/мол и

6) нейтральный или благоприятный вклад энтальпии от суммы всех электростатических взаимодействий соединения и протеазы, если соединение связано с указанной ВИЧ аспартил-протеазой.

15. Соединение по п. 14, обладающее свойствами ингибитора ВИЧ протеазы, идентифицированное, сконструированное или предсказанное по способу пункта 13.

16. Соединение по пункту 14, где указанное соединение имеет структуру формулы XL:

где Q^1 и Q^2 независимо, представляют акцепторные фрагменты водородной связи, способные связываться с атомами водорода "шитковой" молекулы воды ВИЧ аспартил-протеазы, при условии, что по крайней мере, один из Q^1 и Q^2 поляризуется сильнее, чем поляризуется карбонил;

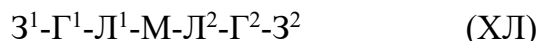
M представляет связывающий водород фрагмент, который может быть либо донором, либо акцептором водородной связи, способный одновременно образовывать водородные связи с Asp 25 и Asp 25¹ указанной ВИЧ аспартил-протеазы;

L^1 и L^2 , независимо, представляют ациклические или циклические линкерные фрагменты, и

каждый из Z^1 и Z^2 может, необязательно, присутствовать, и, если присутствует, он независимо выбран из группы, которая занимает объемом пространства, который должен быть заполнен нативным субстратом указанной ВИЧ аспартил-протеазы.

17. Соединение по пункту 16, где по крайней мере один из Q^1 и Q^2 представляет замещенный сульфонамид.

18. Соединение по п. п. 15 или 16, обладающее свойствами ингибитора ВИЧ протеазы, где указанный ингибитор имеет структуру формулы XL:

где Q^1 и Q^2 представляют независимо акцепторные фрагменты, образующие водородные связи с атомами водорода шитовых молекул воды ВИЧ аспартил-протеазы, при условии, что, по крайней мере, один из Q^1 или Q^2 поляризуется более сильно, нежели карбонил;

M представляет фрагмент, образующий водородную связь, который может быть либо донором, либо акцептором водородной связи, способным к одновременному образованию водородных связей с Asp 25 и Asp 25¹, указанной ВИЧ аспартил-протеазы;

L^1 и L^2 , независимо, представляют ациклические или циклические линкерные фрагменты, и

каждый из Z^1 и Z^2 может, необязательно, присутствовать, и, если присутствует, то его независимо выбирают из группы, которая занимает объем пространства, перекрывающийся с объемом пространства, который должен быть заполнен нативным субстратом указанной ВИЧ аспартил-протеазы.

19. Соединение по любому из п.п. 1-4, и 14-16, в качестве терапевтического агента против вирусной инфекции, если указанному вирусу для осуществления обязательных актов жизненного цикла необходима аспартил-протеаза.

20. Соединение по п. 19, где указанным вирусом является ВИЧ-1, ВИЧ-2 или HTLV.

21. Соединение по любому из п.п. 1-4 и 14-16 для игибирования энзиматической активности аспартил-протеазы.

22. Соединение по пункту 21, где указанной аспартил-протазой является ВИЧ протеаза.

23. Фармацевтическая композиция, эффективная против вирусной инфекции, содержащая фармацевтически эффективное количество соединения по любому из п.п. 1-4 и 14-16, и фармацевтически приемлемый носитель.

24. Фармацевтическая композиция по пункту 23, отличающаяся тем, что она дополнительно содержит антивирусный агент, адьювант или наполнитель.

25. Способ предотвращения или лечения ВИЧ инфицирования у млекопитающего, включающий стадию введения указанному млекопитающему фармацевтически эффективного количества фармацевтической композиции по пункту 23 или 24.

26. Способ по пункту 25, отличающийся тем, что указанная стадия введения включает пероральное введение или за введение за счет инъекции.

(11) I 990220

(21) 93/000249

(22) 23.12.93

(51) J 09 K 11/ 55, 11/ 56, 11/ 62

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Fizika İnstitutu

(72) Tağıyev Bahadır Hüseyn oğlu

Əzizov Tarıverdi Xudaverdi oğlu

Jəlilov Vaqif Ələddin oğlu

Gülmahiyev Tofiq Əbülfəz oğlu

Muradov Rafael Məbud oğlu

Tağıyev Oqtay Bahadır oğlu

İzzətov Bəxtiyar Mirzəkişi oğlu

Sultanov Fikrət Nüsrət oğlu

(54) Fotolüminessent material.

(54)(57) Qələvi torpaq halogenidi və aktivator əsasında olan lüminessent material, onunla fərqlənir ki, onun tərkibinə $Sa_4Ga_2S_7$ əsası və yevropium ftor aktivatoru daxildir və $(Sa_4Ga_2S_7)_{1-x} (EuF_3)_x$ (burada $x= 0,001 - 0,01$) empirik düsturuna uyğun gəlir.

(71)(73) Институт Физики АИЦ Азерб. Респуб.

(72) Тагиев Багадур Гусейн оглы
 АзизовТариверди Худаверди оглы
 Джалилов Вагиф Аладдин олы
 Гюльмалиев Тофиг Абульфаз оглы
 Мурадов Рафаэль Мабуд оглы
 Тагиев Октай Багадур оглы
 Иззатов Бахтияр Мирзакиши оглы
 Султанов Фикрет Нусрат оглы

(54) Фотолюминесцентный материал.

(54)(57) Фотолюминесцентный материал на щелочноземельной халькогенидной основе и активаторе, отличающийся тем, что он содержит в качестве основы $(Ca_4Ga_2S_7)_{1-x}(EuF_3)_x$, где $x = 0,001 - 0,01$.

(11) I 990203

(21) 94/000400

(22) 02.06.94

(51) J 10 J 3/04

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Qəniyeva Tamilla Fəthi qızı
 Əjəmov Keykavus Yusif oğlu
 Qurbanov Əzizağa Şıxı oğlu

(54) Bitum alınması üsulu.

(54)(57) Neft qudrununun karbohidrogen əlavələrinin qarışığı ilə oksidləşdirilməsindən bitum alınması üsulu onunla fərqlənir ki, karbohidrogen əlavəsi kimi qabaqjadan vakuum qovulmaya məruz edilmiş $350^{\circ}J$ -ə dək qaynayan fraksiya olan aşağıdakı komponent nisbətlərində götürülmüş piroliz qatranı, koklaşma fleqması, yağların selektiv təmizlənməsinin ekstraktından istifadə edilir, % kütlə:

piroliz qatranı	5-15
koklaşma fleqması	5-25
yağların selektiv təmizlənməsinin ekstraktı	5-20
qudrun	100-ə qədər.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Muxtəfəyev Səbər Əli oğlu

Gəniyev Təmilə Fətixi qızı

Ağamov Kejkəvüs Yusif oğlu

Alyəbəkova Əfeliyə Əbəs qızı

(54) Sıvı konservasiya yağ

(54)(57) Sıvı konservasiya yağ, ehtiva edən sənaye yağ, yağlaşdırıcı və antioksidant əlavələri, fərqlənən tərkiblə, o cümlədən ki, o ehtiva edir tərkibində əlavələri butilqəvəs, neftənətsin və propargil əsərləri neftənətsin turşuları üzrə aşağıdakı nisbətdə əlavə edilir, % kütlə:

neftənətsin turşuları	- 0,4 – 1,2
propargil əsərləri	
neftənətsin turşuları	- 0,3 – 0,5
butilqəvəs	- 0,8 – 2,0
yağlaşdırıcı	- 70 - 93
sənaye yağ I-20	qəvəs qədər 100%

(11) I 990213

(21) 98/00116

(22) 21.05.98

(51) J 11 L 1/4, J 11 D 1/04,1/30,1/42

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Əmniyyət Mühafizəsi və Təhlükəsizlik Texnikası Elmi-Tədqiqat İnstitutu

(72) Kutsın Pyotr Vasilyeviç

Əsgərova Bəbixanım Xanbəyqızı

Quliyev Tofiq Muxtəfəy oğlu

Ağayev Ərif Süleyman oğlu

(54) Metal səthini təmizləmək üçün maye yuyucu vasitə .

(54)(57) Tərkibində su olan metal səthi təmizləmək üçün vasitə, onunla fərqlənir ki, onun tərkibində natrium neftənətsin, liqnosulfonat və monoətanolamin aşağıdakı nisbətdə əlavə edilir, % kütlə:

Natrium neftənətsin	40-50
Liqnosulfonat	10-20
Monoətanolamin	3-6
Su	100-ə qədər.

(71)(73) Аз.НИИОТТБ

(72) Кутцын Петр Васильевич

Аскерова Бибиханым Хангусейн кызы

Кулиев Тофик Мустафа оглы

Агаев Ариф Сулейман оглы

(54) Моющее средство для очистки металлической поверхности.

(54)(57) Моющее средство для очистки металлической поверхности, содержащее воду, отличающееся тем, что средство дополнительно содержит нафтенат натрия, лигносульфонат и моноэтаноламин при следующем соотношении компонентов в % мас:

нафтенат натрия	40 – 50
лигносульфонат	10 – 20
моноэтаноламин	3 – 6
вода	остальное

(11) I 990219

(21) 94/000290

(22) 22.02.94

(51) S 12 N 1/ 02

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Radiasiya Tədqiqatları Bölməsi.

(76) Rüstəmov Vasif Rüstəm oğlu

Gözəlov Xamməd Bayram oğlu

Kərimov Valeh Kərim oğlu

Pənahov Təriyel Manaf oğlu

Nəsirova Xalidə Yədulla qızı

Səmədov Etibar Əli oğlu

Pənahova Şəkurə Manaf qızı

(54) Üzüm spirtinin və spirtli içkilərin təmizlənmə üsulu.

(54)(57) Üzüm spirtinin və spirtli içkilərin kaliumpermanqanat və qələvi reagent iştirakı ilə rektifikasiya etməklə təmizlənməsi üsulu onunla fərqlənir ki, qələvi reagent kimi əsasi mis 2 karbonat $[JuJO_3 \cdot Ju(OH)_2]$ götürülür, kalium-permanqanatın qatılığı 0,05-0,15 kütlə, % olmaqla rektifikasiyadan əvvəl obyektə əlavə olunur. Bu isə öz növbəsində prosesi ujuşlaşdırır, təmizlənmənin tamlığını təmin edir və spirtdəki xoşagəlməz dadı ləğv edir.

(71)(73) Сектор Радиационных Исследований АН Азербайджана.

(72) Рустамов Васиф Рустам оглы

Гезалов Хамед Байрам оглы

Керимов Валех Керим оглы
 Панахов Тариэль Манаф оглы
 Насирова Халида Ядулла кызы
 Самедов Этибар Али оглы
 Панахова Шакура Манаф кызы

(54) Способ очистки виноградного спирта и спиртных напитков.

(54)(57) Способ очистки виноградного спирта и спиртных напитков, предусматривающий внесение щелочного реагента, марганцево-кислого калия и ректификацию, отличающийся тем, что с целью удешевления процесса, полноты очистки от пороков и привкусов, внесение щелочного реагента и марганцево-кислого калия осуществляют перед ректификацией, а в качестве щелочного реагента используют основную карбонатную медь $[CuCO_3 \cdot Cu(OH)_2]$, причем марганцево-кислый калий используют в концентрации 0,05 – 0,15 масс.%.

(11) I 990198

(21) 98/001065

(22) 01.10.97

(51) J 22 J 38/14

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimlənməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu “Dənizneftqazlayihə”

(72) Xanlarova Anaxanım Hüseyn qızı

Əliyev Nazim Əli oğlu

Nağıyeva Yaxşıxanım Mirsalı qızı

Əliyev Adil Hamza oğlu

Şahbazov Eldar Həşim oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

(54) Konstruksion polad

(54)(57) Tərkibində karbon, silisium, manqan, kalsium, barium, alüminium, vanadium və dəmir olan neft və suvuruju dərin dəniz quyuları üçün kolon boruları hazırlanmış konstruksion polad onunla fərqlənir ki, onun tərkibinə əlavə olaraq xrom, titan, mis və molibden aşağıdakı tərkibdə əlavə edilir, kütlə %:

Karbon	0,12-0,48
Silisium	0,08-0,45
Manqan	0,90-2,10
Kalsium	0,003-0,05
Barium	0,001-0,01

Alüminium	0,02-0,06
Xrom	0,30-1,10
Vanadium	0,05-0,15
Titan	0,005-0,02
Mis	0,05-0,35
Molibden	0,05-0,30
Dəmir	qalanı

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтваз

(72) Ханларова Анаханум Гусейн кызы

Алиев Назим Али оглы

Нагиева Яхшиханум Мирсали кызы

Алиев Адыль Гамза оглы

Шахбазов Эльдар Камиль оглы

Нуриев Нуру Бунят оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

(54) Конструкционная сталь

(54)(57) Конструкционная сталь для обсадных труб глубоких нефтяных и нагнетательных морских скважин, содержащая углерод, кремний, марганец, кальций, барий, алюминий, ванадий и железо, отличающаяся тем, что она дополнительно содержит хром, титан, медь и молибден при следующем соотношении компонентов, мас. %:

Углерод	0,12-0,48
Кремний	0,08-0,45
Марганец	0,90-2,10
Кальций	0,003-0,05
Барий	0,001-0,01
Алюминий	0,02-0,06
Хром	0,30-1,10
Ванадий	0,05-0,15
Титан	0,005-0,02
Медь	0,05-0,35
Молибден	0,05-0,30
Железо	Остальное

Bölmə E.

Tikinti, mədən işləri.

Раздел E.

Строительство, горное дело.

(11) İ 990192

(21) 98/001098

(22) 06.04.98

(51) E 21 B 7/08

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Əhmədov Əşrəf Əliş oğlu

Muradov İlyas Rəhim oğlu

Rüstəmov Məmməd İbrahim oğlu

Abdullayev Əvəz Javad oğlu

(54) Rotor üsulu ilə qazımda inhiraf ediji mexanizm.

(54)(57) Rotor üsulu ilə maili quyuların qazılmasında təklif olunan inhiraf ediji mexanizm onunla fərqlənir ki, o, əyriliyi $1-3^0$ olan tərپənməz xariji qalındıvarlı qoruyuju borudan, yuxarıdan qazma kəməri ilə, aşağıdan balta ilə birləşən tərپənməz xariji qoruyuju boru daxilində fırlanan ağırlaşdırıji borudan, iki radial yastıqdan, konstruktiv xüsusiyyətlə əlaqədar iki halqadan, iki kanallı yuxarı və aşağı labirint qapaqdan, qoruyuju boru səthində qaynaq edilmiş və bir-birindən 90^0 məsafədə yerləşən 4(dörd) qabırqadan ibarətdir.

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Ахмедов Ашраф Алиш оглы

Мурадов Ильяс Рагим оглы

Рустамов Мамед Ибрагим оглы

Абдуллаев Аваз Джавад оглы

(54) Отклоняющий механизм при роторном способе бурения .

(54)(57) Отклоняющий механизм при роторном способе бурения, состоящий из отклонителя бурильной трубы, отличающийся тем, что отклонитель содержащий два подшипника, две канавочные лабиринтовые крышки – верхнюю и нижнюю, выполнен обсадным наружным с кривизной $1-3^0$, при этом установлена внутренняя утяжеленная труба с доплатом внутри неподвижного отклонителя, на наружной поверхности которого приварены четыре планки.

(11) I 990209

(21) 93/000217

(22) 16.09.93

(51) E 21 V 7/08

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Əməyin Mühafizəsi və Təhlükəsizlik Texnikası Elmi-Tədqiqat İnstitutu

(72) Məmmədov Yaşar Hüseyn oğlu

Məmmədov İbrahim Məmmədhusəyn oğlu

Quliyev Ramiz Böyükağa oğlu

Kirs Boris Aleksandroviç

(54) Qazma quyusunun qəzaya uğramış gövdəsindən kənara çıxmaq üçün qurğu.

(54)(57) 1. Qazma quyusunun qəzaya uğramış lüləsindən kənara çıxmaq üçün qurğu başmaq, ox kanallı gövdə, yönəldijə paz, onunla açılıb bağlanan detallarla birləşən nəqlədiyi keçirijə, daxili konus səthli radial hərəkətli və onları dayaq konusu şəklində işçi vəziyyətə gətirən ötürüjü qovşaq olmaqla onunla fərqlənir ki, yəhərli kürəvi sonluq şəklində öz aralarında tezbirləşdirijə hənjamalarla birləşmiş bir-neçə silindrik ox başmağa bərkidilir.

2. 1-ji bənd üzrə qurğu onunla fərqlənir ki, kürəvi sonluğun kürəsi altındakı yəhər silindrik oxun sonundakı yivə bağlanan daxili yivlə qurtarır.

3. 1-ji bənd üzrə qurğu onunla fərqlənir ki, başmağın ox kanalı aşağıdan bağlanır və yaranan konus şəkilli doğurarı üzrə paylanmağa keçir.

(71)(73) Азербайджанский Государственный НИИОТТБ

(72) Мамедов Яшар Гусейн оглы

Мамедов Ибрагим Мамедгусейн оглы

Кулиев Рамиз Боюкага оглы

Кирш Борис Александрович

(54) Устройство для ухода в сторону от аварийного ствола буровой скважины.

(54)(57)1. Устройство для ухода в сторону от аварийного ствола буровой скважины, включающее башмак, корпус с осевыми каналами, направляющий клин, разъемно связанный с ним транспортировочный переводник, радиально подвижные плашки с внутренней конусной поверхностью и узел привода их в рабочее положение в виде распорного конуса, отличающееся тем, что к башмаку крепится ряд цилиндрических стержней, соединенных между собой быстросоединяемыми шаровыми шарнирами в виде шарового наконечника с седлом.

2. Устройство по п.1, отличающееся тем, что седло под шар шарового наконечника оканчивается внутренней резьбой, навинчиваемой на резьбу конца цилиндрического стержня.

3. Устройство по п.1 отличающееся тем, что осевой канал башмака заглушен снизу и переходит в расходящиеся по образующей конуса отверстия.

(11) I 990208

(21) 94/000395

(22) 21.05.94

(51) E 21 V 7/28

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Seyid-Rza Mir Kərim oğlu

Axundov Fətəli Abbas oğlu

Əliverdizadə Tale Kərim oğlu

(54) Qazma aləti.

(54)(57) Qoruyucu kəmərin mərkəzində konsentrik olaraq boru və süxurdağıdıcı alət yerləşdirilir və gövdə boru ilə birləşdirilir. Bunların əsasında yığılmış qazma aləti onunla fərqlənir ki, alət T boruya oxşar element şəklində hazırlanmışdır, onun şaquli hissəsi mərkəzdə yerləşən borunun baş uju ilə birləşir, aşağı uju isə basılmış və köndələn dirəyin üfüqi hissəsinin mərkəzində dirəyin üfüqi mərkəzində yerləşən radial dəliklə və hidromonitor keçirijilərlə təhiz olaraq mərkəzdə yerləşən dəliyin yerindən qarşı tərəfdə radial istiqamətdə yerləşir. Gövdə mərkəzdə yerləşən borunun üstündə yerləşir və onun fırlanması üçün iki tərəfli açıq dəliklərlə təhiz olunmuş disk şəklində hazırlanmışdır, onun diametri qoruyucu kəmərin diametrindən artıq olmalıdır və dəliklər həlqəvi fəza ilə qoruyucu kəmərin arasında olan boşluğu əlaqələndirirlər.

(71)(73) Аз.НИПИНЕФТЬ.

(72) Сеид-Рза Мир Керим оглы

Ахундов Фатали Аббас оглы

Аливердизаде Тале Керим оглы

(54) Бурильный инструмент.

(54)(57) Бурильный инструмент, включающий концентрично размещенную в обсадной колонне центрально расположенную трубу с породоразрушающим инструментом выполнен в виде Т-образного трубчатого элемента, вертикальная часть которого верхним концом соединяется с центрально расположенной трубой, а нижним концом – с центральным радиальным отверстием горизонтальной части, заглушенной по торцам и снабженной гидромониторными насадками, установленными в радиальном направлении на противоположной, от

места расположения центрального радиального отверстия, стороне горизонтальной части трубчатого элемента, при этом корпус установлен на центрально расположенной трубе с возможностью вращения, выполнен в виде диска, диаметром больше диаметра обсадной колонны и снабжен сквозными отверстиями, сообщающими полость обсадной колонны с затрубным пространством.

(11) İ 990228

(21) 95/ 000682

(22) 13.07.95

(51) E 21 B 23/ 00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə» .

(54) Quyuda tutulmuş boru kəmərinin azad edilməsi üsulu.

(54)(57) Kəmərxarısında maye hövzəsinin yaradılması, tutulma zonasının qızdırılması və sonradan kəmərdə mexaniki deformasiya yaratmaqdan ibarət quyuda tutulmuş boru kəmərinin azad edilməsi üsulu, onunla fərqlənir ki, boru kəməri vasitəsilə vurulan qazıma məhlulunda yaradılmış ara qatı tutulma zonasında boru kəmərinin daxilində yerləşdirilir və bu qatda ekzotermik reaksiya yaradılır, istilik ayırıcı tərkib kimi natrium qələvisinin sulu məhlulu ilə alüminium tozunun qarışığına üstünlük verilir.

(71)(73) ГосНИПИ Гипроморнефтьгаз

(72) Сулейманов Искендер Алекпер оглы

Сулейманов Таир Искендер оглы

(54) Способ освобождения прихваченной в скважине колонны труб.

(54)(57) Способ освобождения прихваченной в скважине колонны труб, включающий установку жидкостной ванны в заколонном пространстве, нагрев зоны прихвата труб и последующее создание механических деформаций, отличающийся тем, что нагрев в зоне прихвата труб осуществляют тепловыделяющим составом, включающим предпочтительно водный раствор едкого натрия и алюминиевый порошок, путем транспортирования его в колонну в интервал прихвата.

- (11) I 990199
 (21) 4207962/23-03
 (22) 04.02.87
 (51) 4 E 21 V 43/22
 (76) Əliyev Nazim Şamil oğlu
 (54) Neftli layı sulaşdırmaq üçün məhlul.

(54)(57) Neftli layı sulaşdırmaq üçün məhlul bitgi maddəsi və sudan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, neftvermə əmsalını artırmaq məqsədilə bitgi maddəsinin eksipaktı olaraq, məhlul qarağat ekstraktının aşağıdakı komponentlər nisbətindədir.

Qarağat ekstraktı	0,05 – 0,5
Su	qalanı

- (76) Алиев Назим Шамиль оглы
 (54) Раствор для заводнения нефтяного пласта

(54)(57) Раствор для заводнения нефтяного пласта, содержащий экстракт растительного вещества и воду, отличающийся тем, что с целью повышения коэффициента нефтеотдачи, в качестве экстракта растительного вещества раствор содержит экстракт солины при следующем соотношении компонентов, мас. %:

Экстракт	
солянки	0,05-0,5
Вода	Остальное

- (11) I 990231
 (21) 98/ 001025
 (22) 08.10.97
 (51) E 21 V 43/ 22
 (71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu
 (72) Mirzəjanzadə Azad Xəlil oğlu
 Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu
 Şahverdiyev Əzizağa Xanbaba oğlu
 Pənahov Geylani Minhaj oğlu
 Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu
 Abbasov Eldar Mehdi oğlu
 (54) Quyuda su axınının məhdudlaşdırılması üsulu.

(54)(57) Suyu izolədən və köməkçi reagentlərin ardıcıl vurulmasını nəzərdə tutan quyuda su axınının məhdudlaşdırılması üsulu, onunla fərqlənir ki,

suyu izolədən reagentin vurulması nyuton və yaxud psevdoplastik axına uyğun süzülmə sürətində həyata keçirilir.

(71)(73) Институт математики и механики АН Азербайджанской Республики

(72) Мирзаджанзаде Азад Халил оглы
Курбанов Рахман Алискендер оглы
Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы
Панахов Гейлани Минхадж оглы
Сулейманов Багир Алекпер оглы
Аббасов Эльдар Мехди оглы

(54) Способ ограничения водопритока в скважине.

(54)(57) Способ ограничения водопритока в скважине, включающий последовательную закачку в призабойную зону пласта водоизолирующего и вспомогательного реагентов, отличающийся тем, что закачка водоизолирующего реагента осуществляется при скорости фильтрации, соответствующей ньютоновскому или псевдопластичному течению.

(11) I 990232

(21) 98/ 001004

(22) 30.09.97

(51) E 21 V 43/ 22

(71)(73) «Intoyl» Bağlı Səhmdar Jəmiyyəti, RU

(72) Mirzəjanzadə Azad Xəlil oğlu
Şahverdiyev Əzizəğa Xanbaba oğlu
Qalayev Firdaus Xusnutdinoviç
İsmailov Rifat Qilmutdinoviç
Pənahov Geylani Minhaj oğlu
Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu
Abbasov Eldar Mehdi oğlu

(54) Neft layları quyudibi ətrafının işlənməsi üçün tərkib

(54)(57) Neft layları quyudibi ətrafının işlənməsi üçün sulfonoldan və sudan ibarət tərkib, onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq poliakrilamid daxil edilir və maddələr aşağıda göstərilən nisbətdə götürülür, kütlə %:

Poliakrilamid	0,02-0,04
Sulfonol	0,005-0,01
Su	Qalanı.

(71)(73) Закрытое акционерное общество «Интойл»

(72) Мирзаджанзаде Азад Халил оглы
 Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы
 Галеев Фирдаус Хуснутдинович
 Исмаилов Рифат Гилмутдинович
 Панахов Гейлани Минхадж оглы
 Сулейманов Багир Алекпер оглы
 Аббасов Эльдар Мехти оглы

(54) Состав для обработки призабойной зоны нефтяных пластов.

(54)(57) Состав для обработки призабойной зоны нефтяных пластов, включающий сульфенол и воду, отличающийся тем, что он дополнительно содержит полиакриламид при следующем соотношении ингредиентов, мас., %;

Полиакриламид	0,02-0,04
Сульфенол	0,005-0,01
Вода	остальное

(11) I 990233

(21) 98/ 001021

(22) 30.09.97

(51) E 21 B 43/ 22

(71)(73) «Intoyl» Bağlı Səhmdar Jəmiyyəti, RU

(72) Şahverdiyev Əzizağa Xanbaba oğlu
 Çukçeyev Oleq Aleksandroviç
 Mandrik İlya Emmanuiloviç
 Zazirni Dmitri Vladimiroviç
 Pənahov Geylani Minhaj oğlu
 Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu
 Abbasov Eldar Mehdi oğlu

(54) Sulaşmış neft yatağının işlənmə üsulu

(54)(57) İnyeksiya quyularına xlor-kalsium tipli mineral suyun və çöküntü yaradan reagentin ara qatlarının vurulmasını və ardınca su ilə lay üzrə hərəkət etdirilməsini nəzərdə tutan sulaşmış neft yatağının işlənmə üsulu, onunla fərqlənir ki, çöküntü yaradan reagent kimi 0,3-3,0%-li su əsəslı natrium alüminat məhlulundan istifadə edilir və hər ara qatının vurulmasından əvvəl laya şirin suy porsiyası vurulur.

(71)(73) Закрытое акционерное общество «Интойл»

(72) Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы
 Чукчеев Олег Александрович
 Мандрик Илья Эммануилович
 Зазирный Дмитрий Владимирович
 Панахов Гейлани Минхадж оглы
 Сулейманов Багир Алекпер оглы
 Аббасов Эльдар Мехти оглы

(54) Способ разработки обводненной залежи

(54)(57) Способ разработки обводненной нефтяной залежи, включающий закачку через нагнетательные скважины оторочек минерализованной воды хлоркальциевого типа и осадкообразующего реагента с последующим продвижением по пласту закачиваемой воды, отличающийся тем, что в качестве осадкообразующего реагента закачивают 0,3-3,0% водный раствор алюмината натрия, при этом перед закачкой каждой из оторочек в пласт закачивают порцию пресной воды.

(11) I 990234

(21) 98/ 001022

(22) 30.09.97

(51) E 21 V 43/ 24

(71)(73) «Intoyl» Bağlı Səhmdar Jəmiyyəti, RU

(72) Şahverdiyev Əzizağa Xanbaba oğlu
 Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu
 Pənahov Geylani Minhaj oğlu
 Süleymanov Bağır Ələkbər oğlu
 Abbasov Eldar Mehdi oğlu
 Şirinzadə Alçın Əlisəftər oğlu
 Qaynansın Şamil İlqizaroviç

(54) Layın quyudibi ətrafının termokimyəvi işlənmə üsulu

(54)(57) 1. Layın quyudibi ətrafının su əsaslı xlorid turşusu məhlulu və reagent materialı arasında gedən ekzotermokimyəvi reaksiyası nəticəsində qızdırılmasını nəzərdə tutan layın quyudibi ətrafına reagent materialı kimi su əsaslı dietilamin məhlulu vurulur.

2.1-ji maddə üzrə üsul, onunla fərqlənir ki, su əsaslı xlorid turşusu məhlulu su əsaslı dietilamin məhlulundan sonra vurulur.

3. 1-ji və ya 2-ji maddə üzrə üsul, onunla fərqlənir ki, dietilamin və xlorid turşusunun konsentrasiyaları stexiometrik nisbətdə götürülür.

(71)(73) Закрытое акционерное общество «Интойл»

(72) Шахвердиев Азизага Ханбаба оглы

Курбанов Рахман Алискендер оглы
 Панахов Гейлани Минхадж оглы
 Сулейманов Багир Алекпер оглы
 Аббасов Эльдар Мехти оглы
 Ширинзаде Алчин Алисафтар оглы
 Гайнаншин Шамиль Ильгизарович
 (54) Способ термохимической обработки призабойной зоны пласта

(54)(57) 1. Способ термохимической обработки призабойной зоны пласта, заключающийся в прогреве призабойной зоны пласта в результате экзотермической химической реакции закачиваемой в призабойную зону пласта водного раствора соляной кислоты и реагентного материала, отличающийся тем, что в качестве реагентного материала в призабойную зону пласта закачивают водный раствор диэтиламина.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что водный раствор соляной кислоты закачивают последовательно после закачки водного раствора диэтиламина.

3. Способ по п.1, отличающийся тем, что концентрацию диэтиламина и соляной кислоты в водных растворах берут в стехиометрическом соотношении.

Bölmə F.

Mexanika, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsat, partlatma işləri.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(11) I 990212

(21) 96/000792

(22) 11.04.96

(51) F 02 N 11/04

(76) Musayev Zəbulla Nüsrəddin oğlu

(54) Bortda birmaşınlı elektromexaniki çeviriji sistem.

(54)(57) Daxili yanacaq mühərrikləri üçün fırçalarla, paralel və ardıjl sarğajlarla birlikdə stator, lövbər, kommutasiya sistemi və recimi jevirmək üçün reledən ibarət olan birmaşınlı elektromexaniki çeviriji sistem onunla fərqlənir ki, konstuksiyaya hərəkət etməyən oxlarla dişli çarxlar

bloku, generator recimində vahid val yaratmaq üçün friksion mufta və sərbəst hərəkət muftasından ibarət olan işə buraxma çeviriji qurğu, starter-generatorun lövbərinin valı və daxili yanajaq mühərrikinin dirsəkli valı arasında qayış əlaqəsi və starter recimində paralel, generator recimində ardıcıl qoşulan iki ədəd lövbər dolağı daxil edilmişdir.

(76) Mусаев Забулла Нусраддин оглы

(54) Одномашинная система бортового электромеханического преобразования.

(54)(57) Одномашинная система бортового электромеханического преобразования для двигателей внутреннего сгорания, содержащая статор со щетками, шунтовыми и серийными катушками, якорь, схему коммутации и реле для переключения, отличающаяся тем, что в конструкцию введены пуско-переключающее устройство, состоящее из блока зубчатых колес с неподвижными осями, фрикционной муфты для создания единого вала в генераторном режиме и муфты свободного хода, ременная связь между валом якоря и коленчатым валом двигателя внутреннего сгорания и две якорные обмотки, соединяющиеся параллельно в стартерном, последовательно в генераторном режимах.

(11) I 990196

(21) 94/000373

(22) 13.06.94

(51) F 048 47/52

(71)(73) Az.Dövlət Neft Sənayesinin Elmi- tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Bağırov Mikayıl Kazım oblu

Kamilov Mirnağı Ağa Seyid oğlu

Ağalarov Fazil Fərrux oğlu

Məlikov Şəmsi Muxtar oğlu

Əliverdizadə Tale Kərim oğlu

Axundov Fətəli Abbas oğlu

(54) Ştanqlı quyu nasosu.

(54)(57) Ştanqlı quyu nasosu, tərkibidə silindr, qəbul ediji və vuruju klapanlar, habelə ağajdan hazırlanmış kipləyiji halqalarla təjhiz olunmuş pluncer olmaqla onunla fərqlənir ki, kipləyiji halqalara tezbuxarlanan maye, yaxşı olar ki, efir hopdurulur, onların xariji səthləri isə kipləyiji halqaların daxili məsamələrini hermetikləşdirən, elastik materialla yaxşı olar ki, rezin yapışqanı ilə, örtülür.

- (71)(73) АзНИПИнефть
 (72) Багиров Микаил Кязим оглы
 Кямилов Мирнаги Ага Сеид оглы
 Агаларов Фазиль Фаррух оглы
 Меликов Шамси Мухтар оглы
 Аливердизаде Тале Керим оглы
 Ахундов Фатали Аббас оглы
 (54) Скважинный штанговый насос.

(54)(57) Скважинный штанговый насос, содержащий цилиндр, всасывающий и нагнетательный клапаны, а также плунжер, снабженный уплотнительными кольцами, выполненными из дерева, отличающийся тем, что уплотнительные кольца пропитаны легкоиспаряющейся жидкостью, предпочтительно эфиром, а их наружная поверхность покрыта упругим материалом, предпочтительно резиновым клеем, герметизирующим внутренние поры уплотнительных колец.

- (11) I 990197
 (21) 94/000414
 (22) 12.07.94
 (51) F 16 L 55/02
 (76) İskəndərov Bulat Rəhim oğlu
 (54) Boru yolunda hidravlik zərbəni azaltmaq üsulu.

(54)(57) Boru yolunda özbaşına geriyə işləyən qapaqlar sistemi yerləşdirməklə hidravlik zərbəni azaltmaq üsulu onunla fərqlənir ki, bu qapaqlar borunun bütün uzunluğunda yerləşdirilir və qapaqlar arasındakı məsafə boru divarının hesablanmış təzyiqi su nasosunun yaratdığı təzyiqin on mislinə bərabərdir.

- (76) Искендеров Булат Рагим оглы
 (54) Способ погашения гидравлического удара в трубопроводе.

(54)(57) Способ погашения гидравлического удара в трубопроводе с помощью системы обратных самодействующих клапанов отличающийся тем, что клапаны располагаются по всей длине трубопровода на определенном расстоянии друг от друга, равном десятикратной разности расчетного давления стенки трубопровода и давления, создаваемого насосным агрегатом.

(11) I 990210

(21) 94/000438

(22) 09.09.94

(51) F 17 D 1/12

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Lətifov Aydın İbrahim oğlu

Sirajov Ağamahmud Əbdülmahmud oğlu

Sadıqov Arif Məmməd oğlu

Əliverdizadə Taleh Kərim oğlu

Çernetski İqor İosifoviç

Axundov Fətəli Abbas oğlu

(54) Qazyıgma sistemi.

(54)(57) Tərkibində iki tutum, bir tutumdan o biri tutuma işçi mayeni vurmaq üçün xətlər, əks klapanlar, işçi mayenin axma istiqamətini dəyişdiriji, mərkəzdən qaçma nasosu olan, həjmin sıxışdırılmasından işləyən nasosla birləşən, atqı xətlərini və quyuları təşkil edən qazyıgma sistemi onunla fərqlənir ki, həjmin sıxışdırılmasından işləyən nasos daxilindəki mayenin hərəkəti üçün qapalı sistemlə və quyunun boruarxası fəzasından qazı qəbul etmək üçün xətlə təjhiz olunub, işçi mayenin axma istiqamətini dəyişdiriji isə radial dəlikləri olan silindrik gövdədən ibarətdir və onun içində irəli-geri hərəkət etməyə və qazı keçirən kameralar yaratmağa imkanı olan, mayenin keçməsi üçün həlqəvi qanovlarla təjhiz olunmuş piston yerləşdirilib.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Лятифов Айдын Ибрагим оглы

Сираджов Агамахмуд Абдулмахмуд оглы

Садыхов Ариф Мамед оглы

Аливердизаде Тале Керим оглы

Чернецкий Игорь Иосифович

Ахундов Фатали Аббас оглы

(54) Система газосброса.

(54)(57) Система газосброса, включающая скважины, выкидные линии которых связаны с насосом объемного вытеснения, содержащего две емкости и линии для перекачки рабочей жидкости из одной емкости в другую, обратные клапаны, переключатель направления потока рабочей жидкости и центробежный насос, отличающаяся тем, что насос объемного вытеснения имеет замкнутую систему циркуляции и снабжен линиями для приема газа из затрубного пространства скважин, а переключатель

направления потока рабочей жидкости выполнен в виде цилиндрического корпуса с радиальными отверстиями, внутри которого с возможностью возвратно-поступательного движения и образования газоперепускных камер, установлен поршень, снабженный кольцевыми канавками для прохождения жидкости через переключатель.

Bölmə G. Fizika.

Раздел G. Физика.

(11) I 990224

(21) 93/ 000097

(22) 21.07.93

(51) G 01 B 7/ 02

(76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Nisbi ilk səviyyə hündürlüyünü ölçən qurğu.

(54)(57) Hündürlüyü ilkin səviyyəyə nisbətən ölçən qurğu, giriş valı yellənən araölçənlə, çıxış valı təsirləndiriji dolağı gərginlik qida mənbəyinin çıxışına, rotor dolaqlarından biri isə düzləndirijinin girişinə bağlanan fırlanan sinus-kosinus transformatoru şəklində hazırlanan bujaq – elektrik siqnalı çevirijisinin rotoru ilə əlaqəli və reduksiya əmsalı 0,5 olan alçaldıçı reduktordan və çıxışı olan kvadratorun ibarət olub, onunla fərqlənir ki, ikiyarıperiodlu hazırlanan düzləndirijinin çıxışı ilə kvadratorun girişi arasında yerləşdirilmiş amplitud detektoru əlavə edilmişdir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Устройство для измерения высоты относительно исходного уровня.

(54)(57) Устройство для измерения высоты относительно исходного уровня, содержащее понижающий редуктор с коэффициентом редукции 0,5, входной вал которого связан с качающимся шупом, а выходной вал соединен с ротором преобразователя угла в электрический сигнал,

выполненного в виде синусно-косинусного вращающегося трансформатора, обмотка возбуждения которого подключена к выходу источника напряжения питания, а одно из роторных обмоток – ко входу выпрямителя, и квадратор, выход которого является выходом устройства, отличающееся тем, что в него введен амплитудный детектор, установленный между выходом выпрямителя, выполненного двухполупериодным, и входом квадратора.

(11) İ 990193

(21) 98/001146

(22) 24.02.98

(51) G 01 B 7/14

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əliyev Rüşət Məmməd oğlu

Hacıyev Arif Əziz oğlu

Hacızadə Jabir Yusif-İzzət oğlu

Məmmədov Rahim Qurban oğlu

(54) Titrəyişli ölçü çevirijisi.

(54)(57) Çevirijinin konstruksiyasının sadələşdirilməsi və xarakteristikasının qeyri-xəttiliyinin azaldılması məqsədi ilə konsol şəklində bağlanan və mərkəzində dəşik açılmış həssas elementi olan, həssas elementlə eyni istiqamətdə sıxılmış təmiz hava üçün dəşiyi olan, dəşiyin əks istiqamətində həssas elementin digər tərəfində üstünə nəzarət edilən detal qoyulan stol yerləşdirilən, gücləndirijinin əks əlaqə dövrəsinə həssas element, çıxışına isə hesablama qeydiyyat bloku birləşdirilən titrəyişli ölçü çevirijisinin xarakterik jəhəti ondan ibarətdir ki, həssas element kimi pyezoelektrik bimorf lövhədən istifadə olunub.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Алиев Руфат Мамед оглы

Гаджиев Ариф Азиз оглы

Гаджизаде Джабир Юсиф-Иззет оглы

Мамедов Рагим Курбан оглы

(54) Вибрационный преобразователь размеров.

(54)(57) Вибрационный преобразователь размеров, содержащий консольно закрепленный чувствительный элемент с отверстием в его центре, размещенный по одну сторону от него соосно отверстию источник очищенного сжатого воздуха, размещенный по другую сторону от него стол для размещения, на нем контролируемой детали напротив

отверстия в чувствительном элементе, усилитель, в цепь обратной связи которого включен чувствительный элемент, и присоединенный к выходу усилителя отсчетно регистрирующий блок, отличающийся тем, что чувствительный элемент выполнен в виде пьезоэлектрической биморфной пластинки.

(11) I 990221

(21) 97/000993

(22) 09.07.96

(51) G 01 C 3/12

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Fizika İnstitutu

(72) Əliyev Maqsud İsfəndiyar oğlu

Rəşidova Şahsənəm Şahmurad qızı

(54) GaAs-də dərin səviyyənin udulma spektrinin aşkarı üsulu.

(54)(57) Qallium arsenidə işığın təsirilə yükdaşıyıcıların İQ həyəcanlanması nəticəsində dərin səviyyələrin udulma spektrinin aşkar edilmə və uyğun spektrin qeyd edilmə üsulundan fərqlənən bu üsulda p-tipli GaAs-dən istifadə olunmuş və o əvvəljədən $5 \div 6$ MeV enerjili, $1 \div 2 \cdot 10^{17}$ el/sm² dozalı elektronlarla şüalandırılmışdır.

(71)(73) Институт Физики АН Азербайджанской Республики

(72) Алиев Максуд Исфандияр оглы

Рашидова Шахсанам Шахмурад кызы

(54) Способ выявления спектра оптического поглощения глубоких центров в арсениде галлия.

(54)(57) Способ выявления спектра оптического поглощения глубоких центров в арсениде галлия, включающий инфракрасное возбуждение носителей заряда светом и регистрацию соответствующего спектра поглощения, отличающийся тем, что в способе используют арсенид галлия р-типа, который предварительно подвергают электронному облучению с энергией 5 – 6 МэВ, при дозе 1 – 2 10 эл/см².

(11) I 990226

(21) 93/ 000098

(22) 21.07.93

(51) G 01 P 5/ 06

(76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Avtomatik hidrometeoroloci stansiyalarda fırtınanın başlanma və qurtarma vaxtını xəbər verən veriji.

(54)(57) Avtomatik hidrometereoloci stansiyada fırtınanın başlanma və qurtarma vaxtını müəyyənləşdirən veriji, ardıcıl birləşdirilmiş rotasiya tipli küləkqəbuledijidən, taxogeneratordan, çıxışı maksimal və minimal impuls sayğajlarının birinji girişlərinə bağlanmış kontaktsiz elektron impulsatorundan, siqnal girişi qida mənbəyinin çıxışına, idarəediji girişi – taxogeneratorun ikinci çıxışına, çıxışı – vaxt qeydediji blok vasitəsilə minimal və maksimal impuls sayğajlarının ikinci girişinə və eləcə də, uyğun olaraq, ikinci və üçüncü kontaktorlar vasitəsilə həmin sayğajların üçüncü girişlərinə bağlanan birinji kontaktordan, impuls formalaşdırıjıdan, çıxışı ikinci kontaktorun idarəediji girişi ilə birləşən ikinci kontaktoru idarəedən blokdan, girişləri impuls formalaşdırıjının və uyğun olaraq minimal və maksimal impuls sayğajların çıxışları ilə, birinji çıxışı – üçüncü kontaktorun idarəediji girişi ilə bağlanan üçüncü kontaktoru idarəedən blokdan, girişləri minimal və maksimal impuls sayğajlarının çıxışları ilə bağlanan, çıxışı isə qurğunun çıxışı olan «VƏ YA» elementindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, onda impuls formalaşdırıjı – girişi birinji kontaktorun çıxışına bağlanmış qısa impulslar formalaşdırıjısı sxemi şəklində, ikinci kontaktorun idarəediji bloku isə – D və R girişləri, uyğun olaraq, üçüncü kontaktoru idarəedən blokun ikinci və üçüncü çıxışlarına, J girişi isə bilavasitə vaxt qeydediji blokun çıxışına bağlanan D – trigger şəklində yerinə yetirilmişdir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Датчик определения начала и окончания шторма автоматической гидрометеорологической станции.

(54)(57) Датчик определения начала и окончания шторма автоматической гидрометеорологической станции, содержащий последовательно соединенные ветроприемник ротационного типа, тахогенератор и бесконтактный электронный импульсатор, выход которого подключен к первым входам максимального и минимального счетчиков импульсов, первый контактор, сиигнальный вход которого подключен к выходу источника питания, управляющий вход – ко второму выходу тахогенератора, а выход – ко вторым входам минимального и максимального счетчиков импульсов через блок отметки времени, а также к третьим входам этих же счетчиков через второй и третий контакторы соответственно, формирователь импульсов, блок управления вторым контактором, выход которого соединен с управляющим входом второго контактора, блок управления третьим контактором, входы которого соединены с выходами формирователя импульсов, минимального и максимального счетчиков импульсов соответственно, а

первый выход – с управляющим входом третьего контактора, и элемент ИЛИ, входы которого соединены с выходами минимального и максимального счетчиков импульсов, а выход является выходом устройства, отличающийся тем, что в нем формирователь импульсов выполнен в виде схемы формирования короткого импульса, вход которой подключен к выходу первого контактора, а блок управления вторым контактором выполнен в виде - триггера, и входы которого подключены соответственно ко второму и третьему выходам блока управления третьим контактором, а С – выход – к выходу блока отметки времени непосредственно.

(11) I 990202

(21) 94/000401

(22) 19.05.94

(51) G 01 P 31/04

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əhmədov Azər Əhəd oğlu

(54) Asinxron mühərriklərin jərəyanına nəzarət üsulu.

(54)(57) Asinxron mühərriklərin (AM) jərəyanlarına nəzarət üsulu AM jərəyanının və şəbəkə gərginliyinin ölçülməsindən, şəbəkə gərginliyinin nominal qiymətində mühərrikin jərəyanın təsirediji qiymətinə ekvivalent signalın rəqəm koda çevrilməsindən, alınan rəqəm kodun hədd qiymətləri ilə müqayisəsindən, müqayisənin nətişəsinin indikasiyasından ibarət olub onunla fərqlənir ki, şəbəkə gərginliyinin nominal qiymətində mühərrikin jərəyanının təsirediji qiymətinə ekvivalent olan sabit jərəyan signalı şəbəkə gərginliyinin nominal təsir ediji qiymətinə ekvivalent olan sabit jərəyan dayaq signalına vurulur, hasilin nətişəsi şəbəkə gərginliyinin təsirediji qiymətinə mütənasib olan sabit jərəyan signalına bölünür.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Ахмедов Азер Ахад оглы

(54) Способ контроля тока асинхронных двигателей.

(54)(57) Способ контроля тока асинхронных двигателей заключающийся в том, что измеряют значения потребляемого тока при номинальном значении напряжения питающей сети, в цифровой код, сравнивают полученный цифровой код с допусками, индицируют результат сравнения, отличающийся тем, что перед преобразованием в цифровой код, сигнал постоянного тока, эквивалентный действующему значению потребляемого двигателем тока умножают на опорный сигнал постоянного тока, эквивалентный действующему значению номинального

напряжения питания, результат умножения делят на сигнал постоянного тока, пропорциональный действующему значению напряжения питания.

(11) I 990215

(21) 93/ 000163

(22) 08.06.93

(51) G 01 R 27/00

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev Telman Bağaturov

Quluzadə Rafiq Kərim oğlu

(54) Yarımkəçiriji materialların xüsusi müqavimətini ölçmək üçün qurğu.

(54)(57) Yarımkəçiriji materialların xüsusi müqavimətini ölçmək üçün qurğunun tərkibinə daxildir: iki yüksək tezlikli generator, idarəolunan açar, müqavimət, kondensator, ölçmə özəyi, o da ştopor ştifdən, planar kondensatordan və ölçmə platadan ibarətdir və maye azot üçün penoplast vannası, planar kondensatorun birinci elektrod müqavimətinin bir kontaktı ilə birləşdirilmişdir, müqavimətin digər kontaktı ümumi şin və idarəolunan açarın dəyişən kontaktı ilə birləşdirilmişdir, birinci və ikinci yüksək tezlikli generatorların çıxışları idarəolunan açarın iki tərpnəmz kontaktı ilə birləşdirilmişdir, planar kondensatorun ikinci elektrodu kondensatorun birinci kontaktı ilə birləşdirilmişdir, ondan fərqli olaraq, onun tərkibinə iki eyni müqavimət, əməliyyat güjləndirijisi, iki «gərginlik-kod» çevirijisi, idarədən və hesablama blokları daxil olmuşdur, idarəolunan açarın dəyişən kontaktının və planar kondensatorun birinci elektrodunun arasında olan orta nöqtəsi birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun birinci və ikinci girişləri ilə birləşdirilmişdir, planar kondensatorun ikinci elektrodu və kondensatorun arasında olan orta nöqtəsi əməliyyat güjləndirijisinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, əməliyyat güjləndirijisinin çıxışı kondensatorun ikinci kontaktı və ardıcıl qoşulmuş ikinci və üçüncü müqavimətlər vasitəsilə ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, ikinci və üçüncü müqavimətlərin arasında olan orta nöqtəsi əməliyyat güjləndirijisinin qeyri-inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, əməliyyat güjləndirijisinin çıxışı ikinci «gərginlik kod» çevirijisinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun üçüncü və dördüncü girişləri ilə birləşdirilmişdir, hesablama blokunun çıxışı idarədən blokun girişi ilə birləşdirilmişdir, burada birinci çıxış idarəolunan açarın girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci və üçüncü çıxışları birinci və ikinci «gərginlik kod» çevirijilərin ikinci girişi ilə birləşdirilmişdir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтянная Академия.

(72) Рзаев Тельман Багатурович

Кулизаде Рафик Кязим оглы

(54) Устройство для измерения удельного сопротивления полупроводниковых материалов.

(54)(57) Устройство для измерения удельного сопротивления полупроводниковых материалов, содержащее два генератора высокой частоты, управляемый ключ, сопротивление, конденсатор и измерительную ячейку, которая состоит из стопорного штифта для прижима образца к планарному конденсатору, измерительную плату и пенопластовую ванну для жидкого азота, первый электрод планарного конденсатора соединен с одним концом сопротивления, другой конец которого соединен с общей шиной, и с переключающимся контактом управляемого ключа, постоянные два контакта которого соединены с выходами первого и второго генераторов высокой частоты, второй электрод планарного конденсатора соединен с одним концом конденсатора, отличающееся тем, что в него введены два сопротивления, операционный усилитель, два преобразователя напряжение – код, блок управления и вычислительный блок, причем средняя точка между переключающимся контактом управляемого ключа, первым электродом планарного конденсатора и первым концом первого сопротивления соединена с первым входом первого преобразователя напряжение – код, у которого разрядные выходы кода соединены с первой шиной данных вычислительного блока, второй выход готовности данных соединен с первым входом разрешения записи в память вычислительного блока, средняя точка между вторым электродом планарного конденсатора и конденсатором соединена с инвертируемым входом операционного усилителя, выход которого соединен с вторым концом конденсатора и через последовательно соединенные второе и третье сопротивления соединен с общей шиной, средняя точка между вторым и третьим сопротивлениями соединена с неинвертируемым входом операционного усилителя, выход операционного усилителя соединен с первым входом второго преобразователя напряжение-код, у которого разрядные выходы кода соединены с второй шиной данных вычислительного блока, второй выход готовности данных соединен с вторым входом разрешения записи в память вычислительного блока, выход конец записи вычислительного блока соединен с входом блока управления, первый выход которого соединен с управляющим входом управляемого ключа, второй выход соединен с входом начала преобразования первого преобразователя напряжение – код, третий выход соединен с выходом начала преобразования второго преобразователя напряжение – код.

(11) I 990214

(21) 94/000297

(22) 22.02.94

(51) G 01 R 27/02

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev Telman Bağaturoviç

Quluzadə Rafiq Kərim oğlu

(54) Parazit kəmiyyətləri müvazinətləşdirməklə kompleks müqaviməti ölçən cihaz.

(54)(57) Parazit kəmiyyətləri müvazinətləşdirməklə kompleks müqaviməti ölçən cihaz tərkibinə dəyişən gərginlik mənbəyi, iki idarəolunan açar, vahid güclənmə əmsalı olan iki inversiyaediji güjləndiriji, əməliyyat güjləndirijisi, jəmləyiji güjləndiriji, korreksiyaediji tutum, paralel qoşulmuş parazit tutum ilə nümunəvi rezistor və paralel qoşulmuş parazit tutum ilə ölçülən kompleks müqavimət daxil olmaqla, həm də dəyişən gərginlik mənbəyi birinci açarın birinci tərpnəmz kontaktı ilə birləşdirilmişdir, birinci açarın dəyişən kontaktı ikinci inversiyaediji güjləndirijinin girişi ilə birləşdirilmişdir, inversiyaediji güjləndirijinin çıxışı jəmləyiji güjləndirijinin ikinci girişi ilə birləşdirilmişdir, paralel qoşulmuş parazit tutum ilə ölçülən kompleks müqavimətin bir kontaktı, korreksiyaediji tutumun bir kontaktı, paralel qoşulmuş parazit tutumu ilə nümunəvi rezistorun bir kontaktı və əməliyyat güjləndirijisinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, əməliyyat güjləndirijisinin qeyri-inversiya girişi ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, korreksiyaediji tutumun ikinci kontaktı jəmləyiji güjləndirijinin çıxışı və əks rabitə müqaviməti keçərək jəmləyiji güjləndirijinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, jəmləyiji güjləndirijinin qeyri-inversiya girişi ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, paralel qoşulmuş parazit tutum ilə nümunəvi rezistorun ikinci kontaktı birinci inversiyaediji güjləndirijinin girişi ilə birləşdirilmişdir, onun çıxışı jəmləyiji güjləndirijinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, onunla fərqlənir ki, onun tərkibinə etalon kompleks müqavimət, ikinci dəyişən gərginlik mənbəyi, iki idarəolunan attenuator, takt impulsları generatoru, iki «gərginlik- kod» çevirijisi, idarəediji və hesablama blokları daxil olunmuşdur, ikinci gərginlik mənbəyi birinci idarəolunan açarın sabit kontaktı ilə birləşdirilmişdir, onun da dəyişən kontaktı ikinci idarəolunan açarın dəyişən kontaktı və birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci kontaktı ilə birləşdirilmişdir, hansının ki, kodları boşalma çıxışları hesablama blokunun birinci verilənlər şini ilə birləşdirilmişdir, birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin verilənlərin hazırlığı çıxışı hesablama bloku yaddaşının birinci verilənlərin yazıyajazvermə girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci idarəolunan açarın birinci və ikinci kontaktları müvafiq olaraq paralel qoşulmuş parazit tutum ilə ölçülən kompleks müqavimətin ikinci kontaktı və paralel qoşulmuş parazit tutum ilə etalon kompleks müqavimətinin birinci kontaktı ilə birləşdirilmişdir, etalon kompleks müqavimətinin ikinci kontaktı, əməliyyat güjləndirijisinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir,

hansının ki, çıxışı paralel qoşulmuş parazit tutum ilə nümunəvi rezistorun ikinci kontaktı, əməliyyat güjləndirijisinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, onun çıxışı paralel qoşulmuş parazit tutum ilə nümunəvi rezistorun ikinci kontaktı, vahid güjlənmə əmsalı olan birinji inversiyaediji güjləndirijinin birinji girişi ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinji girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinji çıxışı takt impulsarı generatorunun girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin ikinci kodların boşalma çıxışı və üçünjü verilənlərin hazırlığı çıxışı müvafiq olaraq hesablama blokunun ikinci verilənlərinin hazırlığı girişi ilə birləşdirilmişdir, hesablama blokunun yazının axırı çıxışı idarəedən blokun girişi ilə birləşdirilmişdir, onun da birinji, ikinci, üçünjü və dördünjü çıxışları müvafiq olaraq birinji və ikinci idarəolunan açarların idarəedən girişləri, birinji və ikinci «gərginlik-kod» çevirijilərinin ikinci girişləri ilə birləşdirilmişdir, takt impuls generatorunun çıxışları jəmləyiji güjləndirijinin birinji və ikinci idarəolunan attenuatorların idarəedən girişi ilə birləşdirilmişdirlər, hansının ki, girişləri müvafiq olaraq birinji və ikinci inversiyaediji güjləndirijinin çıxışları ilə birləşdirilmişdir, idarəolunan attenuatorun çıxışları jəmləyiji güjləndirijinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия.

(72) Рзаев Тельман Багатурович

Кулизаде Рафик Кязим оглы

(54) Измеритель комплексного сопротивления с компенсацией паразитных параметров.

(54)(57) Измеритель комплексного сопротивления с компенсацией паразитных параметров, содержащий источник переменного напряжения, два управляемых ключа, два инвертирующих усилителя с единичным коэффициентом усиления, операционный усилитель, суммирующий усилитель, корректирующий конденсатор, образцовый резистор с параллельно подключенной паразитной емкостью и измеряемое комплексное сопротивление с параллельно подключенной паразитной емкостью, при этом выход источника переменного напряжения соединен с первым постоянным контактом первого управляемого ключа, переключающийся контакт которого соединен с входом второго инвертирующего усилителя с единичным коэффициентом усиления, выход которого соединен со вторым контактом суммирующего усилителя, измеряемое комплекс-сопротивление с параллельно подключенной паразитной емкостью одним концом соединено с первым концом корректирующего конденсатора, с первым концом образцового резистора с параллельно подключенной паразитной емкостью и инвертирующим входом операционного усилителя, неинвертирующий

вход которого соединен с общей шиной, второй конец корректирующего конденсатора соединен с выходом суммирующего усилителя и через сопротивление обратной связи с его инвертирующим входом, неинвертирующий вход соединен с общей шиной, второй конец образцового резистора с параллельно подключенной паразитной емкостью соединен с входом первого инвертирующего усилителя, выход которого соединен с первым входом суммирующего усилителя, отличающийся тем, что в него введены эталонное комплексное сопротивление с параллельно подключенной паразитной емкостью, второй источник переменного напряжения, два управляемых аттенюатора, генератор тактовых импульсов, два преобразователя напряжение-код, блок управления и вычислительный блок, при этом вход второго источника переменного напряжения соединен с вторым постоянным контактом первого управляемого ключа, переключающийся контакт которого соединен с переключающимся контактом второго управляемого ключа и первым входом первого преобразователя напряжение-код, разрядные выходы кода которого соединены с первой шиной данных вычислительного блока, а второй выход готовности данных соединен с первым входом разрешения записи в память вычислительного блока, к первому и второму постоянным контактам второго управляемого ключа соединены, соответственно, второй конец измеряемого комплексного сопротивления с паразитной емкостью и один конец эталонного комплексного сопротивления с параллельно подключенной паразитной емкостью, другой конец которого соединен с инвертирующим входом операционного усилителя. Выход которого соединен с вторым концом образцового резистора с параллельно подключенной паразитной емкостью, с входом первого инвертирующего усилителя с единичным коэффициентом усиления и первым входом второго преобразователя напряжене-код, первый выход которого соединен с входом генератора тактовых импульсов, второй выход разрядного кода соединен с второй шиной данных, а третий выход готовности данных – с вторым входом разрешения записи с память вычислительного блока, выход конец записи которого соединен с входом блока управления, первый, второй, третий и четвертый выходы которого соединены, соответственно, с управляющими входами первого и второго преобразователей напряжение-код, выходы генератора тактовых импульсов соединены с управляющими входами первого и второго управляемых аттенюаторов, суммирующего усилителя, входы которых соединены соответственно, с выходами первого и второго инвертирующих усилителей с единичным коэффициентом усиления, а выходы соединены с инвертирующим входом суммирующего усилителя.

(11) I 990216

(21) 93/000165

(22) 08.06.93

(51) G 01 R 27/02

(71)(73) Az. Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev Telman Bağaturoviç

Qulu-zadə Rafiq Kazım oğlu

(54) Keçiriji nazik təbəqələrin müqavimətini kontaktdan ölçmək üçün qurğu.

(54)(57) Keçiriji nazik təbəqələrin müqavimətini kontaktdan ölçmək üçün qurğunun tərkibinə daxildir: iki dəyişən gərginlik generatoru, idarə olunan açar, nümunəvi kondensator, iki «gərginlik-kod» çevirijisi, idarəetmə və hesablama blokları, birinci və ikinci dəyişən gərginlik generatorlarının çıxışları idarəolunan açarın daimi kontaktlarına qoşulmuşdur, idarəolunan açarın dəyişən kontaktı birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun birinci və ikinci girişləri ilə birləşdirilmişdir, nümunəvi kondensatorun bir kontaktı ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun üçüncü və dördüncü girişləri ilə birləşdirilmişdir, hesablama blokunun çıxışı idarəetmə blokunun girişi ilə birləşdirilmişdir, idarəetmə blokunun birinci, ikinci və üçüncü çıxışları, müvafiq olaraq, idarəolunan açarın idarəedən girişi və ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin ikinci girişləri ilə birləşdirilmişdir, onun tərkibinə iki yastı səthə qoyulan ölçmə elektrodu, iki dielektrik araqatı, yastı ölçmə elektrodları dielektrik araqatları vasitəsilə nəzarət olunan keçiriji təbəqə ilə iki rabitə kondensatoru təşkil edir, əməliyyat güjləndirijisi və iki eyni müqavimət daxil edilmişdir, idarəolunan açarın dəyişən kontaktı və birinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi arasında olan orta nöqtəsi birinci səthəqoyulan ölçmə elektrodu ilə birləşdirilmişdir, ikinci səthəqoyulan ölçmə elektrodu nümunəvi kondensatorun ikinci kontaktı və əməliyyat güjləndirijisinin invertor girişi ilə birləşdirilmişdir, əməliyyat güjləndirijisinin çıxışı nümunəvi kondensatorun birinci kontaktı və ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, həmçinin ardıcıl qoşulmuş iki eyni müqavimətdən keçərək ümumi şin ilə birləşdirilmişdir, iki eyni müqavimətin arasında olan orta nöqtəsi əməliyyat güjləndirijisinin qeyri-invertor girişi ilə birləşdirilmişdir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия.

(72) Рзаев Тельман Багатурович

Кулизаде Рафик Кязим оглы

(54) Устройство для бесконтактного измерения сопротивления проводящей пленки.

(54)(57) Устройство для бесконтактного измерения сопротивления проводящей пленки, содержащее два генератора переменного напряжения, управляемый ключ, образцовый конденсатор, два преобразователя напряжения – код, блок управления и вычислительный блок, причем выходы первого и второго генераторов переменного напряжения соединены с первым и вторым постоянными контактами управляемого ключа, переключающийся контакт которого соединен с первым входом первого преобразователя напряжение-код, разрядные выходы, коды которого соединены первой шиной данных очисные выходы кода которого соединеныс первой шиной данных вычислительного блока, а второй готовности данных соединен с первым входом разрешения записи в память вычислительного блока, один конец образцового конденсатора соединен с первым входом второго преобразователя напряжение-код, разрядные выходы кода которого соединены с второй шиной данных вычислительного блока, второй выход готовности данных соединен с вторым входом разрешения записи в память вычислительного блока, выход конец записи которого соединен с входом блока управления, первый, второй и третий выходы которого соединены, соответственно, с третьим управляющим входом управляемого ключа, вторыми входами первого преобразователя напряжение-код, отличающееся тем, что в него введены операционный усилитель, два одинаковых сопротивления, два полоских накладных измерительных электрода и две диэлектрические прокладки, которые образуют с контролируемой проводящей пленкой, два конденсатора связи, при этом первый накладной измерительный электрод соединен с средней точкой между переключающимся контактом управляемого ключа и первым входом первого преобразователя напряжение – код , второй накладной измерительный электрод соединен с вторым концом образцового конденсатора и инвертирующим входом операционного усилителя, выход которого соединен с средней точкой между первым концом образцового конденсатора и первым входом второго преобразователя напряжение – код, а также через последовательно соединенные два одинаковые сопротивления с общей шиной, средняя точка между двумя одинаковыми сопротивлениями соединена с неинвертирующим входом операционного усилителя.

(11) I 990217

(21) 93/000164

(22) 08.06.93

(51) G 01 R 27/02

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Rzayev Telman Bağaturoviç

Quluzadə Rafiq Kazım oğlu

(54) Qeyr-izotrop mayelərin xüsusi müqavimətini ölçmək üçün qurğu.

(54)(57) Qeyri-izotrop mayelərin xüsusi müqavimətini ölçmək üçün qurğu tərkibi iki dəyişən gərginlik generatoru, iki idarəolunan açar, nümunəvi kondensator və politetraftoretildən düzəldilmiş silindrik içiboş özəyi, bürünjdən düzəldilmiş üç milli üjü girdələnmiş elektrod, onlar – bir müstəvidə şərti kvadratın üç zirvəsində yerləşdirilmişdir, bu müstəvidə silindrin oxu da yerləşir, bu elektrodların oxları bunlara perpendikulyar yerləşmişdir, birinci və ikinci generatorun çıxışları birinci idarəolunan açarın iki tərpnəmz kontaktı ilə birləşdirilmişdir, birinci idarəolunan açarın dəyişən kontaktı nümunəvi kondensator vasitəsilə silindrik özəyin orta elektrodu ilə birləşdirilmişdir, iki kənarında olan elektrodu ikinci idarəolunan açarın birinci və ikinci tərpnəmz kontaktı ilə birləşdirilmişdir və onunla fərqlənir ki, tərkibinə əməliyyat güjləndirijisi, iki eyni müqavimət, iki «gərginlik-kod» çevirijisi, idarəedən və hesablama blokları daxil edilmişdir, nümunəvi kondensatorun və birinci idarəolunan açarın dəyişən kontaktının arasında olan orta nöqtəsi birinci «gərginlik-kod» çevirijinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, birinci çevirijinin birinci və ikinci çıxışları hesablama blokunun birinci və ikinci girişləri ilə birləşdirilmişdir, nümunəvi kondensatorun və orta elektrodun arasında olan orta nöqtə əməliyyat güjləndirijisinin inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir, əməliyyat güjləndirijisinin çıxışı ikinci idarəolunan açarın dəyişən kontaktı, iki ardıcıl qoşulmuş eyni müqavimət vasitəsilə ümumi şini və ikinci «gərginlik-kod» çevirijisinin birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci çevirijinin birinci və ikinci çıxışları müvafiq olaraq, hesablama blokunun üçüncü və dördüncü girişləri ilə birləşdirilmişdir, hesablama blokunun çıxışı idarəedən blokun girişi ilə birləşdirilmişdir, idarəedən blokun birinci, ikinci, üçüncü və dördüncü çıxışları müvafiq olaraq birinci və ikinci idarəolunan açarların idarəetmə girişləri və birinci və ikinci «gərginlik-kod» çevirijilərinin ikinci girişləri ilə birləşdirilmişdir, iki eyni müqavimətin arasında olan orta nöqtə əməliyyat güjləndirijinin qeyri-inversiya girişi ilə birləşdirilmişdir.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия.

(72) Рзаев Тельман Багатурович

Кулизаде Рафик Кязим оглы

(54) Устройство для измерения удельного сопротивления анизотропной жидкости.

(54)(57) Устройство для измерения удельного сопротивления анизотропной жидкости, содержащее два генератора переменного напряжения, два управляемых ключа, образцовый конденсатор и цилиндрическую полую ячейку, выполненную из политetraфторэтилена, три штырьевые электрода с закругленными концами, выполненные из латуни и установленные в одной плоскости на трех вершинах условного квадрата, в плоскости которого лежит продольная ось цилиндра,

перпендикулярно которой расположены оси электродов, причем выходы первого и второго генераторов переменного напряжения соединены соответственно с первым и вторым постоянными контактами первого управляемого ключа, переключающийся контакт которого через образцовый конденсатор соединен со средним электродом цилиндрической ячейки, два крайних электрода которой соединены с первым и вторым постоянными контактами второго управляемого ключа, отличающееся тем, что в него введены операционный усилитель два одинаковых сопротивления, два преобразователя напряжения – код, блок управления и вычислительный блок, при этом средняя точка между образцовым конденсатором и переключающимся контактом первого управляемого ключа соединена с первым входом первого преобразователя напряжения – код, разрядные выходы кода которого соединены с первой шиной данных вычислительного блока, второй выход готовности данных соединен с первым входом разрешения записи в память вычислительного блока, средняя точка между образцовым конденсатором соединена с инвертирующим входом операционного усилителя, выход которого соединен с переключающимся контактом второго управляемого ключа, через последовательно соединенные одинаковые два сопротивления с общей шиной и с первым входом второго преобразователя напряжения – код, разрядные выходы кода которого соединены с второй шиной данных вычислительного блока, а второй выход готовности данных соединен с вторым входом разрешения записи в память вычислительного блока, выход конец записи которого соединен с входом блока управления, первый, второй, третий и четвертый выходы которого соединены, соответственно, с управляемыми входами первого и второго управляемых ключей и вторыми входами первого и второго преобразователей напряжения – код, средняя точка между двумя одинаковыми сопротивлениями соединена с неинвертирующим входом операционного усилителя.

(11) I 990222

(21) 93/ 000094

(22) 21.07.93

(51) G 06 G 7/12

(76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Hesablama qurğusu.

(54)(57) Birinji qolu birinji açarla sürgü vasitəsilə qurğunun birinji girişinə bağlanan birinji sahə tranzistorunun ardıjıl birləşməsindən yaranan birinji dövrə ilə, ikinci açarla idarəediji girişi qurğunun birinji rəqəmli girişilə əlaqələnen birinji rəqəmli idarə olunan müqavimətin ardıjıl birləşməsindən yaranan ikinci dövrənin paralel qoşulmasından, ikinci qolu birinji ilə qabaq

– qarşı durmaqla, sürgüsü üçünjü açarla qurğunun ikinci girişinə bağlanan ikinci sahə tranzistorunun ardijil birləşməsindən yaranan üçünjü dövrə ilə dördünjü açarla idarəediji girişi qurğunun ikinci rəqəmli girişi ilə əlaqələndən ikinci rəqəmli idarə olunan müqavimətin ardijil birləşməsindən yaranan dördünjü dövrənin paralel qoşulmasından, üçünjü qolu - üçünjü rəqəmli idarə olunan müqavimətlə beşinji açarın ardijil birləşməsindən yaranan beşinji dövrə ilə birinji miqyaslı rezistorun və altınji açarın ardijil birləşməsindən yaranan altınji dövrənin paralel qoşulmasından, üçünjü ilə qabaq-qarşı duran dördünjü qolu – ikinci miqyaslı rezistorla yeddinji açarın ardijil birləşməsindən yaranan yeddinji dövrə ilə dördünjü rəqəmli idarə olunan müqavimətin paralel qoşulmasından, birinji diaqonalı qida mənbəyinə, ikinci diaqonalı isə çıxışı idarə blokunun girişi ilə bağlanan sıfır-orqandan ibarət olan, həmçinin idarə blokunun çıxışı bilavasitə dördünjü rəqəmli idarə olunan müqavimətin idarə ediji girişinə, deşifrator vasitəsilə indikatora, rəqəmli kommutator vasitəsilə üçünjü rəqəmli idarə olunan müqavimətin idarəediji girişinə bağlanan və rəqəmli kommutatorun digər çıxışı qurğunun üçünjü rəqəmli girişi ilə bağlanan körpü sxemi ilə qurulmuş hesablama qurğusu, onunla fərqlənir ki, onda birinji və ikinci miqyas rezistorları, sürgüləri uyğun olaraq qurğunun üçünjü və dördünjü girişin olmaqla sahə tranzistorları şəklində yerinə yetirilmişlər.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Вычислительное устройство.

(54)(57) Вычислительное устройство, построенное по мостовой схеме, в одно из плеч которой включены параллельно соединенные первая цепочка из последовательно соединенных первого ключа и первого полевого транзистора, затвор которого

подключен к первому входу устройства, и вторая цепочка из последовательно соединенных второго ключа и первого цифрового управляемого сопротивления, управляющий вход которого связан с первым установочным входом устройства, в другое плечо, противоположное первому, - параллельно соединенные третья цепочка из последовательно соединенных третьего ключа и второго полевого транзистора, затвор которого подключен ко второму входу устройства, и четвертая цепочка из последовательно соединенных четвертого ключа и второго цифрового управляемого сопротивления, управляющий вход которого связан со вторым установочным входом устройства, в третье плечо-параллельно соединенные пятая цепочка из последовательно соединенных третьего цифрового управляемого сопротивления и пятого ключа и шестая цепочка из последовательно соединенных первого масштабного резистора и шестого ключа, в четвертое плечо, противоположное третьему-седьмая цепочка из последовательно соединенных второго масштабного резистора и седьмого ключа,

параллельно которой включено четвертое цифровое управляемое сопротивление, в первую диагональ – источник питания, во вторую диагональ – нуль – орган, выход которого подключен ко входу блока управления, а выход последнего – к управляемому входу четвертого цифрового управляемого сопротивления непосредственно, к блоку отсчета – через дешифратор, а к управляемому входу третьего цифрового управляемого сопротивления – через коммутатор кодов, другой вход которого подключен к третьему установочному входу устройства, отличающееся тем, что в нем первый и второй масштабные резисторы выполнены в виде полевых транзисторов, затворы которых являются соответственно третьим и четвертым входами устройства.

Bölmə H. Elektrik.

Раздел H. Электричество.

- (11) I 990200
- (21) 93/000170
- (22) 05.05.93
- (51) N 02 K 33/12
- (71)(72) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası
- (72) Babayev İkrəm Sani oğlu
Ələkbərov Məhmud İsrail oğlu
Jəfərov Sənan Fəmil oğlu
- (54) Vibroelektrointiqaal

(54)(57) Dəyişən jərəyan dolağı ardıcıl birləşdirilmiş sabit kondensator vasitəsilə qida mənbəyinə qoşulmuş maqnit, elastiki sistemə bərkidilmiş ferromaqnit lövbər, lövbərin hərəkət verijisi, veriji blok, jərəyan tənzimləyijisi, gücləndiriji və sabit gərginlik mənbəyindən ibarət vibroelektrointiqaal onunla fərqlənir ki, o, dəyişən tutumlu kondensatorla təhiz edilmişdir, harada dəyişən jərəyanlı kondensator sabit jərəyanlı kondensatorla parallel birləşdirilir.

- (71)(72) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası
- (72) Бабаев Икрам Сани оглы
Алекперов Махмуд Исраил оглы

Джафаров Санан Фамиль оглы
(54) Виброэлектропривод

(54)(57) Виброэлектропривод содержащий электромагнитный вибратор, состоящий из магнитопровода с обмоткой переменного тока и конденсатора, причем конденсатор и обмотка переменного тока соединены последовательно, ферромагнитный якорь, закрепленный на упругой системе, датчик перемещения якоря, задающий блок, регулятор блока, источник постоянного напряжения, операционный усилитель, отличающейся тем, что он снабжен переменным конденсатором, причем переменный конденсатор соединен параллельно с постоянным конденсатором.

(11) I 990223

(21) 93/ 000095

(22) 21.07.93

(51) H 03 M

(76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Busaq- kod çevirijisi.

(54)(57) 1. Bujaq- kod çevirijisi, tə'sirləndiriji dolağı gərginlik qida mənbəyinin çıxışına, sinus və kosinus dolaqları kommutator vasitəsilə çıxışları fərq gərginliyini koda çevirən blokun girişləri ilə bağlanan birinci

və ikinci funksional rəqəm-analoq çevirijilərinin analoq girişlərinə birləşən fırlanan sinus-kosinus transformatorundan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, ona oktanat selektoru, kodu ötürmə bloku, idarə bloku, iki multipleksor, ardıcıl birləşdirilmiş güjləndiriji-çeviriji blok və valı fırlanan sinus-kosinus transformatorunun rotoru ilə birləşən ijrəediji elektrik mühərriki daxil edilmişdir, həmçinin oktant selektorunun girişləri gərginlik qida mənbəyinin və fırlanan sinus-kosinus transformatorunun çıxışlarına, çıxışları isə qurğunun üç yüksək dərəcəli çıxış şinlərinə və birinci multipleksorun məlumat girişlərinin birinci qrupuna bağlanır, məlumat girişlərinin ikinci qrupu qurğunun üç yüksək dərəcəli giriş şinlərinə, çıxışları kommutatorun idarəediji girişlərinə birləşir, bundan başqa, çıxışlardan biri – kodu ötürmə blokunun idarəediji girişinə bağlanır, fərq gərginliyini koda çevirən blokun üçüncü girişi və analoq çıxışı uyğun olaraq, gərginlik qida mənbəyinin çıxışına və güjləndiriji çeviriji blokun girişinə, rəqəmli çıxışı – qurğunun aşağı dərəcəli çıxış şinlərinə və ikinci multipleksorun məlumat girişlərinin ikinci qrupu qurğunun aşağı dərəcəli giriş şinlərinə birləşir, çıxışı isə kodu ötürmə bloku vasitəsilə funksional rəqəm-analoq çevirijisinin rəqəmli girişləri, idarəediji blokun çıxışları hər iki

multipleksorun və fərq gərginliyini koda çevirən blokun idarəediji girişləri ilə birləşmişdir.

2. 1-ji bənd üzrə bujaq-kod çevirijisi onunla fərqlənir ki, onda fərq gərginliyini koda çevirən blok diferensial güjləndirijinin, faza-həssas düzləndirijinin, aşağı tezliklər süzgəjinin, iki pozisiyalı çevirgəjin, «gərginlik-tezlik» çevirijisinin və reversiv sayğajın ardıjıl birləşməsi şəklində hazırlanmışdır, həmçinin diferensial güjləndirijinin girişləri və faza-həssas düzləndirijinin ikinji girişi bu blokun girişləri, iki pozisiyalı çevirgəjin ikinji çıxışı və idarəediji girişi – uyğun olaraq, analoq çıxışı və idarəediji girişi, reversiv sayğajın çıxışı isə – həmin blokun rəqəmli çıxışıdır.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглы

(54) Преобразователь уголь-код.

(54)(57) 1. Преобразователь уголь-код, содержащий синусно-косинусный вращающийся трансформатор, обмотка возбуждения которого подключена к выходу источника напряжения питания, а синусная и косинусная обмотки через коммутатор – к аналоговым входам первого и второго функциональных цифро-аналоговых преобразователей, выходы которых соединены со входами блока преобразования напряжения рассогласования в код, отличающийся тем, что в него введены селектор октанта, блок передачи кода, блок управления, два мультиплексора и последовательно соединенные усилительно-преобразовательный блок и исполнительный электродвигатель, вал которого связан с ротором синусно-косинусного вращающегося трансформатора, при этом входы селектора октанта подключены к выходам источника напряжения питания и синусно-косинусного вращающегося трансформатора, а выходы – к трем старшим разрядам выходной шины устройства и к первой группе информационных входов первого мультиплексора, вторая группа информационных входов которого подключена к трем старшим разрядам входной шины устройства, выходы – к управляющим входам коммутатора, а один из выходов, кроме того - к управляющему входу блока передачи кода, третий вход и аналоговый выход блока преобразования напряжения рассогласования в код подключены соответственно к выходу источника напряжения питания и входы усилительно-преобразовательного блока, а цифровой выход – к младшим разрядам выходной шины устройства и к первой группе информационных входов второго мультиплексора, вторая группа информационных входов которого подключена к младшим разрядам входной шины устройства, а выход через блок передачи кода – к цифровым входам обоих функциональных цифро-аналоговых преобразователей, выходы блока управления соединены с управляющими входами обоих мультиплексоров и блока преобразования напряжения рассогласования в код.

2. Преобразователь уголь-код по п.1, отличающийся тем, что в нем блок преобразования напряжения рассогласования в код выполнен в виде

последовательно соединенных дифференциального усилителя, фазочувствительного выпрямителя, фильтра нижних частот, двухпозиционного переключателя, преобразователя «напряжение-частота» и реверсивного счетчика, при этом входы дифференциального усилителя и второй вход фазочувствительного выпрямителя являются входами, второй и управляющий вход двухпозиционного переключателя – соответственно аналоговым выходом и управляющим входом, а выход реверсивного счетчика – цифровым выходом этого блока.

(11) I 990225

(21) 93/ 000096

(22) 21.07.93

(51) H 03 M 1/ 46

(76) İbrahimov Vaqif Bağır oğlu

(54) Valın dönmə bujağı – kod çevirijisi.

(54)(57) Valın dönmə bujağı – kod çevirijisi, çıxışı oktant selektorunun birinci girişinə və kommutatorun informasiya girişləri vasitəsilə birinci çıxışı kommutatorun idarəediji girişinə, ikinci çıxışı – registrin yüksək dərəcələrinin girişinə birləşən oktant selektorunun ikinci və üçünjü girişlərinə bağlanan sinus-kosinus bujaq verijisinin girişinə birləşən generatordan, birinci girişi etalon gərginlik mənbəyinin çıxışına, çıxışı isə ardıcıl birləşdirilmiş birinci və ikinci gejkdirmə elementi vasitəsilə sabit yaddaş qurğusunun idarəediji girişinə birləşən sıfır-orqandan, idarəediji girişi birinci gejkdirmə elementinin çıxışı ilə bağlanan gərginlik-kod çevirijisinin informasiya girişinə bağlanan seçmə və yaddaş blokundan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, ona iki modul formalaşdırılı və kod veriji blok daxil edilmişdir, həmçinin modul formalaşdırılığının girişləri kommutatorun çıxışları ilə, çıxışları isə – uyğun olaraq, sıfır orqanının ikinci girişi ilə və seçmə və yaddaş blokunun informasiya girişi ilə, sabit yaddaş qurğusunun informasiya girişi – gərginlik – kod çeviriji blokunun çıxışı ilə, çıxışı isə – idarəediji girişi oktant selektorunun ikinci çıxışı ilə birləşən kod veriji blok vasitəsilə alçaq dərəcələr registrinin girişinə birləşir.

(76) Ибрагимов Вагиф Багир оглу

(54) Преобразователь угла поворота вала в код.

(54)(57) Преобразователь угла поворота вала в код, содержащий генератор, выход которого подключен к первому входу селектора октанта и ко входу синусно-косинусного датчика угла, выходы которого соединены с информационными входами коммутатора, со вторым и третьим входами селектора октанта, первый выход которого подключен к управляющему входу коммутатора, а второй выход ко входу старших

разрядов регистра, нуль-орган, первый вход которого подключен к выходу источника эталонного напряжения, а выход через последовательно соединенные первый и второй элементы задержки – к управляющему входу постоянного запоминающего устройства, блок выборки и хранения, управляющий вход которого подключен к выходу нуль – органа, а выход – к информационному входу блока преобразования напряжения в код, управляющий вход которого соединен с выходом первого элемента задержки, отличающийся тем, что в него введены два формирователя модуля и блок передачи кода, при этом входы формирователей модуля соединены с выходами коммутатора, а выходы – со вторым входом нуль – органа и с информационным входом блока выборки и хранения соответственно, информационный вход постоянного запоминающего устройства подключен к выходу блока преобразования напряжения в код, а выход – ко выходу младших разрядов регистра через блок передачи кода, управляющий вход которого соединен с выходом селектора октанта.

İXTİRALARIN SİSTEMATİK GÖSTƏRİJİSİ СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗОБРЕТЕНИЙ

İndeks BPT (6-ji redaksiya)	Patentin nömrəsi	İndeks BPT (6-ji redaksiya)	Patentin nömrəsi
Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента	Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента

A 24 D 1/00	990206	G 01 J 3/12	990221
A 24 D 1/02	990207	G 01 P 5/06	990226
A 24 D 1/10	990205	G 01 P 31/04	990202
A 61 K 31/16,38/55	990229	G 01 R 27/00	990215
A 61 K 31/40	990195	G 01 R 27/02	990214
A 61 N 1/18	990230	G 01 R 27/02	990216
B 01 J 29/16	990218	G 01 R 27/02	990217
B 07 B 1/10	990227	G 06 G 7/12	990222
B 44 F 3/00	990194	H 02 K 33/12	990200
J 01 C 1/04	990201	H 03 M	990223
J 07 C 25/06,25/08	990218	H 03 M 1/46	990225
J 07 D 207/335	990195	H 04 M 19/00	990221
C 07 D 413/12,215/48	990229		
C 07 D 311/18,311/41			
C 09 K 11/55, 11/56,11/62	990220		
C 10 C 3/04	990203		
C 10 M 101/02	990204		
C 11 L 1/04,	990213		
C 11 D 1/04,1/30,1/42			
C 12 H 1/02	990219		
C 22 C 38/14	990198		
E 21 B 7/08	990192		
E 21 B 7/08	990209		
E 21 B 7/28	990208		
E 21 B 23/00	990228		
E 21 B 43/22	990199		
E 21 B 43/22	990231		
E 21 B 43/22	990232		
E 21 B 43/22	990233		
E 21 B 43/24	990234		
F 02 N 11/04	990212		
F 04 B 47/52	990196		
F 16 L 55/02	990197		
F 17 D 1/12	990210		
G 01 B 7/02	990224		
G 01 B 7/14	990193		

İXTİRALARIN SAY GÖSTƏRİJİSİ
НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗОБРЕТЕНИЙ

İddia sənə- Dinin Nömrəsi	Patentin nömrəsi	İddia sənə- Dinin nömrəsi	Patentin nömrəsi
---------------------------------	---------------------	---------------------------------	---------------------

Номер патента	Номер заявки	Номер Патента	Номер заявки
990192	98/001098	990227	1768322
990193	98/001146	990228	95/000682
990194	1757920	990229	93/000219
990195	94/000231	990230	96/000794
990196	94/000373	990231	98/001025
990197	94/000414	990232	98/001004
990198	98/001065	990233	98/001021
990199	1473409	990234	98/001022
990200	93/000170		
990201	95/000446		
990202	94/000401		
990203	94/000400		
990204	94/000368		
990205	1623554		
990206	1623553		
990207	1809754		
990208	94/000395		
990209	93/000217		
990210	94/000438		
990211	98/001090		
990212	96/000792		
990213	98/001116		
990214	94/000297		
990215	93/000163		
990216	93/000165		
990217	93/000164		
990218	4915465/04		
990219	4948854/13		
990220	93/000249		
990221	97/000993		
990222	93/000094		
990223	93/000095		
990224	93/000097		
990225	93/000096		
990226	93/000098		

Dövlət rusumunun ödənilməsi ilə əlaqədar olaraq patentin qüvvədən düşməsi barədə məlumat.

Прекращение действия патентов на изобретения в
связи с неуплатой Государственной пошлины.

Patentin nömrəsi Номер патента	Patentin qüvvədən düşməsi tarixi Дата прекращения действия патента
950018	20.12.98
950019	25.12.98
950020	22.08.98
960004	18.10.98
960008	23.01.99
960013	07.07.98
960031	26.09.98
960038	09.10.97
960065	14.12.98
960081	08.08.98
970001	28.07.98
970005	17.09.98
970025	28.07.98
970031	05.03.99
970032	04.03.99
970044	27.09.98
970061	15.09.98
970063	18.04.99
970067	08.09.98
970068	31.03.98
970070	11.08.98
970075	05.12.98
970078	03.01.99
970079	28.02.99
980002	04.02.99
980006	06.10.98
980007	07.07.98
980008	28.07.98
980011	24.09.98

980013	30.09.98
980018	18.01.99
980030	10.08.98
980035	03.10.98
980041	03.08.98
980046	28.02.98
980058	15.05.99
980063	18.07.99
980071	08.06.99
990011	29.06.99
990030	08.07.99
990043	09.06.99

İddiənin vəsatətinə görə qüvvədən düşmüş ixtira patentləri.

Прекращение действия патента на изобретения по ходатайству заявителя.

1. R 970073
2. R 980037
3. R 980068
4. R 980084
5. R 980086
6. R 990047

20 illik qüvvədə olma müddətin keçməsi ilə qüvvədən düşmüş ixtira patentləri.

Прекращение действия патентов на изобретения в связи с окончанием 20-тилетнего срока действия патента.

1. R 970033	28.05.99
2. R 990019	02.07.99

10 illik qüvvədə olma müddətin keçməsi ilə bağlı qüvvədən düşmüş sənaye nümunəsi patentləri.

Прекращение действия патента на промышленный образец в связи с окончанием 10-тилетнего срока действия патента.

1.S 990001	03.04.99
------------	----------

**SƏNAYE NÜMUNƏSİNƏ VƏ FAYDALI
MODELLƏRƏ DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ
BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRJİ**

**ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ЗАЯВКАХ НА ПОЛЕЗНЫЕ МОДЕЛИ
И ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ**

**Faydalı model.
Полезная модель.**

(21) 98.001

(22) 28.08.98

(51) F 24 F 3/00

(76) Ələkbərov Fikrət Sultan oğlu

(54) Havanın kondisiyalaşması üçün qurğu.

(57) Havanın kondisiyalaşması üçün qurğu gövdə və ventilyatordan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, daxil olan havanın yolunda divarları torşəkilli və içərisi ağaj kömürü ilə doldurulmuş qutu, onun üzərində isə dibi kömürü təmizləyərək islatmaq imkanı ilə hazırlanan islatma kamerası yerləşdirilmişdir.

(76) Алекперов Фикрет Султан оглы

(54) Устройство для кондиционирования воздуха

(57) Устройство для кондиционирования воздуха, имеющее корпус и содержащее вентилятор, отличающееся тем, что по ходу приточного воздуха расположен короб со стенами, выполненными в виде сетки, заполненный древесным углём, а над коробом установлена камера орошения с дном, выполненным с возможностью регулируемого орошения угля.

Sənaye nümunəsi.

Промышленные образцы.

(21) N 98.0033

(22) 16.03.98.

(51) 9-02

(71)(73) BP Oil International Limited, GB

(72) Dxamronqrat, Varavut (TH)

(54) Qapaqlı qab.

(57) Qapaqlı qab sənaye nümunəsi aşağıdakı zəruri əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- kompozisiya elementlərinin tərkibi: yastılanmış korpus və silindrik formalı qapaq;
- bünövrəyə perpendikulyar ön və arxa divarlar bir-birinə paralel olur;
- bünövrəyə perpendikulyar və bünövrədən qapağa qədər müntəzəm qalxan sol yan divarın olması ilə;
- bünövrəyə perpendikulyar və qapağa yaxın yerdə qövşəkilli hissəyə keçən sağ yan divarın olması ilə.

Fərqlənir:

- arxa divarın qövşəkilli hissəsinin əyilmiş üçbujaq şəklində hazırlanması ilə;
- korpusun bünövrəsinin yumurtaşəkilli və yumrulanmış kənarları qabağa çıxan şəkildə hazırlanması ilə;
- sahəsi bir tərəfdən relyef çıxıntılarla məhdudlaşan və dairəvi çıxıntıları olan tekstur səthlə bəzədilmiş qövşəkilli hissənin formasının plastik işlənməsi ilə;
- qabaq divarın yuxarı hissəsinin, ujları dairəvi çıxıntıları olan tekstur səthli arxa divarda bağlanmış yarım dairə ilə bəzədilməsi ilə;
- silindrik qapağın çevrəsi üzrə bir-birindən eyni məsafədə yerləşmiş üç oval sahənin dairəvi çıxıntıları olan tekstur səthlə bəzədilməsi ilə.

(72) Дхамронграт, Варавут (ТН)

(54) Сосуд с крышкой.

(57) Промышленный образец “Сосуд с крышкой” характеризуется:

- составом композиционных элементов: упрощённый корпус и крышка цилиндрической формы;
- наличием стенок перпендикулярных основанию, причём передняя стенка параллельна задней;
- наличием левой боковой стенки перпендикулярной основанию и проходящей без перерыва от основания до крышки;
- наличием правой боковой стенки перпендикулярной основанию, а затем переходящей в дугообразный участок до крышки.

Отличается:

- выполнением дугообразного участка задней стенки в виде изогнутого треугольника;
- выполнением основания корпуса яйцевидной формы с выступающими закруглёнными краями – валиками;
- пластической проработкой формы дугообразного участка, площадь которого ограничена со всех сторон рельефным выступом и декорирована текстурированной поверхностью с круглыми выпуклостями;
- декорированием текстурированной поверхностью с круглыми выпуклостями трёх овальных участков, расположенных по окружности цилиндрической крышки на равном расстоянии друг от друга.

(21) N 98.0029

(22) 29.01.98.

(51) 9-01

(71)(73) Alko Group Ltd (FIN)

(72) Zoller Wolfgang (FIN)

(54) Butulka.

(57) “Butulka” sənaye nümunəsi aşağıdakı zəruri əlamətlər məjmusu ilə xarakterizə olunur:

- kompozisiya tərkibi ilə: gövdə və boğazlıq;
- gövdənin ön və arxa divarları çökək, yan divarları qabarıq olan paralelepipedə oxşar şəkildə olması ilə;
- gövdənin üst hissəsinin qabarıq hazırlanması ilə;
- boğazlığın üst hissəsinin yivli silindr şəklində olması ilə.

Fərqlənir:

- gövdənin ön divarının səthində “yağış damjılarının izi” tipli dekorativ naxışla əhatə olunmuş azja qabarıq piyalə təsvirinin olması ilə;
- gövdənin yan divarlarının səthində bəzi yerlərdə “yağış damjılarının izi” tipli dekorativ naxışın olması ilə;
- boğazlığın xarici səthində bir-birindən aralı müxtəlif əyrilik radiusu ilə iki qabarıq kəmərin olması ilə.

(72) Золлер Вольфганг

(54) Бутылка.

(57) “Бутылка” характеризующаяся:

- композиционным составом: корпус и горлышко;
- выполнением бутылки в форме близкой параллелипеду с поверхностями лицевой и обратной сторон слегка вогнутыми, боковых сторон выпуклыми;
- выполнением верхней поверхности корпуса слегка выпуклой;
- выполнением горлышка в цилиндрической форме с резьбой в конце.

Отличающаяся;

- размещением слегка выпуклого изображения рюмки окружённого декоративным рифлением типа “стекающие капли дождя” посередине на лицевой поверхности бутылки;
- выполнением на боковых сторонах слегка просматривающейся декоративной отделки типа “стекающие капли дождя”;

- наличие отдельных двух выпуклых поясков с разными радиусами округления на поверхности горлышка.
-

(21) N 97.0027

(22) 18.11.97

(51) 9-01

(71)(73) Jompagnie Gervais Danone (FR)

(72) Alain Joulloud(FR)

Cean Marie Petre (FR)

Ízabelle Fandeaux (FR)

Fred Mittleman (US)

Matthew Wiant (US)

William Waggaman(US)

(54) Butulka.

(57) “Butulka” sənaye nümunəsi aşağıdakı mühüm əlamətlərlə xarakterizə olunur:

- kompozisiya tərkibi – silindrik korpus, çiyinlər və boğazlıq ilə;
- korpusun iki hissəyə ayrılmış kimi hazırlanması ilə;
- korpusun yuxarı hissəsində horizontal konsentrik sərtlik qabırğalarının olması ilə;
- korpusun ortasında qabırğanın içəriyə doğru əyilməsi ilə.

Fərqlənir:

- korpusun yuxarı hissəsinin yarımkürə formasında hazırlanması ilə;
- korpusun aşağı hissəsinin xarici səthində perimetr boyunca bir-birinin ardınca düzülmüş dalğaları uzunsov ləçəklər şəklində sərtlik qabırğalarının olması ilə;
- konusşəkilli çiyinlərin xarici səthində perimetr boyunca bir neçə qabarıq kiçik ləçəyin olması ilə.

(72) Ален Куллод
 Жан Мари Петре
 Изабель Фандю
 Фред Митлман
 Мэтью Виант
 Вильям Вагаман

(54) Бутылка.

(57) “Бутылка” характеризуемая:

- композиционным составом – цилиндрический корпус, плечики и горловина;
- выполнением корпуса как бы поделённым на две части;
- наличием в верхней части корпуса горизонтальных концентрических рёбер жёсткости;
- выполнением ребра жёсткости в середине корпуса скошенным.

Отличающаяся:

- выполнением верхней части корпуса в конусообразной полусферической форме;
 - выполнением нижней части корпуса с рёбрами жёсткости в виде волнообразных продолговатых лепестков, непрерывно опоясывающих всю нижнюю поверхность бутылки;
 - наличием на конусообразном плечике по периметру несколько маленьких волнообразных лепестков.
-

(21) N 98.0042

(22) 03.11.98.

(51) 6-06

(76) Ələkbərov Fikrət Sultan oğlu

İsmayıl Türk Yusif oğlu

(54) Mebel profili (2 variantda).

(57) “Mebel profili” sənaye nümunəsi (2 variantda) aşağıda göstərilən mühüm əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- qalınlığı 1 mm olan plastik kütlədən hazırlanması ilə.

Fərqlənir:

- P şəkilli en kəsikdə hazırlanması ilə;
- ölçülərinin mütənasibliyi ilə;
- paralel üzlərin açıq tili boyunca mebel lövhəsinə geydirilən çıxıntıların olması ilə;

1-ji variantda

- en kəsiyində paralel tərəflərin uzunluğunun onları birləşdirən tərəfin uzunluğundan təxminən iki dəfə qısa olması ilə;
- iki xarəji buşağın dəyirmilənməsi ilə;

2-ji variantda

- uç tərəfi bir-birinə bərabər olan P-şəkilli en kəsikdə hazırlanması ilə;
- bir xarəji buşağın dəyirmilənməsi ilə.

(72) Алекперов Фикрет Султан оглы

Исмаил Тюрк Юсиф оглы

(54) Мебельный профиль (в 2-х вариантах).

(57) Мебельный профиль характеризующийся:

- изготовлением из пластмассы толщиной 1 мм.

Отличающийся:

- выполнением в П-образной форме;
- пропорциональностью размеров;
- наличием выступов для насадки на мебельную доску по открытым рёбрам параллельных сторон;

1-й вариант

- выполнением в сечении параллельных сторон вдвое короткими соединяющей их стороны;

- закруглением наружных углов;

2-й вариант

- выполнением в сечении П-образной форме со сторонами одинакового размера;
 - закруглением одного наружного угла.
-

(21) N 98.0043

(22) 30.11.98.

(51) 10-05

(76) Bayramov Azad Ağalar oğlu

Hajiyev Namiq Jəfər oğlu

Paşayev Arif Mirjəlal oğlu

(54) Dozimetr “Şüa”.

(57) Dozimetr “Şüa” aşağıdakılarla səjiyyələdir:

- düzbujaqlı paralelepiped formasında iki hissədən ibarət hazırlanması ilə;
- ön paneldə döstərijlərin indikasiyası panelinin hazırlanması ilə;
- ön paneldə dozimetri istehsal edən zavodun embleminin təsviri ilə.

Fərqlənir:

- ön panelin üst səthə doğru çəpəki hazırlanması ilə;
- ön paneldəki siqnal diodu ilə;
- korpusun sağ yan səthində dərinə salınmış düymələrlə;
- rəngi gövdənin rəngindən fərqlənən şelkoqrafiya metodu ilə işlənmiş emblem və yazılarla;

1-ji variantda

- işıq diodunun tabloda sağda yerləşməsi ilə;
- üst yazıların kiril əlifbasında işlənməsi ilə;
- sağ yandakı üç düymənin düzbujaqlı rəngli haşiyəyə alınması ilə;
- emblemin üstündə düz xətt şəklində haşiyənin olması ilə;

2-ji variantda

- işıq diodunun tabloda solda yerləşməsi ilə;
- yazıların latın qrafikasında işlənməsi ilə;
- aşağıda Milli Aviasiya Akademiyasının embleminin təsviri ilə;
- arxa tərəfdə qayıq üçün dəşiklər hazırlanması ilə.

- (76) Байрамов Азад Агалар оглы
Гаджиев Намик Джафар оглы
Пашаев Ариф Мир-Джалал оглы
(54) Дозиметр “Шуа”.

- (57) Промышленный образец – дозиметр “Шуа” характеризующийся:
- выполнением в форме прямоугольного параллелепипеда, состоящего из двух половинок;
 - выполнением на передней панели табло для индикации показаний;
 - выполнением на передней панели внизу, эмблемы изготовителя дозиметра.

Отличающийся:

- выполнением на передней панели скоса к верхней поверхности;
- расположением сигнального диода на передней панели;
- выполнением кнопок, утопленными в корпусе на правой боковой поверхности;
- выполнением надписей методом шелкографии цветом, отличающимся от цвета корпуса;

1-й вариант:

- расположением светодиода справа над табло;
- выполнением надписей на кириллице;
- выполнением трёх кнопок на правом боку, окружёнными цветовым кантом прямоугольной формы;

2-й вариант:

- расположением светодиода слева над табло;

- выполнением надписей на латинской графике;
 - выполнением эмблемы Национальной Авиационной Академии ;
 - выполнением на обратной стороне отверстия для ремешка.
-

(21) N 98.0031

(22) 10.03.98.

(51) 9-03

(71)(73) Beta Gida San. və Tij. A.S.(TUR)

(72) M.S.Həbtüləbhoy

(54) “Jhampion” çayı üçün qablaşdırma qutusu.

(57) “Jhampion” çayı üçün qablaşdırma qutusu sənaye nümunəsi aşağıdakı əlamətlər məjmusu ilə xarakterizə olunur:

- qutu kartondan düzbujalı paralelepiped formasında hazırlanmışdır;
- qutunun qrafiki tərtibatı.

Fərqlənir:

- şəffaf materialla tərtib olunmuş fiqurlu kəsiklə;
- içərisi yazılmış tajlı medalyon və hər iki tərəfdə maral təsviri, böyük şriftlə əmtəə nişanı “Jhampion” yazısı, qırmızı fonda ağ rəngli çaynik və çay finjanı təsviri və parlaq örtüyü olan qutunun perimetri boyunca ikiqat haşiyə ilə;
- qutunun parlaq örtüyə malik faktura həlli ilə;
- qutunun üzlərinin məlumat yazıları – çəkisi, hazırlama müddəti, keyfiyyəti, firmanın adı, emblemlər və holoqramlarla tərtibatı ilə.

(72) Хабтулабхой М.С.

(54) Коробка упаковочная для чая “Жщампион”.

(57) Коробка упаковочная для чая “Жщампион” характеризующаяся:

- коробка выполнена в форме прямоугольного параллелепипеда из картона;
- графическое оформление коробки.

Отличается:

- наличием фигурного выреза, оформленного прозрачным материалом;
 - наличием изображения медальона с короной, с надписями и двух оленей по бокам, надписью крупным шрифтом товарного знака “Жщампион”, изображением чашки чая с чайником белого цвета на красном фоне и двойной окантовкой по периметру коробки, имеющей глянцевое покрытие;
 - фактурным решением коробки, имеющей глянцевое покрытие;
 - оформление сторон коробки информационными надписями на английском языке – весе, сроке изготовления, качестве, названия фирмы, эмблемы и голограммы.
-

(21) N 96.0014

(22) 12.10.96.

(51) 7-99

(71)(73) BİJ Jorporation

(72) Ferrara Cr. Daniel A.

(54) Təsərrüfat alışqanı.

(57) Təsərrüfat alışqanı sənaye nümunəsi aşağıdakı əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- dəstəklə;
- uzadılmış elementlə;
- çaxmaqla;
- dəstəyin düzbujaqlı paralelepiped formasında hazırlanması ilə.

Fərqlənir:

- ön hissəsində qabağa əyilmiş çəngələ malik dəstəyin olması ilə;
- dəstəyin yuxarı hissəsində çəngəlin dəstəyə keçdiyi yerdə çıxıntının olması ilə;
- dəstəyin aşağı tərəfinin ön hissəsində kəsiyin olması ilə;
- çaxmağın kəsiyin şaquli arxa divarından çıxan mil üzərində olması ilə;
- uzadılmış elementin düzbujaqlı en kəsiyinə malik olması ilə;
- arxa hissəsinin aşağı səthində dairəvi çıxıntısı olan uzadılmış elementin olması ilə;
- uzadılmış elementin öz dairəvi çıxıntısı ilə çəngəldə üfüqi ox ətrafında dönmə mümkünlüyü ilə yerləşməsi ilə.

(72) Феррара Даниель (младший)

(54) Хозяйственная зажигалка.

(57) Хозяйственная зажигалка характеризующаяся:

- композиционным составом: рукоятка, удлинённый элемент и курок;
- выполнением рукоятки в форме прямоугольного параллелепипеда.

Отличающаяся:

- выполнением рукоятки имевшей на её передней части наклонённую вперёд вилку;
- наличием выступа на верхней поверхности рукоятки в месте перехода вилки в рукоятку;
- выполнением выреза в передней части нижней стороны рукоятки;
- расположением курка на штоке, выходящем из вертикальной задней стенки выреза;
- прямоугольным поперечным сечением удлинённого элемента;
- выполнением удлинённого элемента с круглым выступом на задней части нижней поверхности;

- расположением удлиённого элемента с круглым выступом в вилке с возможностью поворота вокруг горизонтальной оси.
-

(51) N 96.0015

(22) 23.10.96.

(51) 7-99

(71)(73) BII Jorporation

(72) Ferrara Cr. Daniel A.

(54) Təsərrüfat alışıqanı (4 variantda).

(57) Təsərrüfat alışıqanı aşağıdakı əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- kompozisiya tərkibi: korpus, uzadılmış element və çaxmaq;
- korpusun uzun formada və düzbujaqlı şaquli en kəsiyi ilə hazırlanması;
- korpusda böyük üfüqi eninə dəyişin olması;
- lövhəvari çaxmağın dəyişin daxili səthinin arxa hissəsindən çıxan milin üzərində yerləşməsi.

Fərqlənir:

- korpusda böyük üfüqi eninə dəyişin dairəvi olması ilə;
- dairəvi dəyişin aşağı yarısının əyilmiş nazik qoruyucu elementlə məhdudlanması ilə;
- ön ucla dairəvi dəşik arasındakı korpus hissəsinin hündürlüyünün dairəvi dəşik və korpusun arxa ujunun arasındakı korpus hissəsinin hündürlüyündən iki dəfə az olması ilə;

1-ji variantda:

- ön istiqamətdə korpusun yan tərəflərinin oxşar hazırlanması ilə;
- uzadılmış elementin düzbujaqlı en kəsiyinə malik olması ilə;

2-ji variantda:

- dairəvi dəşik və korpusun ön uju arasındakı korpus hissəsinin korpusun başqa hissələrinə nisbətən qaldırılıb aşağıya əyilməsi ilə;
- dəşikdən arxa uja kimi korpus hissəsinin daralmış hazırlanması ilə;
- korpusun ön hissəsinin yan tərəflərin qabaq istiqamətə doğru sıxılması ilə;
- uzadılmış elementin dairəvi en kəsiyinə malik olması ilə;

3-jü variantda:

- korpusun dəşik üzərində olan yuxarı səthi bujaq altında əyilməsi nəticəsində korpusun uzadılmış elementli hissəsi ilə digər hissəsinin bir-birinə nisbətən mailli olması ilə;

- korpusun deşikdən arxa sonluğa qədər dal hissəsinin yan tərəflərinin daralan hazırlanması ilə;
- qabaq hissənin yan tərəflərinin bir-birinə paralel olması ilə;
- korpusun arxa hissəsinin qabaq hissəyə pillə şəklində birləşməsi ilə;
- uzadılmış elementin en kəsiyinin düzbujaqlı olması ilə;

4-jü variantda:

- korpusun və uzadılmış elementin yan tərəflərinin ön istiqamətdə eyni bərabərdə daralması ilə;
- korpusun deşik üzərində olan yuxarı səthi bujaq altında əyilməsi nəticəsində korpusun uzadılmış elementli hissəsi ilə digər hissəsinin bir-birinə nisbətən mailli olması ilə;
- uzadılmış elementin en kəsiyinin düzbujaqlı olması ilə.

(72) Феррара Даниель (младший)

(54) Хозяйственная зажигалка (в 4-х вариантах).

(57) Хозяйственная зажигалка характеризующаяся:

- композиционным составом: корпус, удлинённый элемент и курок;
- выполнением корпуса имеющим удлинённую форму и прямоугольное поперечное сечение;
- наличием в корпусе большого горизонтального поперечного отверстия;
- наличием пластинчатого курка расположенного на штоке, выходящем из задней части внутренней поверхности отверстия.

Отличающаяся:

- выполнением в корпусе большого горизонтального поперечного отверстия круглым;

- ограничением нижней половины круглого отверстия тонким изогнутым предохранительным элементом;
- выполнением части корпуса между передним концом и круглым отверстием имеющим наполовину меньшую высоту, чем часть корпуса между круглым отверстием и задним концом корпуса;
- наличием на передней стороне корпуса удлиненного элемента;

1-й вариант:

- выполнением боковых сторон корпуса сходящимися в переднем направлении;
- выполнением удлиненного элемента с прямоугольным поперечным сечением;

2-й вариант:

- выполнением части корпуса между круглым отверстием и передним концом корпуса приподнятой и наклонной вниз по отношению к остальной части корпуса;
- выполнением задней части корпуса от отверстия до заднего конца сужающейся;
- выполнением боковых сторон передней части корпуса сужающимися в переднем направлении;
- выполнением удлиненного элемента с круглым поперечным сечением;

3-й вариант:

- наличием в верхней части корпуса над отверстием такого углового изгиба, что часть корпуса с удлиненным элементом и другая часть корпуса наклонены по отношению друг к другу;
- выполнением боковых сторон задней части корпуса от отверстия до заднего конца корпуса сужающимся;
- выполнением боковых сторон передней части корпуса параллельными;
- выполнением задней части корпуса уступообразно переходящей в переднюю часть корпуса;
- выполнением удлиненного элемента с прямоугольным поперечным сечением;

4-й вариант:

- выполнением боковых сторон корпуса и удлиненного элемента равномерно сужающимися в переднем направлении;
 - наличием в верхней части корпуса над отверстием такого углового изгиба, что часть корпуса с удлиненным элементом и другая часть корпуса наклонены по отношению друг к другу;
 - выполнением удлиненного элемента с прямоугольным поперечным сечением.
-

- (51) N 96.0016
- (22) 23.10.96.
- (51) 7-99
- (71)(73) BİJ Jorporation
- (72) Ferrara Cr. Daniel A.
- (54) Təsərrüfat alışqanı.

(57) Təsərrüfat alışqanı aşağıdakı əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- kompozisiya tərkibi: korpus, uzadılmış element və çaxmaq.

Fərqlənir:

- korpusun üfüqi kənarlarının əyilmiş düzbujaqlı paralelepiped formasında yerinə yetirilməsi ilə;
- en kəsiyi korpusun yuxarı hissəsinin en kəsiyinə uyğun gələn, korpusun qabaq hissəsində yerləşən uzadılmış çıxıntının olması ilə;
- korpusun aşağı hissəsindən şaquli əyilmiş sahədən keçən uzadılmış çıxıntı ilə hazırlanması ilə;
- çaxmağın şaquli əyilmiş hissənin daxilində ştok üzərində yerləşməsi ilə;
- çaxmağın əyilmiş lövhə formasında olması ilə;
- korpusun uzadılmış çıxıntısında düzbujaqlı en kəsiyinə malik olan uzadılmış elementin olması ilə.

(72) Феррара Даниель (младший)

(54) Хозяйственная зажигалка.

(57) Хозяйственная зажигалка характеризующаяся:

- композиционным составом: удлинённый элемент и курок.

Отличающаяся:

- выполнением корпуса в форме прямоугольного параллелепипеда со скошенными горизонтальными кромками;
 - выполнением удлинённого выступа на передней стороне корпуса, имеющего поперечное сечение соответствующее поперечному сечению верхней части корпуса;
 - выполнением корпуса переходящим на нижней стороне в удлинённый выступ через вертикальный участок;
 - размещением курка, установленного на штоке внутри вертикального вогнутого участка;
 - выполнением курка в форме изогнутой пластины;
 - наличием на удлинённом выступе корпуса удлинённого элемента, имеющего прямоугольное поперечное сечение.
-

(51) N 97.0017

(22) 03.02.9.

(51) 7-99

(71)(73) BJJ Jorporation

(72) Ferrara Cr. Daniel A.

(54) Təsərrüfat alışqanı.

(57) Təsərrüfat alışqanı aşağıdakı əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- kompozisiya tərkibi: dəstək, uzadılmış element və çaxmaq;
- dəstəyin üfüqi uzadılmış düzbujaqlı paralelepiped formasında yerinə yetirilməsi ilə.

Fərqlənir:

- planda ön istiqamətdə yüngülə daralmaqla hazırlanması ilə;
- dəstəkdə böyük üfüqi eninə dairəvi dəşiyin olması ilə;
- lövhəvari çaxmağın dəşiyin daxili səthinin arxa hissəsindən çıxan mildə yerləşdirilməsi ilə;
- dairəvi dəşiyin aşağı yarısının əyilmiş nazik qoruyucu elementlə məhdudlanması ilə;

- dəstəyin aşağı ön hissəsinin qövsvari əyilməsi ilə;
- yuxarı səthin ön haşiyəsindən başlayaraq dəstəyin uzunluğunun təxminən üçdə birinə bərabər məsafədə yandan üçbujaqlı şəkildə görünən, eni dəstəyin eninə bərabər çıxıntının yerləşməsi ilə;
- dəstəyin yuxarı səthində üçbujaqlı çıxıntının arxasında səthində bərabər paylanmış kiçik çıxıntılar olan kürə seqmenti formasında kontrast tünd rəngli çıxıntının olması ilə;
- yuxarı səthin mərkəzində, kürə seqmenti formasında çıxıntı əmələ gətirən sahədən başqa arxa səthin ortasında və dəstəyin aşağı səthində ensiz qanovun olması ilə;
- dəstəyin ön tərəfində düzbujaqlı en kəsikli uzadılmış elementin olması ilə.

(72) Феррара Даниель (младший)

(54) Хозяйственная зажигалка.

(57) Хозяйственная зажигалка характеризующаяся:

- композиционным составом: рукоятка, удлинённый элемент и курок;
- выполнением рукоятки в форме горизонтально удлинённого прямоугольного параллелепипеда.

Отличающаяся:

- выполнением в плане слегка сужающейся в переднем направлении;
 - наличием в рукоятке большого горизонтального поперечного круглого отверстия;
 - размещением пластинчатого курка на штоке, выходящем из задней части внутренней поверхности отверстия;
 - ограничением нижней половины круглого отверстия тонким изогнутым предохранительным элементом;
 - выполнением переднего нижнего участка рукоятки дугообразно вогнутым;
 - наличием на верхней поверхности рукоятки на расстоянии от передней кромки равном приблизительно одной трети длины рукоятки выступа, имеющего в виде сбоку треугольную форму, ширина которого равна ширине рукоятки;
 - наличием сзади треугольного выступа на верхней поверхности рукоятки выступающего участка контрастно тёмного цвета в форме сегмента сферы с мелкими выступами, распределёнными на его поверхности;
 - наличием узкой канавки по середине верхней поверхности, кроме выступающего участка в форме сегмента сферы, по середине задней поверхности и нижней поверхности рукоятки;
 - наличием на передней стороне рукоятки удлинённого элемента с прямоугольным поперечным сечением.
-

(51) N 97.0018

(22) 03.02.97.

(51) 7-99

(71)(73) BİJ Jorporation

(72) Ferrara Cr. Daniel A.

(54) Təsərrüfat alışqanı.

(57) Təsərrüfat alışqanı aşağıdakı əlamətlər toplusu ilə xarakterizə olunur:

- kompozisiya tərkibi: dəstək, uzadılmış element və çaxmaq;
- dəstəyin üfüqi uzadılmış düzbujaqlı paralelepiped formasında yerinə yetirilməsi ilə.

Fərqlənir:

- planda ön istiqamətdə yüngüljə daralmaqla hazırlanması ilə;
- dəstəkdə böyük üfüqi eninə dairəvi deşiyin olması ilə;

- deşiyin daxili səthinin arxa hissəsindən çıxan mildə yerləşmiş çaxmağın lövhəvari olması ilə;
- dairəvi deşiyin aşağı yarısının əyilmiş nazik qoruyucu elementlə məhdudlanması ilə;
- dairəvi deşiyin önündə yerləşən dəstək hissəsinin hündürlüyünün dairəvi deşiyin arxasında yerləşən dəstək hissəsinin hündürlüyündən kifayət qədər az olması ilə;
- dəstəyin yuxarı səthinin ön üçüncü hissəsinin qaldırılmış və üfüqi istiqamətə nəzərən aşağı meyilli olması ilə;
- dəstəyin yuxarı səthində qaldırılmış sahənin arxasında səthində bərabər paylanmış kiçik çıxıntılar olan kontrast tünd rəngli düzbujaqlı çıxıntıların olması ilə;
- dəstəyin arxa hissəsinin yan səthlərinin arxa istiqamətdə daralması, dəstəyin uzunluğunun üçdə iki hissəsini təşkil edən ön hissəsinin yan səthlərinin ön istiqamətdə daralması ilə;
- düzbujaqlı çıxıntılardan başqa yuxarı səthin ortasında, arxa səthin ortasında və dəstəyin aşağı səthində ensiz qanovun olması ilə;
- dəstəyin ön tərəfində düzbujaqlı en kəsikli uzadılmış elementin olması ilə.

(72) Феррара Даниель (младший)

(54) Хозяйственная зажигалка.

(57) Хозяйственная зажигалка характеризующаяся:

- композиционным составом: рукоятка, удлинённый элемент и курок;
- выполнением рукоятки в форме горизонтально удлинённого прямоугольного параллелепипеда.

Отличающаяся:

- наличием в рукоятке большого горизонтального поперечного круглого отверстия;
 - размещением пластинчатого курка на штоке, выходящем из задней части внутренней поверхности отверстия;
 - ограничением нижней половины круглого отверстия тонким изогнутым предохранительным элементом;
 - выполнением части рукоятки, расположенной перед круглым отверстием значительно меньшей высоты, чем часть рукоятки, расположенная за круглым отверстием;
 - выполнением перед третьей части верхней поверхности рукоятки приподнятой и наклонённой вниз по отношению к горизонтали;
 - наличием перед приподнятого участка на верхней поверхности рукоятки прямоугольно выступающего участка контрастно тёмного цвета с мелкими выступами, распределёнными на его поверхности;
 - выполнением боковых поверхностей задней третьей части рукоятки сходящимися в заднем направлении, а боковых поверхностей передней части рукоятки, занимающей две трети длины рукоятки, сходящимися в переднем направлении;
 - наличием узкой канавки посередине верхней поверхности, кроме прямоугольного выступающего участка, посередине задней поверхности и нижней поверхности рукоятки;
 - наличием на передней стороне рукоятки удлинённого элемента с прямоугольным поперечным сечением.
-

**SƏNAYE NÜMUNƏLƏRİ ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN
SISTEMLİ GÖSTƏRİCİSİ
СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ**

İndeks BPT (6-cı redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi	İndeks BPT (6-cı redaksiya)	İddia sənədinin nömrəsi
Индекс МПК (6 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (6 редакция)	Номер заявки
6-06	98.0042	9-01	97.0027
7-99	96.0014	9-01	98.0029
7-99	96.0015	9-02	98.0033
7-99	96.0016	9-03	98.0031
7-99	97.0017	10-05	98.0043
7-99	97.0018		

**SƏNAYE NÜMUNƏLƏSİ ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN
SAY GÖSTƏRİCİSİ
НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ
ЗАЯВОК НА ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ**

İddia sənədinin nömrəsi	Sınıf	İddia sənədinin nömrəsi	Sınıf
Номер Заявки	Класс	Номер заявки	Класс
96.0014	7-99	98.0029	9-01
96.0015	7-99	98.0031	9-03
96.0016	7-99	98.0033	9-02
97.0017	7-99	98.0042	6-06
97.0018	7-99	98.0043	10-05
97.0027	9-01		

Mündəricat

	Səh.
1.İxtiraya dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərc.....	4
2. İxtira üzrə iddia sənədlərinin sistemli göstəricisi.....	150
3.İxtira üzrə iddia sənədlərinin say göstəricisi.....	152
4.İxtiraya dair patentlər barədə məlumatların dərci.....	154
5.İxtiranın sistemli göstəricisi.....	231
6.İxtiranın say göstəricisi.....	232
7.Dövlət rüsumunun ödənilməsi ilə əlaqədar olaraq patentin qüvvədən düşməsi barədə məlumat.....	233
8.Sənaye nümunələri və faydalı modellərə dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərci.....	236

Содержание

	Стр.
1. Публикация сведений о заявках на изобретения.....	4
2. Систематический указатель заявок на изобретения.....	150
3. Нумерационный указатель заявок на изобретения.....	152
4. Публикация сведений о патентах на изобретения.....	154
5. Систематический указатель изобретений.....	231
6. Нумерационный указатель изобретений.....	232
7. Сведения о прекращении действия патентов на изобретения в связи с неуплатой Государственной пошлины.....	233
8. Публикация сведений о полезных моделях и промышленных образцах.....	236